

OSZK

Országos Magyar Könyvtár

200
Bairdill

MAGYAR
MESE- ÉS MONDAVILÁG.

*

— EZER ÉV MESEKÖLTÉSE, —

MESÉLI

BENEDEK ELEK.

NEGYEDIK KÖTET.

(SZÉCHY GYULA SZÖVEGRAJZAIVAL)

BUDAPEST.

AZ ATHENAEUM R. TÁRSULAT KIADÁSA.

1896.

90263

A IV. KÖTET TARTALMA.*)

	Oldalszám.
1. Pengő (Majláth: Magyar regék, mondák és mesék)	1
2. A bujdosó macska (Magyar Nyelvőr VII. köt.)	20
3. Az arany pálcza (Magyar Nyelvőr XIII. köt. A három királyfi)	23
4. Az ördög és a tót fiuk (Erdélyi: Népdalok és mondák II. köt. Az ördög és a három tót fiu)	28
5. Prücsök (Merényi: Eredeti népmesék II. köt. Prücsök János)	31
6. Három kívánság (Erdélyi: Népdalok és mondák III. köt. A kívánságok)	37
7. Kermomiéti (Magyar Nyelvőr XIV. köt.)	41
8. A halhatatlanság országa	45
9. A tehén és a ló	57
10. Az okos leány	58
11. Isten áldása	60
12. A döglött egerek (Magyar Nyelvőr XIII. köt.)	69
13. Miért nincs a czigánynak buzája?	71
14. Vizi Péter és Vizi Pál (Merényi: Eredeti népmesék I. köt.)	72
15. A rácz, a róka meg a szarka (Magyar Nyelvőr XVII. kötet)	88
16. A kóró és a kis madár	89

*Azoknak a kedvéért, kiket talán érdekel, hogy a meséket miként dolgoztam újra a meglévő gyűjteményes mesekönyvekből, megnevezem a forrást is, hogy munkájukat megkönnyítsem. A mely mesék után nincs forrás megnevezve, azok vagy saját régibb mesekönyveimből valók (ezeket is többnyire újra irtam) vagy újabb gyűjtések.

B. E.

17. A kerekas fia (Magyar Nyelvőr VIII. köt.)	92
18. A galamb, a récze, meg a lúd	101
19. A kút	102
20. A legszerencsésebb óra	103
21. Az obsitos (Magyar nyelvőr XVIII. köt.)... ..	113
22. A talléros kalap (Erdélyi: Népdalok és Mondák III. köt. A diákok meg a szegény ember)	121
23. Páter Iván (Köváry: Száz történelmi rege. A szárhegyi barát)	127
24. Mátyás király juhásza (Erdélyi: Népdalok és Mondák III. köt. Mátyás király aranygyapjas báránya)	129
25. Ludas Matyi	133
26. Molnár Ferkó (Magyar Nyelvőr XV. köt. A csudálatos gyűrű)	140
27. Az arany fonál (Köváry: Száz történelmi rege. Kendefi Ilona)	149
28. Kondás Jankó (Magyar Nyelvőr XV. kötet. Babszem Jankó)	151
29. Tréfás mesék	163
30. Az őz-hús	165
31. Kutya, macska, egér	169
32. A tűzmadár (Kálmány: Szeged népe I. köt.)	171
33. Ambrus királyfi (Erdélyi: Népdalok és Mondák III. köt. A három királyfi, a három sárkány és a vasorrú bába)	177
34. A Fiú-sziklája (Köváry: Száz történelmi rege)	188
35. Mátyás király és az öreg szántóvető (Magyar nyelvőr XVI. köt.)	190
36. A szamár meg az oroszlán (Kálmány: Szeged népe II. köt.)	193
37. A marha bogárodzása (Kálmány: Szeged [népe II. köt. M'é' bogárzik most a marha, mikor ezelőtt a ju' bogáرزott?)	196
38. A zöld királyfi. (Pap Gyula: Palócz népköltemények. A tündérek kútja)	198
39. A róka meg a pacsirta (Kálmány: Szeged népe II. köt. A róka mög a kis pacsirta)	207
40. A huszár a mennyországban (Kálmány: Szeged népe III. köt. M'é' nincs huszár a mönyországba'?)	210

41. Ravasz Jancsi (Kálmány: Szeged népe II. köt. János mög a Jakabok)	213
42. A kígyóbőr (Pap Gyula: Palócz népköltemények. A kígyó ruha)	218
43. Az ember életideje (Kálmány: Szeged népe II. köt. Az ember éveiről)	225
44. A vén kutya (Kálmány: Szeged népe I. köt.)	227
45. A nyulacska harangoeskája (Kálmány: Szeged népe III. köt. A kis nyúl)	230
46. A halott vőlegény (Pap Gyula: Palócz népköltemények. A halál vőlegény)	234
47. Mese a dohányról (Kálmány: Szeged népe III. köt. Mijúta van dohány?)	239
48. A szegény ember hídja (Kálmány: Szeged népe I. köt. Krisztus urunk és a szegény ember hídja)	241
49. Az elrabolt királykisasszony (Kálmány: Szeged népe I. köt. Az elátkozott királyleány)	243
50. A szent-föld. (Kálmány: Szeged népe III. köt. A szent-föld elnyerése)	251
51. A beteg király (Kálmány: Szeged népe I. köt.)	254
52. A kis kanász meg a farkas	268
53. A kutya meg a nyúl	271
54. A szegény ember krumplija (Kálmány: Szeged népe I. köt. Krisztus urunk ételt kér)	272
55. Zeta vára (Orbán K.: Székelyföld leírása I. köt.)	275
56. Az aranyréten (Kálmány: Szeged népe I. köt. Erős János)	279
57. Csala tornya. (Orbán B.: Székelyföld leírása I. köt.)	291
58. A róka és a szarka (Kálmány: Szeged népe II. köt. A róka keresztelése)	294
59. Tatár hídja. (Orbán B.: Székelyföld leírása I. köt.)	298
60. A Bábaköve (Kőváry: Széptörténelmi rege)	301
61. Mese a fákról	304
62. A »silt« (Kőváry: Száz történelmi rege. Ördög pataka.)	306
63. Kigyós Jancsi (Kálmány: Szeged népe I. köt. Leves Jancsi)	311
64. Az Ozsvald testvérek. (Mednyánszky: Erzählungen, Sagen und Legenden aus Ungarns Vorzeit. Die Teufelsfurche)	316

65. Bod (Kőváry: Száz történelmi rege. A tó leánya)	322
66. Az arany tulipán	326
67. Hamupipőke (Erdélyi: Népdalok és Mondák III. köt. Az özvegy ember és az árvalány)	332
68. A jó tanácsok	341
69. A csunya királyfi és a szép királykisasszony	345
70. Az aranytollú madár	350
71. A tordai tündérvár (Kőváry: Száz történelmi rege)	366
72. A két garas	369
73. A szalmakirály (Gaal György: Magyar népmese gyűj- teménye II. köt.)	372
74. Baczka vára (Kőváry: Száz történelmi rege. Az utolsó tündér)	392
75. A hétszépességű királykisasszony (Kálmány: Szeged népe III. köt. Bandi)	394
76. Rózsahegy (Kőváry: Száz történelmi rege)	404
77. Gyöngyike (Kálmány: Szeged népe I. köt.)	406
78. A bölcs királyfi (Erdélyi: Magyar népmesék)	411
79. A dicsekedők (Gaal György: Magyar népmese gyűj- teménye III. köt. A kérdés jutalma)	428
80. Szent-Péter és az ácsok (Kálmány: Szeged népe II. köt. M'é' szidják az ácsok Szent-Pét-rt?)	430
81. Az arany madár (Gaal György: Magyar népmese gyűj- teménye II. köt.)	432
82. A francia királykisasszony (Gaal György: Magyar népm. gyűjt. II. köt. A hűséges princzeszné)	440
83. A halász fia (Gaal György: Magyar népmese gyűjt. Halászmese)	455
84. Kutya szeretne lenni	468
85. Leánykő	470
86. A vándorlegények (Gaal György: Magyar népmesegyűj- teménye III. köt. A három vándorló legény)	472

Az Athenaeum kiadása.

A

Magyar Népköltés Gyöngyei.

A legszebb népdalok gyűjteménye.

Összeállította

BENEDEK ELEK.

Az Athenaeum kiadása.

Ára diszkötésben 3 frt.

Benedek Elek e könyve mintegy kiegészítője a Magyar Mese- és Mondavilág-nak.

Valamint nagy mesekönyvében a legszebb meséket és mondákat adja át a nemzetnek az ezer éves ünnep alkalmából, azonképpen a Magyar Népköltés Gyöngyeiben is a népköltés igazi gyöngyeit a legszebb népdalokat, balladákat és románczokat állította össze. Népköltési gyűjteményeinket bármily becses dolgok is vannak azokban, nem lehet aggodalom nélkül adni az ifjuság kezébe. Benedek Elek könyvét éppen az teszi különösen becsessé, hogy míg egyfelől a nagyközönség megismerkedik belőle a népköltés igaz gyöngyeivel, másfelől bátran adható az ifjuság kezébe is. Azok közé a ritka könyvek közé tartozik

e könyv is, melyet öregek és ifjak egyaránt nagy lelki gyönyörüséggel és haszonnal olvashatnak, mert **Benedek** csak azokat a dalokat vette föl, »melyeknek — írja előszavában — igazi költői becsük van; a melyek egy valódi költő műveinek hatását teszik az olvasóra s a melyek nem kérnek elnézést az olvasótól: nézd el fogyatkozásaimat, hisz az együgyü nép lelkéből fakadtam!«

»Vajha — írja Benedek — a közönség azzal a szeretettel fogadná ezt is, mint társát, a **Magyar Mese- és Mondavilág**-ot. Mindkettőt egy alkalom szülte, egy nagy-alkalom: a magyar nemzet ezer éves ünnepe«.

A Magyar Népköltés Gyöngyei

megrendelhető minden könyvkereskedésben.

Pengő.

OLT egyszer egy király, annak három fia. Ez a király a halála órájában meghagyta a fiainak, hogy minden áldott nap új csizmát huzzanak fel, ne sajnálják a pénzt, mert ha szavát megfogadják, bizony nem bánják meg. Meghal a király, nagy czeremóniával eltemetik s a királyfiak csakugyan mindennap új csizmát húztak. De két-három esztendő múlva úgy leszegényedtek, hogy még az is alig volt, amit egyenek, nem hogy mindennap új csizmát húzzanak a lábukra. Mondja az idősebb királyfi:

— Lássátok, lássátok, kár volt megfogadni az apánk szavát. Elkoldusodtunk mi is, el az ország is, most már mit csinálunk?

— Igazad van, — mondotta a középső királyfi, — bizony kár volt hallgatnunk az apánkra, elég lett volna, ha mindennap szépen kifényesítettjük a csizmánkat, mindenki újjnak hitte volna.

Azt mondja a legkisebb királyfi, akinek Pengő volt a neve:

— Ne panaszkodjatok, tudta édes apánk, hogy mit beszél. Ha el nem szegényedünk, itthon maradunk egész életünkre, így legalább el kell mennünk valamerre, s látunk országot, világot.

Hát hiszen nem is tehettek egyebet, el kellett hogy menjenek világgá. Ahogy kimentek a városból, azt mondja a legidősebb királyfi:

— No fiúk, én kilövöm a nyílamat, s ahol leesik a nyílvesző, ott hálunk meg.

Kilövi a nyílat a királyfi, egy nap s egy éjjel folyton-folyvást mentek, akkor találták meg a nyílat rengeteg erdő közepében. Ott leheveredtek, vacsoráltak, de a legidősebb királyfi azt mondta az öccseinek, ő nem alszik el, strázsál az éjen, nehogy valaki megcsúfolja.

Elalszik a két kisebb királyfi, az idősebb meg fel s alá sétált, s hát egyszer csak jön egy rettentő nagy vadkan, szörnyű nagy agyari voltak, mégpedig tiszta színarany agyari. A királyfi kirántotta a kardját, megölte a vadkant, az agyarát kirántotta s eltette a tarisznyájába.

Reggel felébrednek az öccsei, semmit sem tudtak arról, hogy mi történt. A bátyjuk sem szólott, s mentek tovább. Most azt határozták, hogy a középső királyfi lőjje ki a nyílat, s ahol az leesik, ott hálnak meg. Kilövi a középső királyfi a nyílat, s három nap, három éjjel mentek, amíg a nyílveszőt megtalálták.

Leülnek, vacsorálnak, a legidősebb s a legkisebb el is alszik, de a középső fenmaradt strázsának. Alig szenderül el a két királyfi, lecsap a magas levegőégből egy szörnyű nagy saskeselyű, rettenetes nagy szárnyával nekivág a királyfinak, de a királyfi hirtelen kirántotta a kardját s kettéhasította a saskeselyű fejét. Két gyönyörű ezüsttoll volt a saskeselyű két szárnyában, ezt a

királyfi kihúzta, tarisznyájába tette, s reggel, mikor a testvérei fölébredtek, egy szót sem szólt, csak mentek tovább. Most már a legkisebb királyfi lőtte ki a nyílát. Mentek is hét nap s hét éjjel megállás nélkül, amíg a nyílát megtalálták. Nagy tüzet raknak, letelepednek, vacsoráznak, s vacsora után azt mondja Pengő:

— No, ma éjjel én strázsálok.

A bátyjai nem akarták engedni, eleget mondták, hogy kicsi legény ő még ahhoz, de Pengő azt mondta, nem gyerek ő már, s fenmaradt strázsának.

— Amint járt fel s alá, egyszer valami szomorú éneket hall. Vajjon ki lehet, vajjon mi lehet, gondolja magában, s elindul a hang után. Megy mendegél, s egy patakhoz ér, de abban alig volt víz; ami kevés volt, az is állott benne. Ebben a száraz patakban ficzkándozott, vergelődött egy arany halacska, ez énekelt olyan búsan, olyan bánatosan. Kérdi Pengő:

— Hát neked mi bajod van, arany-halacska?

— Ó, — mondja az arany-halacska — nagy bánatom van énnékem. Megáradott a patak, lesodort ide messze az én hazámtól, most meg elapadott, nem tudok visszauszni s így kell elpusztulnom.

— De már azt nem engedem, — mondotta Pengő, s fölvette az arany-halacsokát s addig vitte a patak mentén, amíg jó mély vizet nem talált. Ott szépen a vízbe eresztette.

Mondotta az arany-halacska:

— Köszönöm, hogy megmentetted az életemet, te jó fiú. Nesze, adok neked két arany-pikkelyt, tedd el jól. Ha bajba kerülsz, csak lehelj rájuk, s eljövök a segítségédre.

Azzal a halacska nagy vígan tovább úszott, Pengő

is visszament a bátyjaihoz. Az ám, de mire visszaért, a tűz elaludott.

Megijedt Pengő, hogy most mit gondolnak róla a bátyjai, ha felébrednek. Bizonyosan nem strázsált, aludott ő is. Gyújtott volna tüzet; nem volt mivel, mit csináljon, merre forduljon? Fölmászott egy magas fa tetejére, hátha lát valahol tüzet. Látott is valahol messzemessze az erdőben s ő bizony fogta magát, elindult abba az irányba. Alig indul el, szembe jő vele az Éjféli. Köszönti illendőképén:

— Adjon Isten jó estét, öreg apám. Álljon meg egy kicsit, az Isten áldja meg, amíg tüzet hozok.

— Jaj édes fiam, — mondja az Éjféli, amíg te azt megjáród, addig én hétszer megyek s hétszer jövök, nem lehet nekem olyan sokáig várnom.

— Bizony, ha nem vár szép szerént, majd vár másként, mondotta a királyfi. Volt a zsebében jó erős spárga s azzal Éjfélinek mind a két kezét egy fához kötötte. Megy tovább, de egy óra, kettő alig telik belé, jő szembe vele a Hajnal. Köszönti ezt is:

— Jó reggelt, hugomasszony.

— Adjon Isten, te királyfi.

— Álljon meg lelkem hugomasszony, míg amonnét tüzet hozok.

— Jaj, az nem lehet, — mondja a Hajnal, amíg te azt a nagy útat megjáród, hétszer megyek s hétszer jövök én. Nem alhatnak az emberek olyan sokat egyfolytában.

— Bizony, ha meg nem vár, mindjárt meg is kötözöm, hugomasszony. S megkötözte a Hajnalt is egy fához.

Most már mehetett bátran a királyfi. Meg nem állott, amíg ahhoz a nagy tűzhöz nem ért. Látja messzi-

ről, hogy tizenkét óriás ül a tűz körül. Hej, gondolja magában, itt nem kapok én tüzet szép szerével. Fogja a nyilát, odacézloz s kilő egy égő szenet a tűzből. De megint meggondolja magát, mégis elmegy oda. Ne mondják, hogy lopja a tüzet. Odamegy, köszön illendőképen, az óriások fogadják, jól megnézik tetőtől talpig s kérdik tőle:

— Ugyan bizony, te lövöd-e ki a szenet a tűzünkből?

— Én lőttem ki, — mondja Pengő, de meggondoltam a dolgot, mégis ide jöttem. Adjanak kendtek egy darab égő szenet Isten nevében.

— Adunk mi jó szívvvel, — mondotta a legidősebb óriás, hanem előbb forgasd meg a pecsenyénket.

Épen ott sült a tűz felett egy ökör, nyársra húzva. Pengő megfogta a nyársat a kis ujjával, s úgy forgattapergette, akárcsak egy leány az orsót. Mikor jól megpirult az ökör, mondotta Pengő:

— De már most csakugyan adjanak tüzet, mert sietős az utam nagyon.

— Várj csak egy kicsit, — mondja az öreg óriás, — látod-e amott azt a fekete várat? Annak a falán van egy kakas, azt elébb lödd le, akkor aztán adunk tüzet.

Czélba veszi Pengő a kakast, s úgy lelőtte, hogy egyszeribe lefordult a vár faláról. Hej Istenem, az óriások nem tudták, hogy mit csináljanak nagy örömben.

— Hát ennek ugyan mit tudnak kendtek örülni? — kérdezte Pengő.

— Hm, — mondja az öreg óriás — mindjárt megtudod. Tudd meg fiam, hogy mi a bakarasnyi ember szolgálai vagyunk. Nekünk kell bevenni azt a várat. Abban a várban lakik a fekete király s annak három szép eladó leánya. A bakarasnyi ember feleségül akarja venni a legidősebb királykisasszonyt, a középsőt meg az idősebb

fiának szánta, aki saskeselyű képében szokott járni, a legkisebb királykisasszonyt pedig a kisebbik fiának, aki vadkan képében jár. Hiszen rég bevettük volna mi ezt a várat, hanem az a hunczut kakas mindig felébresztette a kukorékolásával a katonákat. No, többet nem ébreszti fel. Hanem azért neked velünk kell jönnöd. A vár falában van egy lyuk, azon bebujsz, aztán kinyitod a kaput.

A királyfi nem szólt semmit, mit volt mit nem tenni, ment az óriásokkal, szépen bebujt a lyukon, hanem mikor benn volt a várban, visszaszólt az óriásoknak:

— A kaput nem tudom kinyitni. Már ahogy tudtok, úgy jőjjetek utánam, — különben kint maradtok.

Mit csináljanak az óriások. Ha bőrüket ott hagyják is, mégis csak rászánták magukat. Sorba bujtak keresztül a lyukon, s amint az első bedugta a fejét, Pengő lecsapta a kardjával, a testét meg utána rántotta, s így tovább mind a tizenkettőnek levágta a fejét. Akkor fölment szépen a palotába, lábujjhegyen végigment a szobákon, s hát a három királykisasszony mind más-más szobában alszik. A legidősebb királykisasszony szobájában egy egész meg egy félig leégett gyertya volt. Az egész gyertyát meggyújtotta, a félig leégettet a zsebébe tette. Aztán ment a középső királykisasszony szobájába, annak az aranyrojtos selyemkendőjét vette el. Ment a legkisebb királykisasszony szobájába, de már annak a gyűrűt húzta le az ujjáról. Azzal szépen kiment a szobából, el az óriások tűzéhez, fölkapott egy darab égő üszköt, s szaladott vissza a bátyjaihoz. Amint ment visszafelé, eloldotta a Hajnalt:

-- No most mehet, húgomasszony, szerencsés utat. Azután eloldotta az Éjfélt.

— Menjen kend is, bátyám uram, Isten hírével, eleget aludtak az emberek.

Mire kivirradott s a testvérei felébredtek, csak úgy ropogott, pattogott a tűz. De egy árva szó nem sok, annyit sem szólt arról a bátyjainak, hogy hol s merre járt, s hogy milyen sokáig aludtak.

Hát jól van, tovább ment a három királyfi, mentek hetedhét ország ellen. Egyszer betértek egy korcsmába. Hej, sok vendége volt annak a korcsmának, alig fértek el benne az emberek. De nem is csoda, mert itt minden utas annyit ehetett, ihatott, amennyi bele fért, s egy árva krajczárt sem kellett fizetni. Az volt a fizetés, hogy aki ide betért s evett-ivott, mielőtt elment, el kellett hogy mondja a maga történetét. Az ám, ti nem is gondoljátok, hogy ki lehetett a korcsmáros. Ez a korcsmáros az a király volt, akinek a várát az óriások be akarták venni. Mióta Pengő megölte az óriásokat, mindenféle kurrentáltatta a király, hogy ki lehet az a derék vitéz ember, aki az óriásokat megölte, de senki sem állott elé. Korcsmát nyitott, úgy akarta megtudni az igazságot.

No, bemennek a királyfik ebbe a korcsmába, jól esznek, isznak. Hordják a bort a királykisasszonyok, kínálják a dali szép legényeket, aztán Pengő elkezd beszélni, de még felit sem mondta el a történetének, int a király a legidősebb lányának, az eltűnik, s hát egy kicsi idő múlva megáll a korcsma előtt négy aranyos bársonyos hintó. Mind a négy hintó elé hat ló volt fogva.

-- No, — mondja a király, csak azt akartam megtudni, édes fiam, hogy ki ölte meg az óriásokat. A fiaim vagytok mind a hárman. Gyertek velem a váramba s még ma megtartjuk a lakodalmat. Beleülnek a hintóba párosával, haza vágatnak a fekete várba, hívatnak három

papot, összeesketik a fiatalokat, lett nagy dínom-dánom, lakodalom, folyt a bor Henczidától Bonczidáig, nem volt vége a hejjehujának hét álló hónapig.

— Lássátok, lássátok, — mondotta Pengő a bátyjainak — mégis javunkat akarta az édesapánk, mert különben nem láttunk volna országot világot, s tán hírét sem halljuk ennek a három szép leánynak.

— Igazad van, — mondották az idősebb királyfik, javunkat akarta az édesapánk. Hanem most már illendő volna, hogy megnézzük a mi országunkat is.

— Jó lesz biz' a, — mondják az öccsei s mindjárt megegyeznek, hogy indulnak haza, hadd lássák, nem szökött-e el még az országuk.

Befogatott a király három hintóba, s indultak haza mind a hárman, s vitték magukkal a feleségüket is. Az első kocsiban a legidősebb királyfi ült, s egyszer csak látja, hogy az út közepén a nagy sárban egy bakarasnyi ember vergelődik. Kéri a bakarasnyi ember:

— Húzz ki a sárból, te királyfi, bizony megszolgálom.

Mondta a király:

— Nem húztlak én, minek mentél bele, — s azzal tovább hajtott.

Jön utána a középső királyfi, azt is megszólítja a bakarasnyi ember, de a középső királyfi sem húzta ki. Hanem a legkisebb királyfi, az már megállította a hintáját, leszállott, kihúzta a bakarasnyi embert a sárból, még fel is ültette a hintóba. Hát egyszerre, Uram Teremtőm, mi történt! A bakarasnyi ember megragadta a királyfi feleségét, belecsavarta a hétrőfös szakállába, s úgy eltűnt vele, mintha a föld nyelte volna el.

Hej, Istenem, nagy búbánat nehezedett a királyfi szívére. Mondotta a bátyjainak:

— Ti csak menjetek haza, mert én addig meg nem nyugszom, amíg a feleségemet meg nem találom.

Visszaküldötte a hintót az apósához, s elindult gyalog. Ment hetedhét ország ellen. Amint megy men-degél, egy patakhoz ér, s eszébe jut az aranyhalacska, hátha ez tudna segíteni rajta. Előveszi a két arany hal-pénzt, ráfuvint, s abban a pillanatban ott volt az arany-halacska s kérdezte:

— Mit parancsolsz, édes gazdám?

Mondja Pengő:

— A bakarasnyi ember elragadta a feleségemet, ugyan bizony nem tudnád-e megmondani, hol s merre lehet?

Feleli az aranyhalacska:

— Én nem tudom megmondani, de azon a hegyen túl, látod-e, van egy bölcs ember, az három dolgon kívül mindent tud ezen a világon s talán meg tudja mondani, hol van a feleséged.

Elment Pengő királyfi, s addig meg sem állott, amíg a bölcs emberhez nem ért. Ott ült a bölcs ember egy nagy sziklának a tetején, lelógott hosszú fehér szá-kálla. Köszönti Pengő illendőképen, s elémondja, hogy miben jár.

— Tudom, ha nem is mondod, — mondta a bölcs ember — de ha meg akarod kapni a feleségedet, előbb te segíts rajtam. Kerek száz észtendeje, hogy ezen a sziklán ülök, s nem tudok felkelni, mert a mátkám a gyűrűjével együtt elveszett. Ha megtalálod a mátkámat s a gyűrűjét, akkor te is megkapod a feleségedet.

Kérdezte Pengő:

— Hát hol találom én meg a te mátkádat?

— Hej fiam, felelte a bölcs — hiszen épen azt nem tudom, hogy hol van. Mert tudd meg, hogy csak

három dolog van a világon, amit én nem tudok s ez épen a közül a három közül való.

Visszament Pengő nagy búsan az aranyhalacskához s elpanaszolja, hogy mivel fogadta őt a bölcs ember.

— Csak ne búsulj, — mondja az aranyhalacska. A bölcs ember mátkája a gyémánt-várban van. Meríts egy palaczk vizet, tégy bele engem s vigy magaddal, majd visszaszerezzük a bölcs ember mátkáját.

Elindul Pengő királyfi. Megy hegyeken völgyeken át, erdőkön mezőkön keresztül, egyszerre csak megérkezik a gyémánt-várhoz. Azt mondja az aranyhalacska:

— No te királyfi, jól megjegyezd, hogy ebben a várban minden fekete, még étellel is csak fekete étellel kínálnak. De te, akármit csinálnak veled, akárhogy megkínozzanak, egyebet el ne fogadj fehér ételnél.

Bemegy Pengő a gyémánt várba, hát belől olyan fekete, mint a korom. Feketék a falak, feketék a garádcsok, az ablakok; megy a szobákba, azok is mind feketék. Jönnek a szolgák, fekete az arczuk, fekete a ruhájuk. Aztán asztalt terítnek, fekete abrosszal, fekete tálakkal. Hozták az ételeket, kínálták Pengőt, egyék. De Pengő semmibe sem nyúlt, mert minden étel fekete volt. Akkor egyszerre csak megtelt a szoba fekete emberekkel s asszonyokkal, s úgy megverték Pengőt, hogy elnyúlt a földön. Második nap épen így járt. Hiába erőltették, hiába kínozták, hozzá nem nyúlt az ételekhez. Elkövetkezik a harmadik nap, s hát megfehéredtek mind a szobák, fehér ruhás emberek s asszonyok jöttek a szobába, fehér abrosszal terítették asztalt, csupa fehér ételeket hoztak, s énekeltek Pengőnek szebbnél szebb nótákat. De most már Pengő is evett mindenből, amennyi csak belé fért. Mondja reggel az aranyhalacska Pengőnek:

— No a próbát jól kiállottad. Most menj le az istál-

lóba, ottan találsz négy fekete paripát. Ez a négy paripa négy leány. Egy a bölc ember mátkája, egy a farkas, egy a sas-, s egy a hollókirályé. Ezt a négy leányt az a vén boszorkány rabolta el, akié ez a gyémánt-vár. Mert úgy tudd meg, ennek a vén boszorkánynak abban telik kedve, hogy mátkás leányokat rabol, azokat lovakká változtatja, hintó elé fogja, mikor jól lejárta őket, vízbe fúlasztja s megint más lányokat szerez helyettök. Majd az istállóban meglátod a vén boszorkányt darázs képeben. Hol az egyik, hol a másik ló hátára száll. De te csak végy egy ostort a kezedbe, csapkodj a lovakra, s ha meg is kínozod szegényeket, addig csapkodj, amíg a darázst el nem találod.

Úgy tett Pengő, amint a halacska tanácsolta. Lement az istállóba egy jó szíjjostorral, elkezdette csapkodni a lovakat, hogy azok fájdalmukban mind felrúgták a padlást, nagyokat nyerítettek; hanem egyszer eltalálta a darázst is; lefordult egy ló hátáról, abban a pillanatban vénasszonyná változott, nagy sivalkodással kiszaladt az istállóból, s úgy elszaladt, hogy talán meg sem állt a világ végéig. Hát, Uram Teremtőm, amint a banya kiszalad az istállóból, a négy ló meg gyönyörűséges szép négy leánynya változott. Pengő mindjárt indult a négy leánynyal, s vitte őket a bölc emberhez. Megérkeznek a sziklához, föl akar kelni a bölc ember, s hát nem tud felkelni, pedig ott volt a mátkája előtte.

— Hát a gyűrűt nem hoztátok el? — kérdezte a bölc ember.

— Jaj Istenem, — sírt a leány — azt a vén boszorkány elvette tőlem s magával vitte.

Gondolkozott egy keveset a bölc ember s mondta:

— Azt már tudom, hogy a földön nincs a gyűrű,

mert ha ott volna, tudnom kellene. Hát vagy a levegőben, vagy a vízben van.

Eközben odaérkezett a farkas-, a sas-, meg a hollókirály is a mátkájukért, s a sas- meg a hollókirály mondotta: — No annyit mi is mondhatunk, hogy levegőben nincs a gyűrű, mert különben tudnunk kellene róla.

Megszólalt az aranyhalacska:

— Akkor bizonyosan a tengerben van.

Egyszeribe összehívta a halakat mind s kérdezte, hogy nem láttak-e egy mátka-gyűrűt.

Mind azt felelték, hogy ők nem láttak.

— Mind itt vagytok-e? — kérdezte az aranyhalacska.

— A sánta csuka még nincs itt, — felelték a többiek.

Hát egyszer jön a sánta csuka is. Ráförmed az aranyhalacska:

— Hát te hol voltál, hol késtél meg?

Mondja a sánta csuka:

— Én bizony egy gyűrűt találtam a tengerben s azt beittam a korcsmában.

— Ilyen-olyan teremtette, — kiáltott az aranyhalacska, — mindjárt visszahozd azt a gyűrűt.

A sánta csuka nagy dérrel-durral elinalt, vissza-

hozta az aranygyűrűt, odaadták a bölcs embernek s ím az abban a pillanatban felállott s mondta Pengőnek:

— A te feleséged a tenger kilenczvenkilenczedik szigetén van a bakarasznyi embernél. Eredj oda, ott megtalálod, s ha igazán szeret, majd kitudja a bakarasznyi embertől, hogy miben van a szörnyű nagy ereje, mert szörnyű nagy ereje van. Akkor aztán elhozhatod a feleségedet.

Az aranyhalacska mindjárt elészőlített egy nagy czethalat, Pengő a hátára ült s úgy úszott a kilenczvenkilenczedik szigethez. Hát amint odaérkezik s kilép a szigetre, éppen ott sétál a felesége. Ölelik csókolják egymást, de mikor vége volt ölelésnek, csókolásnak, azt mondja az asszony nagy búsán:

— Hiába fáradtál ide, édes uram, nem tudsz megszabadítani a bakarasznyi embertől, mert szörnyű nagy ereje van s én meg nem tudom, hogy miben tartogatja.

A bakarasznyi ember éppen a déli álmát aludta. Mondta az asszony Pengőnek, csak bújjon el valahová majd mégis megpróbálja, hátha mézes-mázos szavakkal kiveszi belőle a titkot.

Fölmegy a királyné a palotába, éppen akkor ébredett fel a bakarasznyi ember, odamegy az asszony hozzá, símogatja a hétrőfös szakállát, czirógatja az arczát, s mondja:

— Látod, látod, mindig mondod, hogy így meg úgy szeretsz engem, de én nem hiszek neked.

— Hát azt én mivel tudjam bebizonyítani? — kérdi a bakarasznyi ember.

— Mivel-e? Azzal, ha megmondanád, hol tartogatod az erődet, legalább én is vigyáznék reá.

Nagyot kaczagott a bakarasznyi ember.

— Hát megmondom neked. Ott van ni az ajtó mellett abban a darab fában.

— Jaj Istenem, hát hogy lehet ott tartani? Hátha valaki elvinné! — mondotta az asszony. Azzal fölkapta a fát s bezárta az almáriomba.

A bakarasznyi ember nagyot kaczagott.

— No látod-e, elbolondítottalak, mert nem a fában van az eröm, hanem abban a seprűben, ni!

— Bizony, ha abban van, akkor azt is elzárom, — s elzárta az almáriomba.

A bakarasznyi ember még nagyobbat kaczagott.

— Látod-e, megint elbolondítottalak, mert nem a seprűben van az eröm, hanem a pizskafában.

Az asszony szépen felvette a pizskafát, kendőbe takargatta, s úgy zárta el az almáriomba. Azt mondta akkor a bakarasznyi ember:

— No most már látom, hogy igazán szeretsz. Hát tudd meg, hogy sem abban a fában, sem a seprűben, sem a pizskafában nincs az én eröm. Ott van az én eröm messze innét az erdőben, egy arany szarvasban. Ez az arany-szarvas, amikor én alszom, mindig lejár inni az arany-patakba. Ha valaki meglőné, egy bárány szöknék ki belőle. Akkor ebben lenne az eröm. A bárányt ha meglőné, kirepülne belőle egy arany-kacsa. Arany-kacsát ha meglőné, abból kiszállana egy arany-bogár, s ha ezt el nem pusztítanák, ebben megmaradna az eröm, de ha ezt is elpusztítják, akkor az én erömnek vége.

Hiszen csak azt várta az asszony, hogy elaludjék a bakarasznyi ember. Mindjárt kisurrant a palotából, szaladott Pengőhöz s tövéről-hegyére elmondotta neki, amit a bakarasznyi embertől hallott. Megy Pengő az erdőbe, s amint megy mendegél, meglát egy farkast; meg akarja lőni, de a farkas megszólal:

— Ne ölj meg királyfi, mert engem a farkaskirály küldött a te segítségedre.

Megy tovább Pengő, s egyszer csak a feje fölött egy sas repül el. Veszi a nyílát, megcélozza, de a sas megszólalt:

— Ne lőjj meg királyfi, mert én te reád vártam itt. A saskirály küldött a segítségedre.

Jól van, nem lövi meg, hogy lőtte volna meg?

Megy tovább Pengő királyfi, s hát egy holló repül feléje. Célba veszi azt is, de a holló is megszólalt:

— Ne lőjj meg, királyfi, mert engem a hollókirály küldött a te segítségedre. Pengő nem lőtte meg a hollót, hanem ment egyenesen az arany-patakhöz. Ott meghúzódott egy bokor mögé s várta az arany-szarvast. Hát egyszer jön az arany-szarvas, hegyezi a fülét, néz erre, néz arra, s hogy nem látott senkit, belémeget a patakba. Úszott benne fel s alá, fürdette magát, s akkor Pengő szépen célba vette a nyílával, lelőtte. Szalad oda Pengő, hogy megfogja az arany-szarvast, de már abban a szempillantásban ki is ugrott belőle az arany-bárány. Ucczu ott volt a farkas, nekiszökött a báránynak, szétszaggatta. A bárányból kiröppent az arany-kacsa, de arra lecsapott a sas, összetépte. Arany-kacsából kiszállott az aranybogár, azt meg a holló fogta meg. Szépen odavitte Pengőnek, s Pengő a zsebkendőjébe kötötte a bogarat, úgy vitte a bakarasznyi ember palotájába. Fölmegy Pengő a palotába, mondja nagy örömmel a feleségének, hogy megvan a bakarasznyi ember ereje. Hát arra a szóra támolmog ki a szobából a bakarasznyi ember is s mondja Pengőnek:

— Megfogád az erőmet királyfi, de ha visszaadod, cserébe neked adom minden vagyonomat.

Mondotta Pengő:

— Nem kell a vagyonom, s nem is hiszek a szavadnak, mert te jóért rosszal fizettél nekem.

Azzal a bogarat beledobta a tűzbe, porrá égett, s ím halljatok csudát, szemük láttára porrá s hamuvá lett a bakaraszny ember is.

— No feleség, mondotta Pengő, most már kettőnké a világ.

S mentek haza az asszony apjához. Csaptak nagy lakodalmat, meghítták rá a bölcs embert, a saskirályt, a hollókirályt, a farkaskirályt, Pengő királyfi két bátyját, s hét nap s hét éjjel szólott a muzsika, folyt a bor Henczidától, Bonczidáig. Lakodalom után a király Pengőnek adta egész országát s még ma is élnek, ha meg nem haltak.

A bujdosó macska.

Egyszer volt, hol nem volt, nem tudom, hogy merre volt, de valahol mégis volt, volt egyszer egy macska. Ezzel macskával nagyon mostohán bánt az asszonya, elkeseredett erősen s nagy bújában, bánatjában, fogta magát, ott hagyta a gazdasszonyát s elment világgá.

De hogy szavamat össze ne keverjem, mielőtt útnak indult volna, az udvaron talált egy nagy vörös répát, szekeret csinált belőle, nagy hirtelen fogott két egeret, azokat a szekér elé fogta s úgy indult bujdosóba.

Mennek, mendegélnek, hegyeken völgyeken által, de bizony az egerek elfáradtak, egyre lassabban lépegettek. Gondolja magában a macska: Így nem messzire haladunk. Fogott az úton még két egeret, a másik kettőnek elejébe fogta, s úgy hajtott tovább.

Amint mennek, mendegélnek, találkoznak egy rákkal. Kérdi a rák:

— Hová mégy, te macska?

— Megyek vándorolni.

— Vigy el engem is, mert a halak kikergettek a vízből.

— Hát miért kergettek ki?

— Azért, mert mindig csipkedtem őket az ollómmal.

— No hát gyere, ülj fel.

Tovább mennek, mendegélnek s hát az út közepén két tojás van. Megszólal az egyik tojás s kérdi a macskától:

— Hová mégy, te macska?

— Megyek vándorolni.

— Vigy el minket is. Nem volt maradásunk az asszonyunknál, mert azt kívánta, hogy három csirke keljen ki belőlünk, pedig csak egy van bennünk.

— Jól van, gyertek, üljetek fel.

Felültek a tojások a vörösrépa-szekérre s a macska hajtott tovább. Egyszerre csak rá szállott a szekérre tíz fecske s tíz pacsirta. Nem is kérdezték a macskától, szabad-e, nem-e, szépen letelepedtek s mentek ők is.

Még egy jó hajításnyira sem mennek, egy csomó gombostűt találnak az úton. Kérdi a macska:

— Hát ti hogy kerültetek ide?

— Mi bizony úgy, hogy egy társunk megszúrta az asszonyunkat s az asszonyunk haragjában mind kidozott az útra.

— Hát akkor csak ti is üljetek fel a szekérre, gyertek velünk.

Tovább mennek, mendegélnek, s estefelé egy kicsi házikóhoz érnek. Abba a kicsi házikóban egy öreg asszony lakott, a macska bement hozzá, köszöntötte illendőképen s szállást kért éjszakára. Mondja az öregasszony:

— Adnék én jó szívvel, de ide minden éjjel zsványok jönnek, itt ugyan nem lesz nyugodalmatok.

De a macska addig beszélt, hogy így meg úgy, nem félnek a zsványoktól, hogy az öregasszony szállást adott nekik. A négy egeret bekötötték az istállóba. A két tojás beleült a tüzes hamuba. A rák a vizes dézsába, a gombostűk a törülközőbe, a macska

meghúzódott az ajtó sarkában, a fecskék mentek az eresz alá, a pacsirták pedig a ház tetejére.

Hát csakugyan éjjel jönnek a zsványok, bemennek a házba, letelepednek a kemence mellett, tüzet akarnak gyújtani. De amint megpiszkálják a hamut, a két forró tojás szétpattant s szemük, szájuk tele lett tojás hajával, meg sárgájával. Hej, Uram Teremtőm, megijedtek a zsványok, égette a tojás az arcukat erősen, szaladnak a vizes dézsához, hogy megmosdjanak. De ahogy belenyúltak a dézsába, a rák jól megcsípte az ujjukat. Lekapják az alsó szegről a törülközőt, hogy megtörülközzenek s a gombostűk jól összeszurkálják. Még jobban megijednek, szaladnak kifelé s ott meg nekik ugrik a macska s isten igazában össze-vissza karmolta. Ki az udvarra, mintha a szemüket vették volna, de ott meg a fecskék és a pacsirták elkezdettek csiripolni:

— Zsványok, zsványok! Fogjátok meg!

Ahányan voltak, annyi felé szaladtak, többet az öregasszony házához vissza se jöttek. Reggel a macska megköszönte a szállást az öregasszonynak, a négy egeret befogta a vörösrépa-szekérbe, aztán mind felkerekedtek, mentek tovább. Hanem amint egy hídra értek, halljátok csak, mi történt. Az egerek mitől, mitől nem, megijedtek, a szekeret belerántották a vízbe.

Hej Istenem, lett nagy ijedelem. A pacsirták és a fecskék, huss, fölrebentek és elrepültek. A macska is nagy ügyyel-bajjal kiuszott, de a szegény rák az ott maradt a vízben, no meg a gombostűk is.

Hogyha ezek a vízben nem maradtak volna, az én mesém is tovább tartott volna.

Az arany pálca.

Volt egyszer egy öreg király s annak három fia. A fiúk megegyeztek, hogy elmennek országot, világot látni, de hárman három felé. A legidősebb azt mondta, hogy ő megy napnyugatnak, mert ott arany-fák vannak, s azokról ő arany-leveleket szed. A középső azt mondta, hogy ő éjszakkak megy s onnét drágaköveket hoz. A legkisebb azt mondta, ő neki nem kell semmiféle kincs, megy a tengerre, hogy ott lásson, halljon s tanuljon.

Hát csakugyan elindult a három fiú három felé, a legkisebb tengeren utazott, egy nagy hajón. De már mentek egy esztendeje, még mindig nem értek száraz földet, az élelmük mind elfogyott s a hijja volt, hogy éhen haljanak.

Egyszer mégis elértek a tenger túlsó partjára s egy sziklás helyen kikötöttek. Ott a királyfi kiszállott a hajóból, ment, maga sem tudta merre, s addig ment, mendegélt, míg a szörnyű éhségtől s fáradságtól leroskadott a sziklára s elaludott.

Alszik a királyfi egy napot, kettőt, talán többet is s egyszer csak érzi, hogy valaki szép gyöngén símogatja az arcát. Fölveti a szemét s hát egy olyan szép tündér leány állt előtte, hogy a napra lehetett nézni, de arra nem. Kérdi a leány:

— Hát te hogy kerültél ide ?

Elmondja a királyfi úgy, amint történt.

— Na — mondja a tündérleány: — gyere az édesanyámhoz, az talán ad enni neked s az embe-
reidnek is.

Hazamennek s a tündérkirályné — mert az volt a leány anyja — kivesz a ládából egy rózsás keszkenőt s mondja:

— Tündérkendő, parancsolom, étel, ital, rajtad álljon!

Egyszeribe tele volt a kendő étellel, itallal. Aztán adnak mindenféle enni s innivalót a királyfinak, hadd vigyen az embereinek is. Megköszöni szépen a tündérkirályné jóságát, elbúcsúzik tőlük, el különösen a leánytól s mondja neki lelkes szóval:

— Visszakerülök én még ide, tündérkirálykisasszony, s velem jössz te akkor.

— Gyere, gyere, — mondotta a tündérkirálykisasszony, veled megyek akkor.

S hogy a királyfi el ne felejtse, neki ajándékozta a tündérkendőt. Tovább ment a hajón a királyfi s addig mentek, míg egy szigethez nem értek. Kiment a szigetre, ott a tündérkendőt leterítette s mondta:

— Tündérkendő, parancsolom, étel, ital rajtad álljon.

Volt mindjárt étel, ital, bőven, s elkezdett falatozni. Amint ott falatozik, odajön egy öregasszony s kéri könyörögve, hogy adjon neki egy falást Isten nevében. Mondta a királyfi:

— Csak üljön le, nénémasszony, egyék, igyék, van itt minden, hál' Istennek.

Leül az öregasszony, eszik a sok mindenféle jóból

s egyszerre csak felállt s hát nem öregasszony többet, hanem egy szépséges szép tündér. Mondja a királyfinak:

— Köszönd, hogy ennem adtál, királyfi, mert most ez a kendő nem volna a tied. Nesze, hogy olyan jó voltál hozzám, adok neked egy tarka köpönyeget. Ha ezt a köpönyeget megrázintod, ott, ahol egy zöld darabja esik le, egy gyönyörű szép kert lesz, ahová egy kék darab esik, ott egy nagy tó lesz. Ahová pedig egy fehér darab esik le, ott egy nagy palota lesz. De ha összecsapod a kezedet s azt mondod: Kert, tó, palota, tűnjetek el, legyetek megint köpönyeg, — a kert is eltűnik, a tó is, a palota is.

Megköszöni a királyfi a szép ajándékot, visszamegy a hajóra s mennek tovább. Aztán érnek egy másik szigethez. Arra is kimegy a királyfi, ott is leteríti a tündérkendőt s elkezd falatozni. Amint falatoznék, odajön egy öreg ember s kéri könyörögve, hogy adjon valamit Isten nevében. Annak is adott a királyfi jó szívvel, ettek, ittak s vígan voltak.

— No te királyfi, — mondotta az öreg ember, — jótétel helyébe jót várj. Nesze adok neked egy arany-pálczát. Látod-e, a végén van egy ezüst gomb. Ha ezt lecsavarintod, csak parancsolni kell s annyi huszár sétál ki belőle s a huszárok után annyi baka, hogy egy országot is elborítanak. Ha meg nincsen szükséged rájuk, csak parancsolnod kell nekik: Vissza! szépen a pálczába visszamasiroznak.

De már tovább nem is ment a királyfi, innét visszafordult hazafelé. Csak annál a szigetnél állott meg, ahol a tündér királykisasszony lakott. A tündérkirálykisasszonyt a hajóra vette s úgy vitte haza az édesapja országába.

Haza, csakhogy az ország nem volt többé az apjáé.

Mikor épen a tenger partjához ért a hajó, akkor szaladott arra az öreg király s kiáltott messziről a fiának:

— Vissza, fiam, vissza, csak menjünk arra, amerre jöttél, elvette az ellenség az országomat.

— De bizony nem megyek én vissza, — mondotta a királyfi s kiszaladott a hajóból a száraz földre. Azzal lecsavarintotta az arany-pálczáról az ezüst-gombot s hát csakúgy omlott ki a rettentő sok huszár s utána annyi baka, hogy még a föld is rengett alattuk. Hiszen ezek úgy elpusztították az ellenséget, hogy még hirmondónak sem maradt abból. Akkor aztán a királyfi kiválasztott magának egy szép tágas helyet, ott megrázintotta a tarka köpönyeget. Annak a zöld darabjából egy gyönyörű szép zöld kert lett, a kék darabjából egy szép kerek tó, még hattyúk is uszkáltak benne, a fehér darabjából pedig lett egy gyémánt palota, de olyan, hogy messze földről csudájára jártak.

Hej Istenem, örült az öreg király!

— Lám, lám, — mondotta az öreg király — mégis te hoztad a legdrágább kincset, édes fiam. A legidősebb fiam hozott arany-falevelet, de az ellenség el is vitte; a középső fiam hozott mindenféle drágakövet, egy egész hajóval, azt is elvitte az ellenség. Te csak egy pálczikát hoztál, édes fiam, s lám, ezzel megmentetted az országomat, áldjon meg a jó Isten!

Hanem egy kicsit mégis megrökönyödött az öreg király. Mit csinálnak azzal a rengeteg sok katonával, miből tartják el? Mondta is a fiának:

— Az ország megvolna, fiam, de mindenből kipusztítja ez a sok katona.

— Egyet se búsuljon, édes apám — mondta a királyfi — nem kell azokat eltartani. S csak kiáltott a

katonáknak: Vissza! s nagy trombita s dobszóval mind visszamasiroztak a pálczába.

No most már igazán nem volt az öreg királynak semmi búja-baja. Hivatták a papot, hadd adja össze a királyfit a tündérkirálykisasszonnyal. Azután jöttek a cigányok, húzták, ahogy tudták, hét nap s hét éjjel állott a lakodalom.

Még ma is élnek, ha meg nem haltak.

OSZK

Országos Széchenyi Könyvtár

Az ördög és a tót fiúk.

Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon túl, az óperenciás tengeren innét, csak ide nem messze, Tótországban volt egy szegény ember s annak három fia. Azt mondja egyszer az öreg tót a fiainak:

— Na, fiaim, eleget éheztek már itthon, menjtek országot-világot látni, de el ne kerüljétek Magyarországot, mert ott kolbászból fonják a kertet. Ott van csak jó dolga a szegény tót legénynek.

Elindult a három legény, de velük ment az apjuk is. Kivezette őket egy magas hegynek a tetejére, onnét megmutatta nekik szép Magyarországot.

— Lássátok, ez az az ország, ahol kolbászból fonják a kertet.

Ott elbucsúzott tőlük, visszafordult a falujába, a fiúk pedig le a hegyen, neki Magyarországnak.

Hanem, hogy szavamat össze ne keverjem, az apjuk erősen a lelkükre kötötte, hogy elébb valahol állapodjanak meg s tanuljanak meg jól magyarul, mert különben felkopik az álluk.

Mennek, mendegélnek a fiúk hegyeken, völgyeken által s találkoznak egy emberrel. Kérdi ez az ember:

— Hová, merre, fiúk?

Mondják a fiúk:

— Megyünk magyarul tanulni.

— No, akkor ne is menjetek tovább, álljatok be hozzám. Nálam három nap egy esztendő s azalatt megtanítlak én titeket magyarul.

Ott maradnak a fiúk, kitelik az esztendő. De ugyan keveset tanultak. A legidősebb nem tudott egyebet ennél a két szónál:

— Mi hárman.

A középső csak ennyit tudott:

— Egy sajtért.

A harmadik csak annyit tudott:

— Az az igazság.

Hát mindegy, amennyit tudtak, annyit tudtak: mentek tovább. A falutól nem messze volt egy erdő, bemennek abba s hát mit látnak! Ott fekszik az út

közepén a gazdájuk. A szeme be volt húnyva, meg volt halva.

Nézik, nézik a legények, nem tudják elgondolni, hogy s mint került ide a gazdájuk ilyen hamar, hiszen amikor eljöttek tőle, még otthon volt, s lám itt fekszik az uton megölve.

Amint ezen tanakodnak, odajön egy zsandár s kérdi tőlük:

— Hát azt az embert ki ölte meg?

Felel a legidősebb:

— Mi hárman.

— S miért öltétek meg?

— Egy sajtért.

— No bizony, ha megöltétek, viszlek is a tömlöczbe.

Mondotta a legfiatalabb:

— Az az igazság.

Azzal csak elindítja a zsandár a három tót legényt, kíséri a város felé. De még egy jó hajításnyira sem mentek, felugrik a holt ember nagy kaczagással s szalad utánuk. Visszanéznek a legények, de szemük-szájuk elállott a nagy csudálkozástól, mert ördög volt az, igazi ördög, nem ember, aki utánuk szaladott. Csak most tudták meg, hogy ördögnél laktak.

A zsandár egyszeribe eleresztette a fiúkat, az ördög is elszelelt nagy kaczaga s aztán meg sem állottak a fiúk, míg Magyarország kellő közepébe nem értek. Ott egy helyen, [ahol éppen kolbászból fonták a kertet, megállottak, onnét többé el sem mozdultak.

Ha a kolbász még el nem fogyott, még ma is ott vannak.

Aki nem hiszi, járjon utána.

Prücsök.

OLT egyszer egy csizmadia meg egy varga. Szegényebbek voltak a templom egerénél. Mikor ettek, mikor nem. Azt mondja egyszer a csizmadia a vargának:

— Az ördög éhezék többet, komám. Nem megy a mesterség, hát szerezzünk pénzt, úgy, ahogy lehet.

Összeülnek, tanakodnak s kifundálják, hogy a varga a biró hat szép pejsikáját elvezeti az erdőbe, ott egy jó sűrű helyen fához köti, a csizmadia pedig egy régi könyvből, mintha csak abba bele volna írva, kiolvassa jó pénzért a birónak, hogy hol találhatja meg a lovait.

Hát éppen úgy csinálták, ahogy elegyezték egymás közt. A varga elvezette a biró hat lovát, vitte az erdőbe s ott egy jó sűrű helyen megkötötte egy fához. Keresik a lovakat mindenfelé, elmennek a hetedik vármegyébe is, nem találják. Bezzeg ment a csizmadia a biróhoz s mondta:

— No, biró uram, mit fizet, ha nyomra vezetem?

Igért a bíró háromszáz forintot. Azzal csak elévett a csizmadia egy régi könyvet, tele volt az írva nagy akom-bákom betűkkel s elkezdett sillabizálni:

— Oda fel a havason, Fenyőspatakától száz lépésre, annak a nagy sűrűségnek a közepén, egy bükkfához van kötve mind a hat ló. Ottan megtalálják.

Neki készül az egész falu, mennek mind az erdőbe, ki fokossal, ki baltával, ki kétágú vasvillával. Hát amikor odaértek, szemük-szájuk elállott az álmélkodástól. Csakugyan ott volt mind a hat ló, egy bükkfához kötve. A bíró nagy örömeben mindjárt kifizette a csizmadiának a háromszáz pengő forintot, s híre ment az egész országban, még azon is túl, hogy Prücsök uramnak, mert így hívták a csizmadiát, van egy mágiás könyve, s olyan nem történhetik a világon, hogy ő abból a könyvből ki ne olvassa.

Meghallja ezt a király is s megörült erősen, mert a királyné éppen akkoriban vesztette el a legkedvesebb gyűrűjét s egész betege lett, annyit sírt miatta. Azt mondták a doktorok, hogy azt a gyűrűt a föld feneke alól is elé kell keríteni, mert különben a királyné meghal szörnyű bánatában. Na, a király egyszeribe befogathat aranszőrű paripát bársonyos, üveges hintóba s küld a hintóval egy regement katonát, nehogy Prücsök uramnak valami baja essék.

Megérkezik a hintó Prücsök uramhoz, kiszáll belőle az udvarmester, mert az ült benne, s jelenti nagy alázatosan Prücsöknek, hogy a király küldött érte, ne is gondolkozzék,⁶ csak vegye a mágiás könyvét, üljön a hintóba s jőjjön, mert nagy baj van az udvarban, azon csak ő segíthet egyedül.

Haj, Istenem, megijedt Prücsök, kékült, zöldült, reszketett, mint a nyárfalevél: most kitudódik az ő hit-

ványsága. Elkezdett szabadkozni, hogy tud ám ő valamit, de nem sokat. A mágiás könyvét, a miben a tudománya volt, elvesztette.

— Már tud, vagy nem, — mondotta az udvarmester, — kendnek jönni kell, Prücsök uram, mert, ha kend nélkül megyek haza, a király fejemet veteti.

Mit volt, mit nem tenni, menni kellett Prücsöknek. Keserves könnyhullatások közt elbucsúzott a feleségétől, a gyermekeitől, el a varga komájától, hogy őt jól megnézzék most, mert többet úgy sem látják. Beült a bárosnyos hintóba nagy búsan, egész úton szavát sem vehette az udvarmester.

Megérkeznek az udvarba, ott a király nagy örömmel fogadja.

— Isten hozta kendet, híres Prücsök János.

S mindjárt elmondja, hogy mi történt. Ezelőtt egy héttel úgy eltűnt a királyné legkedvesebb gyűrűje, mintha a föld nyelte volna el. — Úgy tudja meg, Prücsök uram, ha megtalálja ezt a gyűrűt, hat szekér aranyat méretek kendnek.

Mondja Prücsök János:

— Megpróbálom, felséges királyom, ámbátor nem hiszem, hogy megtalálom.

Aztán arra kérte a királyt, hogy csak zárassa be őt egy szobába, hadd gondolkozzék ott három napig. Beleegyezett a király jó szívvvel, hogyne egyezett volna! Bevezette Prücsök uramat a legszebb szobába, ottan leültette arany lóczára, s küldött neki annyi ételt, italt, hogy azt sem tudta szegény feje, mit egyék, igyék.

Eltelik egy nap, de Prücsök uram nem talált ki semmit. Nem is gondolkozott, hiszen úgy is hiábavaló lett volna. Eltelik a második nap, jó a harmadik s szörnyű nagy búnak ereszkedett szegény Prücsök János.

— Hej, Istenem, Istenem, — gondolta magában, — ennek a jó életnek mindjárt vége lesz, s ha ki nem találom, hol a gyűrű, a király még karóba húzatja a fejemet szörnyű nagy haragjában.

Mit gondolt, mit nem, harmadik este, mikor az utolsó vacsorát hozták, azt gondolja magában, hogy megszámlálja, hány fogást eszik utóljára.

Bejön az inas az első fogással s mondja Prücsök hangosan:

— Itt jön az első.

De az inas erre a szóra úgy megijedt, hogy szinte leejtette a tányért a kezéből. Kiszalad a konyhára nagy lelkendezve, s mondja a szakácsnak meg a kuktának:

— Jaj, jaj, végünk van, az a mágiás ember tudja hogy mi loptuk el a gyűrűt.

Mert közbe legyen mondva, csakugyan az inas, a szakács, meg a kukta lopta el a királyné gyűrűjét.

— Hát honnét tudja? Mit mondott? — kérdezte a szakács.

— Azt mondta: itt jön az első.

Megegyeznek, hogy a második fogást vigye be a szakács. Hadd lássák, mond-e annak valamit.

Amint belép a szakács, mondja Prücsök uram:

— Itt jön a második.

Nagy ijedten lecsapja a szakács a tányért, kiszalad a konyhára.

— Jaj végünk van, igazán tudja, hogy mi loptuk el. Nekem azt mondta: itt jó a második.

— No majd meglátom, mit mond nekem, — mondotta a kukta, s ő ment be a harmadik fogással.

Bezzeg hogy azt mondta:

— Itt jön a harmadik

De már a kukta úgy megijedt, hogy a kezéből

kiesett a tányér. Térdre esett Prücsök uram előtt, s megvallotta nagy sírva, hogy ők lopták el hárman a gyűrűt. Arra beszaladt a szakács is, az inas is, azok is térdre estek előtte s összetett kézzel kérték, hogy ne árulja el, s adnak hárman háromszáz-háromszáz forintot.

Gondolta magában Prücsök, az is jó a hat szekér arany mellett. Előadatta a gyűrűt, aztán beledugta egy jó darab kenyérbélbe, s mikor éppen az ablaka alatt mentek el a király pulykái, a kenyér belét ledobta. Ott mindjárt fölkapta egy nagy pulyka s lenyelte. Ment mindjárt Prücsök uram nagy örömmel a királyhoz:

— Felséges királyom, meg van a gyűrű, ölesse le azt a pulykát ni, annak a zuzájában megtalálja.

Megöletik a pulykát, felhasítják a zúzáját, s hát csakugyan kifordul belőle a karikagyűrű. Szaladnak a gyűrűvel a királynéhoz.

— Felséges királyné, megvan a gyűrű.

S hát abban a szempillantásban, mintha csak letörülték volna róla a betegséget, egyszeribe felvidult, jobban lett.

De hiszen lett egyszerre Prücsök uramnak becsületje. Hat nagy szekeret színig töltetett arannyal a király. Bársonyos hintóba ültette Prücsök uramat, melléje rendelte az udvarmestert s egy regiment katonát, nehogy a temérdek sok aranyat elrabolhassák.

Amint mennek az úton, egyszerre csak mi jut, mi nem jut az udvarmester eszébe, gondolja magában

— Megállj, te mágiás csizmadia, megtréfállak.

Leszáll a hintóból, meglát a földön egy prücsköt, fölveszi, jó szorosan a markába szorítja s kérdi Prücsök uramtól:

— Na, Prücsök uram, ha olyan nagy a tudománya, mondja meg, hogy mi van a markomban?

Gondolkozik Prücsök, vakarja a fejét, s azt mondja nagy kínjában :

— Na, most Prücsök megszorultál!

— Az ám, — mondja az udvarmester, — csakugyan prücsök van a markomban. Mégis nagy a kend tudománya.

Azzal kinyitja a markát, s mutatja Prücsök uramnak: itt a prücsök.

E közben hazaértek, behordották Prücsök uram házába a tengersok aranyat, összecsődült csodájára az egész falu. De bezzeg Prücsök uram nem sajnálta az aranyat. Két marékkal osztotta boldognak, boldogtalanak. Legtöbbet adott a vargának, a varga után a birónak. De jövendőmondásért hiába jöttek hozzá, mindenkinek azt mondta :

— Elveszett a mágiás könyv.

Ha a mágiás könyv el nem vezett volna, az én mesém is tovább tartott volna.

Három kívánság.

Egyszer volt, hol nem volt, hetedhétországon is túl, még az operenciás tengeren is túl, volt egy szegény ember, annak felesége. Fiatalok voltak mind a ketten, szerették is egymást, de a nagy szegénység miatt sokszor összeperlekedtek.

Egyszer egy este az asszony tüzet rak. Gondolja magában, mire az ura hazajön, főz valami vacsorát, de bizony nem volt, miből. Még a víz föl sem forrott, jön haza a gazda s mondja a feleségének nagy örömmel:

— Hej, feleség, ha tudnád, mi történt. Vége a nagy szegénységnek, lesz eztán minden, amit szemünk-szájunk kíván.

— Ugyan ne tréfáljon kend, — mondta az asszony, talán bizony kincset talált?

— Meghiszem azt. Hallgass csak ide. Amint jövök az erdőből, mit látok az út közepén. Belerekedt a nagy sárba egy kicsi aranyos kocsi, a kocsi előtt két mókus, s a kocsiban olyan szép asszony ült, amilyent még világéletemben nem láttam. Bizonyosan tündér lehetett. Mondja nekem az a tündér:

— Te jó ember, segíts ki a sárból s bizony nem bánod meg.

— Hát én hogy ne segítném? — mondtam én.

Azzal megfogtam az aranyos kocsit, asszonyostúl,

mókusostól kikaptam a sárból. Akkor aztán töviről-hegyire kikérdezett engem, van-e feleségem. Mondtam én: van bizony. Gazdag vagyok-e. Mondtam én: bíz én szegény vagyok, mint a templom egere.

-- No bizony, ha szegény vagy, mondd meg otthon a feleségednek, hogy kívánjon három dolgot, akármit s mind a három kívánsága azonnal teljesül.

— Hallá-e — mondta az asszony, — ne tréfáljon, mert nincs kedvem a tréfára.

— Jól van, jól, hát próbáld meg, kívánj valamit.

— Hát jól van, kívánok. Oh, uram Istenem, bárcsak egy rőfös kolbász kerülne ide!

Abban a szempillantásban a kéményből leereszkedett egy nagy lábos, s a lábosban egy rőfös kolbász volt, szépen összetekeredve.

— Látod, hogy igazam volt, — mondta a szegény ember. Hanem most már valami okosabbat kívánjunk, mert látod, hogy teljesedik.

Szegény ember elévette a pipáját, még volt egy kicsi dohánya, teletömte. Gondolta, ha pipára gyújt, majd valami okosabb jut eszébe. Benyul a tűzbe, hogy szemet vegyen ki a pipájára, de olyan ügyetlenül talált benyulni, hogy a lábos felfordult s a kolbász kifordult a hamúba. Főlpattan az asszony, elkezd lármázni.

— Jaj, de ügyetlen kend, bárcsak az orrára nőne ez a kolbász!

S ahogy ezt kimondta, már ott is lógott az urának az orrán a rőfös kolbász, úgy odaforrott, hogy azt szép szerivel levenni nem lehetett.

Hej, úram-teremtőm, megszorodtak mind a ketten, most már mit csináljanak, mit kívánjanak harmadiknak.

Mondja az ember :

— Előbb ezt a kolbászt vegyük le.

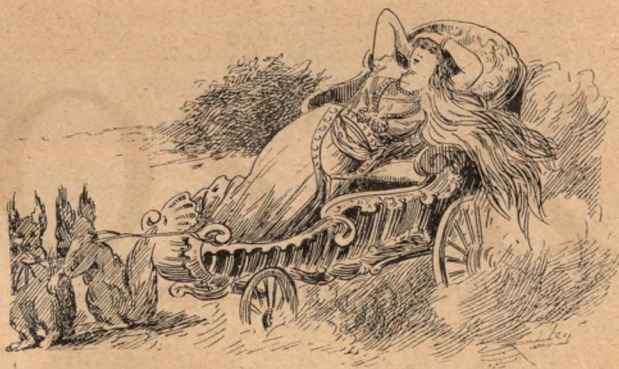
Próbálja az asszony, nem tudja levenni.

— Hát bizony ezt le kell venni, — mondja az asszony. Egy kicsit az orrából lecsippentünk, nem olyan nagy baj az?

— De már azt nem engedem !

— Bizony, ha nem, akkor járjon kend a kolbászszal !

— De már azt nem teszem, hogy az egész világ csúfja legyek.

Istenem, Istenem, mit tudjanak csinálni.

— Tudod mit, asszony, — mondja az ember, kívánd azt, hogy a kolbász essék le az orromról.

— Mit gondol kend, hiszen az a harmadik kívánság lenne? Pedig én mi minden jót akartam kívánni, sok ökröt, lovat, sok földet, szép házat s mindent !

— Már hiába, feleség, én ilyen bajuszszal nem járok. Hamar kívánd, hogy a kolbász essék le az orromról

Mit volt mit nem tenni, a szegény asszony mégis csak azt kívánta, hogy az úra orráról essék le a

kolbász. Mikor aztán leesett, a hamút szépen lemosta róla. Ugy megették egy leültükben, hogy egy falat sem maradt belőle. Evés közben szépen megbékültek s többet a szegénység miatt nem veszekedtek, hanem dolgoztak sokat, sokat. Lett aztán ökör is, ló is, lett föld is, lett szép ház is.

Még ma is élnek, ha meg nem haltak.

OSZK

Nemzeti Széchenyi Könyvtár

Kermomiéti.

Volt egyszer egy öregasszony s annak egy kis leány unokája. Ez az öregasszony minden istenadta reggel elküldte a leánykát fáért. Télben, nyárban, vízben, sárban, mindig kellett menni a szegény leánykának, mert ha fát nem hozott az erdőből, nem adott enni az öregasszony.

Egyszer a leányka, mikor az erdőben volt, leült egy fa tövében s ott sirdogált keservesen. Odamegy egy öreg ember s kérdi:

— Miért sirsz, édes leányom?

— Hogyne sirnék, lelkem öreg apám, fázom is, éhes is vagyok s az öreganyám nem ad addig ennem, míg fát nem viszek.

— Na ne búsulj, — mondotta az öreg ember — gyere velem, majd adok én enned.

A leányka bizony kétszer sem kérette magát, ment az öreg emberrel s addig mentek, mendegéltek, míg egy városnak a végére nem értek. Ott a város végén volt egy patak, abban a patakban az öreg ember megfürdette a leánykát s mikor kijött, hétszerte szebb lett, mint volt annak előtte, pedig — úgy láttam mint ma, — szép volt addig is.

Azután bementek a városba, ottan betértek egy

vendégfogadóba. Az öreg ember parancsolt ételt, italt, mindent s jól tartotta a leánykát.

Amint ott esznek, isznak kettecskén, hallják, hogy a király udvarában éppen most gyűltek össze a legszebb leányok s hogy a királyfi, amelyik leginkább megtetszik neki, azt feleségül veszi.

Hiszen az öreg embernek sem kellett egyéb, kezén fogta a leánykát s vitte az udvarba. De mielőtt az udvarba bementek volna, azt mondta az öreg ember a leánykának:

— No te leányka, tudd meg, hogy az én nevem Kermomiéti. Te most tizenhat esztendő vagy, tizennyolcz esztendő korodban idejövök, mert tudom, hogy a király téged választ feleségnek s ha akkor nem tudod a nevedet megmondani, elviszlek innét, de úgy elviszlek, hogy soha meg nem látod az uradat.

Jól van, bemennek az udvarba. Ott csakúgy nyüzsögtek a szép leányok, járt-kelt a királyfi közöttük, nézte, szemlélte őket. Ez is tetszett egy kicsit, az is, de egy sem úgy, hogy feleségnek választotta volna.

Hát egyszer csak megakad a szeme a leánykán, megfogja a kezét s mondja neki:

— Te az enyém, én a tied, ásó, kapa s a nagy harang válasszon el minket.

Mindjárt nagy lakodalmat csapnak s élnek a fiatalok nagy boldogságban. De még egy esztendő sem telt el, a lakodalom után a királyné úgy elszomorodott, hogy senki lélek nem tudta felvidítani. Mindent megpróbált a király, hozatott az udvarba mindenféle bolondos embereket, mondtak, csináltak mindenféle bolondságokat, de a királynét nem tudták megkaczagtatni. Eleget faggatta a király:

— Mi bajod, lelkem feleségem?

A királyné nem mondta meg, pedig azért volt olyan szomorú, mert elfelejtette az öreg ember nevét.

Egyszer aztán a király kihirdette az egész országban, hogy hat szekér aranyat ad annak, aki a feleségét megnevezteti. Volt az országban egy ember, Bolond Miska volt a neve. Ez is szerencsét próbált, bement a királynéhoz, bolondozott, de hiába, a királyné nem nevette el magát.

— Ne kinlódj, Miska — mondta a királyné — nesze, adok egy aranyat, vidd a korcsmába, idd meg s többet a szemem elé ne kerülj!

Elmegy Miska a korcsmába, ott nagyot iszik, aztán részeg fejjel kimegy az erdőbe s ott egy fa alatt lefekszik. Amint ott fekszik, látja, hogy a tűz körül szaladgál egy ősz öreg ember s mind azt mondogatja magában:

— Jaj de jó, hogy a királyné nem tudja, hogy Kermomiéti a nevem!

Hiszen Miskának sem kellett egyéb. Volt a zsebében papiros, plajbász s mindjárt fölirta a nevet.

Hazamegy Bolond Miska s jelenti a királynak:

— No felséges királyom, ha most meg nem nevetetem a királynét, húzassa karóba a fejemet.

— Biz' én karóba is húzatom, ha meg nem neveteted, de ha megnevetted, tizenkét szekér aranyat adok.

Bemegy Miska a királynéhoz, de a királyné még azt sem akarta megengedni, hogy megálljon.

— Nesze, nesze, egy arany, vidd a korcsmába, idd meg s többet a szemem elé ne kerülj!

Hanem Miska elővette a papirost s mondta a királynénak:

— Pillantson csak ide, felséges asszonyom!

Odanéz a királyné, olvassa az öreg ember nevét s

abban a pillanatban akkorát kaczag, hogy megcsendült belé az egész palota. Szaladott a király nagy örömmel. Csakhogy már kaczag a felesége. Mindjárt kimérette Miskának a tizenkét szekér aranyat.

Eközben elkövetkezik a tizennyolczadik esztendő s hát úgy éjfél tájban jön az öreg ember, koczogtat a királyné ablakán s kérdi:

— Mi a nevem, királyné?

A királyné először nem szólt semmit. Kérdi másodszor is:

— Mi a nevem, királyné?

— Ördög! — kiáltott ki a királyné.

Harmadszor is kérlette:

— Mi a nevem, királyné!

Kikiáltott a királyné háromszor egymásután: — Kermomiéti, Kermomiéti, Kermomiéti!

De erre az ördög — mert igazán az volt — akkora szelet csinált haragjában, hogy még a palota fedelét is elvitte. Hanem aztán úgy el is ment, hogy többet vissza nem jött a királynéhoz.

Bezzeg többet nem volt szomorú a királyné, nem kellett bolondokat tartani, kaczagott anélkül is eleget.

Így volt, vége volt, mese volt.

A halhatatlanság országa.

Volt egyszer egy öreg király s annak egy szép növendék fia. De nem sok öröme volt az öreg királynak egyetlen fiában. Mert a királyfiú mindig szomorú volt, mint a három napos esős idő, s hiába a sok vadászat, dárídó, heje-huja s mindenféle komédia: élő ember még nem látta nevetni a királyfit. Búsult az öreg király, hogyne búsult volna. Mi lesz az ő rengeteg nagy országból, ha erre az örökké szomorkodó fiúra marad. Kérdezte, faggatta egyre:

— Mi bajod van, édes fiam? Beszéld el apádnak. De a fiú csak vállát vonogatta s nem felelt.

Aztán elküldötte, hadd lásson országot, világot, de még szomorúbban tért haza. Egyszer mégis kibökkentette, hogy mi nyomja a szívét. Azt mondotta: fél a haláltól s addig meg nem nyugszik, míg föl nem találja a halhatatlanság országát.

— Ó lelkem, gyermekem, — mondá a vén király — hol jár a te eszed. Nincs olyan ország kerek e világon. Mindenütt születnek s meghalnak az emberek.

— Már mindegy, én addig megyek, míg meg nem tudom: van-e, nincs-e? Ha nincs: nincs! Isten neki, hadd halok meg én is.

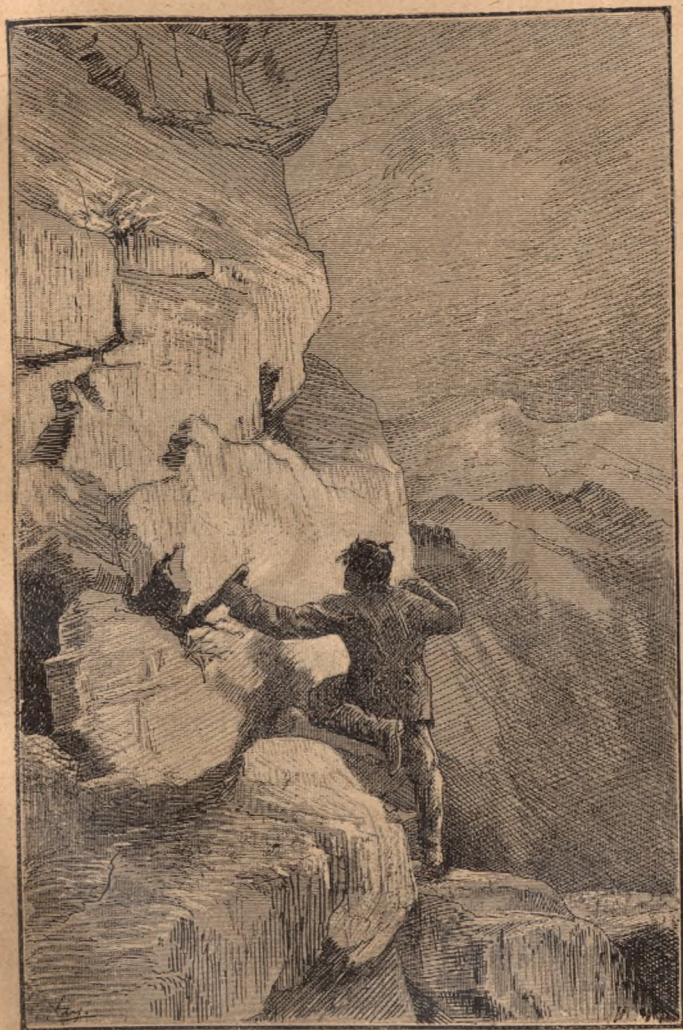
Csináltatott három pár vasbocskort, egyet mindjárt fel is húzott, kettőt a tarisznyájába tett, görbe kardját

oldalára kötötte, aztán elbúcsuzott szépen az édes apjától. Sírt a vén király, sírt keservesen. Fél lába már a koporsóban, bizony nem látja ő többet ez életben egyetlen fiát. Sírt a fiú is, de ment.

Ment, mendegélt, hegyeken, völgyeken által, s egyszer csak egy olyan magas hegy aljába ért, hogy annak a teteje éppen az égig ért. Gondolta a királyfi: talán ezen a hegyen túl van a halhatatlanság országa. Mi lehet egyéb ezen túl: vagy a világ vége, vagy a halhatatlanság országa. Megkötötte jól a bocskorát, s neki indult a hegynek. Hét nap s hét éjjel örökösen ment, de a hegynek még a közepéig sem ért. Leült egy fa alá, ott elaludt. Azt álmodta, hogy egy ősz öreg ember jött hozzá s ez azt mondta neki: Jól tudom, miben jársz te királyúrfi. Csak menj fel ennek a hegynek a tetejébe, ha czélt akarsz érni. Messze, messze van még onnét is, ahová te vágyódsz, de még elég fiatal vagy s oda érhetsz. Hej, ha én nem ilyen öregem kezdettem volna, talán én is elérek odáig. Az Ur Isten áldjon meg.

Ezzel az ősz öreg ember eltűnt, s a királyúrfi fölébredt. Ahogy felnyitotta a szemét, mindjárt az álma jutott eszébe. Gondolkozott rajta sokáig, aztán nagyot fohászzkodott, felkötötte a bocskorát s tovább indult. Mikor még hét nap s hét éjjel folyton-folyvást ment, megpillantotta a hegy tetejét, s úgy tetszett neki, hogy azon valami ember-féle mozog. Ment közelebb, közelebb. Először akkora volt, amit mozogni látott, mint az öklöm, aztán mind nőtt, nőtt, s hát egy nagy óriás lett belőle. A kezében akkora ásó volt, mint egy ház födele, aztán egy talyiga mellette, akkora, mint egy templom. Az óriás ásta, ásta a hegy tetejét s a földet hányta a talyigába.

Eleinte megijedt a királyúrfi, hogy majd még őt is

belehányja a talyigába, de mégis felé közeledett, s nagyot köszönt:

— Adjon Isten jó napot, bátyámuram.

— Adjon Isten, te emberizink, — fogadta az óriás, — hát te hol jársz itt, ahol a madár sem jár?

Felelt a királyúrfi:

— Én, bizony, édes óriás bátyámuram, a halhatatlanság országát keresem, mert sohasem szeretnék meghalni.

— Hiszen akkor éppen jó helyen jársz: ha itt maradsz s velem dolgozol, élélhetsz éppen ezer esztendeig. Mert én arra vagyok átkozva, hogy addig meg ne haljak, míg ezt a hegyet el nem hordom, s ez eltart kerek ezer esztendeig.

— Hej! sóhajtott a királyúrfi, — mi nekem ezer esztendő, mikor én élni akarok, míg a világ s még két nap!

— Hagyd öcsém, — mondá az óriás, — elég az életből ezer esztendő is.

De így, s de úgy, okoskodott, bölcselkedett a királyúrfi, ő neki az nem elegendő.

— Jól van, — szólt az óriás, — látom, hogy veled nem lehet okosan beszélni, csak menj, te bolondos fiú, úgy is tudom, hogy hiába mégy. Hanem azért nesze, adok neked egy rézpatkót, ha akár földön, akár levegőben hirtelen akarsz valahová eljutni, csak tedd rá a vasbocskorodra s ott leszel mindjárt, ahol lenni akarsz.

Megköszönte a királyfi az ajándékot, elbucszúzott az óriástól, s ment tovább. Ahogy a hegy aljába ért, gondolta: Minek koptassa a bocskorát? Felkötötte a rézpatkót, s egyszerre csak — su—urr! fölsurrant a levegőbe, föl, föl magasba, a csillagoknál is följebb, s addig repült, addig repült, mígnem olyan ország fölé ért, ahol még a fűszál is fekete volt.

— Istenem, atyám, — gondolá a királyfi, — nagy gyász lehet odalent, abban az országban, hogy ott még a fűszál is gyászfekete. Már csak megnézem, hogy mi történhetik ott?

Azzal mind alább-alább ereszkedett s egy nagy

fekete várnak éppen az udvarán toppant le. Véges-végig, keresztül-kasúl fekete posztókkal volt az udvar bevonva, még az aranykerítés is, a várnak a fala is, a föld színétől a vár tornyáig. Megy a vár falához, föllebbenti a posztó szélét s látja, hogy a vár csupa gyémánt s arany kőből

van rakva. No, gondolja, itt nem lakhatik más ember a királynál. Egy életem, egy halálom, bemegyek, hadd látom, ki van odabent. Bemegy, s mindjárt egy nagy-nagy terembe lép.

Ennek a teremnek a földje telidestele volt tűzdelve varrótüvel, de úgy, hogy többet már nem lehetett volna leszúrni. Csak a közepén volt egy kis üresség, ott pedig egy szépséges szép leány ült, s fekete gyászruhát varrott. Megáll a királyfi, szemét-száját eltájtja, mert sokat járt-kelt már a világban, de ilyen csudát még nem látott. Köszön nagy hebegve:

— Adjon Isten jó napot, te szépséges szép leányzó!

— Adjon Isten neked is, te királyúrfi, mert látom az arczodról, hogy az vagy. No, én meg királykisasszony vagyok, de nincs benne köszönet. Megvert az Isten, megfogott az átok. Kékország királya feleségül akart venni, s én, hogy még jobban megszeressen, harmatból akartam ruhát csináltatni. Ahány leány volt apám országában, mind ebben halt meg, egy sem tudta megcsinálni a harmatruhát. Mikor az utolsó leányt is elhozattam, ez megátkozott, hogy addig éljek, míg ezt a tengersok tüt amit itt látsz, mind el nem koptatom. Az átok megfogott s nekem most élnem kell két ezer esztendeig.

Azt mondá a királyúrfi:

— Mi az a kétezer esztendő! Látod, te szépséges királykisasszony, én olyan országot keresek, ahol az emberek örökké élnek.

— Ó, te boldogtalan, — mondá a leány — olyan ország nincs a világon. Jobb, ha itt maradsz nálam, itt elélhatsz kétezer esztendeig.

De hiába beszélt a leány, a királyúrfin nem fogott a beszéd.

— Hát jól van, ha csakugyan menni akasz. nesze,

adok egy gyűrűt, húzd fel az ujjadra, s ha valamit akarsz, csak fordítsd meg, mindjárt teljesedik a kívánságod.

A királyúrfi szépen megköszönte az ajándékot, jó munkálódást kívánt a leánynak s tovább ment. Már két pár boeskor elszakadt, a harmadikat kellett, hogy felkösse. Addig ment, addig ment, amíg a harmadik pár boeskor is úgy el nem kopott, hogy már alig tudott benne járni. Akkor eszébe jutott a réz-patkó: minek kínlódjék, amikor repülhet is. Felkötötte a patkót, s addig repült, mígnem egy nagy folyóhoz ért. Ennek a folyónak a közepe felett egy rettentő nagy palota csüngött a levegőben.

— Ejnye, — gondolta — ide berepülök, hadd lám, mi van odabent.

De hiába erőlködött, valami erős szél kerekedett, s mindig visszasodorta, valahányszor neki repült a várnak. Hiszen megállj, szél, — gondolta a királyfi — majd túl járok én a te eszeden. Fordított egyet a gyűrűjén s azt gondolta, hogy szeretne egy arany hidat a folyó partjától a palota kapujáig. Mindjárt meg volt az akarata. Jó erősen belefogódkodott a híd karfájába, s addig el sem eresztette, míg a palota kapuján be nem lépett. De még csak itt következett a hadd-el-hadd. Három sárkány, három oroszlán állott elébe. Ha egyet lép tovább, szörnyű halált hal.

— Kard, ki hüvelyből! — gondolá a királyúrfi s csavarintott egyet a gyűrűjén. Egyszeribe lett hüvely is, kard is, de a hüvely az oldalán, a kard meg a kezében. Na, most neki ezeknek a czerberusoknak! Vágott jobbra, vágott balra, de amint levágta egy fejét valamegyik sárkánynak, mindjárt más nőtt a helyébe. Már úgy kifáradt a hiábavaló vagdalkozásban, hogy a karja megroggyant s a kardját leeresztette.

— Vissza! Vissza! — kiáltott most valaki, s a

sárkányok is, oroszlánok is egyszeribe visszahúzódtak, mint valami szelíd bárányok. Főlnéz a királyúrfi, hogy vajjon ki szelídítette meg ennyire ezeket a czerberusokat, s hát odafönt a palota ajtajában, hová éppen hétszáz garádics vezetett, egy olyan szép asszony áll, amilyent ő még nem látott világéletében. Tüstént futott fel hozzá, köszönt illedelmesen, s hálálkodott erősen, hogy megmentette az életét.

— Ugyan bizony, — kérde a szép asszony — hogy kerültél ide, hol rajtam kívül nincs lelkes teremtés.

Elmondá a királyúrfi, hogy ő ki s mi jóban jár.

— Na, — mondá az asszony — éppen jó helyen jársz, mert én a halhatatlanság királynéja vagyok, s aki ide jut az én palotámba, örök időkön át él. Maradj itt a házamnál, éljed világodat, nem bánom.

Hej, megörült a királyúrfi, de nagyon. Nagy szomorúsága nagy erős vígságra változott s olyan vigan élt, hogy vígabban már a menyországban sem élhetett volna.

Na, telt, múlt az idő! Eltelt ezer, kétezer, háromezer esztendő. S az neki éppen annyi volt, mintha egy, két, három esztendő lett volna. Egyszer aztán mit gondolt, mit nem, azt mondá a halhatatlanság királynéjának:

— Felséges királyném, ha megengeded, egy-két napra hazamegyek az országomba, meglátogatom az édesapámat.

Nagyot nevetett a királyné, hogy csakúgy megcsendült belé a palota.

— Mit beszélsz te? Haza akarsz menni az apádhoz? Tudod-e, hogy hány esztendeje jöttél el hazulról? Éppen háromezer esztendeje. Már csak a porát találod az édes apádnak.

Aj! búra fordult ismét a királyúrfi nagy vidámsága. Mit ér neki az örök élet, ha az apját többé nem láthatja.

A királyné aztán megsajnálta s bevezette egy sötét szobába. Ott felnyitott egy lappancs-ajtót, az alól kivett egy arany korsót, azt átadta a királyfinak.

— Hát nesze, itt ez a korsó, tele van élet-itallal. Akit ebből megprecskelsz, életre támad, akármilyen régen halt meg. Támaszd föl az apádat, aztán búcsuzz el tőle mindjárt, mert sokáig úgy sem maradhatsz az országban, ha élni akarsz.

A királyúrfi felütötte a sarkára a réz patkót, szépen elbúcsuzott a királynétól, megígérte, hogy ismét visszajő, s azzal uczcu neki, vesd el magad! úgy elrepült, mint a gondolat. Még jóformán be sem hunyhatta a szemét, s már is ott volt az apja országában. Hát Uram Istenem, de megváltozott ez az ország. Alig ismerte meg. A királyi palota sem olyan volt, mint az ő idejében. Meghiszem, háromezer esztendő sok szép idő. Leszállott az udvarba s egyenest ment a sirboltba. Annak az ajtajában ült egy ősz öreg ember, a kezében egy rengeteg nagy könyv. Köszönti az öreget s mondja, hogy miben jár.

— Hej, édes fiam, ebbe a könyvbe be van írva az apád neve is bizonyosan, de hogy hol s merre, a jó Isten tudja.

Egész nap kereste, mígnem aztán megtalálta. Rábökött az ujjával: itt van ni. Éppen háromezer esztendeje halt meg.

— Hát most jere velem. S vezette a királyúrfit egyik szobából a másikba, volt ott ezer is, míg aztán nagy későre rátaláltak a koporsóra. A királyúrfi előveszi az arany korsót s éppen rá akar locsantani a koporsóra, mikor csak megszólal valaki a háta mögött.

— Ahá! itt vagy! éppen téged kereslek!

Megfordul a királyúrfi s hát a Halál áll előtte, kasza volt a kezében.

Kérdi a királyfi:

— Mit akarsz tőlem?

— Mit-e? Nem elég volt, hogy háromezer eszten-deig bujdokoltál előlem? Most még az apádat is föl akarod támasztani? Velem jössz te mostan!

— Nem megyek én! — mondá a királyúrfi.

— De bizony jössz! — kiáltott a Halál s elkezdett dulakodni a királyúrfival.

Valahogy mégis kikerült a Halál kezéből, azzal — hopp! kisurran a sírboltból, a Halál meg utána. Repült a királyúrfi, mint a sebes szélvész, a Halál mindenütt a nyomába, de nem tudta megfogni. Már a halhatatlanság országába ért, éppen be akart lépni a királyné palotájának ajtaján, de csak az egyik lábával léphetett be, a másikat megfogta a Halál. Odaszaladt a halhatatlanság királynéja, ő is megfogta a királyúrfit s húzta befelé. De a Halál nem engedte. Sokáig dulakodtak, húzták erre is, arra is a királyúrfit, egyszer aztán azt mondta a királyné:

— Hallod-e te, Halál, minek kínozzuk ezt a szegény ifjút, még ketté szakítjuk, s neked sem lesz örömed benne. Mondok valamit. Én feldobom őt a csillagokig s ha visszaestében a palotám udvarán kívül esik, legyen a tied; ha belül, legyen az enyém.

— Jól van, — mondá a Halál — legyen meg a te akaratod.

A királyné most megfogta a királyúrfit, egyet lódított rajta s úgy felrepült, hogy a fejével éppen a csillagokat verte. Innen aztán visszafordult s esett lefelé. Amint szállt, szállt lejobb-lejobb, a Halál s a Halhatatlanság egyre kötekedtek, hogy vajjon melyiké lesz a kettő közül.

— Fogadok, hogy kívül esik, — mondja a Halál.

— Adja Isten, hogy belől essék, — fohászkodék a királyné.

S Isten meghallgatta kérését. Éppen oda esett elibe. A Halál egyet mordult, aztán sarkon fordult s úgy elkoródott, hogy színét sem látták többet. A királyúrfi pedig azóta boldogan él a halhatatlanság országában s meg sem hal, míg e világ s még két nap.

A tehén és a ló.

Kezdetben, mikor az Úristen a világot teremtette, a tehénnek nem adott szarvat, csak fogakat. Ellenben szarvat adott a lónak s fogat nem. A tehén sokat búsult amiatt, hogy nem volt szarva, mert minden állat reá támadott s nem tudta magát megvédeni. Ő bizony elment az Úristenhez panaszra. Arra kérte a jó Istent, hogy vegye el a lótól a szarvát s adja neki, mert különben nincsen nyugalma az állatoktól. Azt mondta az Úristen:

— Én már nem veszem el a lótól a szarvakat, ha egyszer odaadtam. De nem bánom, ha cseréltek, a ló adja oda a szarvát, te pedig adj a fogadból.

El is ment a tehén a lóhoz s elmondta, hogy az Úristen mit tanácsolt. Azt mondta a ló:

— Jól van, tehén, én nem bánom, néked adom a szarvamat, mert én a lábammal is meg tudom védeni magamat, aki bánt, azt megrúgom. Csak cserébe add a felső rend fogadat.

Egyszeribe megcsinálták a cserét, a ló a tehénnek adta a szarvát, a tehén a lónak a felső rend fogát.

Azóta van a tehénnek szarva s a lónak foga.

Az okos leány.

Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, volt egyszer egy okos leány. De ez olyan okos volt, hogy az okosságának a híre még a királyhoz is eljutott. A királynak annyit beszéltek a fülébe a leányról, hogy befogatott a hintóba, a leányért küldött s elhozatta az udvarába.

Felviszik a leányt a palotába, ott a király fogadja s mondja neki:

— No te leány, hallottam a hírét a nagy eszednek, hát ha olyan nagy az eszed, van nekem a padláson száz esztendős fonalam, fonj nekem abból arany-fonalat.

Felelte a leány:

— Felséges királyom, életem-halálom kezébe ajánlom, van az én édes apámnak száz esztendős sövénykerítése, csináltasson nekem abból orsót, s akkor én is megfonom az aranyfonalat.

Tetszett a királynak ez a felelet s mindjárt más kérdést gondolt ki:

— Hát jól van leányom, az első kérdésemre jól megfeleltél, mondok mást. Van nekem a padláson száz lyukas korsóm, foltozd meg azokat.

— Én jó szívvvel, — mondja a leány — csak elébb felséged fordíttassa ki a korsókat, mert azt tudja bizo-

nyosan, hogy semmit sem szoktak a színéről foltozni, hanem a visszájáról.

Mondja a király:

— Okos volt a második felelet is. Még adok néked egy kérdést s ha arra is megfelelsz, itt a kezem, feleségül veszek.

— Csak mondja, felséges királyom.

— Hát én azt mondom, hozz is, meg ne is, legyen is, meg ne is.

Gondolkozik egy kicsit a leány, azzal kifordul az ajtón, megy a konyhába, ott a szakácsnétól kér két szitát. Aztán megy az udvarra, ott éppen röpködött egy sereg galamb, megfogott egyet, a két szita közé tette, s úgy ment fel a király színe elé.

— Itt van, felséges királyom.

Fogja a király a két szitát, hogy nézze meg, mi van benne. Abban a pillanatban a galamb kirepült.

— Na, lássa, felséges királyom, hoztam is, nem is, volt is, nem is.

De már erre olyan erősen megtetszett a királynak a leány, hogy egyszeribe hivatta az udvari papját, összehívta a leánynyal. Elő a cigányokat, lett nagy lakodalom, eltartott egy hétig, talán kettőig is.

Én is ott voltam, egyet jót táncoltam.

Aki nem hiszi, járjon utána.

Isten áldása.

Hol volt, hol nem volt, magam sem tudom merre volt, volt egy falu, s abban lakott két uraság. Az egyik nagyon gazdag volt, a másik meg szegény. Hanem azért szerették egymást, jó barátságban voltak, sokszor összejöttek s eldiskuráltak erről, arról, mindenről. Azt mondja egyszer a gazdag uraság:

— Mégis jó, ha az embernek sok pénze van, az az igazi boldogság.

Mondja a szegény uraság:

— Nem hiszem azt, barátom. Ha Isten áldása nincs az emberen, semmit sem ér a pénz. Látod, én az apámtól kaptam birtokot eleget, kaptam a feleségem után is, iparkodtam, hogy gyarapodjék, szaporodjék a birtokom, de úgy látszik, nem volt rajta Isten áldása, nemhogy szaporodott volna, mindig fogyott a birtokom.

— De így, de úgy! — mondotta a gazdag uraság — nem azért van az, hogy nincsen rajta Isten áldása, valami más baj van itt. Szóból szó kerekedett, indulatba kezdettek jönni, már szinte össze is vesztek. Azt mondja a gazdag uraság:

— Hagyjuk félbe ezt a beszédet, barátom, majd én bebizonyítom, hogy nekem van igazam. Gyere, menjünk be a városba, ott valamelyik szegény embernek adok kétszáz aranyat, majd meglátod, gazdag ember lesz abból.

Bemennek a városba, ottan betérnek egy szegény kötélverőhöz, akinek elég nagy telke volt, de a házának

a födele félre volt csapva, mint a részeg ember kalapja. Vakolat is alig volt rajta. A falak jobbra-balra dűledeztek. Kérdi a gazdag uraság a kötélverőt:

— Hát ezt a házat miért nem építteti újra kigyelmed?

— Hiszen újra építtetném, uram, — mondja a kötélverő — de nincs pénzem. Szegény ember vagyok, hat gyermekem van, nem telik a házépítésre, jó, ha élünk egyik napról a másikra.

— No, ha nincs pénze, adok én. Itt van kétszáz arany. Ebből építtesse újra a házat s ami marad, azzal segítsen magán. Majd eljövök aztán s meglátom, mi hasznát vette a kétszáz aranyak.

Elveszi a pénzt a kötélverő nagy hálálkodással, az urak meg szépen hazamennek. Hej, Uram Istenem, örült a kötélverő, be sem ment a házba, hogy szóljon a feleségének, szaladott a piacra. Ott vett egy csomó kender, aztán a mézárszékekben két font húst, szalonnát. Hamarosan elköltött tíz aranyat. Maradt százkilenczven, azt betette a sapkája bélésibe. Azzal a sapkát a fejébe nyomta s ment haza nagy vigan. Amint megy hazafelé, hirtelen lecsap a levegő-égből egy nagy sasmadár s kikapja kezéből a húst. A kötélverő utána kap, de abban a pillanatban lefordul a fejéről a sapka, a sas megpillantja a fényes aranyakat, hopp, fölkapja a sapkát s elrepül vele.

Hazamegy a kötélverő nagy búsán, a feleségének nem szólt semmit, de a nagy bánatnak olyan betege lett, hogy szinte belehalt. Telt-múlt az idő, fél esztendő múlva eljő a gazdag uraság s hát látja, hogy a ház fedele még most is félre van csapva, mint a részeg ember kalapja. Megy be a kötélverőhöz s kérdi nagy haraggal:

— Hát ez mi dolog, atyafi, mit csináltál a kétszáz arannyal?

A kötélverő elkesergi nagy búsán, mi történt vele, hogy s mint járt a kétszáz arannyal. Az uraság hitte

is, nem is, de mit gondolt, mit nem, megint adott neki kétszáz aranyat. A kötélverő most sem szólt a feleségének, a kétszáz aranyból tizet elköltött, vett rajta egyet-s mást, amire szükség volt a háznál, a százkilenczven aranyat pedig bedugta a korpás fazékba, nehogy valaki rátaláljon.

Telik-múlik az idő, egyszer a kötélverőné megsózná a levest s nincs só, venne sót s nincs pénz. Jaj, Istenem, mivel vegyen sót. Eszibe jut, hogy van még egy fazék korpá a kamarában. Fogja a fazekat, viszi a boltba s ott sót adnak érte. Másnap a kötélverő benéz a kamarába, hogy ott-e a korpás fazék s hát hire-pora sincsen. Szalad be az asszonyhoz :

— Hé, asszony, hol a korpá?

— Eladtam a boltosnak, sót vettem rajta.

Hej Istenem, Istenem, mit csináljanak. Elmondja a kötélverő a feleségének, hogy mi volt a korpás-fazékban. Az asszony tépi a haját, de még a kötélverő is. Akarnak menni a boltoshoz, hogy visszakérjék a fazekat, de nem mernek odamenni, hátha megsejt valamit, belenéz a fazékba s nem adja vissza. Megegyeznek, hogy nem mennek a boltoshoz s várnak, hátha valami csudálatos módon visszakerül a fazék. Egy féltszendő mulva megint jött a gazdag uraság, jött vele a szegény is. De a gazdag uraság majd elájult haragjában, mikor látta, hogy a ház úgy van, mint ahogy volt, nem javítottak azon semmit.

— Hé atyafi, mi dolog ez? — kérdi az uraság — hová titted a pénzt?

Mondja a kötélverő, hogy hová: a korpás fazékba. Azt is elmondja, hogy a korpás fazék hová került.

— No, semmiházi rongy embere, — kiabált a gazdag uraság — egy polturát sem adok neked többet.

— Látod, látod, — mondotta a szegény uraság — semmit sem ér a pénz, ha isten áldása nincs az emberen.

Elmegy a két uraság, de amint mennek kifelé az udvaron, a szegény uraság egy darabocska ónat pillantott meg a földön. Lehajol, fölveszi, nézi, aztán visszafordul, mondja a kötélverőnek:

— Fogja, atyafi, magának adom, hátha valami hasznát veszi.

A kötélverő elfogadta, megköszönte, aztán bement a házba, földobta az ónat az almáriom tetejére. Többet nem is gondolt rá. Már egy kerek esztendő is eltelhetett, egyszer szalad be a kötélverőhöz a szomszéd halász felesége s mondja:

— Lelkem szomszéd uram, adjon egy darabocska ónat, ha van kigyelmednek. Az uramnak elromlott a hálója, szüksége volna rá. Azt üzeni, hogy az első halat, melyet a hálóval fog, kigyelmednek adja.

Mondja a kötélverő a feleségének:

— Nézd meg csak, feleség, úgy emlékszem, hogy az almáriomra feldobtam egy darab ónat. Ha megtalálod, add oda a szomszéd asszonynak.

Hát csakugyan ott is volt az ón. A halászné elviszi, az ura szépen megköti a hálóját, aztán elmegy halászni s első emelintésre fogott egy nagy csukát. Azt mindjárt félredobta s mondta:

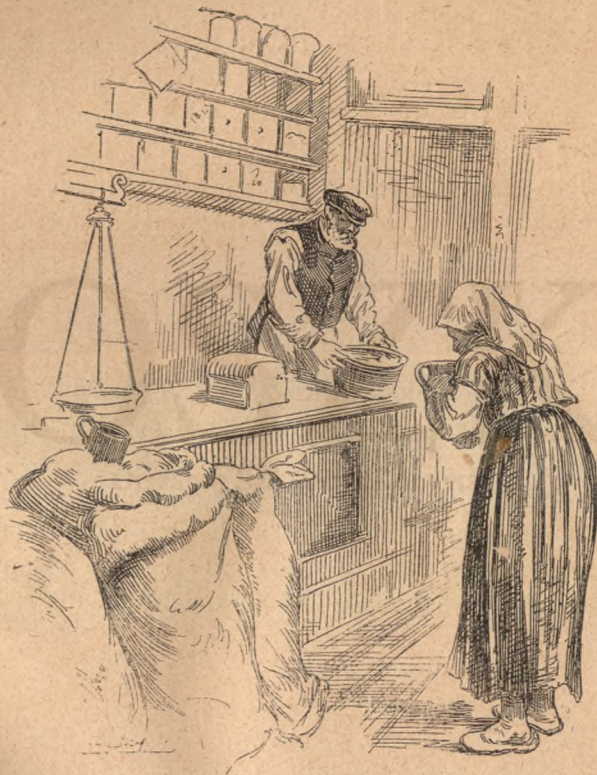
— Ez a szomszéd uramé, az ónért.

Aztán fogott még sokat, sokat, nagyot, kicsit: alig birta hazaczipelni. Ahogy hazaért a halász a temérdek sok hallal, mindjárt átküldötte a csukát a kötélverőnek. Előveszi a kötélverő a réznyelű bicskáját, hasítja a csuka hasát, de egyszerre csak megakad a kés, nagyot csendül.

— Hát ez ugyan mi lehet? — gondolja magában a kötélverő. Tovább hasítja a csuka hasát, hát csak

kiperdül belőle egy ragyogó fényes kő, akkora mint egy dió. Egyszeribe megvilágosodott az egész ház, odaszaladtak a gyerekek, ugráltak, sikoltottak, kérték mind a hatan:

— Nekem, nekem, édes apám!

Olyan nagy lármát, sivalkodást csaptak a gyerekek, hogy a szomszédban azt hitték, valami nagy szerencsétlenség történt. Beszalad a szomszéd felesége, kérdi a kötélverőt:

— Mi baj, szomszéduram?

— Nincs itt semmi baj, hál' Istennek, szomszéd-asszony, csak a csuka hasában egy fényes követ találtam, ezért sivalkodnak a gyermekek.

— Jaj de szép kő, — mondja a boltosné — adja nekem szomszéd uram, fizetek érette tíz aranyat.

— Nem adom, husz arany ennek az ára.

Igért a boltosné százat is, ígért kétszázat is, mert látta, hogy gyémánt az a fényes kő. De a kötélverő nem adta, mert észrevette ő is, hogy valami drágakő lehet ez. Hire ment a kötélverő gyémántjának az egész országban, jöttek gazdag emberek mindenfelől, verték föl az árát s addig verték, hogy a kötélverő éppen kétszáz ezer aranyat kapott a gyémántért.

Most már volt pénz elég.

A kötélverő megvette a szomszéd telket, az alsót s a felsőt. Épített egy nagy kontignációs házat, egészen újat. Volt abban mindenféle bolt, még patika is. A fiait pedig elküldötte a kollégiumba, hogy nagy ur legyen belőlük.

Ezalatt eltelt egy esztendő, ha jól gondolom, kettő is, a gazdag s a szegény uraság elmegy a kötélverőhöz, hadd lássák, hogy mit csinált. Nézik, nézik a kötélverő telkét, hát a régi háznak hire-pora sincsen. Megkérdeznek egy embert:

— Kié ez a szép ház?

— Ez bizony a kötélverőé.

Bemennek a házba, a kötélverő fogadja nagy sziveséggel, leülteti őket, traktálja s ebéd közben elmondja az ő történetét. Hogy mi lett abból a darabka ónból! Lám, van szép háza, pénze annyi, hogy nem bir vele. Három fia a kollégiumba jár, három leánya pedig kisasszony, azok a nevelőben vannak.

— Látod, látod, — mondja a szegény uraság a

gazdagnak — nekem van igazam, semmit sem ér a pénz, ha Isten áldása nincs az emberen.

Hanem a gazdag uraság még mindig nem akarta elhinni, hogy az a pénz, amit a kötélverőnek adott, úgy tűnt el, ahogy neki a kötélverő elmesélte. Kérdi:

— Hát azt a pénzt nem találta meg, amit én adtam volt magának?

— Bizony nem találtam meg, — mondja a kötélverő — pedig Isten engem úgy segéljen, úgy tűnt el, mint akkor mondtam.

Abban a szempillantásban kinyilik az ajtó, s belép a kötélverő három diák fia. Éppen akkor jöttek haza a kollégiumból. Hoztak egy nagy madárfészket. Benne volt három nagy sasfőka.

— Hát ezt ti honnét hoztátok? — kérdi az apjuk.

Mondja a nagyobb fiú, hogy ő eleget kérte az öcsését, de az mégis felmászott egy fára, amint az erdőn keresztül jöttek s levette onnét a fészket.

— Nini, — mondja a kötélverő — mi van a fészekben! Az én sapkám! — Nézi a bélését, hát ott ragyog a százkilenczven arany.

Még jól ki sem csodálkozhatták magukat, jön be a kocsis s jelenti, hogy nincs zab, venni kell.

— Eridj a boltba s végy.

Megy a legény a boltba, de ott nincs zab. Adnak hát neki egy fazék korpát. Azt mondják, csináljon abból moslékot, jó lesz az a lovaknak. Visszamegy a kocsis, mondja a kötélverőnek, hogy mit kapott zab helyett, s mutatja a fazekat.

— Nini! — kiáltott fel a kötélverő — hisz ez a mi fazekunk!

Kiürítik belőle a korpát s a korpával együtt kihull belőle a százkilenczven arany. Amint a pénzt számlál-

gatják, egyszerre csak nagy zúgás-búgás, éljenzés halatszik be az utczaról. Vajjon mi történhetett? Befut egy gyerek, s mondja: itt a király!

— No ha itt, — mondják az uraságok — gyereünk s nézzük meg, vajjon megvénült-e?

Hát csakugyan jön a király s amint a kötélverő háza elé ér, megállítja a hintaját, kérdi a népektől:

— Kié ez a szép ház?

Eléáll a kötélverő s mondja: — Az enyém ez, felséges királyom, életem, halálom kezébe ajánlom.

Az udvarmester a király füléhez hajlik s sugja neki: — Ez az a híres kötélverő, felséges királyom!

— Hát miből építtette maga ezt a szép házat?

— Én bizony, felséges királyom, akkora gyémántból, mint egy dió.

— Igaza van, — mondotta a király — mert az a nagy gyémánt nálam van, én vettem meg s ezt tudja meg mindenki, mert hallottam, azt hirelik, hogy pénzt csinál ez a becsületes ember, abból olyan gazdag.

A király tovább ment, a kötélverő pedig visszament a házába vendégeivel. Mikor ismét leültek az asztalhoz s ott ettek, ittak, vigadoztak, azt mondotta a gazdag uraság a szegény uraságnak:

— Mégis csak neked van igazad, barátom, semmit sem ér a pénz, ha Isten áldása nincsen az emberen.

A döglött egerek. 8

Volt egyszer egy szegény ember. Ez a szegény ember egyszer tarisznyát vetett a vállára, a tarisznyába egy darab kenyeret, egy kicsi paprikás szalonnát, no meg egy kulacs bort s kimegy a szőlőbe. Ott ahogy kiment a szőlőbe, kiveszi a lábija zsebéből a réz-nyelű bicskáját, elészedi a kenyeret, a szalonnát s megeszi mind egy befaló falásig. Aztán fogja a kulacsot s egy hajtásban kiissza mind egy cseppig. Üres volt a tarisznya, üres a kulacs is, mehetett szépen haza.

Amint megy, mendegél hazafelé, látja, hogy az út szélén egy csomó döglött egér fekszik. Megállott, gondolkozott, tündött magában, hogy ugyan bizony micsoda szerencsétlenség érhetette ezeket az egereket, hogy így egymásra döglöttek. De hát hiába gondolkozott, úgy sem tudta volna feltámasztani, ment tovább. Amint egy pár lépésre haladott, meggondolkozik:

— Ejnye, — mondja magában — fölveszek egy pár egeret, beteszem a tarisznyámba, jó lesz a macskának.

Visszafordul, fölvesz három egeret, a tarisznyájába teszi s hazaviszi. De mire hazament, egészen megfélekedett az egerekről. Letette a tarisznyáját, aztán vacsorához ült.

Egyszerre csak hozzá surlódik a macska, elkezd dorombolni, hízelkedni.

— Ejnye, — mondja a szegény ember a leányának — most jut eszembe, hogy három döglött egeret hoztam a macskának, eredj, leányom, vedd ki a tarisznyából.

Szalad a leány, benyúl a tarisznyába s hát Uram Teremtőm, nem volt abban egér, hanem volt a három egér helyett három ragyogó fehér ezüst tallér. Fut az apjához s mondja nagy örömmel:

— Nézze, apámuram, egér helyett tallért találtam a tarisznyában.

— Az ám, ez igazán tallér, — mondja a szegény ember.

Hej Istenem, megörült, de nagyon. Gondolta, hátha a többi egerek is ezüst tallérrá változtak. Futott ki a mezőre, egyenest oda, ahol a döglött egereket találta. De bizony oda hiába futott, mert az egereknek híre-pora sem volt.

Ha azok az egerek el nem tűntek volna, az én mesém is tovább tartott volna.

Miért nincs a cigánynak búzája.

Réges-régen, még az ánti-világban, volt a cigánynak is búzája.

Egyszer a cigány a rajkójával kiment a búza-földekre, hadd lássák, milyen a vetés.

Éppen nagy szél volt, a vetés hajladozott, hullámzott s úgy tetszett, mintha lába kelt volna minden búzaszálnak s el akarna szaladni.

Hej Uram, teremtóm, megijed a cigány. Ha elszalad a vetés, nem lesz búza-kenyér.

Mondja a fiúnak:

— Szaladj, rajkó, haza, hozz ide két csépet, verjük le a vetést, ne szaladhasson el.

Hazaszalad a rajkó s egy szempillantás mulva jön nagy lihegve két cséppel. Az egyiket veszi az öreg cigány, a másikat a rajkó, nekiállnak, ütik, verik, csépelik a vetést, ahogy csak az erejükből kitelt. De beleverték a földbe úgy, hogy többet egy szál sem állott talpra.

Hanem az Isten meg is büntette a cigányt s azóta nincs a cigánynak búzavetése.

Vizi Péter és Vizi Pál.

Egyszer volt, hol nem volt, hetedhétországon is túl, még az operenciás tengeren is túl, volt egy öreg király s annak egy szépséges szép leánya. Akadt is a királykisasszonynak kérője, nem egy, de tizenkettő is. Hanem az öreg király egyhez sem adta, mert egy éjjel valami csudálatos álmodást látott, azt elébb meg akarta fejtetni az ország bölcs embereivel. Az volt a király álma, hogy a leánya két korsó vizet kiöntött a földre, az a víz elkezdett áradni, s olyan nagyra áradott, mint a tenger; elborította az ő országát, de nem csak azt, elborította az egész világot.

Reggel, a mint felkelt a király, összehivatta mind az ország bölcsseit, a jövendőmondókat, az álmofejtőket s elmondotta nekik az álmát. Összeültek a bölcsök s nagy tanakodás után meg is fejtették az álmát a királynak. Azt mondták, hogy az a két korsó víz, két vitéz fiút jelent, s azzal a két vitéz fiúval a királykisasszonyt áldja meg az Isten. A kiöntött víz áradása a két fiú vitézségét jelenti, s az a szörnyű nagy áradás azt jelenti, hogy az a két fiú elfoglalja az egész világot s egyben az öreg király országát is.

Megijedt az öreg király ettől az álmofejtéstől. Az ország bölcssei azt tanácsolták, hogy ne adja férjhez a leányát, hanem a legmagasabb hegy tetején

építtessen egy kis vasházat; azon a vasházon ne legyen se ajtó, se ablak, csak éppen egy akkora lik, hogy egy csupor meg egy tányér s mi más egyéb be férjen rajta. Ebbe a kicsi házacskába zárja be a leányát, ki se ereszsze soha s akkor soha be nem teljesedik az álma.

Hát az öreg király megfogadta a bölcs emberek tanácsát, fölvitette a leányát a legmagasabb hegy tetejére, körülépítette egy kis vasházacskával s azon csak

éppen akkora likat hagyatott, hogy enni s inni valót beadhassanak neki.

Hej, sírt a szegény királykisasszony, szakadott a könnye, mint a záporosó. De hiába sírt, az öreg király nem kegyelmezett. Sirás volt éjjele, nappala. Nem látta a fényes napot, nem látott sem embert, sem állatot.

Egyszer, mi történt, mi nem, elég ahhoz, hogy nagy csuda történt: a kis vasházacska földjéből forrás-

víz buggyant ki. A királykisasszony nagy örömmel ivott belőle, aztán lefeküdt, elaludott szépen, csöndesen. S im halljatok csudát! — két aranyhajú gyermek játszadozott reggel körülötte.

Éppen Péter és Pál napja volt s a királykisasszony a két fiút elnevezte Péternek és Pálnak s arról a forrás vizről még vezetéknevet is adott nekik. Ugy hívta őket: Vizi Péter és Vizi Pál.

Telt, múlt az idő, a királykisasszonynak elmúlt a rossz kedve, dajkálta, nevelte a gyermekeket s mire hét esztendősek lettek, úgy megerősödtek, hogy egyszerre csak neki dültek a vasházacska falának, s az oldalát kidöntötték. Most már mehettek, a merre szívüknek tetszett. A fiúk az anyjukkal együtt azt határozták, hogy az anyjuk csak maradjon a házacszában, az oldalát helyre állítják s maradjon ott, míg visszajönnek a szabadozására.

Elindult a két fiú, bementek a városba, ott szereztek maguknak nyilat, kardot, kést, mindenféle fegyvereket, aztán addig mentek, mendegéltek, míg egy rengeteg erdőbe nem értek. Rengeteg erdőben addig mentek, míg egyszerre csak az ut két felé vált. Ottan letelepedtek egy fa alá. Nem is gondolták, hogy miféle fa alá letelepedtek. Ez a világ jósfája volt. A ki e fa alatt valamit kívánt, annak minden kívánsága teljesedett.

Leül a két fiú a fa alá, ottan beszélgetnek, tanakodnak. Egyszerre csak azt mondja az egyik:

— Hej Istenem, de jó volna egy kicsi ropogós malacz-pecsenye.

Abban a pillanatban, a hogy elsóhajtotta magát, leesett a fáról egy sült malacz. Most már tudták, hogy a világ jósfája alatt vannak.

Kivántak is mindenféle jó ennivalót, innivalót s a fáról csakugy hullott le, a mit szemük-szájuk kivánt. Mikor aztán jól laktak s jól kipihenték magukat, mondja Péter:

— No öcsém, itt két felé válik az út, váljunk el mi is egymástól. Merre akarsz menni, jobbra-e vagy balra?

Azt mondta Pál, hogy ő jobbra megyen.

— Jól van öcsém, — mondotta Péter — akkor én balra megyek. De előbb a késünket szurjuk belé ebbe a fába s ha majd valamelyik visszakerekedik kettőnk közül, huzza ki a másiknak a kését. Hogyha fehér víz folyik ki utána, az azt jelenti, hogy a másik él és jó dolga van. De ha piros vér folyik, az a másiknak a halálát jelenti.

Beleszurják a késüket a fába, keserves könyhul-
latások közt elbucsuznak egymástól, Péter ment balra Pál jobbra. Alig hogy elváltak egymástól, Péter meglát egy farkast, ráhuzza a nyilat, meg akarja löni, de a farkas könyörögni kezdett, hogy ne bántsa, inkább egy kölykét neki adja. Jól van, Péter nem ölte meg a farkast, de a kölyköt elfogadta s vitte magával. Megy mendégél s meglát egy tigris, célba veszi azt is, de mondja a tigris:

— Ne lőjj meg, királyfi, neked adom egy kölyke-
met, bizony hasznát veszed ennek.

Péter leeresztette a nyilat, a tigris nem lőtte meg, hanem a kölykét magával vitte és úgy ment tovább tigris- és farkaskölyökkel. A mint menne, mendégélne, elejébe toppan egy oroszlán. De biz ő nem ijedt meg, célba veszi ezt is. Mondta az oroszlán:

— Hallod-e te királyfi, ne ölj meg, inkább neked adom egy kölykemet, bizony még nagy hasznát veheted.

A királyfi megkegyelmezett az oroszlánnak is, elfogadta a kölykét, úgy ment tovább a három kölyökkel. Mentek, mendegéltek hetedhét ország ellen, erdőkön, mezőkön által s egyszer beérnek egy rettentő nagy városba. De abban a városban minden ház gyász-feketébe volt huzva. Az utcák is be voltak teregetve gyász-fekete posztóval, de még a hidak, de még a fák is. Volt a város végén egy kicsi ház, abban lakott egy öreg asszony. Bemegy ahhoz Péter, köszönti illendőkép, s kérdi:

— Ugyan bizony, öreganyám, miért huzzák ezt a várost gyászfeketébe?

— Jaj lelkem fiam, ne is kérdezd. Ennekelőtte 24 esztendővel egy irgalmatlan nagy sárkány keresztül repült a városon s a város kútjába beleeresztett egy tojást. Abból a tojásból kikelt egy tizenkét fejű sárkány s ez a sárkány adót vetett ki a városra, hogy csak úgy ad vizet, ha minden esztendőben egy 18 esztendős leányt a kútba vetnek. Ebben az esztendőben csak egy 18 esztendős leány van. És ez a királyé. Most rá került a sor. Azt üzenté a királynak a sárkány, hogy ha a leányát szép szerével odaadja, többet nem sanyargatja a várost, mert a királykisasszonynyal elrepül nagy sárkány-országba. Hiszen csak akadna egy vitéz ember, a ki a sárkányt megölje, neki adná a király a leányát s fele országát.

— No Péter, — gondolta magában a fiú — most mutasd meg, hogy mit tudsz.

A királykisasszonyt másnap kellett vinni a kúthoz, Péter hát lefeküdünt az öreg asszonynál, hogy jól kipihenje magát, de hajnalhasadáskor felkelt, jól kifente a kardját, adott az állatjainak is enni, a mennyi csak beléjük fért s úgy sétált a város kútjához. Hát

úgy dél felé hozzák a szegény királykisasszonyt gyászfeketébe vont hintón, a hintó előtt 12 paripa, mind a tizenkettő holló fekete s azokon is gyászfekete posztó. Jött a hintó után a nép is, de jó messziről, sirt a királykisasszony, sirt az apja, anyja, sirt minden jólélek. Csak egy ember jött a királykisasszonynyal: a vörös herceg. Ez elé állott, hogy ő majd megöli a 12 fejű sárkányt. Vizi Péter föl sem ment a királyhoz, nem is ajánlotta magát, csak ott állott a kútnál s várta a sárkányt.

Hát egyszerre csak nagy buggyokat vet a víz, kavarodik-zavarodik, a színében sötétre változik. Aztán csak szakadni kezd a kútból a vörösláng, a kék láng, a zöld láng: ez már a sárkány torkából szakadott ki. Im csakugyan jó a sárkány, kiveti magát a kutból, tátogatja rettentő nagy száját, mind a tizenkettőt, üti a földet a farkával, hogy csakugy döngött, regett belé.

Haj Uram Istenem, a vörös hercegnek sem kellett egyéb, egyszeribe inába szakadt a bátorsága s nagy hirtelen fölmászott egy fűzfára. De bezzeg nem ijedt meg Vizi Péter. Kirántotta széles, görbe kardját s neki a sárkánynak. Szakadt a verejték Vizi Péterről, de szakadt a sárkányról is, mert hiába erősködtek, sem Vizi Péter nem tudta halálosan megvágni, sem a sárkány nem tudott úgy fordúlni, hogy a farkával megcsaphassa Vizi Pétert, pedig mind azon mesterkedett. Hanem mikor az állatok látták, hogy a gazdájuk mindjárt a fübe harap, uczcu, neki a sárkánynak, a tigris lekapta a farkát, megragadta az oroszlán is, meg a farkas is s abban a szempillantásban Vizi Péter beleugrott a sárkány tizenkettedik szájába, nagy hirtelen a buzogányával kipeczkelte a száját, leszaladt a gyomrába, ottan megtalálta a sárkány lelkét fekete galamb képé-

ben, annak a szívét keresztül szúrta s a mint vége volt a fekete galamb életének, vége lett abban a minutában a sárkány életének is. Akkor Vizi Péter szépen végig sétált a sárkánynak mind a tizenkét fejében. Mind a tizenkét fejében talált egy-egy aranyalmát; azokat a zsebébe tette s szépen kisétált a földre.

Szörnyűképen el volt fáradva Vizi Péter, a fejét lehajtotta a királykisasszony ölébe s egyszeribe elaludott. Elaludtak az állatai is, de a fűzfán ülő vörös hercegnek sem kellett egyéb. Bezzeg most nem félt, leszállott a fűzfáról, felkapta a Vizi Péter kardját, a másik kezével befogta a királykisasszony száját, hogy ne kiálthasson s Vizi Péter nyakát levágta. Nem volt arra senki lélek, a ki ezt látta volna. A vörös herceg hát szépen haza vezette a királykisasszonyt, de útközben megmondta neki, hogy ha elárulja, így meg úgy öli meg. Fölmennek a palotába, ott a vörös herceg eldicsekedik, hogy így meg úgy ölte meg a sárkányt s mert hogy a királykisasszony nem mert szólni, mindjárt papot hivattak, nagy lakodalmat csaptak, a vendégségnél a vörös herceget a főhelyre ültették, de még tizenkét selyem párnát is tettek alája.

A míg a királynál folyt a dinom-dánom, lakodalom, az alatt az állatok felébredtek s látják, hogy a gazdájuk feje le van vágva. Nosza, szalasztják a tigris, mert az volt közöttük a legjobb futó — hogy hozzon az erdőből forrasztó fűvet, azzal majd visszaforrasztják a gazdájuk fejét.

Elszalad a tigris s a mint szalad az erdő felé, találkozik egy nyúllal. Annak a nyúlnak a szája tele volt valami fűvel. Kérdi a tigris:

— Mit viszel, te nyúl?

— Én bizony útilapút a fiamnak.

— Add csak ide, találsz te még ott, hol ezt találtad, nekem nagyobb szükségem van erre.

Jó szívvel, nem jó szívvel, a nyúl az útilapút odaadta a tigrisnek, mert félt, hogy különben szerteséjjel szaggatja s a tigris visszaszaladott a társaihoz.

— Hát melyik ért a doktorsághoz? — kérdi az oroszlán.

— Én értek, — mondta a farkas — minden nemzetségem doktor volt.

— No ha úgy, hát forraszd vissza a gazdánk fejét.

Fölkapja a farkas a Vizi Péter fejét, egy pillanatra oda is forrasztja; de mikor talpra állítják, akkor látják, hogy a képes fele hátra felé van fordulva.

— Ejnye ilyen-olyan teremtette, — kiáltott az oroszlán s jól pofon ütötte a farkast — hát így tanultad ki a doktorságot? Hirtelen lekapta Vizi Péter fejét, előre fordította a képes felét s úgy forrasztotta a nyakához.

Vizi Péter egyszeribe kinyitotta a szemét, azt hitte, hogy csak nagyot aludott. Az állatjaitól tudta meg, hogy mi történt vele.

— No megállj, vörös herczeg, mindjárt megkese-rítem én a lakodalmat.

Előbb a sárkány tizenkét fejéből kiszedte az arany fogakat (volt mind a tizenkettőben kettő), a tarisznyájába tette s mondta az állatjainak:

— Gyertek velem, édes szolgálaim.

Bement a városba, egyenesen az öreg asszonyhoz s attól megtudta, hogy már áll is a lakodalom javában. De bezzeg nem volt Vizi Péternek maradása, szólította az állatjait, ment föl a palotába s a hogy ment föl a garádicson, csak hullani kezd a selyem párna a vörös herczeg alól. Először egy, utána kettő, egyszerre csak

úgy leesett a kopasz földre, hogy alig tudták felszedni. Bekiáltott Vizi Péter a palotába:

— Gyere ki, vörös herczeg, ha igazi vitéz vagy!

Hej, reszketett a vörös herczeg, mint a nyárfalevél, ment is volna, nem is, nem tudta, hogy mit csináljon. De a királykisasszony is csak biztatta:

— Eredj, csak eredj, mutasd meg a vitézségedet.

Megint bekiáltott Vizi Péter:

— Gyere ki, te sárkány-ölő herczeg.

— Eredj, eredj, — biztatta a királykisasszony — mutasd meg, hogy te ölted meg a sárkányt.

Mit volt mit nem tenni a vörös herczegnek, kimegy az udvarra nagy reszketve, kirántja a kardját, de biz azt ránthatta, többet a hüvelyébe vissza sem dughatta: csak egyszer vágott hozzá Vizi Péter s mindjárt a fűbe harapott. Akkor bement Vizi Péter a palotába, elővette a tarisnyájából a tizenkét aranyalmát meg a sárkány huszonnégy aranyfogát s mondta a királynak:

— Im ezzel bizonyítom, felséges királyom, hogy én öltem meg a sárkányt s nem a vörös herczeg.

De bezzeg bizonyította a királykisasszony is, de bezzeg örült a király is, mert jobban tetszett neki Vizi Péter, mint a vörös herczeg. Folytatták a lakodalmat s abba sem hagyták hét álló hétig. Lakodalom után egyszer Vizi Péter vadászni indul, hanem a felesége a nyakába borult s úgy kérte, hogy akárhová menjen, csak a boszorkány-tanyát kerülje, mert az sötétebb a poklnál, onnét még ember élve nem került vissza.

Igéri Péter, hogy nem megy, de a mint kiment a palotából, nagy kedve kerekedett mégis, hogy megnézzé azt a boszorkány-tanyát. Kimegy az erdőbe, megy, mendegél, s egyszer csak felszökik előtte egy nyúl. Meg célozza a nyilával s nem találja.

— Mi dolog ez, — gondolja magában Vizi Péter — még sohasem hibáztam el vadat. Megy tovább és egy hajításnyira megint felszökik előtte egy nyúl, rálő s azt sem találja.

Mérgelődött Péter s ment tovább nagy boszúsan. Alig ment tovább, harmadszor is felszökik előtte egy nyúl arra is rálő s azt sem találja.

Hát Uram, teremtőm, mi történt. Egyszerre csak elsötétedik az erdő, mintha éppen a poklok országában lett volna, az állatjai reszketve, szükölve huzódtak melléje. Nézett volna erre, nézett volna arra, nézett fel az égre, nem látott egyebet rettentő nagy sötétségnél.

— Na, ez bizonyosan a boszorkányok tanyája — gondolta magában. Az is volt, érezte a kezével, lábával, testével, hogy csak úgy nyüzsögnek mellette minden féle csuszó-mászó állatok s hallotta, hogy repkednek, surrognak-burrognak feje fölött a denevérek. Aztán egyszerre csak támadott rettentő nagy forgószeél, szag-

gatta ki a fákat tövestől, fölkapta Pétert is, a három állatját is.

Ebben a forgószeélben mint egy hintóban úgy ült egy öreg-asszony, a forgószelek királynéja. Ez fölkapta Vizi Pétert s jó messzire elhajította, utána az állatjait is. De, áldott szerencsére, süppedős homokba esett s abban süppedett mind alább, alább, három napig meg sem állott. Akkor belecsobbantak egy mély folyó vízbe. Na, kivergelődnek ebből a vízből s mennek szegények a poklok országában, mert ez ugyan nem volt más. S hát Uram, teremtőm, látták mindenfelé, amint az ördögök hányták be forró meleg üstökbe azoknak az embereknek a lelkét, a kik e világon való életükben nagyot vétkeztek.

No de Vizi Péter nem ide való volt, hirtelen nagy forgószeél kerekedett, fölkapta ismét az állatjaival együtt, fölrepítette a pokol likán s vitte vissza egyenest a boszorkány-tanyára.

Megy, mendegél szegény Péter, elgyengülve, támo-lyogva botorkázott a nagy sötétségben s im egyszerre meglát valami gyenge világosságot. Lassan odatapogatódznak, a hol ez a világosság volt s hát ott egy nagy darab fa égett s a mint széné lett, egy láthatatlan kéz megint más darab fát tett a szénre.

Leül Vizi Péter a tűz mellé. A tarisznyájában volt kenyér, szalonna, azt eléveszi; a szalonnát fanyársra huzza s a zsirját veregeti a kenyérhez. A mint sütögeti a szalonnát, megszólal mellette valaki didergős, fázós hangon:

— Jaj be fázom!

Péter körül nézett, nem látott senkit s nem is szólt semmit. Megint megszólal az a hang:

— Jaj de fázom!

Tovább már nem állhatta szó nélkül, mondta Péter:

— Ha fázol, gyere ide s füttözzél!

— Jaj, nem merek, mert az állataid összetépnek.

Fölnéz Péter a fára, hát ott guggol egy öreg asszony. Mondja neki:

— Jőjjön csak le, néne, nem bántják ezek az állatok.

— Nem merek, hanem ledobok három arany hajszálat, azokat fektesd az állataid hátára, akkor lemegyek.

— Jól van, dobja le.

Ledobja az öreg asszony a három arany hajszálat, Vizi Péter ráteszi az állatjaira s észre sem vette, hogy az állatok egyszeribe kővé meredtek. Leszáll az öreg asszony a fáról, a tűz mellé ül, honnét, honnét nem, előránt egy varangyos békát, nyársra húzza, sütögeti s mondogatni kezdi magában:

— Én sütök békát, te sütsz szalonnát, én eszem szalonnát, te eszel békát.

— Mit beszél kend?

— Én sütök békát, te sütsz szalonnát, én eszem szalonnát, te eszel békát.

— De már ki mit süt, azt egyék! — kiáltott Vizi Péter — s haragjába a vén boszorkányhoz vágta a szalonnát.

Hej, a vén boszorkánynak sem kellett egyéb, fel pattant, megragadta Vizi Pétert, de úgy megragadta, hogy mozdulni sem tudott. Szólitja az állatjait, azok sem mozdulnak. Elvette a vén boszorkány Vizi Péter kardját, miszlikbe vagdalta a testét s egy nagy kádba behányta.

A mikor ez történt, egy nappal, két nappal azután Vizi Pál visszafordult a világ jósfájához, a hol a test-

vérétől elvált, kihúzza a kését s hát piros vér bugygyan ki utána.

— Hej, édes Jézusom, meghalt a bátyám, — sóhajtott keservesen Vizi Pál. Meg sem állott, ment azon az úton, a merre a bátyja elment. Éppen úgy járt, mint a bátyja. Találkozott egy tigrissel, meg akarta lőni, de nem lőtte meg s a tigris neki adta egy kölykét. Éppen így járt az oroszlánnal, így a farkassal is. Neki is volt három állatja s úgy ment abba a városba, a hol a bátyja megölte a tizenkét fejű sárkányt. Vizi Pál úgy hasonlított Vizi Péterhez, mint egyik tojás a másikhoz s mikor a városba megérkezett s előre vitték a hirét, hogy jó, elejébe harangoztak. A kicsi királyné pedig aranyos bársonyos hintóba ült s úgy ment elejébe. Azt hitte, hogy az ura került vissza a boszorkány-tanyáról s mikor meglátta Vizi Pált, leugrott a hintájából, s nyakába borult.

— Édes uram, lelkem uram, csakhogy visszakerültél a boszorkány-tanyáról!

Vizi Pál egy szóval sem árulta el, hogy ki s mi ő, elég az, hogy tudta, hol s merre kell keresni a bátyját. Másnap reggel nem szólt a kicsi királynénak semmit, ment a boszorkány-tanyára, mentek vele az állatai is. Éppen úgy járt mint a bátyja, háromszor lőtt nyúlra s egyszer sem talált s mikor a harmadikra is ráhibázott, elsötétedett az erdő, egy lépést sem látott sem előre, sem hátra.

Hanem mégis több szerencséje volt, mint a bátyjának, mert mindjárt megpillantotta azt a gyenge világosságot s oda ment. Leül a tűz mellé s sütni kezdi a szalonnát; s hát hallja, hogy valaki didereg a fán s leszól: Jaj be fázom!

— Gyere le, ha fázol, vetette oda Vizi Péter, de a vén boszorkány most sem mert lejönni, míg Vizi Pál meg nem ígérte, hogy a három arany hajszálat az állatjaira fekteti.

— Hát csak vesse le, — szólott föl Vizi Péter. Le is veti a vén boszorkány, de úgy találta vetni, hogy mind a három arany hajszál a tűzbe esett s porrá égett. De ezt a vén boszorkány nem vette észre. Leszálott a fáról, a tűz mellé ült, honnét, honnét nem, egy varangyos békát ránt elő, sütögetni kezdi s mondogatja magában:

— Én sütök békát, te sütsz szalonnát, én eszem szalonnát, te eszel békát.

— Eszel, majd megmondom, mit! — s a boszorkányhoz csapott a szalonnával.

Felszökik a boszorkány, megragadja Vizi Pált, de abban a szempillantásban ráugrik a három állat s úgy megfogják, hogy moczcanni sem tudott.

— Kegyelmezz az életemnek, — könyörgött a boszorkány — s föltámasztom a bátyádat s föl az állatjait.

Hát jól van, Vizi Pál intett az állatoknak, de azért jól közre fogták, hogy el ne szaladhasson. Akkor a boszorkány szedett egy csomó mindenféle forrasztó fűvet, csinált mindenféle hókusz-pókuszt, hát egyszer megelevenedik Vizi Péter, megelevenednek az állatjai is s a hogy megelevenedett Vizi Péter, halljatok csudát, megvilágosodék az erdő, hire-pora sem volt többé a boszorkánynak, eltűntek a csúszó-mászó állatok, mintha a föld nyelte volna el.

Összeölekezett, összecsókolódzott a két testvér s mentek a városba, utána a hat állat, azután fel a

palotába. De csak még most ámult-bámult a kicsi királyné. A míg meg nem mondták, melyik az ő édes ura, nem tudta hogy melyiket ölelje, melyiket csókolja. Még csak ezután teljesedett be az öreg király álma. Vizi Péter és Vizi Pál országról-országra jártak, elfoglalták az egész világot, úgy nőtt a vitézségük, mint a tenger, elborította az egész világot.

Igy volt, vége volt, mese volt.

OSZK

A rácz, a róka, meg a szarka.

Egyszer egy rácz ember kiment az erdőbe, ott egy fa alatt tüzet rakott s kolbászt sütött. Mi dolga akadt, mi nem, leteszi a kolbászt, félre megy s azalatt odavetődött egy róka, fölkapta a kolbászt s elszaladt vele.

Neki áll a róka, hogy megegye a kolbászt s abban a pillanatban beröppen egy szarka, fölkapta a kolbászt a róka szájából s fölrepül vele egy fa tetejére.

Szalad a rácz a kolbász után s hát látja, hogy ott fityeg a szarka csőrében. Gondolkozik, mit csináljon, hogy a kolbászt visszakapja. Ő bizony — gondolja magában, — levágja a fát. De megint mást gondol, azt gondolja magában, hogy, ha a szarka meglátja a fejszét, elrepül. Fogja magát, a fejszét a háta mögé dugja s felkiált a szarkának:

— Dáj szarkicza, kalbászicza, nincsen nálam szerkicza (Add ide, szarkácska, kolbászocskát, nincsen nálam fejszécske).

Hanem a szarkának több esze volt, mint az embernek s úgy elrepült a kolbászszal, hogy hült helye se maradott.

Ha a szarka el nem repült volna, az én mesém is tovább tartott volna.

A kóró és a kis madár.

Egyszer egy kis madár rászállott egy kórára s mondta neki:

— Ringass engem, kóró!

Mondta a kóró:

— Biz én nem ringatlak, eleget ringattalak már.

Megharagudott a madárka, repült a kecskéhez, s kérte:

— Kecske, rágd meg a kórót, mert nem akar ringatni engemet.

— Biz én nem rágom meg, mert eleget rágtam én már, — felelt a kecske.

Repült a madár a farkashoz s kérte:

— Farkas, edd meg a kecskét, mert nem akarja kórót megrágni, kóró pedig nem akar engem ringatni.

— Bizony nem eszem én, -- felelt a farkas — ettem én már kecskét eleget.

Berepült a madár a faluba, s kérte a falut:

— Falu, lödd meg a farkast, mert nem akarja megenni kecskét, kecske nem akarja megenni a kórót, kóró nem akar ringatni engem.

— Bizony nem lövöm én, lőttem én már farkast eleget.

Most a madárka elrepült a tűzhöz, s kérte a tüzet:

— Tűz, égesd meg a falut, mert nem akarja

meglőni a farkast, farkas nem akarja megenni a kecskét, kecske nem akarja megrágni a kórót s kóró nem akar ringatni engem.

— Biz én nem égetem, égettem én már eleget — mondotta a tűz.

Hej Istenem, mit csináljon a madárka, elrepült a vízhez szörnyű haragjában.

— Víz, oltsd el a tüzet, tűz nem akarja elégetni a falut, falu nem akarja meglőni a farkast, farkas nem akarja megenni a kecskét, kecske nem akarja megrágni a kórót, kóró nem akar ringatni engem.

Mondja a víz:

— Biz én nem oltom, oltottam én már eleget.

Repült a madárka az ökörhöz s kérte:

— Ökör, idd meg a vizet, víz nem akarja eloltani a tüzet, tűz nem akarja elégetni a falut, falu nem akarja meglőni a farkast, farkas nem akarja megenni a kecskét, kecske nem akarja megrágni a kórót, kóró nem akar ringatni engem.

Az ökör feleli:

— Bizony nem iszom én, ittam én már eleget.

Istenem, Istenem, hová, merre forduljon szegény kis madárka! Fordult a járomhoz s kérte:

— Járom, törd fel az ökör nyakát, ökör nem akarja meginni a vizet, víz nem akarja eloltani a tüzet, tűz nem akarja elégetni a falut, falu nem akarja meglőni a farkast, farkas nem akarja megenni a kecskét, kecske nem akarja megrágni a kórót, kóró nem akar ringatni engem.

Mondta a járom:

— Bizony nem töröm én fel, feltörtem én már elégszer.

Hát, most már igazán merre menjen, hová for-

duljon a madárka. Ő bizony egyet gondolt s elment a szú-bogárhoz s kérte szépen:

— Szú, edd meg a jármot, mert járom nem rontja fel az ökör nyakát, ökör nem issza meg a vizet, víz nem oltja el a tüzet, tűz nem égeti el a falut, falu nem lövi meg a farkast, farkas nem eszi meg a kecskét, kecske nem rágja meg a kórót, kóró nem ringat engem.

No, a szú-bogár meghallgatta a kis madár kérését. Szú megette a jármot, járom feltörte az ökör nyakát, ökör megitta a vizet, víz eloltotta a tüzet, tűz elégette a falut, falu meglőtte a farkast, farkas megette a kecskét, kecske megrágta a kórót, kóró ringatta a madárkát s még mai napig is mind ringatja.

A kerekes fia.

EGYSZER volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, volt egy szegény kerekes, annak egy fiacskája. Mikor a fiúcska akkorára nevelkedett, beadták a városi iskolába s onnét haza sem jött hét álló esztendeig.

Hazajő egyszer a fiú, tölti az időt, úgy ahogy tudja. De otthon is többet tanult, mint játszott. Mondta is a kerekesné az urának:

— Meglássa kelmed, a fiúból pap lesz!

Egyszer, mikor a fiú a szobában olvasgatott, mondja neki az anyja:

— Eredj fiam, hívd be az édes apádat a műhelyből, hogy ebédeljünk.

Kimegy a fiú az udvarra s abban a pillanatban feléje röpül egy csomó veréb, körülrepkedik, csiripelnek. A fiú pedig nem szólt semmit, csak elmosolyodott.

Hátramegy a műhelybe, ott a műhely előtt is leszáll egy csomó madár, körülrepködik a fiút, megcsárrogják magukat, s a fiú megint elmosolyodott.

A kerekes jól látta a fia mosolygását s kérdezte tőle:

— Minek mosolyogtál fiam? Talán bizony érted a madarak beszédjét?

A fiú semmit sem válaszolt. Mennek elé az udvaron, a kerekes másodszer is kérdi:

— Ugyan bizony, min mosolyogtál, fiam?

A fiú vállát vonogatta, de nem felelt semmit. Bemennek a szobába, leülnek az asztal mellé s harmadszor is kérdi a kerekes:

— Mondd meg fiam, miért mosolyogtál?

A fiú most sem felelt semmit. Kérdezte az anyja is, mert az is látta, mikor először elmosolyodott, de csak vonogatta a vállát és nem felelt semmit.

Jól van, ebéd után befog a kerekes, hogy az erdőbe menjenek fáért; vitte magával a fiút is. De amint kiértek az utcára, egy csomó veréb lecsapott a szekér fölé, röpködött a fiú körül, csiripeltek, hogy csak úgy zengett belé az utca s a fiú egyszerre csak nagyot kaczagott.

— Hát te minek kaczagsz? — kérdezte az apja.

A fiú nem válaszolt. Fölmennek az erdőbe, megállanak egy helyen, ahol sok fa volt. Az ökröket kifogják, hogy egyenek, és im, abban a pillanatban arra repül egy sereg madár, csárrognak, csiripelnek a fiú körül, a fiú pedig nagyot kaczag, de hiába faggatja az apja, nem mondja meg, hogy mit kaczag.

Mérgelődött a kerekes, nagy volt a bosszúsága, de nem szólt semmit, hanem dolga után látott, vágta a fát egymásután, hordotta, rakta föl a szekérré. De jól látta az alatt is, míg a fát vágta, hogy a madarak folyton a fia körül repkednek s valamit beszélnek egymással.

— No fiam, — mondotta a kerekes — én már

sokszor kérdeztem, hogy mit kacagsz, mikor a madarak hozzád beszéltek, de te, egy szó nem sok, annyit sem szóltál. Még egyszer kérdem, mit beszéltek neked a madarak?

Felelt a fiú:

— Azt én meg nem mondom.

— Bizony, ha meg nem mondd, nem is vagy az én fiam, velem haza sem jössz, hanem itt maradsz az erdőben.

Még az inget is lerántotta a fiáról s volt az út mellett egy mély gödör, abba leeresztette a fiút s ott hagyta.

Sírt a szegény fiú, akart kimászni a gödörből, de nem tudott s a mellett a testét is csipték a legyek, a dongók, csengett az erdő keserves sírásától.

Történetesen éppen arra ment hazafelé a király, s meghallotta a fiú sírását. Szól a kocsisnak hogy álljon meg, s nézze meg, ki sír a gödörben. Oda megy a kocsis, hát látja, hogy egy meztelen fiú van a gödörben. Csípi a testét a legyek, a dongók, a darazsak. Szalad vissza a királyhoz s jelenti, hogy mit látott. Leszáll a király is a kocsiból, odamegy a gödörhöz, megsajnálja a szegény fiút, benyújtja a kardját, s mondja neki:

— Kapaszkodj jól belé, majd kihúzlak én.

Belekapaszkodik a fiú a kardba, a király kihúzza, elviszi a patakba, királyi kezével tetőtől talpig megmossa s szépen felöltözteti abba a bársonyos gúnyába, amit a fiának éppen akkor vett a vásáron. Mert a királynak volt egy fia, éppen akkora, mint ez a gyermek. Felülnek a hintóba, s amint tovább mennek, leszáll egy sereg madár, megcsárrogja magát, s a fiú nagyot kaczag. Kérdi a király:

— Mit kacagsz, fiam?

— Hát felséges királyom, ezek a madarak sok mindenfélét összebeszélnek, azon kaczagtam. De mondtak olyat is, ami nem kaczagós.

— Mit mondtak, fiam?

— Azt mondták, hogy felséged egy fa alatt akar ebédelni, de meg ne próbálja hogy a fa alá üljön, mert az istennyila beléüt a fába s szörnyű halálnak halálával hal meg felséged.

— No, majd meglátjuk, — mondja a király.

Csakugyan nem is ült az alá a fa alá, hanem attól

jó messze egy másik alá. Hát csakugyan leüt az istennyila abba a fába, de úgy leüt, hogy a fa miszlikbe iskoláb, szakadozott.

melyik Örült a király, hogy szót fogadott a fiúnak, de kérdezi is kedvelte erősen azért a jövendölésért. Mikor ezen tovább mentek, maga mellé ültette, mintha édes fia lett volna. Utközben megint leszáll egy sereg madár, megcsárrogya magát s a fiú nagyot kaczag.

— Hát most mit kaczagtál, fiam?

— Azon kaczagtam felséges királyom, hogy nem messze innét egy nagy fa keresztül van dőlve az uton.

Ezen a fán a kocsi két első kereke általmegyen, de a balsó utókerék miszlikbe törik.

— Hiszen majd meglátjuk, — mondotta a király, s amikor ahhoz a fához értek, megparancsolta a kocsisnak, hogy nagy ügyelettel hajtson, nehogy a keréknek valami baja legyen. A kocsis elég nagy ügyelettel hajtott, mintha éppen tojáson kellett volna keresztül menni. A két első keréknek nem is lett semmi baja, de a balsó utókerék miszlikbe szakadt.

— Na, — mondja a király — beteljesedék második jövendölésed is.

Beszalasztják a kocsist a városba, hogy hozzon másik kereket. A kocsis elszaladt, hamar vissza is jött, aztán mentek tovább. De alig ültek fel a hintóba, harmadszor is leszállt egy sereg madár, elkezdett csárrogni s a fiú nagyot kaczagott.

— Mit beszéltek a madarak, fiam?

— Azok bizony azt beszélték felséges királyom, hogy míg felséged a vásárra járt, tizenkét tolvaj betört a palotába s minden kincset elraboltak. Csak siessünk haza, felséges királyom, mert a királyné búsul erősen.

— Hajts, kocsis, hajts! — kiáltott a király.

Repültek a lovak mint a sebes szélvész, még annál is sebesebben; egy szempillantás alatt otthon voltak s hát úgy volt minden, ahogy a fiú beszélte. A tolvajok minden kincset elvittek a palotából s a királyné nagy bánatba eszdedett, úgy sír, mint a záporosó. mit a
Mondta a fiú: k

— Ne búsuljon, felséges királyom, a felséges királyné se sírjon-ríjjon, majd elékerítem én a kincset.

— Bizony, ha elékeríted, — mondotta a király — fiamnak is fogadlak, úgy bánok veled, mint az édes fiammal.

Jól van, eltelik egy nap, eltelik két nap, a két fiú erősen összebarátkozik, úgy megszerették egymást, mintha édes testvérek volnának. Mikor már vagy három nap ott volt a fiú, kimennek a kertbe, ment a király is velük s amint ott járkáltak, nagy hirtelen leszáll a levegő égből egy sereg madár, elkezd csiripelni, csárrogni, beszélt valamennyi s a fiú csak kaczagott.

— Mit beszélnek a madarak, fiam?

— Elmondták nekem, hogy hová vitték a tolvajok a kincset. Azt is megmagyarázták, hogy s mint lehet visszakeríteni. Most már egyet se búsuljon, felséges királyom, csak adjon 12 katonát, majd azokat én megtanítom, hogy mit csináljanak.

Bezzeg hogy adott 12 katonát, adott volna 12 regimentet is, csak azt a temérdek kincset visszaszeresse. De a fiúnak elég volt az a tizenkét katona. Mit mondott nekik, mire tanította ki, azt soha senki meg nem tudta, azt ő soha senkinek meg nem mondta. Elég az, hogy a katonák visszahozták a kincset, még többet is. Amit a tolvajoknál találtak, azt is mind elhozták.

Na, a király szavának is állott, fiának fogadta a gyermeket. Abba az iskolába adta, ahova az ő édes fia járt. Telt-múlt az idő, eltelt egy esztendő, eltelt kettő, eltelt még három is. Egyszer hazakerülnek a fiúk az iskolából s a király erősen szerette volna látni, hogy melyik tud többet a két fiú közül. Előveszi a fiúkat, kérdezi, egzaminálja, hát Uram, teremtőm, a fogadott fiú ezerannyit tudott, mint az igazi királyfi. Hanem ezzel a barátságának is vége szakadt a két fiú között. A királyfi megharagudott a fogadott testvéreire, mindennel boszantotta, folyton sértegette. Nem volt maradása a fogadott fiúnak, ment a király színe elé s mondta:

— Felséges királyom, nekem itt nincs maradásom, ne haragudjék, de elmegyek innét.

Ej, megszorodott a király erősen, marasztotta, békítette a fiút, ne haragudjék, majd megfordul a fiának a szíve; de hiába beszélt, a fiú nem maradt.

— Hát akkor legalább pénzt adok, amennyi csak kell, hogy ne legyen semmiben hiányosságod. Mennyit adjak?

Mondotta a fiú:

— Felséges királyom, ne adjon nekem többet, csak egy félpénzt, azt, amelyik a vasládában van.

Kinyitja a király a vasas ládát, mondja a fiúnak:

— Végy ki fiam, amennyi csak tetszik.

— Nem veszek én, felséges királyom, elég nekem ez a félpénz.

Többet nem is vett ki, azt a zsebébe tette. Aztán elbúcsúzott a királytól, megköszönte iránta való nagy jószágát s elment világgá. Ment, mendegélt a fiú hegyeken-völgyeken által, erdőkön-mezőkön keresztül, s ahol valamire szüksége volt, belenyúlt a zsebébe s volt ott annyi pénz, amennyi csak kellett. Egyszer aztán betért egy paphoz szállásra, s ez a pap úgy megkedvelte, hogy nem is eresztette el magától, tanította, iskolába járatta, s papot nevelt a fiúból. A nagy tudományának híre ment az országban, de még azon is túl s püspök lett belőle. Aztán mikor meghalt a szentséges pápa s összeültek a főpapok, hogy pápát válaszszanak, minden szó a kerekes fiára esett, őt választották pápának.

Hát bizony sok, sok esztendő telt el ezalatt, a szegény kerekes keservesen megbánta, amit a fiával cselekedett, s azóta a feleségével mind csak a fiút kereste. Bejártak országot-világot, de nem találták sehol. Aztán

elmentek a papokhoz s könyörgött a kerekas, oldozzák föl rettentő nagy bűne alól. De mind azt mondták:

— A te bűnöd alól csak a szentséges pápa oldhat fel.

Tovább bújdosott a szegény kerekas, ment vele a felesége is s addig meg nem nyugodtak, míg a pápa színe elé nem kerültek. Bemegy a pápához a két öreg ember, letérdelnek előtte, megcsókolják a kezét, meggyónnak. Mondja a pápa:

— Hát igazán azóta a fiának hírét sem hallotta?

— Nem hallottam, szentséges atyám, pedig minden földeket bejártam. Jaj, nagy bűneimért keservesen meglakoltam, meg is hagyom mindenkinek szoros hit alatt, hogy a gyermekét el ne veszesse.

Kérdi a pápa:

— És ha mostan megtalálnák, igaz szeretettel lenének iránta?

— Óh, szentséges atyám! — mondotta a kerekas — s elkezdett sírni keservesen. Sírt az asszony is, hangos

jajszóval. Hogyne lennének hozzá igaz szeretettel! Mondá akkor a pápa:

— Keljetek fel, jó emberek, im nézzetek rám, én vagyok a ti gyermeketek. Itt maradtok velem, míg az Isten élni enged.

De azt emberi száj ki nem tudja mondani, mily nagy volt az öröme a szegény szülőknak. Felhatott az a magas egekig. Ott maradtak a fiuknál, hogyne maradtak volna, éltek vele halálig nagy örömben, nagy szeretetben.

A galamb, a récze, meg a lúd.

Egyszer a galamb, a récze, meg a lúd nagy erős barátságot kötött s elindultak együtt világot látni. A mint mentek, mendegéltek, rengeteg erdőbe értek, rengeteg erdő közelében találtak egy nagy hordót. Felszáll a galamb a hordóra, hozzá törülgeti a csőrét, szagolja s nagy örömmel elkezd turbékolni:

— Van bor! Van bor! Van bor!

Megörül a récze is, az is elkezd hápogni nagy hangosan:

— Csak csapra, csak csapra!

Mindjárt csapra is verték a hordót, a lúd meg kinyújtotta hosszú nyakát s nagyokat kiáltott:

— Iiigyunk, iigyunk, iigyunk!

Itt a vége, fuss el véle!

A kút.

Egyszer a magyar ember egy kerek vizes gödröt ásott az udvarában. Arra vetődött a német s kérdezte:

— Mit ás kend, atyafi?

— Vizi gödröt, — mondotta a magyar ember.

— Gut, gut, — mondta a német.

— Nem kút ez, — mondta a magyar ember —
hanem vizi gödör.

— Gut, gut — mondotta ismét a német.

— Hát ha kút, legyen kút, — mondotta a magyar ember.

Igy lett a vizes gödörből kút.

A legszerencsésebb óra.

VOLT egyszer egy gazdag boltos, annak felesége és egy szép kicsi leánykája. Egyszer, mikor a dajka éppen ringatta a leánykát, hallja, hogy odakint az udvaron keservesen sír egy kis gyerek.

Kiszalad s hát csakugyan ott fekszik az udvaron egy esztendősnék látszó fiúcska, nem volt mellette senki. Fölkapja a dajka a gyermeket, beviszi a szobába. Éppen akkor jő be a gazdája s kérdi:

— Hát ezt a gyermeket honnét hozád?

— Ez bizony, instálom, odakint sirt az udvaron, senki lélek nem volt mellette s én behozám. Fogadja fiának az úr, elég gazdag hál' Istennek.

— Jól van, — mondja a boltos — hát csak dajkáld ezt is, majd meglátjuk, ha nagyobbra nevededik, mi lesz vele.

Telik, múlik az idő, nevededik egymás mellett a két gyermek: a fiú és a leány, együtt játszadoztak, együtt tanultak s egymást úgy szerették, mintha édes

testvérek volnának. Mikor aztán akkorára nevedtek, hogy a leány férjhez mehetett, a fiú házasodhatott, egyet gondoltak, egymás nyakába borultak s mondták egy szívvel:

— Te az enyém, én a tied, ásó, kapa s a nagy harang válaszszon el minket.

Szépen kézen fogják egymást, mennek a boltoshoz, s mondják, hogy mit akarnak.

— Ohó, nem addig van az, — mondja a boltos — nem azért neveltelek fel, hogy a leányomat neked adjam. Az én leányom gazdag leány, te pedig szegény legény vagy.

Hiába könyörögtek a fiatalok, a boltos nem engedett. Azt mondta a fiúnak:

— Egy föltétel alatt neked adom a leányomat. Nesze, adok neked egy vaspálczát, nem bánom, ha addig mégy is, míg ez a vaspálcza el nem kopik, csak addig vissza ne fordulj, míg meg nem tudod, hogy ezeregy esztendőben melyik a legszerencsésebb óra.

Elmegy a szegény fiú nagy búval, bánattal, ment hetedhét ország ellen s addig ment, mendegélt, míg a zöld császár országába nem ért. Gondolja magában, elmegy a zöld császárhoz, s ha nem egyéb, beáll nála szolgálatba.

Fölmegy a palotába, egyenesen a császár színe elé. Kérdi a császár:

— Hát te mi jóban jársz, fiam? Látom a képedről, hogy nagy bánatod van.

— Hej, hogyne volna, felséges királyom, mikor meg kellene tudnom, hogy ezeregy esztendőben melyik a legszerencsésebb óra. Ugyan bizony, ha meg nem sérteném, felséged nem tudja-e történetesen?

— Hát azt én honnét tudjam! mondja a zöld

császár. Három hónapja hadakozok a török császárral, három hónap alatt nem volt egy szerencsés órám, honnét tudjam, hogy ezer egy esztendőben melyik a legszerencsésebb óra? Hanem menj el a vörös császárhoz, ez soktudó ember, talán megmondja neked. Ha elejébe kerülsz, kérdezd meg tőle azt is, mi az oka, hogy

a legszebb almafám már három esztendeje egy almát sem termett.

Ment tovább a legény, meg sem állott, míg a vörös császár országába nem ért. Fölmegy a vörös császárhoz, az éppen a diványon ült s elémondja, hogy mi jóban jár.

— Hej fiam, — mondja a császár — nagy fába vágta a fejszét, azt én is szeretném tudni, hogy ezer egy

esztendőben melyik a legszerencsésebb óra. Látod, nekem is van egy kutam, már három esztendeje ásatom, még sem ad vizet. Ha jártadban, keltedben megtudnád ennek az okát, nagy jutalmát kapnád. Azt tanácsolom neked, menj el a fekete császárhoz, az 90 esztendővel idősebb mint én, sok országot-világot bejárt, ezer annyit tud mint én. Az talán megfelel neked.

Meg sem állott a legény, ment a fekete császárhoz. Fölmegy hozzá, elmondja a baját, elmondja azt is, hogy a zöld császár és a vörös császár mit szeretne megtudni. Azt mondja a fekete császár :

— No fiam, sok országot, világot bejártam, de még maig sem hallottam, hogy melyik lehet ezer egy esztendőben a legszerencsésebb óra. Annak sem tudom elgondolni az okát, hogy a zöld császár almafája miért nem terem almát már három esztendő óta, de még azt sem, hogy a vörös császár kútja miért nem ad vizet. Elég gondom van én nekem azonkívül is. A leányom hét esztendeje fekszik az ágyban, s a világ mennyi csudadoktora nem tudja meggyógyítani. Hej fiam, ha ezt megtudnád, bizony nagy jutalmát kapnád. Hát hallgass ide. Az erdőmön túl lakik egy barát, ez talán meg tudná mondani azt is, hogy melyik a legszerencsésebb óra s azt is, hogy mivel lehetne meggyógyítani a leányomat, eredj, menj el hozzá.

Megy a legény, keresztül megy az erdőn s hát látja, hogy egy barát az erdő szélen fel s alá járkal, a hátán egy nagy kereszt. Odamegy hozzá, köszönti, a barát fogadja, de egy perczig sem állott meg egy helyben, folyton folyvást járt fel s alá. Kérdi a legényt:

— Mi járatban vagy, fiam?

Elmondja a legény, hogy mi mindent szeretne megtudni. Mondja a barát:

— Régi ember vagyok, fiam, éppen ezer esztendeje hordom hátamon ezt a keresztet s az volna a legszerencsébb órám, ha le tudnám tenni, de nem tudom. Bizony nem tudom megmondani neked, hanem menj el abba a városba, melynek Elkárhozott város a neve, a hol lakozik a gonoszok királya. Mikor a város kapuja elé érsz, az magától megnyílik előtted, de meg ne irtózzál a szörnyű nagy sötétségtől, csak menj elébb, elébb, tapogatódzva, s balra a hetedik ajtón lakatra találsz. Ez az ajtó is megnyílik előtted, s menj be, ottan lakik a gonoszok királynéja, az majd az urától megtudakol mindent, mert senki más nem tud ezekről a dolgokról, egyedül a gonoszok királya.

Elbúcsuzott a legény a baráttól s meg sem állott, míg Elkárhozott város kapujához nem ért. Ott megnyílt a kapu előtte, belépett a városba. De szörnyű sötét volt, egy lépést sem látott előre, csakúgy tapogatózott elébb, elébb, míg a hetedik ajtóhoz nem ért. Hát csakugyan ott volt rajta a hét lakat s a hogy megtapogatja azokat, kinyílik előtte az ajtó. Bemegy a szobába, ott van a királyné, köszönti:

— Adjon Isten jó napot, édes anyám.

Szerencséd, hogy édes anyádnak szóllítottál, — mondotta a gonoszok királynéja — mert különben szörnyű halálnak halálával halsz meg. Hát csak mondd elé, hogy mit akarsz, míg az uram hazajönne.

Elémondja a legény szép sorjában mind, a mit akart s akkor a királyné elbújtatta a kemencze mögé s mondta neki:

— Meg ne mozdulj, mert mindjárt jön az uram.

Jött is a gonoszok királya mindjárt, nagy zajjal, zakatolással, lármával, kérdezte a királynét:

— Ki van itt?

— Nincs itt senki, lelkem uram.

— Hát ha nincs, hamar a vacsorát, mert éhes vagyok. Feladja a vacsorát a királyné, leülnek, esznek, vacsora után lefeküsznek. Ahogy lefeküdtek, a királyné mindjárt úgy tett, mintha elaludt volna, pedig nem aludott. Egy kevés idő múlva megszólal, s mintha éppen álomból ébredt volna fel, mondja az urának.

— Jaj lelkem uram, édes uram, de csudálatos álmot láttam.

— Ugyan bizony, miféle álmot? kérdi a király.

— Én biz' azt, hogy találkoztam a zöld császárral s az elpanaszolta nekem, hogy a legszebb almafája már három esztendeje nem terem almát s nem tudja: mi lehet az oka.

— Bezzeg, hogy nem tudja, kaczagott a király, de én tudom. Mikor az a nagy háborúja volt a török császárral s oda volt a háborúban, a gazdag emberek mind odahordták a pénzüket, a fa alatt ásták el, nehogy az ellenség megtalálja: annak a temérdek pénznek a rozsdájától nem terem az almafa.

A legény ezt jól megjegyezte magának a kemence mögött, a királyné pedig megint úgy tett, mintha elaludt volna. Aztán egy kevés idő múlva ismét felébredt s elkezdett beszélni.

— Jaj lelkem uram, alszik-e?

— Nem én, mi bajod megint?

— Oh csak hallgasson ide, milyen csudálatos álmot láttam ismét! Találkoztam a vörös császárral s elpanaszolta nekem, hogy három esztendeje éjjel-nappal ásatja a kútját s még sem ad vizet. Mi lehet az oka ennek? Aztán találkoztam a fekete császárral, az meg azt panaszolta nekem, hogy a leánya hét esztendeje fekszik s nem tudják meggyógyítani.

Mondja a gonoszok királya.

— Már igazán csudálatos álmom, de én tudom, hogy miért nem ad vizet a vörös császár kútja. Azért, mert két rosszlelkű leánya van, s attól a két rosszlelkű leánytól vesznek példát az alsóbb rendű leányok is. Azért nincs víz abban a kútban, mert Isten a rossz életű emberek előtt elzárja a vizet. Csak küldené a leányait a poklok fenekére, neki is jobb dolga lenne, s a kútjában is víz fakadna. A fekete császár leányának is tudom, mi a baja. Nehéz beteg volt, papot hívtak, a pap meggyóntatta, ostyát adott be neki. De azután is nagy volt a szenvedése, hívták a doktort, az hánytatót adott neki s a leány kihányta az ostyát. Ha ezt az ostyát meg tudnák találni s újra bevenné, attól egyszeribe meggyógyulna.

Erre a királyné úgy tett megint, mintha elszenderült volna. De egy kevés idő múlva elkezdett hánykolódni az ágyában. Kérdi a király:

— Mi bajod, tán megint álmodtál?

— Láttam bizony uram, láttam, csudálatos álmodtál.

— No de most már, — mondotta a király — addig több álmodat meg nem fejttem, míg valaki jót nem húz reám.

Egyéb sem kellett a legénynek, kiszökik a kemeny mögül, kezében volt a vaspálcza, oda megy a királyhoz s jót húz a hátára.

— Ejnye, de jól esett, — mondja a király — áldja meg az Isten, akárki volt. Üss egyet a feleségemre is.

Jól van, üt a legény egyet a királynéra is. Im, halljatok csudát, mi történt: abban a pillanatban megvilágosodott az *Elkárhozott* város. Nagy kedve kerekedett a királynak s mondta a legénynek:

— No te legény, neked köszönhetem, hogy a városom megvilágosodott, annyi kincset vihetsz el, a mennyit csak elbirsz. Adok melléje még egy arany koronát is.

Mondja a legény:

— Hát ha olyan jó kedve van, felséges királyom, fejtse meg az én álmomat is.

— Mondjad bátran, miféle álom volt.

— Hát — mondja a legény — hol, merre, nem tudom, erdő szélén sétáltam s ottan egy öreg barátot láttam, a ki ezer esztendeje hordja a hátán a keresztet s nem tud attól megszabadulni. Vajjon mi lehet ennek az oka s vajjon hogy tudna ettől megszabadulni az a barát?

— Hej, nagy oka-foka van annak, — mondja a király. Egyszer, mikor Jézus Krisztus a földön járt, bement abba a kápolnába, hol a barát misézett. De a barát nem igaz lélekkel misézett s Jézus Krisztus megszólította:

— Nem úgy mondják a misét, barát.

A barát nem ismerte meg Jézust s visszafelelt neki:

— Én csak jobban tudom, mint kelmed, hogy' kell misézni!

— No ha jobban tudod, — mondta Jézus — im a hátadra teszem ezt a keresztet, s mindjárt rá is tette. Hordjad a hátadon mindaddig, a míg valaki azt nem kiáltja neked: elég volt!

— Hát azt meg tudná-e mondani, kérdezte a legény, hogy melyik lehet a legszerencsésebb óra ezeregy esztendőben.

— No hallod-e, — mondotta a király — ha még azt se tudod! Hát melyik óra volna, ha nem az, mikor Jézus Krisztus született! Annak éppen most ezeregyedik esztendeje.

Na most éppen eleget tudott a legény. Megköszönte a királyné nagy jóságát, a királynak is a temérdek sok kincset, koronát s aztán indult visszafelé. A király még katonákat is adott melléje s azt is jól lelkére kötötte, hogy, ha valahol meglátná azt a barátot s meg akarná szabadítani a keresztől, jó messziről kiáltsa neki, hogy: elég volt, különben a kereszt az ő hátára kerül.

Elmegy a legény, először is a baráttal találkozik s mikor mellette állott, nem szólt semmit, hanem elment jó messzire s onnan kiáltotta: Elég volt! Abban a pillanatban leesett a kereszt a hátáról. Aztán ment a fekete császárhoz s elmondta, hogy mi a baja a leánynak. Egyszeribe hivatták a papot, megkeresték a kihányt ostyát: rá volt száradva az ágyra. Azt a pap ismét beadta a király-kisasszonynak, s mindjárt egészséges lett. De bezzeg megörült a fekete császár! Nagy örömeben egy szekér aranyat adott. Aztán ment a vörös császárhoz s mondta a legény:

— Felséges császárom, nem lesz a kútjának addig vize, míg az ördögök el nem viszik a két leányát, mert mindakettő gonosz lelkű.

— Bizony, ha azok, vigyék is az ördögök! — kiáltott a király. S abban a pillanatban beugrott a szobába tizenkét ördög, fogták, vitték a két királykisasszonyt. Hát Uram, teremtöm! a kútból csak úgy ömlik-folyik a víz. Adott a vörös császár is a legénynek egy szekér aranyat, s úgy ment tovább a zöld császárhoz. Elmondja annak is, hogy miért nem terem az almafa.

Hát csakugyan az alja tele volt temérdek pénzzel. Kiszedik a pénzt a fa alól s im abban a pillanatban virágozott az almafa. De úgy megörült ennek a király, hogy nagy örömeben hat szekér aranyat adott a legénynek, s katonákat melléje: úgy ment haza a bol-

tos városába. Bemegy a boltos udvarába a sok szekér arannyal, aranyos bársonyos gúnyában. Bezzeg nem ismerte meg sem a boltos, sem a boltosné, de megismerte a boltos leánya. Egymás nyakába borúlnak, ölelik, csókolják egymást. De már erre a boltos is megismerte, s ahogy látta a tenger pénzt, bezzeg, hogy más szemmel nézte. Elémondja a legény, hol járt, merre járt s mikor mindent elmondott, mondja a boltosnak:

— No, édes apám, megtudtam azt is, hogy melyik a legszerencsésebb óra ezer egy esztendőben. Az, a melyik napon Jézus Krisztus született.

De bezzeg megörült a boltos s mondta a legénynek:

— Látod-e fiam, ezért is érdemes volt ezt a nagy útat megtenni.

Egyszeribe papot hívtak, nagy lakodalmat csaptak, hét nap s hét éjjel szólott a muzsika, folyt a bor s mindenféle jó lé.

Holnap legyenek a ti vendégetek!

Az obsitos.

GYSZER volt egy katona, de ez olyan öreg volt, hogy már nem igen bírta a szolgálatot, szabadságot kért hát a királytól, meg egy kicsi úti költséget. A király szabadon eresztette az öreg katonát s adott az útra három krajczárt.

Elindúl az öreg katona hazafelé s amint megy, mendegél, találkozik az úton Krisztussal, meg Szent Péterrel. Mind a ketten koldusruhába voltak öltözve, s kértek valamit a katonától Isten nevében.

A katona három krajczárjából egyet nekik adott. Azzal elváltak egymástól.

De alig ment egy puskalövésnyire, másodszor is elejibe került Krisztus, meg Szent Péter s kérték, hogy adjon még egy krajczárt Isten nevében.

— Hát jól van — gondolta a katona — ezzel a két krajczárral úgy sem sokra megyek, s az egyiket nekik adta.

Elválnak egymástól, de egy fertály óra nem telik bele, harmadszor is elejibe került Krisztus, meg

Szent Péter s harmadszor is kérnek tőle egy krajczárt az Isten nevében.

— No — mondja a katona — még éppen egy krajczárom van, azt is kendteknek adom. Majd megsegít engem úgy is a jó Isten!

Krisztus, meg Szent Péter nagy hálálkodással tovább ment, a katona is ment a maga útján, de alig ment egy jó hajításnyira, negyedszer is elejibe került Krisztus, meg Szent Péter, hanem most már nem koldus gúnyájában.

— No te katona, — mondotta Krisztus — látom, hogy jó szíved van. Megérdemled, hogy jót cselekedjem veled. Mondd meg nekem, mit kívánsz az első krajczárért.

— Egy olyan jó pipát — mondja a katona, melyből a dohány soha ki nem fogy.

Még jóformán ki sem mondta, már szájában volt a pipa s égett benne a jó verpeléti dohány.

— Hát a második krajczárért mit kívánsz?

— Egy olyan tuczat kártyát — mondja az obsitos — hogy ha játszom, mindig én nyerjek!

Krisztus egy kicsit megcsóválta a fejét, de teljesítette a katonának azt a kívánságát is.

— No most mondd meg, mit kívánsz a harmadik krajczárért?

— Egy olyan zsákot, — mondja az obsitos katona — amelyiknek csak azt kell mondanom: Szorítsd, zsákom! s befogja, ha kell, az egész világot.

Meg volt a zsák is mindjárt.

Na jól van, elválnak, Istennek ajánlják egymást, Krisztus, meg Szent Péter megy nyugat felé, a katona kelet felé. Addig ment, mendegélt, míg a király városába nem ért. Bemegy ottan egy vendégfogadóba. Ott

éppen kártyáztak az urak, közjük ült, elnyerte a pénzüket, aztán evett-ivott, amennyi beléért. Kérdi a korcsmárost:

— Mi hír a városban, korcsmáros úr?

— Itt bizony az a hír, vitéz úram, hogy az őrszobából minden éjjel eltűnik a királynak egy katonája s nem tudja senki lélek, hogy hová, merre tűnnek el, ki viszi el.

Hiszen az obsitosnak sem kellett egyéb, ment fel egyenesen a királyhoz, jelentette, hogy kiszolgált katona, ő ma éjjel beül az őrszobába s majd megmutatja, hogy őt nem viszik el onnét.

— Jól van, mondja a király — eredj fiam, próbálj szerencsét, s ha megtudod, hogy ki viszi el az én katonáimat, egész életedre úrrá teszek.

Azt mondta az obsitos:

— Nem kell nekem semmi ajándék, felséges kirá-

lyom, csak adjon ma éjjelre 12 hordó bort, 12 hordó pálinkát s 12 szál gyertyát.

No azt adott a király jó szívvel, volt elég bor is, elég pálinka is, elég gyertya is! Bemegy az obsitos az őrszobába, meggyújtja a 12 szál gyertyát, csapra üti a 12 hordó bort s a 12 hordó pálinkát. Aztán eléveszi a kártyáját s elkezd magában játszani, mintha más is ülne az asztalnál, mondogatja:

— Tromfot János, egyél, igyál János!

Pedig nem ült ott rajta kívül senki, maga magát bíztatgatta, ő volt maga az a János.

Egyszer csak, amint ott iddoggálna, s ütögetné a kártyát, megszólal valaki a padlásról.

— Húzódj félrébb, János, mert rád esem!

— Dehogy húzódok, jobb, ha ide ülsz mellém s kártyázol velem.

Abban a pillanatban csak leesett elejébe két láb. Fölpillant János a padlásra s oda szól:

— Én két lábbal nem tudok kártyázni.

Abban a pillanatban leesett annak a valakinek a dereka is. Egyenesen a két lábra esett s ott állott az obsitos előtt fej nélkül. Mondja János:

— Én fejetlen emberrel nem tudok játszani.

Hiszen leesett mindjárt a feje is, ott állt előtte maga az eleven ördög.

— No, — mondja az obsitos — ülj le komám, igyál s kártyázz velem.

De ahogy ezt mondotta, egyszeriben megnyílt a padlás s csak úgy potyogtak le az ördögök. Egy szempillantás alatt tele lett a szoba ördögökkel.

— Szaggassátok széjjel, — parancsolta egy öreg ördög a többinek, de úgy, hogy egy csepp vére se csöp-penjen el.

— Hiszen majd szerte szaggatlak én! kiáltott az obsitos s azzal csak szólt a zsákjának: Szorítsd, zsákom s amennyi ördög volt, mind befogta a zsákba, aztán jó erősen bekötözte, a zsákot lefektette a földre s ő is lefeküdütt a pricsre s aludott, mint a bunda.

Reggel jön az inas az ajtóra, kopogtat, hadd lássa, ott-e az obsitos.

Kikiáltott az obsitos nagy mérgesen:

— Hagyj aludni, ne háborgass.

Fölmegy az inas a királyhoz, s jelenti, hogy a katonának semmi baja.

— De ilyen-olyan adta, ne hazudozz nekem — mondta a király s jól pofon üti az inasát. Küldi a másikat inast, hadd nézze meg az. De az is csak azzal ment vissza, hogy nincs annak az obsitosnak semmi baja, csak aludni akar. A király jól pofon üti ezt az inast is, aztán lement maga, kopogtatott az ajtón, s beszólt:

— Itt vagy-e, obsitos?

— Itt, csak menj a pokolba, hagyj aludni.

A király nagy szégyenkezve elsomfordált, nem szólt semmit.

Úgy ebéd táján felkel az obsitos, megy a királyhoz s jelenti, hogy nem történt semmi baja.

— No fiam, — mondja a király — még nem volt ilyen emberem, mit kívánsz?

Mondta az obsitos:

— Nem kívánok én egyebet, felséges királyom, csak csináltasson egy akkora üllőt, hogy azon egyszerre 12 kovácslegény dolgozhasson. Adjon mellém 24 kovácslegényt, minden kovácslegénynek egy hordó bort s egy sütet kenyeret.

Hiszen a király jó szívvél teljesítette az obsitos kívánságát. Megy az obsitos az őrszobába, vele megy a

huszonnégy kovácslegény, viszik a nagy üllöt s a sok kalapácsot s a huszonnégy hordó bort. Ott az üllőre ráfektetik a zsákot s míg tizenkét kovácslegény itta a bort, a másik tizenkettő verte a kalapácsot.

Hej úram, teremtőm, jajgattak az ördögök, könnyörögtek, hogy ne üssék, többet a tájéka felé se jönnek az órszobának.

— Hát jól van, — mondotta az obsitos, — adjatok róla írást.

Bezzeg hogy adtak jó szívvel, csak ne bántsák.

Amint az ördögök írást adtak, felment a királyhoz az obsitos s mondta:

— Itt az írás, felséges királyom, ne féljen az ördögöktől.

— No fiam, — mondotta a király, annyi aranyat adok, amennyit csak elbírsz.

Mondotta az obsitos:

— Nem kell nekem semmi felséges királyom, megélek én anélkül is.

Azzal tovább ment az obsitos.

A dohányja sohase fogyott el, pénze is volt elég, nem szorúlt senkire.

Hanem telt-múlt az idő s az obsitos erősen megöregedett. Egyszer csak Krisztus hozzáküld egy angyalt, hogy vigye fel a mennyországba. Mondta az obsitos:

— Nem megyek én, nem akarok én még meghalni.

— De, mondotta az angyal, velem kell jönnöd, nélküled nem mehetek vissza.

— Bizony, ha nem, akkor itt maradsz. S szólt a zsáknak: Szorítsd, zsákom! s beszorította az angyalt a zsákba.

Hiszen jól van, de ettől az órától kezdve az obsitosnak nem volt nyugalma. Erősen leöregedett, megkívánta a halált. — Ő bizony kieresztette az angyalt a zsákból s elindult vele a mennyországba. Fölmennek a mennyország kapujába, kopogtatnak. Kiszól Szent Péter:

— Ki van odakint?

— Én vagyok, az obsitos katona, engedj be szentséges atyám!

— Menj a pokolba, kiáltott ki szent Péter, amikor hittünk, nem jöttél, most már hiába jössz.

Hej megszomorodott az obsitos, elindul a pokolba, de amint közeledett a pokol kapujához, észrevették az ördögök. Kiabálták:

— Jön az obsitos! Jön az obsitos! — s a hányan voltak, mind neki dőltek a pokol kapujának, hogy az obsitos be ne menjen.

— Eredj a mennyországba! — szóltak ki az ördögök.

Mit volt, mit tenni, visszament a mennyország kapujához. Beszól a kapun:

— Eressz be, szentséges atyám!

Kinyitja Péter a kaput s mondja neki:

— Menj innét, nem eresztlek be, nincs itt helyed.

— No, — mondja az obsitos, ha sehol se talállok nyugalmat, szorítsd, zsákom, Pétert is.

Abban a pillanatban befogta a zsákba Pétert Kijön Krisztus a nagy kiabálásra s kérdi:

— Hol vagy, Péter?

— A zsákban, uram, eressz ki, eressz ki!

Szólt a Krisztus:

— Ereszd ki, zsákom, Pétert, fogd meg az obsitost.

A zsák szája azonnal megnyilt, Péter kijött belőle, s belekerült az obsitos s még ma ott is fekszik a mennyország kapuja előtt, ha azóta be nem eresztették!

A talléros kalap.

Három diákról meg egy paraszt emberről mondok mesét. A diákok nagy szakállas legények voltak már mind a hárman s egyszer, mit gondoltak, mit nem, elindultak országot, világot látni, szerencsét próbálni. Amint mennek, mendegélnek, egy faluba érnek. Szembe jó velük egy paraszt ember. Az egyik diák nagy hetykén megszólítja:

— Hány hét a világ, bácsi?

— Mával is kevesebb, uram, — mondotta a paraszt s tisztességtudással megemelintette a kalapját.

— Hát a jó erkölcs hol terem? — kérdi a diák.

— Megterem a virág a gazban is.

— No ez ügyes felelet volt — mondja a diák, — még egyet kérdek kentől: Mi van a paraszt kalapja alatt?

Azt mondja a paraszt:

— Jőjjenek be az urak a korcsmába, ott majd megmondom.

A diákok összenéznek, egy rézgaras sem volt a zsebükben, de azért bementek. Hanem a paraszt előre ment s megsúgta a korcsmárosnak, hogy csak mérje a bort, ameddig öt forint árát kimér.

Letelepednek az asztal mellé, a korcsmáros hordja a bort, isznak, jó kedvük kerekedik. Hanem mikor öt forint árát megittak, a korcsmáros nem hozott több bort, azt mondta:

— Most már fizessenek az urak!

Az ám, fizettek volna, ha lett volna miből. Kotorásztak a zsebükben, kifordították, befordították: fordíthatták, egy krajczár nem sok, annyi sem fordult ki.

— Hát majd megfizet ez a kalap, — mondja a paraszt.

Azzal lekapja fejről a kalapot, megrázintja s egy fényes tallér esett ki belőle.

— No lássák az urak, ez van a paraszt kalapja alatt.

Tyhú, nagyot néztek a diákok, szerették volna megszerezni a kalapot. Milyen nagy urak lennének, ha övék lenne az a kalap. Csak megrázintának s hullana ki belőle a csengő tallér.

Közre fogják a parasztot, adja el nekik a kalapot, amit kér azt kér, a föld alól is előteremtik az árát.

— Jól van, — mondja a paraszt — én már úgyis öreg ember vagyok, ötszáz forint elég halálom napjáig, ennyiért az uraknak adom.

Elmennek a diákok a földesúrhoz, kérnek írásra ötszáz forintot, az uraság adott is s a parasztnak lefizették az ötszáz forintot. Tovább mentek nagy örömmel a diákok s ahogy az első faluba értek, betértek a korcsmába, rendeltek ételt, italt, ettek, ittak, vígan voltak.

— Bort ide, korcsmáros, bort!

Mikor aztán fizetésre került a sor, megrázintották a kalapot s hát csakugyan kihullott belőle egy tallér. Erre még nagyobb kedvük kerekedett s még több bort rendeltek. De mikor másodszer is megrázintották a kalapot, csak egy tallér hullott ki a kalapból, pedig ötre volt szükség.

Hát most mit csináljanak? Nem tudtak fizetni, ott maradtak a korcsmárosnál, míg ledolgozzák az adósságot. Mikor aztán a korcsmárostól megszabadultak, indultak egyenest abba a faluba, ahol a paraszt embertől a kalapot vették. Mennek, mendegélnek, egy nagy erdőbe érnek, s hát éppen ott dolgozott a paraszt. Ez már jó messziről meglátta a diákokat s hirtelen, mi jutott eszébe, mi nem, egy fűrész volt nála s azzal egy nagy tölgyfát elkezdett fűrészelni. Aztán elkezdett kiabálni:

— Hamar ide, hamar, segítsenek, mert reám dől ez a fa — s a vállát jó erősen a fának vetette, mintha csakugyan tartaná, nehogy ledőljön.

Odaszaladnak a diákok s mondja a paraszt:

— No, az Isten hozta az urakat ide, mert úgy tudják meg, hogy e fa alatt kincs van. Hogy könnyebben kiáshassam, előbb le akartam fűrészelni, de mélyebben találtam befűrészelni s ha elállok innét, reám dől a fa. Álljanak ide az urak, tartsák a fát. Majd kötelet hozok ki a faluból, felmászok a fára, a felső ágára rákötöm a kötelet s annál fogvást nyugat felé döntöm, mert hát a kincs kelet felé van.

A diákok meg sem ismerték a parasztot, mert jóformán meg sem nézték, neki dőltek a fának, a paraszt meg szaladott be a faluba kötélért.

Az ám, kötélért, esze ágában sem volt, hogy kötelet hozzon. A szegény diákok vártak ebédig, vártak

ozsonnáig, vártak vacsoráig, majd megszakadtak, úgy kínlódtak, nehogy a fa rájok essen. Hát nem várhatták ítélet napjáig, nagy hirtelen elugrottak a fa mellől s im a fa ott állott szépen, bizony nem dőlt el.

— Fiuk, — mondja az egyik diák — nekem úgy tetszik, hogy megint megcsúfoltak, mégpedig az a paraszt csúfolt meg, akitől a talléros kalapot kaptuk. Gyerünk csak be a faluba, majd így meg úgy, megemlegeti a paraszt, hogy diákokat csúfolt meg.

Eközben a paraszt nem találta otthon a helyét, ide bújt, oda bújt, aztán kerestette magát a feleségével, vajjon megtalálja-e. De akárhova bújt, a felesége minde-
niütt megtalálta.

Azt mondja az asszony:

— Hallja-e, ne bujkáljon kend, jobb ha úgy tesz mintha meghalt volna. Feküdjék le szépen, én szemfedővel beborítom, akkor aztán jöhetnek a diákok, holt emberrel semmit sem csinálhatnak.

— Ez igaz, feleség, — mondja a paraszt.

Mindjárt el is készítik a nyújtó padot, a paraszt ráfekszik s a felesége sírni kezdett keservesen:

— Jaj lelkem uram, jámbor uram, miért halál meg, miért halál meg!

Éppen abban a pillanatban jönnek a diákok, kérdik az asszonyt:

— Hát kend miért sír, néne?

— Jaj hogyne sírnék, lelkem uraim, nem látják-e, nyújtó padon fekszik az uram. Fegyedül maradtam ezen a világon, szomorú özvegységben.

— Egyet se sirassa kend — mondja az öregebb diák — nagy hunczut volt, az Isten nyugtassa meg.

Hanem hogy, hogy nem, volt az ajtó sarkában egy

pálcza, s az öregebb diák nem állhatta meg, hogy azzal egy kicsit rá ne legyintsen a paraszt hasára.

— Nesze hunczut, vidd el ezt utravalónak.

Felugrik a paraszt, letérdei a diákok előtt s mondja nagy hálálkodással:

— Oh, hogy az Isten áldja meg kigyelmeteket nagy jó uraim, no lám, most már csakugyan hiszem, hogy ennek a pálczának csudaereje van. Csak hallgassanak ide. Tegnap, amint a kertek alatt mentem, látom, hogy egy döglött kutya hever ottan. Egy kicsit meglegyintem a pálczámmal s a döglött kutya abban a pillanatban felugrik, elszalad. — Hm, gondoltam magamban, — talán nem is volt ez döglött kutya. Megyek az udvarba, a földesúrhoz, s hát éppen akkor döglött meg a legszebb paripája. Ezt is meglegyintem s mit gondolnak az urak, mi történt? Felugrott a paripa, körül tánczolt az udvaron, kutya baja sem volt. No már most látom, hogy csakugyan csudaereje van a botomnak. Feleség, amennyi kincs van a háznál, mind add a diák uraknak, nekem már nem kell. Megélek én ebből az egy szál botból. Ahol valami nagy úr meghal, megyek oda s ezzel a bottal feltámasztom, majd lesz pénz.

— Nem oda Buda! — mondották a diákok, nem kell a pénz, visszük a botodat.

Könyörgött a paraszt:

— Ne vigyék el, drága jó uraim, van itt pénz elég, (pedig dehogy volt) adok, amennyit elbirnak, csak a botomat hagyják meg.

— Nem, nem, — mondották a diákok, kétszer megcsúfoltál, harmadszor nem csúfolsz meg, visszük a botot.

El is vitték. A paraszt nagyot kaczagott, mikor a diákok elmentek. Hiszen csak vigyétek!

Mennek a diákok hegyeken, völgyeken által, erdön, mezőn keresztül s beérnek egyszer egy rengeteg nagy városba. Amint bemennek a város kapuján, éppen akkor jött kifelé egy hatlovas halottas kocsi, utána tenger gyászoló nép. Kérdik a diákok, kit temetnek?

Mondják az emberek:

— A grófkisasszonyt. Ahol ül ni a hintóban az édes anyja meg a mátkája, egy herczeg.

A diákoknak sem kellett több, mentek az öreg grófnéhoz s mondták, hogy csak nyitassa fel a koporsót, ők feltámasztják a grófkisasszonyt.

Hát az öreg grófné hogyne nyitatta volna fel! Igért a diákoknak tengersok kincset, annyit, hogy egész életükben urak lehetnek, csak támasszák föl a leányát. Fölnyitják a koporsó födelét, az öregebb diák a bottal meglegyinti a grófkisasszony torkát s halljatok csudát, a grófkisasszony mindjárt felült a koporsóban, mert úgy volt az, hogy a grófkisasszony torokfájásban halt meg s az ütéstől kifakadt a kelés.

Hej, Istenem, volt nagy öröm, temetés helyett nagy lakodalom, megvendégelték a diákokat is, ehettek, ihattak, amennyi csak beléjük fért s kaptak hárman három szerker aranyat. Mentek vissza a faluba, kifizették a földesúrnak az ötszáz forintot, aztán mentek a paraszthoz; annak is adtak egy zsák aranyat. Hanem több szerencsét nem próbáltak a bottal, mert mégis megtudták, hogy nincs annak csudaereje. Szépen visszamentek a kollegiumba, végig tanulták az iskolákat.

Így volt, vége volt, igaz volt.

Páter Iván.

Abban az időben történt az, amit most elmondok, amikor Mihály vajda becsapott Erdélybe s már elfoglalta egész Erdélyt, csak még a székelyek nem adták meg magukat. Nekiindult Mihály vajda a székely földnek nagy seregével, de Gyergyó tájékán várták a székelyek, s Szárhegy közelében, a Sármányvölgyben gyűltek össze. Hanem valaki elárulta a székelyeket, s Mihály vajda körülfogta seregével őket. Egyben üzent a szárhegyi zárdába a gvardiánnak, hogy nyissa föl a pinczét, a kamrákat, s adja elé, ami enni és inni való van.

Kevés idő mulva megy Mihály vajda az embereivel a szárhegyi zárdába, de hát a gvardián nincs ott, csak egy öreg barát maradott hátra, a többiek mind elszaladtak a székely vitézekhez, hogy hirül vigyék a nagy veszedelmet. Szörnyű haragra gerjedett Mihály vajda, hanem azért csapra üttette a hordókat, s itták a bort, meg a jó székely fenyővizet, amennyi csak beléjük fért. Hát egyszer csak mi történt? Az történt, hogy Mihály vajda is meg a katonái is laposakat pislantanak: úgy elálmosodtak, hogy alig tudtak a lábukon állani.

— No te hitvány barát, — kiáltott Mihály vajda — altatót kevertél az italba, most szörnyű halálnak halálával halsz meg.

Még volt annyi ereje a katonáknak, hogy kardot rántottak, s a szegény öreg barátot éppen a zárda feszülete előtt miszlikbe vagdalták. Hanem aztán tovább még sem tudták visszatartani az álmot, eldőltek mind, s úgy aludtak, mint a fekete föld. Eközben előjöttek a székelyek, az alvó katonákat lefogták, az ébren maradtakat széjjel verték, felkonczolták, így szabadították meg Gyergyót a nagy veszedelemtől.

Hanem a szegény Péter Ivánt, — mert ez volt a neve az öreg barátnak — azt bizony nem támaszthatták föl. Eltemették a zárda előtt s nevét és emlékét nem felejtették el soha.

Mátyás király juhásza.

Az igazságszerető Mátyás királynak volt egy juhásza, akit erősen szeretett, mert sohasem hazudott. Egyszer a burkus király meglátogatta Mátyás királyt s asztal fölött Mátyás beszélni kezdett a juhászról, hogy az ilyen meg amolyan becsületes ember; hogy az életében sohasem hazudott; hogy nincs az a kincs, melyért hazugságra lehetne birni.

— De már ezt nem hiszem, — mondotta a burkus király.

— Nem hiszed? Jól van, hát fogadjunk.

— Mibe?

— Ha hazugságra bírod a juhászomat, neked adom az országom felét. Ha meg nem bírod hazugságra, te add nekem az országod felét.

Egyszeribe kezet csapnak, s a burkus király leánya, aki szintén ott ült az asztalnál, elütötte a kezüket.

Aztán többet nem is beszéltek a juhászról. Egyébre jött a beszéd sora. Ettek, ittak, vígan voltak, a juhászra nem gondoltak. Hanem mikor az ebédnek vége volt, s a burkus király a szállására ment, nem volt nyugodalma. Mind azon tünődött, hogy kaparinthatná meg Magyarország felét. Hallotta, hogy van Mátyás királynak egy aranyszörű báránya, s az is a juhász keze alatt van.

Gondolta magában, kimegy a tanyára a juhászhoz, ígér neki tenger kincset az aranyszőrű bárányért, s ha majd Mátyás király kérdőre fogja a juhászt, hogy hova lett a bárány, nem mondja meg az igazat. S akkor övé lesz az ország fele. Felöltözött a burkus király magyar paraszt gúnyába s kiment a juhászhoz. Köszöntötte illendőképen:

— Adjon Isten jó napot, atyafi.

— Adjon Isten, felséges uram, — fogadta a juhász.

— Hát te honnét tudod, hogy én király vagyok?

— Látom én azt a járásáról, — mondja a juhász.

— No, jól van, — mondta a burkus király. —

Ha megismertél, hát az se baj. Tudod-e, miért jöttem hozzád?

— Tudom, ha felséged megmondja.

— Azért jöttem hozzád, te juhász, hogy add el nekem ezt az aranyszőrű bárányt, s annyi pénzt adok érte, hogy halálodig hat lovas hintón járhat.

Mondta a juhász:

— Nem tehetem, felséges uram. Mit mondanék az én királyomnak, ha kérdené, hol az aranyszőrű bárány?

— Ó, te bolond, hát azt mondanád, hogy a farkasok elvitték.

— Azt én nem mondanám, felséges uram, mert én még sohasem hazudtam, s nem is hazudok soha.

— Add ide, juhász, úrrá teszlek.

— Nem akarok én úr lenni, felséges uram, hadd maradok az én szegénységemben. Ha felségednek olyan erősen tetszik ez a bárány, vegye meg a királytól. Hátha eladja.

Látta a burkus király, hogy itt hiábavaló minden beszéd, visszament a szállására nagy búsan, gondolko-

zott, tűnődött magában, hogy tudná megkeríteni azt a bárányt. Mit gondol, mit nem, azt gondolja magában, hogy elküldi a leányát a juhászhoz, ha tőle megtagadta is, majd nem tagadja meg a leányától, aki, közbe legyen mondva, olyan szép volt, mint égen a csillag. Mondja a leányának, hogy mit gondolt.

— Jól van, édes apám, elmegyek, megpróbálom.

Kimegy a leány a tanyára, vitt magával annyi aranyat, amennyit egy ládácskában elbirt. A juhász éppen terelgette a nyáját. Odamegy egyenest s köszönti:

— Adjon Isten jó estét, szegény juhász legény.

— Adjon Isten, királykisasszony. Ugyan bizony, hol jár itt ilyen késő este?

— Hej te szegény juhász legény, ha tudnád, miért jöttem! Nincsen nyugtom, maradásom, mióta az aranszörű báránynak hírét hallottam. Nézd csak ezt a ládácskát, tele van színaranyval. Add nekem a bárányt.

— Nem adhatom, felséges királykisasszony.

Vitt magával a királykisasszony jóféle borokat is. Kinálta a legényt:

— Igyál, szegény juhász legény!

Ivott a juhászlegény, jó kedve is kerekedett, s a királykisasszony megint szerencsét próbált. Kinyitotta a láda födelét, hadd lássa a fényes aranyokat.

— No lásd, szegény juhász legény. Ez mind a tied, s még kapsz sokkal többet, csak add nekem az aranszörű bárányt.

Mondta a juhász legény:

— Nem adhatom, felséges királykisasszony. Az aranya s a világ minden kincse mind hiábavaló. De ha egyszer megcsókolna, Isten engem úgy segítjen, mindjárt magának adnám az aranszörű bárányt.

A királykisasszony egy kicsit gondolkozott, aztán ő bizony megcsókolta a juhász legényt.

— No most, — mondta a királykisasszony — öld meg a bárányt, nekem csak az aranygyapjas bőre kell, a húsát edd meg a legényeiddel.

Megöli a juhász a bárányt, lehúzza a bőrét, a királykisasszony kikapja a kezéből, s szalad vele haza nagy örömmel. Hej, örült a burkus király! Alig várta a reggelt, ment Mátyás királyhoz, vitte a bárány bőrét.

— Ihol itt az aranyszőrű-bárány bőre, most hadd lássuk, vajjon megmondja-e a juhász az igazat?

Eközben a juhász is fölkelt s szörnyű búnak eredt szegény feje. Szidta magát, mint a bokrot. Szomorú volt, mint a három napos esős idő. Mit csináljon? Ha megtudja a király, felakasztatja.

Gondolja magában, bemegy a királyhoz, s kérdés nélkül megmondja a tiszta szent igazságot. Amint megy a pusztán, talál egy ürgelyukat. abba beleszúrja a botját, ráteszi a kalapját, aztán egy kicsit hátrált, s mintha az a bot lett volna Mátyás király, szép csöndesen, alázatosan ment feléje s köszöntötte illendőképen.

— Adjon Isten jó reggelt, felséges királyom.

Mindjárt válaszolt is magának:

— Adjon Isten neked is, juhász legény. Mi ujság a tanyán?

— Ott bizony nagy baj van, felséges királyom. Elveszett az aranyszőrű-bárány.

— Nem igaz, kutya teremtette, mert akkor a többi is elveszett volna!

Kihúzta az ürgelyukból a botját nagy búsan s mondta magában: Nem sül el a hazugság, jobb ha megmondom az igazat.

Ment tovább, s megint talált egy ürgelyukat. Abba

is beleszúrta a botját, rátette a kalapját, gondolta, hogy ez Mátyás király s köszöntötte:

— Szerencsés jó reggelt, felséges királyom!

— Adjon Isten, juhász legény. Hát mi ujság a tanyán?

— Nagy a baj, felséges királyom. Az aranyszőrű-bárány beleesett a kútba s odadöglött.

— Nem igaz, kutya teremtette, mert akkor a többi is beleesett volna.

— Így nem jó, dörmögött magában a juhász. Kihúzta botját az ürgelyukból, szemére csapta a kalapját s ballagott nagy búsán Budavára felé. Hanem amint ment mendegélt, harmadszor is talált egy ürgelyukat. Gondolja magában: három az Isten igaza. Harmadszor is beleszúrja a botját s megpróbálja a hazugságot.

— Adjon Isten jó reggelt, felséges királyom!

— Hozott Isten, juhász legény, mi ujság a tanyán?

— Nagy baj van ott, felséges királyom. A farkasok megették az aranyszőrű-bárányt.

— Hazudsz, ilyen-olyan teremtette, mert akkor a többi is megették volna.

Hej, Uram, Teremtőm! mit csináljon? A harmadik hazugság sem sült el.

Isten neki, megmondja az igazat. S ahogy erre határozta magát, valami olyan furcsa dolog jutott az eszébe, hogy egyszeribe nagyot kaczagott. Most már nem búsult, felvidult az arcza, félrecsapta árvalányhajas kalapját, s úgy ment fel Budavarába nagy hetykén, a király színe elé.

Mátyás király éppen az asztalnál ült, ott ült a burkus király is, ott ült a burkus király leánya is. Már előre örült a burkus király, hogy övé lesz az

ország fele, mert a juhász bizonyosan nagyot hazudik.

Köszön a juhász:

— Adjon Isten jó reggelt, felséges királyom! kigyelmednek is burkus király ő felsége, s szép királykisasszony.

— Hozott Isten, juhász legény. Mi ujság a tanyán?

— Ott bizony nincs egyéb, felséges királyom, csak az aranszörű bárányt elcseréltem egy fekete bárányért.

— Miféle fekete bárányért?

— Hej, felséges királyom, szebb az a bárány az aranszörűnél. Olyan szép, hogy a napra lehet nézni, de arra nem.

— Hát hol az a bárány? Hozd be.

— Nem kell azt behozni, felséges királyom, ott ül az asztalnál. S rámutatott a burkus királykisasszonyra.

Nagyot kiáltott örömében Mátyás király:

— Jól van, fiam, csakhogy az igazat mondtad, legyen a tiéd, amit nyertem igaz szavadért.

Mit volt mit nem tenni a burkus királynak, az országa felét elnyerte Mátyás király, oda kellett hogy adja. Mátyás király meg a juhásznak adta. De ha már az ország fele a juhászé, hadd legyen övé a leánya is. Bezzeg a királykisasszony egy szikrát sem húzódozott a juhász legénytől. Ott helyben papot hívtak, nagy lakodalmat laktak.

Így volt, vége volt, mese volt.

Ludas Matyi.

OL volt, hol nem volt, volt egyszer egy szegény asszony s annak egy nagy kamasz fia: Ludas Matyi volt a neve. Azért hívták Ludas Matyinak, mert egyebet sem dolgozott, mindig az anyja lúdrait őrizte. Mondja egyszer a szegény asszony Matyinak: Eredj, fiam, a döbrögi vásárba, hajts be tizenhat pipét, de két máriáson alól ne add a párját, mert különben hátra fordítom a sarkadat.

Behajta Matyi a tizenhat pipét a döbrögi vásárra s mindjárt jön a döbrögi földes uraság s kérdi Matyitól:

— Hogy adod a pipe párját, te ficzkó?

— Két máriásért, — felelt Matyi.

— Mit, két máriásért!? Elég azért egy is!

— Nem elég bizony, — mondta Matyi. — Két máriáson alul a királynak sem adom.

— Nem-e? No majd mindjárt adok én neked két máriást.

Azzal intett a pandúroknak, behajttatta mind a

tizenhat libát az udvarára, ott Matyit lekapták a hús körméről, s jó huszonötöt vágtak rá.

— Most mehetsz haza, — mondta a földes úr.

— Hát a pénz? — bögött Matyi.

— Nem volt elég? Húzzátok le még egyszer!

Másodszor is lehúzták Matyit a deresre, s jó huszonötöt vágtak rá. Mikor Matyi a második huszonötöt is megkapta, amint ment kifelé, visszafordult s megfenyegette az uraságot:

— Jegyezze meg az úr, hogy háromszor veri ezt vissza Ludas Matyi!

A földesúr nagyot kaczagott. Egy szikrát sem törődött Matyi fenyegetésével.

Na, telt-múlt az idő, eltelt több esztendő, Matyiból nagy legény lett, megváltozott egészen. Egyszer hallja, hogy a földes uraság kastélyt épít. Mit gondol, mit nem, felöltözik ácsmesternek, bemegy a városba, egyenesen a földesúr udvarába, s ott elkezd méregetni, vizsgálgatni a szarufákat, a gerendákat, s közbe-közbe csóváltatja a fejét. Odamegy a földesúr s megszólítja:

— Mit nézeget az úr ezeken a fákon?

— Engedelmet kérek, — mondja Matyi — én külső országbeli ácsmester vagyok, sok országot bejártam, sok házépítést láttam, magam is építettem vagy százat, szebbnél-szebbeket, de azt mondhatom az úrnak, hogy ezek a fák nem valók erre a kastélyra. Különb fák kellene ide.

— Hiszen, ha csak az a baj, — mondja a földesúr — vannak az én erdőmben szebbnél-szebb fák, majd válogatunk azokból.

Mindjárt kirendeltet száz fejszés embert a földesúr, ő meg Matyival hintóba ült, úgy mentek az erdőbe, hadd színről-színre lássák a fákat.

Hát, jól van, Matyi rámutat erre a fára is, meg arra is, hogy ezt lehet vágni, azt nem lehet vágni. Neki állott a száz fejszés ember, vágták a fákat, hogy csak úgy döngött-zengett az erdő. Azt mondja Matyi egyszer:

— Uram, itt igazán szép fák vannak, hanem még azt a fát nem látom, amelyikre legnagyobb szükség volna.

— Gyerünk beljebb az erdőbe, hátha ott találunk. Bemennek ketten az erdőbe, jó messze, s mikor már annyira eltávolodtak az emberektől, hogy a fák roppanását is alig lehetett hallani, megáll Matyi egy fa előtt, nézi, vizsgálja, aztán a homlokára koppint, két karjával átkarolja a fát.

— Na, — mondja — azt hiszem, ez jó lesz. Jőjjön csak az úr, ölelje át maga is.

Odamegy a földesúr, átöleli a fát. De Matyinak, sem kellett egyéb, hirtelen összekötötte a földesúr kezét s akkor aztán egy jó husánggal éppen ötvenet vágott rá. Mikor az ötvenet rászámlálta, nagyot kaczagott:

— Nem vagyok én ácsmester, úgy tudja meg az úr, Ludas Matyi az én nevem! Emlékszik-e, hogy mit ígértem? Jegyezze meg jól, hogy még kétszer megverem.

Azzal ott hagyta a földesurat s hazament. A szegény földesurat csak este felé találták meg az emberei. Belebetegedett a verésbe, de úgy belebetegedett, hogy a doktorok nem tudták már, mit csináljanak vele. Hívtak mindenfelől csudadoktorokat, de egy sem tudta gyógyítani. Meghallotta ezt Ludas Matyi. Felöltözött doktori gúnyába, fölment a kastélyba, s jelentette magát, hogy ő külső országbeli csudadoktor, s jó pénzért meggyógyítja az uraságot. Hiszen megörültek Matyinak, vitték be az urasághoz. Azt mondta Matyi:

— Egy nap alatt meggyógyítom az urat, csak ahány embere van, menjen mind az erdőbe, ott ilyen meg olyan csudafüveket találnak; amennyit csak leszedhetnek, szedjék le s hozzák haza. A többi az én dolgom.

De bezzeg küldötte a földesúr az embereit, még a gyerekeket is. Egy lélek sem maradt a háznál.

Hiszen csak ez kellett Matyinak. Elő a pálczát, s megrakta a földesurat amúgy magyarosan. Mondta neki:

— Nem vagyok én csudadoktor, uram. Ludas Matyi az én nevem. Emlékszik-e, hogy mit ígértem? Még egy verés hátra van. De ne búsuljon, azzal sem maradok adóssa.

Telt-múlt az idő, eltelt egy esztendő, el kettő, még talán több is. Ludas Matyi a városnak még tájéka felé sem nézett. Hanem mikor már mindenfelé kezdették

felejteni a dolgot, felöltözött lókupecznek s elment a döbrögi lóvásárra. Jár, kel a vásáron, hallgatja, amint alkudoznak az emberek, meg-megáll ő is egy-egy ló előtt, alkudozik. Egyszer úgy fél füllel hallja, hogy egy embernek két szép lova van, de nem tudja eladni, mert mind a kettő kehes. Odamegy Matyi s mondja az embernek:

— Hallja, atyafi, én megveszem a kend lovát, de csak úgy, ha a döbrögi földesúrnak, mikor kijő a városból, odakiáltja: — Én vagyok Ludas Matyi!

— Hiszen, ha csak ez a kívánsága, azt szívesen megteszem, — mondja az ember. Egyszeribe megalkuszna, kezét csapnak. Matyi megveszi a lovakat. Már a vásár el is széledt, jó a döbrögi földesúr hintón.

— Ahol ni, — mondja Matyi — ott jön a földesúr. Kiáltsa oda neki: Én vagyok Ludas Matyi! De aztán szaladjon, ahogy csak tud.

Odaáll az ember a hintó elé, s nagyot rikkant: Én vagyok Ludas Matyi! — s azzal megfutamodik.

— Hamar, hamar, — kiált a földesúr a kocsisnak meg a hajdunak. — Fogjátok ki a lovakat, üljetek rá, s hozzátok vissza azt a gazembert.

Amint a kocsis meg a hajdú lóra kerekedett, s az ember után iramodott, Matyi is ott termett a hintó mellett, s megrakta a földesurat harmadszor is amúgy Magyar Miskásan. Azzal illa berek, szaladott s úgy kiáltotta vissza:

— Én vagyok Ludas Matyi, nem az az ember! Ugy-e beváltottam a szavamat? Harmadszor is megvertelek a ludakért.

Ha Matyi a földesurat még egyszer megverte volna, az én mesém is tovább tartott volna.

Molnár Ferkó.

OL volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, még az üveghegyeken is túl, volt egyszer egy molnár s annak egy fia, Molnár Ferkó volt a neve.

Ez a Molnár Ferkó egyszer a pajtásaival kiment a tenger partjára, mert éppen arra felé volt a malmuk, elkezdtek dobálódzni a tengerbe. Amint először beledobnak a tengerbe, nagy bugygyot vet a víz s kiugrik belőle egy macska.

Molnár Ferkónak erősen megtetszett a macska, kérte a pajtásait, hogy adják neki. Azt mondták a gyerekek:

— Dehogy adjuk, nem adjuk bizony, drága tengeri macska ez.

Volt Ferkónak két pénze s azt mondta:

— Gyerekek, nektek adom ezt a két pénzt, csak adjátok ide ezt a macskát.

Hát jól van, a gyerekek oda is adták a macskát két pénzért, Molnár Ferkó pedig hazaszaladt nagy öröm-

mel, örültek a szülei is, mikor a macskát meglátták, s dicsérték Ferkót, hogy macskát vett, mert úgy is sok volt az egér a háznál, majd az elpusztítja.

Másnap megint kimentek a gyermekek a tenger partjára, követ dobálnak a tengerbe, a tenger bugygyot vet s kiugrik belőle egy szép kutyácska. Ez is megtetszik Ferkónak s kéri a gyermekeket, hogy adják neki.

— Oh, a kutya drágább, mint a macska, mondták a gyermekek, fizess négy pénzt s akkor neked adjuk.

Éppen négy pénze volt Ferkónak, azt is a kutyáért adta, azután szaladott haza nagy örömmel. De bezzeg örültek a szülei, azoknak is tetszett a kutyácska s mondták:

— No Ferkó, ez is jó vásár volt, legalább lesz, aki őrizze a házunkat.

Harmadnap is kimennek a gyermekek a tenger partjára, követ dobálnak a tengerbe s egyszerre csak nagy bugygyot vet a tenger s kiugrik belőle... ugyan bizony mit gondoltok, mi? — egy szép kicsi kigyó.

Megtetszett ez is Ferkónak erősen, kérte a gyermekeket, hogy adják neki.

— Hej, — mondták a gyerekek, drágább ez a macskánál is, meg a kutyánál is, van-e hat pénzed, akkor neked adjuk.

Volt Ferkónak hat pénze, mindjárt lefizette s szaladott haza a kigyócskával. De bezzeg ennek nem örültek a szülei, szidták Ferkót mint a bokrot: hol volt az esze, mikor ezért pénzt adott, nem csinál ez hasznot, csak kárt. Ugy megszidták szegény Ferkót s úgy elkese-rítették, hogy kebelébe dugta a kicsi kigyót s elment világgá.

Megy, mendegél Molnár Ferkó hetedhét ország ellen s egyszer elér a király városába. Amint éppen a

király palotája előtt menne el, az ablakban könyökölt a királykisasszony, megtetszett neki az ügyes legényke s szólott az apjának:

— Édes apám, ahol megy az úton egy ügyes legényecske, jó volna, ha felfogadná valami szolgálatba.

Mindjárt fölhivatják Ferkót, megy a király elé s kérdi a király:

— No fiam, beállnál-e hozzám szolgálatba?

— Be én felséges királyom, hogyne állanék.

-- Hát jól van, fiam, megteszlek kertész-inasnak.

— Nem értek én ahhoz, felséges királyom.

— Nem baj, fiam, ha nem értesz, majd megtanulod.

— De, felséges királyom, — mondja Ferkó — van nekem egy kicsi kigyócskám is, hát azzal mi lesz?

— Nem baj, fiam, csináltatunk neki egy hat akós hordót, azt megtöltetjük tejjel, beletesszük a kigyócskát, majd megél az ottan.

Hát jól van, Ferkó beáll a szolgálatba, ugyancsak jól viseli magát, megszerette a király is erősen, ott volt a kicsi kigyócska is a hat akós hordóban. De Uram teremtem, egyszerre csak úgy elkezdett nőni a kigyó, hogy már nem fért a hordóban. Látja ezt Ferkó, fölmegegy a királyhoz s jelenti:

— Felséges királyom, a kigyó kinőtt a hat akós hordóból.

— Kinőtt-e fiam? No, nem baj, csináltatunk neki tizenkét akósat.

Csináltattak a kigyónak tizenkét akós hordót, azt is teletöltötték tejjel s beletették a kigyót.

Eltelik egy hét, eltelik kettő, hát a kigyó kinő a tizenkét akós hordóból is.

Éppen fel akar menni Ferkó a királyhoz, hogy más hordót csináltasson, de a kigyó megszólítja:

— Édes gazdám, ne csináltass nekem más hordót, csak menj a királyhoz s mondjad neki, köszönöd a szivességét, de többet nem maradsz itt, menjünk tovább egy házzal.

Fölmegy Ferkó a királyhoz s mondja:

— Felsőges királyom, köszönöm a szivességét, de én tovább megyek, eleget voltam már egy helyben.

Hiába marasztotta a király, nem maradott Ferkó. Hát jól van, a király kifizette a bérét s Ferkó tovább ment a kigyóval. Mikor kimentek a városból, azt mondja neki a kigyó:

— Édes gazdám, eddig te kínlódtál velem, most én kínlódok veled, ülj fel a hátamra s egyéb gondod ne legyen.

Felül Ferkó a kigyó hátára, az pedig neki iramodik, s mint a villám, olyan sebesen csúszott keresztül erdőkön, mezőkön, azután egy nagy tengeren, tengeren túl bevitte egy kis erdőbe. Ottan azt mondta Ferkónak:

— Most szállj le rólam, édes gazdám, ahol van egy odvasfa, ebbe állj bele. Nesze, adok néked egy sípot, ezt fuvintsd meg s mindjárt itt lesz a tizenkétfejű sárkány, az én édes anyám. Ha majd kérdi az édes anyám, hogy mit kívánsz tőle, nézd meg jól, az ujján van egy aranygyűrű, egyebet ne kérj tőle.

Belefűjt Ferkó a sípba, s hát abban a pillanatban elkezdett zúgni, búgni az erdő s leszáll a földre a tizenkét fejű sárkány. Ott mindjárt meglátja a fiát s rákiált nagy mérgesen:

— Hol voltál, ebadta kölyke?

Mondta a kigyó:

— Édes anyám, ne haragudjon, de az udvarunkon

felkapott egy sas s repült velem erdőkön, mezőkön át, s azután beleejtett a tengerbe, onnét vett ki egy fiú.

— Hol van az a fiú, álljon elélem!

Kibúvik a fa odvából Molnár Ferkó s mondja:

— Itt vagyok, tizenkétfejű sárkány.

De bezzeg most nem haragudott a sárkány, mondta szép csöndes szóval:

— No te fiú, megmentetted a fiam életét, mit kívánsz tőlem?

— Nem kívánok én semmi egyebet, — mondta Ferkó, — csak az ujjáról azt az arany-gyűrűt.

— Kivánj akármit, mondotta a sárkány, csak ezt a gyűrűt ne, adok neked aranyat, ezüstöt, a mennyit elbirsz, még annál is többet.

— Nem, nem, — mondotta Ferkó — azt a gyűrűt add nekem, inkább semmit se adj.

— Hát jól van, nesze, neked adom a fiamért.

Azt mondta akkor a kigyó:

— No édes gazdám, mi most egymástól elválunk, Isten vezéreljen a te utadban. Ha ezt a gyűrűt háromszor megforgatod az ujjadon, egyszeribe három óriás ugrik elő s azok, amit parancsolsz, mindent megtesznek.

Azzal a kigyó is, a sárkány is elbucszott Ferkótól, mentek azok hazafelé, Ferkó is indult hazafelé. A mint megy hazafelé, eszébe jut, hogy megpróbálja, vajjon igazat mondott-e neki a kigyó. Háromszor megfordítja a gyűrűt az ujján s hát abban a pillanatban elé ugrik három óriás s kérdi tőle:

— Mit parancsolsz, felséges királyom?

Ferkónak a szeme-szája elállott a nagy csudálkozástól s azt mondta nagy rőkönnyödvé:

— Nem parancsolok én semmit, csak menjetek, a merre tetszik.

Azzal az óriások elmentek, ő is ment tovább a maga útján, de megint meggondolta a dolgot, ő bizony mégis parancsol valamit az óriásoknak, ha csakugyan az ő szolgálai. Fordít hármat a gyűrűn, s im csakugyan ott termettek az óriások s kérdezték másodszer is:

— Mit parancsolsz, felséges királyom?

— Azt parancsolom, — mondotta Ferkó — hogy az apám háza helyére építsetek egy olyan gyémánt-palotát, hogy különb legyen a királyénál is.

A három óriás közül kettő mindjárt előre ment, a harmadik pedig fölvette Ferkót az ölébe s úgy czamogott a másik kettő után s mire a faluba értek, már ott ragyogott, ott tündökölt a gyémánt-palota.

Bemegy Ferkó a palotába, köszönti az öregeket.

— Adjon Isten jó napot, édes szüleim!

— Adj Isten, édes fiam, hát te hol s merre jártál?

— Jártam, ahol jártam, elég az, hogy gyémánt-palotát szolgáltam, mert úgy tudják meg kigyelmetek, hogy ezt a palotát az én szavamra építették.

No jól van, hitték is, nem is az öregek a Ferkó beszédjét, elég az, hogy azt mondja egyszer Ferkó az apjának:

— Édes apám, menjen el a királyhoz s mondja meg, hogy adja nekem a leányát, mert most én is éppen olyan király vagyok, mint őkegyelme.

Eleget mondja a szegény ember, hogy így meg úgy, ne tréfáljon, mert a király karóba húzatja a fejét, de Ferkó csak biztatta:

— Menjen, apám uram, ne féljen semmit, a míg engem lát, azután pedig úgy se.

Hát jól van, elmegy a szegény ember, fölkerül a király színe elé s elmondja, hogy mit üzen a fia. Nagyon

kaczag a király, akkorát, hogy megcsendült belé az egész palota. Azt mondta a szegény embernek:

— Hát jó, te szegény ember, én a fiadnak adom a leányomat, ha két próbát kiáll. De ha ki nem állja, karóba kerül a feje.

— Mi legyen a próba, felséges királyom? — kérdezte a szegény ember.

— Az lesz az első próba, — mondja a király — hogy az ő palotájától az én palotámig holnap reggelre tizenkét regiment katona álljon glédába s mind a tizenkét regimentben szóljon a muzsika, de úgy, hogy még a föld is sírjon belé.

Hazamegy nagy búval, bánattal a szegény ember s mondja a fiának, hogy mit akar a király.

— Egyet se búsuljon, apám uram, — mondotta Ferkó — kisebb bűja is nagyobb legyen annál.

Ahogy beesteledett, kimegy az udvarra, háromszor az ujján megcsavarintja a gyűrűt, jönnek az óriások s kérdik:

— Mit parancsolsz, felséges királyom?

— Én azt parancsolom, hogy holnap reggelre a palotámtól a király palotájáig 12 regiment katonát állítsatok glédába s mind a tizenkettőben szóljon a muzsika, de úgy, hogy még a föld is sírjon belé.

— Jól van, felséges királyom, csak feküdjék le s aludjék.

Lefekszik Ferkó, elalszik s hát Uram teremtőm, már pitymallatkor felébredett, mert zúgott, zengett a helység a katona-muzsikától. De bezzeg felébredett a király is a nagy muzsika szóra, kinézett az ablakon, a szeme is káprázott a szertelen nagy fényességtől, ragyogástól. Aranyos, gyémántos csákója volt minden katonának. Mondja Ferkó az apjának:

— No édes apám, most menjen a királyhoz, hadd tudjam, mit akar még, mert sokáig nem akarok legénysorban maradni.

Fölmegy a szegény ember a királyhoz, szerencsés jó reggelt kíván s kérdi:

— Meg van-e elégedve, felséged, az első próbával?

— Megvagyok, szegény ember, s ha a másik próbát is kiállja, még a holnap i áldott szent napon fiadnak adom a leányomat.

— Mi légyen az a második próba, felséges királyom? Mondja a király:

— Nézz ki az ablakon, te szegény ember, látod-e azt a rengeteg nagy pusztá hegyet? Csupa szikla, fű-fa nincsen rajta. Holnap reggelre szőlőhegy legyen ez, s annak a szőlőnek a termésiből még holnap reggel bort akarok inni.

De vagy búsult, vagy nem a szegény ember azelőtt, búsult most szörnyen. Lekonyúlt a feje, mintha az orra vére folyt volna s mondta nagy búsán a fiának, hogy mit üzen a király.

— Jól van, édes apám, kigyelmed csak egyék, igyék, egyéb gondja ne legyen, majd lesz, ahogy lesz. S ahogy besetétedett, megfordította háromszor a gyűrűt, jöttek az óriások, várták a parancsolatját.

Hej, uram, teremőm, mi volt akkor éjjel! A három óriás felkapálta a szikla-hegyet, szőlővel teli ültette, reggelre már volt bor is, de annyi, hogy a hordók nem fértek a pinczébe. S még a nap fel sem süttött az égre, ment a szegény ember a királyhoz, vitt neki két pint bort.

— Igyék, felséges királyom, ilyet még nem ivott világon való életében.

— No te szegény ember, ez igazán jó bor, mondotta

a király. Eredj, küldd el a fiadat, én is szólok a leányomnak, megtartjuk a lakodalmat.

No, jött is Molnár Ferkó mindjárt, aranyos gúnyában, hatlovas hintón. Bezzeg hogy megtetszett a királykisasszonynak, igaz királyfiban sem látott ilyen szép legényt. Ott helyben összeeskették s akkor megszólalt a tizenkét regiment bandája s szólott a muzsika, hogy zengett belé a helység. Hét nap s hét éjjel folyton fújták, aztán abban hagyták.

Én is ott voltam, egyet jót táncoltam. Ettem is volna, de enni nem kaptam, ittam is volna, de inni sem kaptam. Egyet gondoltam s azzal haza szaladtam.

Igy volt, vége volt, mese volt.

Az arany fonál.

Hallottátok-e hírét Kolczvárnak? A szép Hátszeg völgyében, magas hegy tetején tündökölt ez a vár. Messze földön nem volt szebb ennél. A Kendeffy családé volt ez a vár, s abban az időben, mikor az a szörnyű tatárjárás volt, egyedül lakott e várban Kendeffy Ilona; egyedül, mert az apja, a testvérei s a jegybéli mátkája mind a tatárok ellen harczoltak. Várta, várta szegény Kendeffy Ilona, mikor jönnek vissza, de hiába várta. Egyszer csak halála hírét hozták az apjának, halála hírét a bátyjainak, de a mátkájáról még hir sem jött, él-e hal-e, elhurczolták-e magukkal a tatárok, vagy nem: senki lélek nem tudta azt.

Telt-múlt az idő. A tatárok már rég visszamentek a hazájukba, s Kendeffy Ilona mátkája még mindig nem tért vissza. Egy este Kendeffy Ilona kint üldögélt a vár erkélyén s amint ott ült, elnyomta az álmom. Csudálatos álma volt. Előtte állott a jegybéli mátkája s mondta neki:

— Ha azt akarod, hogy a tied legyenek, annyi arany legyen, amennyi odáig ér, ahol én most sínylek szomorú rabságban.

Fölbred Ilona, gondolkozik az álmon, s felsóhajt:

— Istenem, Istenem! vajjon mit jelenthet ez az

álom? Ha rabságban van a mátkám, csak nagy Tatárországban lehet rabságban, s kinek van annyi aranya, hogy odáig érjen?

Másnap este megint kiült az erkélyre. A csendes esti szellő álmod hozott a szemére. Mostan egy angyal jelent meg előtte. Mondta neki az angyal:

— Ne búsulj, Kendeffy Ilona. Vedd elé a guzsalyodat, fonj éjjel, nappal, s majd meglátod, annyi aranyad lesz, hogy éppen nagy Tatárországig ér, ahol sínylik a te mátkád szomorú rabságban.

Fölébred Ilona, gondolkodik, tünődik az álmán s felsóhajt:

— Istenem, Istenem! nem értem, hogy lehet. Hiszen ha ítéletnapjáig fonok, akkor sem szerezhetek annyi aranyat, hogy elérjen nagy Tatárországig.

De hiába gondolta ezt, nem volt többet nyugalma, elővette a guzsalyát, kiült este az erkélyre, pörgette az orsót, s szép csendesen eregette a fonalat. S hát Uram, Teremtőm, mi történt? A fonál, mit eregetett, mind zín arannyá változott, s amint eregette, szépen, csöndesen szállott az aranyfonál tovább nagy Tatárország felé, s nem telt belé egy hét, az aranyfonál elért nagy Tatárországba, nagy Tatárországban tömlöcz ajtajába, tömlöcz ajtaja kinyílt, s ím egy este, mikor Ilona ott ült az erkélyen és fonogatott szép csöndesen, ott áll előtte jegybéli mátkája...

Kondás Jankó.

OL volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, még az üveghegyeken is túl, volt egyszer egy szegény ember s annak három fia. De olyan szegény volt ez az ember, mint a templom egere. Mikor ettek, mikor nem. Azt mondja egyszer a szegény ember a legidősebb fiának:

— Eredj fiam az erdőbe, s vágj fát, majd talán megáld valaki.

Elmegy a legény az erdőbe, vágja a fát, hogy csakúgy csurgott le róla a verejték. Amint ott kinlódik, izdad, odamegy egy ősz öreg ember s mondja neki:

— Hát te mit kínlódsz, fiam?

— Én bizony fát vágok, öreg apám, talán megáld valaki.

Mondja az öreg ember:

— Hagyd azt a favágást, fiam, eredj haza, van az apádnak egy szántóföldje, azon a szántóföldön egy diófa,

a diófa alatt egy lyuk, nézzetek bele, majd találtok ott valamit.

Hazamegy a legény, mondja az apjának, hogy mit hallott az ősz öreg embertől, mennek mindjárt a szántóföldre. Hát csakugyan a diófa alatt van egy nagy lyuk. Bekukucskálnak s látják, hogy odalent egy nagy kamara van s az a kamara tele van liszttel, szalonnával s mindenféle jó elemózsiával. Ott mindjárt fölszednek, amit fölszedhetnek, viszik haza s nagy vendégséget csapnak. Mondja másnap a szegény ember a középső fiának:

— Eredj fiam, te is az erdőbe, hátha téged is megáld valaki.

Kimegy a középső legény is, vágja, rójja a fát s hát jön az ősz öreg ember, megszólítja a fiút:

— Ugyan mit kínlódl, fiam? Eredj csak haza, van az apádnak egy szántóföldje, a szántóföldjén egy akácza, az akácza alatt egy nagy pincze, tele van az boros hordókkal.

Hazamegy a legény, mondja az apjának, hogy mit hallott. Mennek a szántóföldre s hát csakugyan igaza volt az ősz öreg embernek. Volt abban a pinczében száz boros hordó is. Mindjárt csapra ütöttek egy hordót, jól ellátták magukat, aztán szekereket fogadtak s a sok hordót hazavitték.

Harmadnap azt mondja a szegény ember a legkisebb fiának:

— No, Jankó fiam, eredj ki te is az erdőbe, hátha téged is megáld valaki.

Kimegy Jankó, vágja a fát, izzad erősen. De egyszer, mit gondol, mit nem, eldobja a fejszét: ő bizony többet nem kínlódik, úgyis van otthon enni s inni való elég. Tüzet gyújtott, szalonnát vett elő a tarisznyájából, nyársra húzta s úgy sütögette a szalonnát.

Amint a tűz mellett ül, odajön az öreg ember s kérdi Jankót:

— Hát te fiam, mit csinálsz itt?

— Én bizony öreg apám, szalonnát sütök. Az apám ugyan azért küldött, hogy fát vágjak, de én egyet se kínlódok többet.

— Jól teszed, édes fiam, ne is kínlódjál. Nesze, adok neked egy pálczát, ennek még hasznát veheted.

— Hát ezzel ugyan bizony mit csináljak? — kérdezte Jankó.

— Hej, fiam, csak jól vigyázz erre a pálczára, mert ez olyan pálcza, hogy egy suhintásra agyon üthetsz vele akár egy regement katonát.

Hazamegy Jankó, otthonn a fejszét nagy mérgesen ellóditja s mondja az apjának, hogy ő többet nem kínlódik, ne küldje az erdőbe.

Megharagudott a szegény ember:

— Mit beszélsz te, macska-béka, te? Az én házamból én parancsolok! Ha nem akarsz dolgozni, ki a házamból, fel is út, le is út.

— Jól van, — mondta Jankó — ne haragudjék édes apám, elmegyek, ha úgy kívánja.

Azzal elindult világgá, nem vitt magával semmit a világon, csak a pálczát. Megy, mendégél hetedhét ország ellen s addig meg sem állott, míg a király városába nem ért. Bemegy a király udvarába, ottan volt egy nagy szemétdomb, arra fölment, elkezdett benne kotorászni a pálczával. Meglátja a király, lemegy hozzá s kérdi:

— Hát te ki vagy, fiam?

— Én az, aki, — mondta Jankó nagy hetykén.

— Hol lakol?

— Ingben s nadrágban, — felelt Jankó.

— Hogy hívják?

— Jankónak.

— Hát mit keresel a szeméten?

— Szolgálatot, felséges királyom.

— No bizony, ha szolgálatot, állj be hozzám, megfogadlak kondásnak.

Még jól meg sem nyugodhatott Jankó, kezére adtak száz darab disznót. Azt mondta neki a király:

— No Jankó, itt van száz darab disznó, hanem azt megmondom neked, nehogy az ólom-erdőbe hajtsd, mert szörnyű halálnak halálával halsz meg ott.

Hiszen Jankónak sem kellett egyebet hallani, egyenesen az ólom-erdőbe hajtotta a disznókat, hadd lám, mi van ott. Bemegy az ólom-erdőbe, a disznókat ott elcsapja, hadd járjanak, amerre tetszik. Ő meg leült egy fa alá, tüzet rakott, volt egy darabka szalonnája s elkezdte sütni.

Hát egyszer jön nagy dérrrel-durral a hétfejű sárkány, nagyot kiált:

— Hé, emberizink, hogy mered pusztítani az én erdőmet?

Mondja Jankó:

— Ne hepcziáskodjék, kend, hanem üljön ide a tűz mellé, süssön szalonnát kend is.

— De ilyen-olyan teremtette, majd sütök én neked szalonnát! — s neki szaladt Jankónak, kitátotta mind a hét száját, hogy szerte szaggassa.

— Ugy-e? — mondta Jankó — hiszen mindjárt becsültre tanitlak én! — s olyat húzott a pálczával a sárkányra, hogy egyszeribe leszakadt mind a hét feje.

Nézi, vizsgálja a sárkány fejét s a hetedikben egy nagy kulcsot talált.

Mondja Jankó magában: Hiszen ha itt kulcs van,

akkor itt valahol ház is van. Elindul az erdőbe, néz erre, néz arra, még egy jó hajításnyira sem ment, hát előtte áll egy rengeteg nagy ólom-vár. Próbálja a kulcsot, szépen belétalál a vár kapujába, kinyitja, bemegy, végig sétál a szobákon. Az egyikben talál egy ólom-bokrétát s azt mindjárt a kalapjára tűzi, aztán kimegy az udvarra, ott talál egy kútat, belenéz s hát abban egy ólom-paripa lóg fejjel lefelé. Megszólal a paripa:

— Isten hozott, Kondás Jankó, édes gazdám, üss rám a pálczáddal s bizony nem bánod meg.

Jankó szépen meglegyinti a ló farát s az abban a pillanatban kiugrik a kútból.

— Köszönöm, Kondás Jankó, hogy megszabadítottál, nesze itt van a kantárom, tedd el s ha valamikor szükséged lesz rám, csak rázintsd meg. De addig el ne menj innét, csináltass az udvari szabóval egy ólom-ruhát, akkorát, hogy egy dióba beleférjen s azt tedd a fülembe.

Csináltatott Jankó mindjárt ólom-ruhát, beletette egy dióba, a diót beledugta a ló fülébe s azzal a lovat szépen bekötötte az istállóba. Aztán tovább megy, járkel az udvaron, betéved a disznóólba, hát ott van száz darab disznó, a király régi kondásával. A hétfejű sárkány zárta ide. Kieresztette a kondást, a disznókat, aztán fölment a palotába, ott egy kád ólom-pénzt méretett a kondásnak s mondta neki:

— Eredj öcsém, Isten hírével, amerre a szemed lát.

Elmegy a kondás nagy örömmel, Jankó meg a száz darab disznót kitereli a várból az erdőbe, a másik százhoz csapja s úgy hajtotta haza a kétszáz disznót. A király már kint állt az ajtóban, úgy várta Jankót s olvasta egyenként a disznókat, hadd lám, hogy vagy egy nem veszett-e el.

Dehogy veszett, kétszáz volt a száz helyett.

Örült is a király, de nagyon, s mondta nagy örömében Jankónak:

— No fam, Jankó, megengedem, hogy az inasokkal vacsorálj.

— Nem eszem én senki fiával, — mondta Jankó — adják külön az én vacsorámat.

Jól van, kiadják neki a vacsorát külön. Hanem a legidősebb királykisasszony észrevette az ólom-bokrétát, odasompolygott Jankóhoz s kérte szépen:

— Jankó, add nekem ezt a bokrétát.

— Nem adom én, — mondta Jankó — szerezzon magának a kisasszony.

De addig kért, addig könyörgött, s olyan szépen, hogy Jankó mégis odaadta a bokrétát.

Másnap, mikor Jankó kieresztette a disznókat, a király erősen meghagyta neki, nehogy az ezüst-erdőbe menjen. De beszélhetett a király, Jankó egyenest az ezüst-erdőbe hajtotta a disznókat, ott elcsapta, hadd menjenek, amerre tetszik, leült egy ezüst-fa alá, szalonnát vett elé, nagy tüzet rakott s úgy sütögette.

Hát egyszer jön a tizennégy fejű sárkány s rákiált nagy mérgesen:

— Hogy mersz az erdőmben járni? Most vége az életednek.

Jankó ennek is eleget mondotta szép szóval, hogy üljön le a tűz mellé, jobb, ha ő is szalonnát süt, de a sárkány még mérgesebb lett, Jankónak rontott:

— No ilyen-olyan adta, majd eszek én veled szalonnát!

De többet aztán egy kukkot sem szólott, mert Jankó úgy odalegyintett a pálczájával, hogy a sárkánynak mind a tizennégy feje leesett. Akkor aztán rendre

nézte mind a tizennégy fejét, hátha itt is talál valamit. Az ám, talált is egy ezüst-kulcsot.

— No, ez bizonyosan az ezüst-vár kulcsa lesz, — mondja Jankó magában s elindult, hogy megkeresse az ezüst-várat.

Megy, mendegél erre-arra s egyszerre csak rátalál az ezüst-várra, próbálja a kulcsot, hát jó talál a kapuba. Bemegy a várba, végig járja a szobákat, egy asztalon talál egy ezüst-bokrétát, a kalapjába dugja, aztán kiment az udvarra, ennek is a közepén volt egy kút, belenéz s hát egy ezüst-paripa lóg, fejjel lefelé.

Megszólal az ezüst paripa is:

— Isten hozott, Kondás Jankó, kedves gazdám. Üss rám a pálczáddal, bizony nem bánod meg.

Jankó ráütött az ezüst-ló farára, a ló egyszeribe kiugrott, s neki adta a kantárját. Azt mondta az ezüst-paripa:

— Vigyázz jól erre a kantárra s ha szükséged lesz rám, csak rázintsd meg. Van itt egy udvari szabó, avval csináltass magadnak egy ezüst-ruhát, de olyat, hogy egy dióba beleférjen s azt a diót dugd a fülembe.

Úgy tett Jankó, ahogy a paripa tanácsolta, aztán benézett a disznóólba s hát ott is volt száz disznó a kondással, ez is a királyé volt. Kieresztette ezt a száz disznót is, a kondásnak méretett egy kád ezüst-pénzt s elküldte, hadd menjen, amerre a szeme lát. Ő pedig a száz disznót kiterelte az erdőbe s estére háromszáz disznót hajtott haza.

A király most is ott állt a kapuban, várta Jankót. Számlálta egyenként a disznókat, majd megölte a csudálkozás, mikor kétszáz helyett háromszázat számlált.

— No Jankó, — mondotta a király — még ilyen

kondásom nem volt világon való életemben, megengedem, hogy a vezéreimmel vacsorázzál.

— Nem vacsorázom én senki fiával, — mondotta Jankó. — Adják ki az én vacsorámat külön.

Hát jól van, kiadták a vacsoráját külön, de mikor éppen vacsorázott, hozzá sompolygott a középső királykisasszony s kérte:

— Jankó, add nekem az ezüst-bokrétádat.

— Nem adom én, — mondotta Jankó — szerezzon a kisasszony, ha ezüst bokréta kell.

De addig kérte, s olyan szépen kérte, hogy mégis csak odaadta.

Másnap reggel megint kihajtja Jankó a disznósordát s a király most azt mondta neki, hogy minde-nüvé mehet, csak az arany-erdőbe ne menjen, mert ott hagyja a fogát.

— Hiszen majd meglátom, — gondolta magában Jankó s egyenesen az arany-erdőbe hajtotta a disznókat.

Na ott épen úgy járt, mint az ólom-erdőben s az ezüst-erdőben. Csakhogy az arany-erdőben huszonnégy fejü sárkány lakott, annak vágta le mind a huszonnégy fejét. Az arany-várban arany-bokrétát talált, a vár kútjában arany-szórú paripát s az arany-kantárt adott neki. Ott is talált száz disznót, azt is kiterelte a várból s estére négyszáz disznót hajtott haza.

Hej, Uram, Teremtőm, megörült a király. Mondta Jankónak:

— No Jankó fiam, megengedem, hogy este velünk vacsorázz.

— Nem vacsorázok én senkivel, felséges királyom, adják az én vacsorámat külön.

Kiadják a vacsoráját külön, de a kicsi királykisasszony meglátta kalapjában az arany-bokrétát, Jankóhoz

ment, elkezdette czirókálni, morókálni, s Jankó egyszóval sem mondotta, hogy nem adja oda. Kivette a kalapjából a bokrétát s szépen a kicsi királykisasszony kezébe tette.

Negyednap, amikor Jankó éppen indulóban volt a disznókkal, hallja, hogy a király kihirdettette az egész országban, hogy férjhez akarja adni a három leányát. Egy magas fának a tetejére kitűzetett három bokrétát s kihirdették, hogy azé a három legényé az a három királykisasszony, aki a lovával felugrat, s a bokrétát lekapja.

Hej, Uram, Teremtőm, jöttek mindenféle hercegek, grófok, bárók, válogatott cigánylegények szerencsét próbálni, de a fának fele magasságára sem tudott egy sem ugratni.

— Hiszen majd felugratok én, — gondolta magában Jankó. Megrázta az ólom-kantárt, egyszeribe ott termett az ólom-paripa, felöltötte az ólom-ruhát, bevágta a király udvarába s egy ugrásra lekapja a legidősebb királykisasszony bokrétáját.

Bezzeg örült a legidősebb királykisasszony, hogy neki már van mátkája. De nem sokáig tartott az öröme, mert Jankó úgy elvágatott a bokrétával, mint a sebes szél. Akkor megrázintotta az ezüst-kantárt s jött az ezüst-paripa, másodszor is bevágatott a király udvarába s egy ugrással lekapta a középső királykisasszony bokrétáját.

Hiszen lett erre nagy öröm, de lett a nagy öröme mindjárt nagy szomorúság, mert az ezüst-ruhás vitéz is egy szempillantás alatt eltűnt a szemük elől, mintha a föld nyelte volna el.

Hanem egy perc, kettő még bele sem telt, Jankó megingott ott termett a király udvarában, de most az

arany-szőrű paripán, egy ugrással lekapta a kicsi királykisasszony bokrétáját s azzal, hopp, elnyargalt.

Bezzeg volt sírás-rívás, sírt a három királykisasszony mint a záporosó. Im mind a hármuk bokrétáját elvitte egy-egy vitéz s most már sem bokréta, sem vőlegény. Mondta a király:

— Ne sírjatok, édes leányaim. Van itt az udvarban királyfi s herczeg elég, válasszatok közülök kedvetek szerint valót. Nesztek, adok nektek egy-egy arany-almát, dobjátok annak, akinek tetszik, az lesz az uratok.

A két idősebb királykisasszony csak egy kicsit körültekintett s mindjárt odadobta egy-egy királyfinak. Hanem a kicsi királykisasszony nem dobta senkinek.

— Hát mit akarsz?

— kérdezte a király nagy mérgesen. — Talán bizony több legényt hívassak?

— Csak hívasson, édes apám, mert nincs itt, akinek én az arany-almát dobnám.

Eléhivatják mind az udvarbéli legényeket, de egyiknek sem dobta az arany-almát a kicsi királykisasszony. Csak Kondás Jankó nem volt köztük.

— Hivjátok elé Kondás Jankót! — kiáltott a király. Szaladnak az inasok Kondás Jankóért, mondják, hogy hivatja a király. De Jankó azt üzente, hogy æddig nem megy, míg minden disznó mellé egy embert nem állít a király, mert ő a disznókat nem hagyja őrizetlen.

Mit volt, mit nem tenni, küldött a király négyszáz embert, a négyszáz disznó mellé. Akkor aztán Kondás Jankó megrázintotta az arany-kantárt, felöltözött aranyruhába s arany-szörű paripán bevágatott a király udvarába. Ott volt a kalapjában a három királykisaszszony három bokkrétája is.

— Itt vagyok, felséges királyom, — jelentette magát Kondás Jankó. De abban a pillanatban már repült is az arany-alma Jankó felé.

— Na Jankó, — mondotta a király, — országotvilágot bejártam, de még hozzád hasonlatos legényt nem láttam. Isten neki, neked adom a leányomat s vele az egész királyságomat.

Egyszeribe hivtak három papot s megeresztették minden hordóban a csapot. Volt heje-huja, lakodalom, amilyen még nem volt sem ezen, sem a más világon.

Itt a vége, fuss el véle.

Tréfás mesék.

Egyszer volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, még az üveghegyeken is túl, a hol a kis kurta farkú malacz túr, volt egyszer egy ember. Ennek az embernek három fia volt. A legidősebbet hívták Gyűszűnek, a középsőt Fésűnek s a legkisebbet Haddelnek.

Mondja egyszer az ember Gyűszűnek:

— Eredj fiam, menj el országot, világot látni, tanul valamit.

Elment Gyűszű, oda volt egy álló esztendeig, bejárt országot világot, sok mindent látott, de hogy mit látott, mit nem látott, arról én nem mesélek. Elég az hozzá, hogy egy esztendő múlva visszakerült az apja házához. Amint Gyűszű hazajött, mondta az ember a középső fiának:

— No édes fiam, Fésű, most már menj el te is, láss országot-világot, ne maradj hátrább a bátyádnál.

Elment Fésű is, bejárt országot-világot, jártában-keltében sok mindent látott. De hogy mit látott, mit nem látott, arról semmit sem mesélt, én sem mesélek nektek. Elég az, hogy egy esztendő múlva visszakerült s akkor az ember mondotta a legkisebb fiának, — annak a... hogy is hívják no... ejnye, nem jut eszembe a neve...

(Valaki a haligatók közül közbeszól: Haddel.)

— No jó, hát akkor elhagyom.

Egyszer volt, hol nem volt, volt egy süket, egy vak, és egy kopasz fejü ember. Ezek hárman nagy erős barátságban éltek, mindig együtt jártak-keltek. Amint egyszer mennek, mendegélnek rengeteg erdőn keresztül, megszólal a süket ember:

— Hallgassatok csak, valamit hallok, bizonyosan utonállók!

Megszólal a vak is:

— Az ám, nézzétek, én valamit látok.

Nagyot kiált erre a kopasz ember:

— Ucczu bizony szaladjunk,
Hadd lobogjon a hajunk!

Az őz-hús.

MONDOK egy mesét, ki-
ből okulhat minden
pörlekedő. Ment, mendegélt a szőr-
disznó rengeteg erdőben, pataknak
a mentén s találkozott az őzzel. Már
jó messziről kiáltott a szőrdisznó:

— Szervusz testvér, hogy vág a bajusz?

— Jól vág, jól, — felelt az őz — de hogy mersz
te én velem így beszélni, hé?

— Na már, testvér, vagyok én olyan legény, mint
te. Nem téssz te olyat, hogy utánad ne csináljam.

Ej, megmérgeled az őz, hogy egy macska-béka
teremtés ilyen kicsibe veszi őt.

— Hát jere ki velem, versenyfutásra. Menjünk ki
előbb eme hegy tetejébe, s amelyik hamarébb visszafut
a patakhoz, annak a másik egész életére legyen hűség
szolgája.

— Itt a kezem, nem disznóláb! — rikkantott a
szőrdisznó s azzal fölment a hegy tetejére.

Ahogy fölértek, az őz — ucczu neki, ved el magad!
— neki futamodott a lejtőnek, mintha csak a szemét

vették volna ki; a szórdisznó pedig szépen összezsugorodott s úgy hengergőzött utána nagy messziről. Hej, de bezzeg megjárta az őz a nagy sietséggel. Mikor épp a patakhöz ért, keresztül esett a fején, nyakát szegte s mingyárt szörnyű halált halt. Nagy későre ért be a szórdisznó, egy kicsit mintha sajnálta volna is az őzet, de hamar megvigasztalódott, neki állott a húsának és jól lakott belőle. Olyan élete volt, hogy még a királlyal se cserélt volna. Evett, aludt s megsem moczant az őz húsa mellől.

Teltek, múltak a napok s még mindig annyi volt az őz húsából, hogy félesztendőre is elég lett volna a kicsi szórdisznónak. Egyszer azonban odaállít egy kiéhezett róka, s köszönti: — adjon Isten, szórdisznó!

— Adjon Isten, ami nincs, róka koma!

— Én már eleget kértem, de nem ad, — kesergett a róka, — hanem látom, szórdisznó barátom, hogy neked több van a soknál, adj belőle.

A szórdisznónak jó szíve volt, adott a róka komának annyi húst, amennyi csak belefért. Róka komának úgy megtetszett az első ebéd, hogy ott felejtette magát három napra a szórdisznónál s nem is akart elmenni a nyakáról. A harmadik nap már nem állhatta meg szó nélkül a szórdisznó.

— Róka koma, tovább egy házzal, mert mingyárt egy betevő falás sem marad nekem. Pedig ez a hús becsületes keresményem.

— Már akár becsületes, akár nem, — toppantott az erőre jött róka — nem megyek én innét. Hanem tudod mit, szórdisznócskám, osszuk kétfelé, ami még van.

Mit volt, mit nem tenni: a szórdisznó beleegyezett az osztásba. A róka neki is fogott az osztásnak, de a húst nem két-, hanem háromfelé osztotta.

— Hát ez miféle dolog, róka koma, hiszen ketten vagyunk. Nem jól van ez így!

— Dehogyan nincs jól. Ez az első adag az enyém, a másik engem illet, a harmadik pedig nekem dukál.

— Hát nekem mi dukál?

— Mondtam már! Nem érted!? Az első adag az enyém, a második engem illet, a harmadik nekem dukál.

— Ugyan, úgy-e? Majd meglátjuk. Megyünk a törvénybíró elé igazságért!

Elindultak a törvénybíró elé. Estére beértek egy faluba. Amint mennek, a szórdisznó egy tyúktól előtt kaptányt lát s azt mondja:

— No róka koma, itt a törvényszék. Aki ennek az ajtaján baj nélkül keresztül megy, azé lesz az őzhús.

A róka beléegyezett, s a szórdisznót előre tuszkolta. Ez szépen összezsugorodott, s úgy átment, hogy semmi baja sem lett. Utána a róka, de ő már nem fért át, s a farkánál fogvást odacsipte a kaptányt.

A szórdisznó visszament az erdőbe, a róka pedig ott maradt. Jön ki reggel a gazda, s már messziről kiáltja nagy örvendezéssel: Ahá! tyúkhús kellett volna úgy-e! Azzal elévett egy mogyorófa pálczát, s félholtra verte a rókát. Közbe mind azt kiabálta: nesze, tyúkhús, ez a tied, ez téged illet, ez neked dukál!

Azt hitte a gazda, hogy már meg is döglött a róka, s ott hagyta, hadd ériék meg jól a nyúzásra. De a róka föleszénkedett, összeszedte az erejét, kiszabadult a kaptányból s visszavánszorgott az erdőbe.

Kérdi a szórdisznó, mikor meglátja a rókát:

— Hát koma, mit mondott a törvény?

— Azt, hogy egész reggelig két vas közt tartott, reggel pedig jött a törvénybíró s félholtra vert. De már

most csakugyan igazságosan osztom el a húst, — fogadkozott a róka.

Hanem — kakas csípje meg a ravasz máját — most is csak háromfelé osztotta az őzhúst.

Megint csak törvényre kellett hogy menjenek. Ahogy mentek, egy farkasveremre találtak s a szórdisznó azt mondta:

— Ez is törvényszék, koma, aki ennek a tetején keresztül tud menni, azé lesz az őzhús.

A szórdisznó könnyen áthöngörgött, de a rókát nem bírta meg a gyöngye leveles ág, s besuppant a verembe. Reggel ott találták az emberek, s félholtra verték. Nagy későre eszénkedett föl, s visszavánszorgott a szórdisznóhoz, de a ravasz rókát a kétszeri csúfuljárás sem tudta megjavítani, megint csak háromfelé osztotta az őzhúst.

Harmadszor is törvényre mentek, de míg odajártak, arra vetődött egy farkas, s ez az őzhúst mind egy befaló falásig megette. Mikor a szórdisznó s a róka visszatért a törvényről: szemük-szájuk koppant. Egy porczogó csont nem sok, annyit sem találtak.

Kutya, macska, egér.

Volt idő, gyermekek, mikor a kutya és a macska közt nagy volt a barátság. De ez csakugyan régen volt, még a világ teremtésekor.

Mikor az Ur Isten a világot teremtette, akkor a macska ette a szilvát, a kutya is a gombát. De később a macska erősen beleunt a szilvába. Megy a kutyához s mondja:

— Komám, én erősen meguntam a szilvát, bizonyosan te is meguntad a gombát, cseréljünk!

— Én nem bánom, — mondotta a kutya, mert szó, ami szó, én is meguntam a gombát, jól van, cseréljünk. Hanem azt előre megmondom, úgy egyél ezentúl szilvát, hogy ha rajta kaplak, megöllek.

Hát a macska csakugyan nem is evett azóta szilvát, nem eszik ma sem. Azonképpen a kutya sem eszik gombát. E miatt nem is vesztek volna össze soha, hanem egyszer a kutya eladta a házát, arról írást kapott s nem tudta, hová tegye. Szaladott ehhez az állathoz is, ahhoz az állathoz is, kérte ezt is, kérte azt is, hogy tegyék el az írását, nehogy elveszzen. De az összes állatok között sem akadt egy, a melyik az írást elfogadta volna. Akkor a kutya elmegy a macskához:

— Macska komám, vedd át ezt az írást s őrizd meg, míg nekem is lesz házam.

— Jó szívvel, — mondotta a macska — hogyan őrizném! Elvette az írást s aztán felszúrta a mestergerendába.

Telik-múlik az idő, a kutyának szüksége lett az írásra, szalad a macskához: Ide az írást, macska koma, van már nekem is házam.

Fölszalad a macska a mestergerendára, kiveszi az írást onnét, leszalad, odaadja a kutyának, nézi a kutya kívül, belől, mindenfelől s hát Uram teremtöm, egy szó nem sok, annyit sem tudott leolvasni róla, pedig végig járta az iskolákat, volt még külső országban is. De hiába, az egér összerágta a papirost.

Megmérgeződik a kutya, jól pofon nyalja erről is, arról is a macskát s megfenyegeti:

— No megállj, macska, nem vigyáztál az írásomra, a míg élek, mindig üldözlek, nem hagyok neked békét.

De szalad a macska is az egérhez, nyakon csipi, pofon nyalja erről is, arról is s megfenyegeti:

— No, megállj, egér, összerágtad az írást, de többet nem is lesz nyugodalmad tőlem. A hol látlak, ott foglak el, s megeszlek, — és mindjárt meg is ette az egeret.

Azóta üldözi a kutya a macskát, a macska meg az egeret.

A tűzmadár.

OL volt, hol nem volt, volt egyszer egy szegény ember s a szegény embernek három fia. Ennek a szegény embernek csak egy kicsi kertje volt, de ebben a kicsi kertben olyan gyönyörű szép rózsák termettek, hogy aki látta, megcsudálta. Volt abban a kertben egyéb virág is, olyan, amelyiknek az illatja hét mértföldre terjedt, olyan is, hogy, ha valaki hozzányult, megcsendült s csengett, mint az aranycsengő. De nem sok öröme volt a szegény embernek ebben a sok szép csodálatos virágban, mert éjnek idején berepült egy tűzmadár, akinek a tolla s a szárnya olyan volt, mintha lánggal égett volna s mire észrevette magát a szegény ember, mire észrevették a fiai, egytől-egyig lecsipkedte a virágokat s vitte, a jó Isten tudja, merre. Megpróbáltak mindent, hogy valami módon megőrizték a virágokat. Próbálta a szegény ember, de vagy elaludott, vagy ha el nem aludott, a tűzmadár lánggal égő tolla egy perczre, kettőre el-

vette a szeme világát. Sem meg nem lőhette, sem meg nem foghatta a madarat. Ugyanígy járt a szegény embernek a két idősebb fia is. Akkor aztán Laczi próbált szerencsét, a legkisebb fiú. Egy hétig a szemét le sem húnyta, de a tűzmadár nem jött el. Hanem a hetedik éjen egyszerre csak beröppent s éppen arra a rózsabokorra szállott le, amelyik mellé Laczi húzódott volt. Egyik kezével befogta a szemét, a másikkal a madár után kapott, de épen csak egy toll maradt a kezében: a tűzmadár elrepült.

Hát hiába, nem tudják megőrizni a rózsákat. Azt határozzák a legények, hogy elmennek hetedhét ország ellen s addig meg sem nyugszanak, amíg valahol a tűzmadarat meg nem találják. Mennek-mendegélnek s hetedik nap rengeteg erdőbe érnek, rengeteg erdőben egy virágos kertre találnak, ahol épen olyan szép rózsák voltak, mint az ő kertjükben. A két idősebb legény nem állhatta meg, hogy be ne menjen a kertbe. Hiába beszélt Laczi, bementek s egyik bokorról rózsát szakasztottak. Hát Uram, Teremtőm, abban a pillanatban megnyilik a föld s kiugrik egy hét rőfös szakállú ember, megragadja a két legényt, szót sem szól s viszi le magával az alsó világba. Laczi egyedül maradt. Nem tudta, mit csináljon, merre menjen a bátyjai után. Gondolta, majd csak valahogy elékerülnek, vagy így, vagy úgy. Ment tovább nagy búsán s amint megy, mendegél, meglát egy rettentő magas sziklát, s annak a sziklának a hasadékában egy kardot. Odamegy, kihúzza a kardot s íme abban a pillanatban a kard után kiugrik egy hétfejű sárkány. No, Laczinak sem kellett több. Neki a sárkánynak s addig vagdalozik jobbra, balra, előre, hátra, míg a sárkánynak mind a hét fejét le nem vágta. A sárkánynak úgy ömlött a vére, mint a

patak. Laczi fogta magát, megmosakodott a sárkány vérében s olyan erős lett, mint egy óriás. Akkor elindult be a szikla hasadékán, de még kettőt sem lépett, jön szörnyű morrogással szembe az ezüstmedve. Megnézik egymást, összekapnak; ropogott a csontja mind a kettőnek, de Laczi erősebb volt s úgy vágta földhöz a medvét, hogy megnyekkent belé. Azt mondta a medve:

— Látom, hogy erősebb vagy te legény, hagyj meg az életemet, bizony nem bánod meg. Kivánj akármit, minden kívánságodat teljesítem.

— Nem kívánok én egyebet, — mondotta Laczi — csak vigy el a tűzmadárhoz.

— Ülj fel a hátamra, viszlek.

Felül Laczi a medve hátára, azzal megiramodik az a rettentő nagy állat, vágatott a szélnél sebesebben, még a gondolatnál is sebesebben, egyszerre csak megállott egy kacsalábon forgó gyémántpalota előtt s mondotta Laczinak:

— Eredj, menj fel ebbe a várba, ott van a tűzmadár üvegkaliczkában. Most alszik a várban mindenki, a király is, a katonái is, de úgy nyulj bele a kaliczkába, hogy a kezed hozzá ne érjen, mert ha megcsendül fölébrednek az emberek s nagy bajba kerülhetsz.

Fölmegy Laczi a palotába, meg is találja az üvegkaliczkát. Nyitva volt az ajtaja. Bedugja a kezét, de egy kicsit mégis hozzáért s akkorát csendült a kaliczka, hogy egyszeribe talpon termett az udvarban minden ember. Összeszaladnak az emberek, megfogják Laczit, viszik a király elé s jelentik, hogy mit akart ez a legény.

— No, — mondja a király, — most karóba húzathatnám a fejedet, de nem teszem, hanem még a tűzmadarat is neked adom, ha elhozod a vaskirály arany-sörényü paripáját.

Kimegy Laczi, felül az ezüstmedvére s mondja neki, hogy mit akar a tűzmadár gazdája.

— Jól van, — mondja a medve, — könnyen elhozhatod, ha megfogadod az én szavamat. Annak a paripának mindig hátán az arany nyereg. Azt mondom hát, hogy a nyereghez hozzá ne nyulj, mert ha úgy alusznak, mint a fekete föld, akkor is fölébrednek, olyan nagyot csendül az a nyereg.

Még el sem mondta jóformán ezt az ezüstmedve, már ott is voltak a vaskirály ajtaja előtt: A legények aludtak mind. Bemegy Laczi az istállóba, eloldja a paripát a jászoltól, de amint vezette ki, hogy-hogynem, hozzáért a nyereghez s attól akkorát csendült, hogy egyszeribe fölébredtek a kocsisok, tolvajt kiáltottak, megfogták Laczit, vitték a király elé. Azt mondta a király:

— No, te betyár, karóba húzathatnám a fejedet, de nem teszem, hanem azt parancsolom, hogy indulj mindjárt Tündérországba, hozd el onnét a tündérkirály leányát, aki a palotának éppen az ötvenedik szobájában lakik.

Felül Laczi az ezüstmedve hátára, elvágatnak Tündérországba, ottan felmegy a tündérkirály palotájába. Keresztülmegy negyvenkilencz szobán, egy lelket sem talált. Bemegy az ötvenedik szobába s hát ottan ül arany lóczán a tündér királykisasszony s amint meglátta Laczit, mindjárt felszökött az arany lóczáról s azt mondotta — úgy hallottam, mint ma —:

— Te az enyém, én a tied, ásó, kapa s a nagy harang válasszon el minket!

Hiszen örült is, búsuit is ennek Laczi. Egy szóval sem merte mondani, hogy nem magának viszi a tündér királykisasszonyt. Látta a medve Laczi nagy szo-

morúságát s mikor a vaskirály palotájához értek, azt mondta neki:

— Csak hagyjuk kint a királykisasszonyt, a többit bízd rám.

Abban a pillanatban az ezüst medve megrázkódott s szakasztott olyan tündérleány lett belőle, mint a tündér királykisasszony. Fölment a palotába, Laczi meg az aransörényű paripán elvitte a tündér királykisasszonyt. De még oda sem ért ahhoz a várhoz, ahol a tűzmadár

volt, már ott volt az ezüstmedve. Ott a vaskirály szeme láttára visszaváltozott medvének s elnyargalt, mint a sebes szél.

Örült Laczi, hogy visszakерült az ezüstmedve, de

most meg az aransörényű paripát sajnálta a királytól. Szerette volna, ha a paripa is megmarad s a tűzmadarat is megkapja. Az ezüstmedve eltalálta a gondolatját. Megrázkódott s épen olyan aransörényű paripa lett, mint a másik. Az igazi paripa kint maradt a királykisasszonynyal, Laczi meg fölvezette az ezüstmedvéből lett paripát a királyhoz.

Hej, örült a király! Egyszeribe odaadta a tűzmadarat kaliczkástól, mindenestől. De az ezüstmedvéből lett

paripa csak azt várta, hogy Laczi jó messzire nyargaljon a tűzmadárral. Visszaváltozott medvének s úgy ott hagyta a királyt, mint Szent Pál az oláhokat. Éppen abban az erdőben érte utól Laczit, ahol a bátyjait a hét rőfös szakállu ember levitte az alsó világba.

— Van-e még a szivednek valami kívánsága? — kérdezte a medve.

— Nincs egyéb, édes medvém, csak az az egy: szabadítsd meg a bátyáimat.

Ahogy ezt mondta, az ezüstmedve nagyot dobbanzott a lábával, megnyilt a föld s hopp, eltűnt. De még egy óra sem telt belé, kiugrott a föld alól: ott ült a hátán a két legény.

Most már szépen hazamehettek. Velük ment az ezüst medve is. Többet el sem eresztették, mint az édes testvérüket, úgy tartották. A tűzmadár többet nem pusztíthatta el a rózsákat s a drága szép virágokkal tenger kincset szereztek. Olyan gyémántpalotát épített Laczi, hogy abban jó szívvel ellakhatott a tündérkirály leánya.

Még ma is élnek, ha meg nem haltak.

Ambrus királyfi.

OL volt, hol nem volt, hetedhét ország-
gon is túl, volt egyszer egy király, an-
nak három szép dali fia. Szomorú volt
ez a király mindig, sem éjjele, sem nappala nem
volt a nagy erős búbánattól. Fekete gyászba húzatta
gyémántpalotáját, az egész várost, mert volt az orszá-
gában három sárkány s a három sárkánynak min-
den pénteken hetven legényt kellett küldeni. Úgy ki-
pusztultak az országból a legények, hogy a királynak
már katonája sem volt. Azt mondják egyszer a király-
fik egymás közt: már csak tovább nem nézik az ország
pusztulását s az édes apjuk nagy szomorúságát. Elmen-
nek, egy életük, egy haláluk, megküzdenek a sárkány-
nyal. Mondják az apjuknak, hogy mit akarnak, de a
király még jobban elszomorodott. Semmiképpen sem akarta
ereszteni a fiai, legalább ők maradjanak életben. De a
fiúk addig beszéltek, addig istenkedtek, hogy a király
azt mondta:

— Jól van, nem bánom. Menjen el a két idősebb, de Ambrus, a legkisebb maradjon itthon. Ő még fiatal is, gyenge is, nem való a hadakozásra.

Kiválaszt a két idősebb királyfi két aranszörű paripát, nagy örömmel elvágatnak; otthon marad a kicsi királyfi nagy búsán. Hanem, — hogy el ne felejtsem — a kicsi királyfi keresztanyja tündéresszony volt s mikor Ambrust megkeresztelték, egy háromszegletes tojást ajándékozott neki. Ezt a háromszegletes tojást hét esztendeig az Ambrus királyfi hóna alatt tartották s a hetedik esztendő utolsó napján kikelt belőle egy három fejű, ötlábú táltos paripa. Ez volt az Ambrus paripája.

Mikor a bátyjai elmentek, kiment Ambrus az istállóba, a paripája nyakába borult és sírt keservesen.

— Hát te mért sírsz, kicsi gazdám?

— Hogyne sírnék, édes lovam, a bátyáim elmentek a sárkányok ellen, de engem az édes apám nem ereszt.

— Ne sírj, kicsi gazdám, menj be csak az édes apádhoz, most épen erősen megfájdult a foga, s mondjad neki: azt üzeni én általam a füvek királya, hogy addig soha meg nem gyógyul a foga, míg téged a sárkányokra nem ereszt. Azt is megmondhatod az édes apádnak, egyet se búsuljon, mert te bizonyosan megölöd mind a három sárkányt, s akkor az a három sárkány mind kiokádja a legényeket, akik a gyomrukban elevenen el vannak temetve, s lesz megint az édes apádnak katonája elég.

Bemegy a királyfi az édes apjához, s mondja, hogy mit üzen a táltos paripa.

— Nem bánom én, fiam, ha a világ végéig fáj is a fogam, még sem eresztlek el.

— De így s de úgy, édes apám, eresszen el, meg-

látja, hogy megölöm a sárkányokat, s akkor a foga sem fáj többet.

Ahogy ezt mondta, elkezd fájni a király foga, de olyan erősen, hogy azt hitte, megbolondul belé. Nagy kínjában azt mondta a fiának :

— Eredj fiam, az Isten vezéreljen.

Visszamegy a királyfi az istállóba nagy örömmel :

— Mehetünk, édes lovam, eleresztett az apám.

— Jól van, kicsi gazdám, csak elébb eredj hátra a kertbe, van ott egy öreg fűzfa, annak az odvában van az én szépanyám szépanyjának a nyeregszerszáma. Vedd ki onnét s rakd rám. Úgy megyünk majd a sárkányok ellen.

Hátra szalad Ambrus királyfi, megtalálja a nyeregszerszámot, nagy hirtelen felrakja a lovára.

— No most, kicsi gazdám, dugd be az egyik orrom lyukát.

Ambrus bedugja, a ló meg a másik orra lyukával ráfúj. Abban a pillanatban az Ambrus bőre egészen megkoszosodott. Meglátja Ambrus a képét a paripa arany szőrében, s úgy megijed magától, hogy reszketni kezd belé.

— Megijedtél, úgy-e, kicsi gazdám? No most dugd be a másik orrom lyukát.

Ambrus nem akarta bedugni. Attól félt, hogy még csunyább lesz. De azt mondta a táltos :

— Fogadd meg a szavamat, mert különben baj lesz.

Jól van, az egyik orra lyukából kihúzta az újját, mert azzal dugta be, bedugja a másikat, s másodszor is ráfúj a táltos s hát Uram,-Teremtőm, olyan ragyogó szép lett az Ambrus arcza, hogy tündér királyfinak is beillett volna. Azzal fölkapott a táltosra s meg sem ál-

lottak, míg ahhoz a korcsmához nem értek, mely a rézhíd mellett volt. Ezalatt a rézhíd alatt lakott a hétfejű sárkány. Bemegy a korcsmába, s hát ott vannak a bátyjai, esznek-isznak, köszönti őket, fogadják a köszöntését, de nem ismerik meg, annyira megváltozott. Hanem mikor megtudták tőle, hogy ő is a sárkányok ellen jött, erős barátságot kötöttek vele. A két idősebb királyfi hamar elálmosodott s egyszerre csak aludtak olyan mélyen, mint a fekete föld. Ambrus királyfi is leheveredett, de nem aludott el mélyen, s mikor jó hajnalban jött a paripája s meghúzta a haját, mindjárt talpra ugrott.

— Gyerünk, kicsi gazdám, most küzdj meg a sárkánynyal, mert ha feljő a nap, sokkal nagyobb az ereje.

Felpattan Ambrus a lovára, kihúzza a kardját, jó szembe a hétfejű sárkány is. Hét fejéből csak úgy okádtá a lángot s messziről ordította:

— Tudtam, hogy eljössz, Ambrus királyfi.

— No, ha tudtad, itt vagyok.

S azzal egy csapásra három fejét vágta le. Nagyot ugrik a táltos s más oldalról is nekivág Ambrus s második vágásra ismét leesik három feje. A hetedik feje még ott maradt, mert abban volt az igazi ereje s az ördögössége.

— No még egyszer, gazdám! — biztatta — a táltos.

S egy csapásra lehullott a sárkánynak a hetedik feje is. Hét paripa volt a hétfejű sárkány alatt. Azt a hét paripát mindjárt pányvára fogta Ambrus, s bekötötte a korcsma istállójába.

Fölébrednek reggel az idősebb királyfik, mennek a rézhidra s hát ott fekszik a sárkány s csakúgy sétálnak

ki a gyomrukból a legények. Összenéznek, csudálkoznak, vajjon ki ölhette meg a sárkányt?

— Én nem, — mondotta a legidősebb királyfi.

— De biz én sem — mondotta a középső.

— No akkor bizonyosan az a vitéz ölte meg.

Visszamennek a korcsmába, ott találják Ambrus királyfit.

— Ugy-e, te ölted meg a hétfejű sárkányt?

— Mit tagadnám, én öltem meg. Ott az istállóban a hét paripája. Nektek adom, legyen a tietek.

A királyfik nagyon megörültek a hét szép paripának, aztán mind a hárman lóra kaptak s úgy vágtattak az ezüsthídhöz. Azalatt lakott a nyolczfejű sárkány. Az ezüsthíd mellett is volt egy korcsma, oda beültek a királyfik. A két idősebbik elaludott, akkor ébredtek fel mikor a nap besütött az ablakon, de Ambrus királyfit jó hajnalban felkeltette a lova. Megölte a nyolczfejű sárkányt is. Annak is volt nyolcz lova s azt a nyolcz lovat is a bátyjainak ajándékozta.

Még az nap estére az aranyhidhoz vágtattak. Ott lakott a kilenczfejű sárkány. A kilenczfejű sárkányt is megölte Ambrus királyfi még nap fölkelte előtt. Annak is volt kilencz paripája s mind a kilenczet a bátyjainak ajándékozta. Nekik adta még a tártos lovat is, csak menjenek vele. Tudta ő jól, hogy hazaviszik. Még most sem mondta meg, hogy ki s mi ő.

Amint a bátyjai elbúcsúztak s jó messzire vágtattak, fogta magát, keresztülbucskázott a fején s nyüllá változott. Mert tudjátok meg, hogy Ambrus királyfit a keresztanyja, az a tündéresszony, megtanította mindenféle ördöngösségre. Az aranyhídtól nem messze volt egy gyémántpalota, abban lakott mind a három sárkánynak a felesége. Ebbe a palotába ment fel Ambrus királyfi,

nyulacska képében. A három asszony éppen együtt ült, keseregtek a sárkányok pusztulásán. Beugrik a nyulacska, s hopp, a hétfejű sárkány feleségének az ölébe szökik. Az asszony megsimogatja a nyulacskát s azt mondja:

— Megölé az uramat Ambrus királyfi, de lesz is olyan döghalál a világon, amilyen még nem volt. Mert úgy tudjátok meg, mondotta a másik két asszonynak, — hogy még ma körtefává változom s olyan szagos körte terem rajtam, hogy hetvenhét mértföldről is megérik a szagát s aki abból eszik, szörnyű halálnak halálával hal meg. Csak valahogy Ambrus királyfi meg ne lássa, mert ha ő a kardjával gyökerembe vág, elszáradok s nem lesz döghalál.

Akkor a nyulacska általugrott a nyolczfejű sárkány feleségének az ölébe. Megsimogatta ez is a nyulacskát s mondta:

— Hiszen lesz döghalál, azt én is mondhatom. Mert én meg olyan kúttá változom, hogy annak nyolcz felé folyik a vize, s aki csak egy cseppet is iszik abból, halál fia. Csak Ambrus királyfi bele ne szúrjon a kútba, mert akkor kiszáradok s nem lesz döghalál.

Most a nyulacska a kilenczfejű sárkány feleségének az ölébe ugrott.

Megsimogatta ez is s mondta:

— Vagy lesz döghalál, vagy nem, miattatok, de én kipusztítom az egész világot, mert én kilenczágú szeder-inná változom, széjjel futok az egész világon, mindenki megbotlik bennem s meg is hal mindjárt. Csak valahogy Ambrus királyfi el ne vágjon, mert ha csak két ágamat elvágja, elszáradok egészen s nem lesz döghalál.

Na, a nyulacskának sem kellett több. Leugrott az asszony öléből s szaladott ki az ajtón. De amint épen

kiugrott, jött vele szembe a három sárkány anyja, egy vén boszorkány. Ez csak rávetette a szemét s mindjárt megismerte Ambrus királyfit. Összecsapta a kezét, nagyot sikoltott s mondta a menyeeinek:

— Tudjátok, hogy ki volt itt? Ambrus királyfi volt ez!

Egy szót sem szólt többet, szaladott a nyulacska után. De szaladott a nyulacska is, mint a veszedelem. Egyet ugrott, kettőt szökött, utolérte a bátyjait. Ott a

fején keresztül bucskázott, megint Ambrus királyfi volt s felült a táltos lovára.

— Szaladjunk fiúk, mert különben vége az életünknek!

Visszanéznek a királyfik s hát csakugyan repült utánuk a boszorkány a seprőnyélen, táltogatta rettentő nagy száját s olyan nagy szelet csapott, hogy a királyfiakat majd leverte a ló hátáról.

Vágtatnak, vágtatnak a királyfik, de már úgy eltikkadtak a szomjúságtól, hogy a híjja volt, meg-

haljanak. S íme, egyszerre csak mit látnak? Az út szélén állott egy szép körtefa. Földig húzták az ágait a piros körték s az orrukat csakúgy megcsapta a jó körteszag.

— Álljunk meg, szakítsunk csak egy körtét, — mondotta a legidősebb királyfi.

— Hozzá ne nyuljatok, — kiáltott Ambrus királyfi, mert mindjárt szörnyet haltok.

Abban a pillanatban belévágott kardjával a fa gyökerébe s a fa egyszeribe kiszáradott.

Tovább nyargaltak s a kúthoz értek. A két idősebb királyfi inni akart a kútból, de Ambrus királyfi beleszúrt a kardjával, s a víz egyszeribe vérré változott.

Vágtattak tovább. Legelől Ambrus királyfi s amint a szeder-int megpillantotta, kettőt elvágott. Abban a pillanatban elszáradott mind a kilencz ága. Aközben a vén boszorkány csak repült, repült utánuk a seprőnyélen. Már szinte utól is érte őket. De áldott szerencsére, az út mellett volt egy kovácsműhely, Ambrus leszökött a lováról s azt mondta:

— Ti csak menjetek. Úgy sem titeket kerget a boszorkány; én majd elbújok ebben a kovácsműhelyben.

Bemegy Ambrus a kovácsműhelybe s mondja a kovácsnak:

— Hallja-e kend, kovácsmester, rejtsem el a műhelyében s két esztendeig ingyen verem a vasat.

A kovács szívesen ráállott, elrejtette Ambrus királyfit. Mikor a boszorkány bejött a műhelybe s kérdezte, hogy nem látott-e ilyen meg ilyen királyfit, azt mondta:

— Nem láttam én soha világeletemben semmiféle királyfit.

A boszorkány nagy haraggal elment. Hanem a ko-

váicsmühelyben szörnyű meleg volt s Ambrus királyfi estefelé egy kicsit kiment az erdőbe. Amint jár-kél az erdőben, egyszerre csak látja, hogy jó vele szemben egy kis kocsin egy rettenetes csunya vén banya. A kocsi elé két macska volt fogva.

— Ejnye, de szép lovai vannak kendnek, néném-asszony, — mondja Ambrus királyfi.

— Meghiszem azt, — mondja a vén banya — hátha még látnád, milyen jó futók. Gyere, ülj ide mellem. Úgy meghordozlak, hogy világ végéig megemlegeted.

Mit gondolt, mit nem Ambrus királyfi, fogta magát, ráült a kocsira. Hiszen csak az kellett a vén banyának, aki nem volt más, mint a három sárkány anyja. A macskák közé csapott az ostorával s hej Uram, Istenem, nekiiramodtak a macskák s vágattak árkonbokron át, hol a földön, hol a levegőben s egyszerre csak hupp! leszöknek egy likon. Ott voltak a poklok országában.

— No Ambrus királyfi, — mondotta a vén boszorkány — most a kezembe kerültél. Innét ki nem szabadulsz, amíg engem feleségül nem veszel.

— Hát akkor itt is maradok, — mondotta Ambrus királyfi.

Azzal megfogta Ambrus királyfit, bevitte egy fekete toronyba. A fekete toronynak volt hét vas ajtaja s mind a hetet reá zárta.

Búsult szegény Ambrus királyfi, majd felvetette a nagy erős búbanat. A vén boszorkány mindennap meglátogatta s megkérdezte:

— Akarsz-e a hazádba kerülni, Ambrus királyfi?

— Egyedül igen, de veled sohasem, te vén boszorkány.

Volt a vén boszorkánynak egy szobaleánya, az is

el-eljárt a boszorkánynyal a fekete toronyba, s ez a leány egyszer a boszorkány nélkül is elment Ambrus királyfihoz s azt mondta neki:

— Hallod-e, Ambrus királyfi. Vedd el feleségül a vén boszorkányt s majd meglátod, minden jóra fordul. Te is megszabadulsz a poklok országából, én is megszabadulok, mert tudd meg, hogy én is király leánya vagyok. — Az apám országa épen a poklok kapuja mellett van. Onnét raboltak el az ördögök, amikor egyszer arra sétáltam.

Hát jól van, Ambrus királyfi megfogadja a leány tanácsát, feleségül veszi a vén boszorkányt s ahogy feleségül vette, elkezdett neki hizelegni.

— Látod-e, megmondhatnád nekem, hogy honnét van ez a te hosszú életed s ez a te erőd? Ne félj, nem akarok rosszat, csak én is szeretnék olyan hosszú életű s olyan erős lenni.

A vén boszorkány hitt az Ambrus királyfi szavának, s elmondta, hogy van az erdőben egy vadkan, annak a vadkannak a fejében egy nyúl, a nyúlnak a fejében egy galamb, a galambnak a fejében egy iskátulya, az iskátulyában van egy fekete, meg egy fényes bogár. A fekete bogárban van az élete, a fényes bogárban az ereje.

De bezzeg hogy ment másnap jókor reggel Ambrus királyfi az erdőbe, megleste a vadkant, meglötte. Vadkan fejét ketté hasította, kiugrott belőle a nyúl. Annak is ketté hasította a fejét. Nyúl fejéből kiröppent a galamb: ketté hasította a fejét. Abban volt az iskátulya. Annak a födelét szépen kinyitotta s a fekete s a fényes bogarat összeroppantotta. Mire visszatért, ki volt terítve a vén boszorkány.

— No, — mondja Ambrus királyfi a leánynak — a boszorkány elpusztult, de hogy kerülünk ki innét?

— Ne búsulj semmit, — mondotta a leány. Nézd, van itt a falban egy fekete szekrény, abban a szekrényben egy aranyvessző. Ezzel a vesszővel csak meg kell suhintani ezt a palotát s mindjárt aranyalma lesz belőle. Azután felülünk a boszorkány kocsjára. Csak meg kell suhintani az aranyvesszővel a két macskát s úgy kirepitnek innét, mintha itt sem lettünk volna.

Csakugyan úgy lett minden, amint a lány mondotta. Egy szempillantásra kikerültek a poklok országából, éppen a leány hazájába. Ott az aranyalmát megsuhintották az aranyvesszővel s lett olyan szép palota, hogy csudájára jártak az egész világról.

Még meg sem melegedtek az aranypalotában, hírül adták a leány apjának, meg az Ambrus királyfi apjának, hogy hazakerültek. Összezsóditették az egész atyafiságot, papot hívtak, nagy lakodalmat laktak s még ma is élnek, hogyha meg nem haltak.

A Fiú-sziklája.

Erdélyben, Guraszáda nevű falu felett van egy magas szikla, Fiú-sziklája a neve. Ennek a sziklának a tetején olyan csudafű terem, hogy az öregeket megfiatalítja s a nehéz-betegeket meggyógyítja.

Élt réges-régen ezen a környéken egy szegény szántóvető ember. Nehéz betegségbe esett, jártak hozzá mindenféle javasasszonyok, kuruzslók, kenték a testét mindenféle csudaírral, de nem tudták meggyógyítani. Azt mondja egyszer egy javasasszony a beteg embernek:

— Elpróbáltuk már mindenféle csudafűvel, ami a Maros két partján terem. Itt már több csudafű nincs. Hanem látja-e kend ezt a magas sziklát? Annak a tetején terem olyan csudafű, hogy az meggyógyítaná kendet.

Hiszen teremhetett annak a sziklának a tetején akármilyen csudafű, mikor az olyan meredek, olyan magas volt, hogy oda csak a madár repült fel, ember ott még nem járt soha.

Volt a szegény beteg embernek egy növendékfia. Hallja, hogy mit mond a javasasszony. Szerette az apját erősen, hogyne szerette volna s föltette magában: egy élete, egy halála, felmászik arra a sziklára. Mondta az apja:

— Hagyjad fiam, meg sem próbáld, úgyis hiába való.

Jöttek a szomszédok, jöttek a falubeliek mind, hogy lebeszéljék. De hiába, ment a fiú s az Isten megsegítette, fölmászott a szikla tetejére. Hát csakugyan a szikla tetején tengersok füvet talált, olyant, amilyent még nem látott soha. Leszedett egy jó csomót, aztán indult vissza.

Az ám, de csak akkor látta, hogy föl csak fölmászhatott valahogy, de lemenni nem lehet. Mit csináljon, hogy vigye le a füvet! Egyet gondolt, karját kinyújtotta s meglobogtatta a marék füvet, hadd lássák a falubeliek, akik ott állottak a szikla aljában. Azután bedugta a kebelébe s abban a szempillantásban leugrott a szikla tetejéről. Szörnyű halált halt a szegény fiú, de a csudafű meggyógyította az édes apját.

Azóta hívják azt a sziklát Fiú-sziklájának.

Mátyás király és az öreg szántóvető.

Egyszer Mátyás király, mikor szerteszéjjel járt az országban, hadd lássa: milyen dolga van a szegény népnek, egy falu mellett kiment a mezőre s ott szóba állott egy öreg szántóvető emberrel. Vele volt a kísérete is. Hatalmas, nagy urak. A király megismerte az öreg szántóvetőt, a ki neki hajdanában katonája volt. Ezzel a szóval köszöntötte az öreget:

— Tisztességgel, öreg!

Felelte a szántóvető:

— Köszönöm az asszonynak!

Azt kérdi aztán a király:

— Hány pénzért dolgozik, kend?

— Én bizony, felséges királyom, hatért.

— S hányból él kend?

— Kettőből, — mondja az öreg.

— Hát négyet hová tesz kend?

Felelte az öreg:

— Azt a sárba dobom.

Tovább kérdez a király:

— Hát öreg, hány még a harminczkettő?

— A bizony, felséges királyom, már csak 12.

— Hát a bakkecskéket meg tudná-e fejni, — kérdezi a király.

— Meg biz' én, felséges királyom.

Azt mondja a király:

— Na öreg, az Isten áldjon meg, az én kérdéseimnek magyarázatját addig senkinek meg ne mondd, míg a képemet meg nem látod.

Tovább megy a király, otthagyják az öreget s azt mondja az uraknak:

— Na urak, aki meg tudja magyarázni az én kérdéseimet, annak egy uradalmat adok.

Bezzeg szeretnék volna az urak kitalálni, de hiába törték a fejüket, nem találták ki. Mit volt, mit nem tenni, visszamentek az öreghez. Körülfogták, kérték, hogy mondja meg, mi annak a beszédnek a magyarázatja. Azt mondja az öreg:

— Hát nem hallották az urak, mit mondott a király? Addig nem szabad megmondanom, míg a király képét nem látom.

De így s de úgy — mondották az urak — megfizetik urasan, csak magyarázza meg.

— Jól van, — mondotta az öreg — hát adjanak tiz aranyat.

Mindjárt leolvasnak az öregnek tiz csengő aranyat s kérdi az egyik úr:

— Hát mikor a király azzal köszöntötte, hogy »tisztelességgel öreg, miért válaszolta kend, hogy »köszönöm az asszonynak«?

— Azért, — felelt az öreg, mert az asszony mossa rám a ruhát, a tiszta ruha pedig tisztesség.

— No ez igaz, — mondották az urak.

— De hogy veti kend a pénzt a sárba?

— Hát úgy, hogy kettőből magam élek, négyet a fiamra költök. Az pedig annyi, mintha a sárba dobnám, mert sohasem látom.

— Hát az mi: hány még a harminczkettő?

— Megmondom, ha leolvasnak tiz aranyat.

Jól van, leolvassák azt is.

— Ennek az a magyarázatja, hogy mikor fiatal voltam, harminczkét fogam volt, most meg csak tizenkettő.

— No lám, ez nekünk eszünkbe se jutott, — mondták az urak.

— Hát a bakkecskéket hogy fejné meg?

— Azt is megmondom 10 aranyért.

Leolvassák a tiz aranyat s mondja az öreg:

— Hát úgy fejem meg a bakkecskéket, ahogy most az urakat megfejtem.

De bezzeg elszégyelték magukat az urak, nagy bosszuságukban azt mondták:

— No, megálljon kend, majd megmondjuk a királynak, hogy megmagyarázta a beszédjét, pedig még a képét sem látta.

— Nem-e? — mondotta az öreg — én nem láttam a királyunk képét? De bizony láttam, itt van ni, s mutatta az aranyon a királynak a képét. Mert úgy tudják meg az urak, hogy így értette a király is, hogy addig ne magyarázzam meg a beszédjét, míg pénzen nem látom meg a képét.

De most már az uraknak sem volt több szavuk, ott hagyták az öreget s nagy szégyenkezve a király után kullogtak.

A szamár meg az oroszlán.

GYSZER volt, hol nem volt, heted-hét országon is túl volt, de még az üveghegyeken is túl, ahol a kis kurta farku malacz túr, — volt egyszer egy szamár. Ez a szamár elindult, hogy lásson országot-világot. Amint megy, men-degél, találkozik egy oroszlánnal. Megnézi az oroszlán erő-sen a szamarat, mert még ilyen nagy fülű állatot nem látott világon való életében s kérdi tőle:

— Hát te ki vagy, s mi vagy, te füles?

Azt mondja a szamár:

— Já! já! én a bárányok királya vagyok.

— No bizony; ha bárányok királya vagy, hadd lássuk, melyik erősebb? Itt van egy fa, ni! húzd le annak a tetejét a földre.

— Húzd le elébb te, — mondotta a szamár, — aztán én is lehúzom.

Az oroszlán egyet nagyot ugrott, derékon fogta a fát s lehajlította a földre.

— Hisz ennél én többet tudok, — mondta a szamár, s mikor éppen az oroszlán el akarta eresztetni a fa-

tetejét, megfogta, belekapaszkodott, de abban a pillanatban fel is lódította a fa s úgy eldobta a szamarat, hogy a fától egy puska-lövésnyire esett le. Éppen egy bokor tövébe esett a szamár, ott guggolt egy nyulacska, azt estében agyonütötte. Felkapta a nyulat a szamár, vitte az oroszlánhoz s mutatta nagy diadallal.

— Látod-e? ilyen erős vagyok én!

Az oroszlán egy kicsit elszégyenlette magát, de mégis azt mondta:

— No próbáljunk még egyet.

— Én nem bánom, — mondta a szamár, de azt előre megmondom neked, hogy, ha a félfülemet hátracsapom, akkor még csak félharagba vagyok, de mikor a másik fülemet is hátra csapom, — akkor szaladj, a merre látsz, mert különben vége az életednek.

Hej! gondolta az oroszlán, — ennek fele sem tréfa, azzal uczczu, neki rugaszkodott az erdőnek, szaladott, ahogy tudott.

Amint szalad, jön szembe vele egy farkas.

— Hát te hová szaladsz, oroszlán?

— Jaj! ne is kérdezd. Találkoztam a bárányok királyával, s azt mondta nekem, ha a félfülét hátra csapja, akkor csak fél haragban van, de ha a másikat is hátra csapja, vége az életemnek.

— De már én szeretném látni azt az állatot, — mondotta a farkas. Gyerünk vissza, ketten csak elbirunk vele.

— Nem megyek én, — mondta az oroszlán.

— Ne félj, csak gyere. Csinálok egy nyirfa-guzst, abba beletesszük a nyakunkat, együtt élünk, együtt halunk, ne félj.

Na ebbe bele is nyugszik az oroszlán. A farkas hamarosan nyirfa-gúzst csinál, beledugják a nyakukat

mennek, mendegélnek, s egyszer csak meglátják a szamarat. A szamár is meglátja őket, s hátra csapja az egyik fülét.

— Látod-e, — mondja az oroszlán, — az egyik fülét már hátra csapta, forduljunk vissza, a míg csak fél haragban van.

— Gyere csak, gyere — bízatta a farkas, ne félj tőle.

Egyet—kettőt lép még az oroszlán nagy nehezen, de mikor a szamár a másik fülét is hátra csapta, hirtelen megfordult, akart, nem akart a farkas: vitte őt is magával, — szaladott esze nélkül.

Egyszerre csak a farkas földhöz vágja magát. Ugy megszorította a gúzs a nyakát, hogy felfordult s megdőglött.

Megáll az oroszlán, nézi a farkast, hogy mi történt vele. A farkasnak ki volt tátva a szája s az oroszlán azt hitte, hogy reá vigyorog, nevet az ő gyávaságán.

Mondta az oroszlán :

— Hiszen neked nevetség, de nekem ijedtség!

Azzal ott hagyta a farkast, hátra sem mert nézni, világgá szaladott.

Ha az oroszlán el nem szaladt volna, az én mesém is tovább tartott volna.

A marha bogárodzása.

Réges-régen, az anti-világban, a szarvasmarhák, akármilyen legyes idő volt, szép csendesen egy helyben legelésztek, sohasem bogároztak.

Annál nyugtalanabbak voltak a juhok. Hacsak egy bogárka szállott feléjük, ahányan voltak, annyi felé szaladtak. Izzadhatott belé a szegény juhász, amig összeterelte őket. Hanem mikor Krisztus urunk a földön járt, egészen megváltozott a dolog.

Rekkenő nagy meleg volt, s Krisztus urunk éppen egy nagy pusztaságon vándorolt keresztül.

Egészen eltikkadt a nagy szomjuságtól, s ugyancsak megörült, amikor meglátott egy gulyást, aki egy bokor tövében heverészett, körülötte meg ott legeltek a szarvasmarhák.

Köszönti a gulyást illendőképpen, s kér tőle Isten nevében egy kicsi tejet, hogy enyhítse a szomjuságát.

— Várj! — mondotta a gulyás, — hadd pihenjek.

— Hát csak pihenj, — mondotta Krisztus, — s azzal tovább ment.

De még egy hajításnyira sem ment, ucczu! ahány marha volt, mind megfutamodott.

Ahányan voltak, annyi felé bogároztak s bezzeg nem pihent tovább a gulyás. Szaladott erre-arra a nagy melegségben, hogy a nyelve is kilógott.

Amint tovább megy Krisztus urunk, látja, hogy egy juhász szaladgál, terelgeti a nyáját. Köszönti ezt is s kér tőle egy csepp tejet Isten nevében.

— Jó szívvvel, földi! — mondotta a juhász, — csak várj, míg összeterelem a juhaimat.

Még jóformán ki sem mondta ezt, a juhok maguktól szépen összeterelődtek. Akkor a juhász megfejt egy juhot, s a tejet oda adta Krisztus urunknak. Azóta nem bogároznak a juhok, heverészhet a juhász, de bezzeg annál több baja van a gulyásnak. Ha meleg, legyes idő van, nincsen nyugalma.

A zöld királyfi.

OL volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, még az üveghegyeken is túl: volt egyszer egy király s annak három leánya.

Az a király nem szerette a leányait s egyszer nagy haragjában azt találta mondani:

— Bárcsak az ördög vinné el ezeket a leányokat!

Még jóformán ki sem mondotta: megnyílt a föld, egyszerre három ördög ugrott elé, megfogták a három király-kisasszonyt, nagy fergeteg kerekedett s úgy elnyargaltak velük, hogy többet nem is látták.

A király mégis megbánta a szavát, búsult, bánkódott, de hamar megvigasztalódott, mert csakhamar három fiúval áldotta meg az Isten. A fiúk már nagy legények voltak, de senkitől sem hallották, hogy leány testvérük is volt.

Eközben a király erősen leöregedett s mindig sóhajtozott:

— Hej! ha még egyszer fiatal lehetnék!

Hallották ezt a fiúk s megegyeztek, hogy elmennek a tündérek kútjához s fiatalító vizet hoznak az édes apjuknak.

Mondják, hogy mit akarnak s az öreg király, a kinek, — közbe legyen mondva — zöld király volt a neve, — jó szívvvel belegyezett, csak menjenek.

Elindul a három királyfi három aranyszörű paripán. Estére kelve betérnek egy csárdába, ott ételt-italt rendelnek; esznek-isznak s különösen a két idősebbnek olyan virágos kedve kerekedett, hogy nem is akartak tovább menni a csárdából.

Eleget hívja a bátyjait a kicsi zöld királyfi, hogy induljanak, mert így soha míg a világ s még két nap, a tündérek kútjához nem érnek, de az idősebb királyfiúk meg sem mozdultak, azt mondták az öccsüknek:

— Csak eridj te bolond! majd mi is oda érünk, s ha nem érünk, úgy is jó!

Jól van, a kicsi királyfi ott hagyta a bátyjait a csárdában s még aznap egy rengeteg erdőbe ért. Rengeteg erdőben talált egy kicsi házat, s bement oda éjjeli szállásra. A kicsi házban egy öreg remete lakott.

A királyfi köszönti illendőképen, a remete fogadja, s kérdi, hogy mi járatban van?

Mondja a királyfi, hogy a tündérek kútjához igyekezik: fiatalító vizért.

— Hej! — mondja a vén remete, — abból a vízből én is szeretnék kapni s ha visszakerülsz onnét valaha, hozz nekem is egy csöppöt. Hanem a te lovadon hiába ne is menj, mert azon soha sem jutsz oda. Van nekem egy tarka lovam, az ördögök lovával testvér, ülj erre: ez a világ végére is elvisz!

Megköszöni a királyfi a vén remete nagy jóindu-

latát, felül a tarka lóra s még ki sem mennek az erdőből, megszólal a ló:

— Hallod-e, kicsi gazdám, míg a tündérek kútjához mennék, több rendbeli utad léssen addig. Mikor te még a világon sem voltál, volt a te apádnak három leánya, mind a hármát elvitték az ördögök. Előbb azokat meg kell szabaditanunk, úgy megyünk a tündérek kútjához.

Először elmegyünk a legidősebb nénédhez. A sógorod nem lesz otthon, de én majd haza kergetem, s mikor megtudja, hogy a tündérek kútjához igyekezel, ő is kér, hogy hozzá a fiatalító vizből, de addig meg ne igérd, míg azt a lepedőt neked nem adja, melyik az ágyán van. Ennek a lepedőnek olyan tulajdonsága van, hogy, ha magadra teríted, sem ördög, sem ember meg nem lát téged.

Ahogy ezt mondotta a tarka ló, nagyot fújt, s mint a nyíl felszállott a magas levegő égbe. Repült, mint a gondolat, erdők, mezők, tengerek felett.

Aztán egyszerre csak leszállott a földre s megállott egy kacsra lábbon forgó gyémánt palota előtt.

— Itt lakik a legidősebb nénéd, kicsi gazdám. Te csak menj be; én meg kimegyek a selyem rétre, ott jár valahol a te ördög sógorod, mindjárt hazakergetem

Bemegy a királyfi a palotába, a tarka ló is ki a selyem rétre, ott az ördögöt meglátja s elkezdi hajtani:

— Haza, ördög, haza! Ott van a sógorod, adj neki vacsorát!

— Hej kutya egye meg a májadat! — mondotta az ördög a lónak, — te vagy a mi megölő hóhérunk.

De nem mert ellenkezni, szaladott a ló előtt, föl a palotába egyenesen.

A királyfi ott ült egy lóczán, beszélgetett a nénjével, mikor az ördög belépett. Köszönti az ördög:

— Szervusz, sógor! mi jóban jársz?

— A tündérek kútjához indultam, sógor, — mondja a királyfi, — fiatalító vizet viszek az apámnak.

— Hej sógor! mondja az ördög, — azt én is megpróbáltam nem egyszer, de százszor, hanem a kútnak még közelébe se juthattam, mert a kúttól hetvenhét mértföldre már olyan szörnyű melegség van, hogy aki arra jár, töpörtyű lesz belőle.

— Nem bánom én, mégis oda megyek.

A közben az ördög ételt-italt rakat az asztalra, kínálja a királyfit:

— Egyél, igyál, sógor, ugysem eszel-iszol sokáig.

Mondotta a királyfi:

— Ne félj attól, sógor!

Esznek, isznak, vígan vannak s egy kicsi idő múlva megszóllal az ördög:

— Ha a tündérek kútjához jutsz, sógor, hozz nekem is a vízből! Nesze, itt van egy disznótök, merítsd tele. Adok aztán néked annyi aranyat, ezüstöt — a mennyit elbírsz.

— Nem kell nekem sem aranyad, sem ezüstöd, van nekem elég; add nekem az ágyad takaróját!

Eleget az ördög, hogy, így, meg úgy, mindent kívánjon, csak azt ne, de a királyfi azt mondta:

— Kell-e a fiatalító víz?

— Kell, sógor, kell!

— No ha kell, add ide a takarót.

Mit volt mit nem tenni az ördögnek, oda adta a takarót, azzal a királyfi elbúcsúzott, felült a tarkára s repültek tovább: erdők, mezők, tengerek felett.

Megszóllal egyszer a tarka ló:

— No édes gazdám, mindjárt leszállunk a mellé a palota mellé, ahol a középső nénéd lakik. Majd ez a sógorod is kívánja, hogy hozz neki a fiatalító vízből, de addig meg ne igérd, míg az ujjáról a gyűrűt neked nem adja. Ennek a gyűrűnek az a tulajdonsága van, hogy akármilyen mélyen alszol, megszorítja az ujjadat, s mikor éppen szükség, akkor ébreszt fel.

Leszáll a tarka ló a földre, egy kacsalábon forgó gyémánt palota mellé.

A királyfi bemegy, a ló meg kimegy a rétre, hogy haza kergesse az ördögöt, mert az is ott lődörgött a réten. Megtalálja az ördögöt s úzóbe veszi.

— Haza ördög, haza, mert itt a sógorod!

Az ördög mindjárt megismerte a lovat, látta, hogy az ő lovának a testvére, visszaszólt haragosan:

— Megyek, megyek, a kutya egye meg a májadat! Te vagy a mi megölő hóhérunk!

Felmegy az ördög a palotába, fogadja a sógorát nagy barátsággal; három akó bort tétet az asztalra s mindenféle jó ennivalót. Esznek-isznak s közbe megkérdi:

— Mi jóban jársz, sógor?

Mondja a királyfi, hogy mibe jár.

Nagyot kaczag az ördög.

— Hej sógor! én száz annyit érek, mint te, még sem tudtam hozni a fiatalító vízből, pedig sokszor megpróbáltam.

— Próbáltad, vagy nem próbáltad, — mondotta a királyfi, — én is megpróbálom s hozok is, meglátod.

— Hát akkor hozz nekem is, s annyi kincset adok a mennyit elbirsz.

— Nem kell a kincsed, add nekem a gyűrűdet.

— Azt nem adom!

— No ha nem, nem is hozok vizet.

Azzal a királyfi felszedelőzködött s indult, de mikor az ajtóhoz ért, az ördög utánna szaladt, s oda adta a gyűrűt.

Ahogy felült a tarkára, mondja ez a királyfinak:

— No édes gazdám, még csak a legkisebb nénédhez megyünk. Az ő urának olyan kardja van, hogy csak szólni kell: kard, ki hüvelyből! s ha annyi ellenség fog körül, mint fűszál a réten, s csillag az égen, akkor sem kell félned, mert mind egy szálíg levágja.

Megérkeznek a legkisebb nénjéhez s megkapja a királyfi a kardot éppen olyan móddal, mint a hogy megkapta a takarót, a gyűrűt s úgy indultak a tündérek kútjához.

Fölszáll a tarka a levegőégbe, hét nap s hét éjjel szállott, mint a gondolat, még annál is sebesebben. Akkor aztán leszállott a földre, s megállott egy olyan palota előtt, a milyent még emberi szem nem látott. Ezüst volt a fundamentoma, arany az oldala, gyémánt a fedele. Kilencszáz kilenczven kilencz ablaka volt, aranyból, gyémántból valamennyi. S éppen annyi garádicsa, az is szín arany. Mondotta a tarka:

— Menj fel ide, édes gazdám! Itt lakik a tündérek királynéja. Most éppen vacsorázik, egyedül, magában. Vedd a takarót magadra, ülj le mellé s egyél, igyál te is. Ne félj, nem lát meg, csak annyit lát, hogy valaki eszik, iszik, de nem tudja, hogy ki. Azután feküdj le, s hajnalba, mikor a gyűrű szoritja az ujjadat, hamar szedd magadra a gúnyát s gyere le hozzám, hogy vizet meríthessünk a kútból.

Fölmegy a királyfi a tündérkirályné palotájába, hát csakugyan éppen vacsorázik a királyné. Leül mellé a királyfi, jól eszik-iszik a sok drága ételből-italból, de a királyné csak azt látta, hogy fogy az étel is, az ital is, nem látott senkit.

Haj istenem, megijedt a tündér királyné, végig szalad hetvenhét szobán, fellármázza a tündéreket:

— Talpra, talpra! Szaladjatok a kúthoz, fújjátok az ólmot, hadd égjen, mert valaki kerülgeti a kútat.

De, Teremtő Istenem! lett erre szörnyű nagy tűz a tündérek kútja körül. Támadt olyan forró melegség, hogy a kúttól hetvenhét mértföldre megsült ember, állat, minden.

Azalatt a királyfi aludott szép csendesen, de egyszerre csak szorítani kezdi a gyűrű, felugrik az ágyból, szalad a lovához, felpattan a hátára.

Mondja a ló:

— Látod-e azt a tüzes folyót, édes gazdám? Azon túl van a tündérek kútja. A mennyi tündér, mind az ólmot fújja. Kapaszkodj jól belém, mert ha lefordulsz a hátamról, szörnyű halálnak halálával halsz meg. Olyan magasra szállok veled, hogy a fejed a csillagokat veri, oda nem ér el az ólom melegsége. Aztán a kút felett hirtelen leereszkedem. Te pedig azt a tököt, mit a sógorod adott, szúrd a kardod hegyére s mielőtt az én lábam a kúthoz érne, hirtelen merítsd meg a tököt, mert ha elébb ér le az én lábam, vége az életednek, vége az enyémnek is.

Fölszáll a ló a levegőégbe, fel olyan magasra, hogy a királyfi feje a csillagokat verte, aztán egyet ugrott, kettőt szökött s mint a gondolat leszállott a tündérek kútjához.

Aldott szerencsére, a királyfi, mielőtt a ló lába a kútat érte volna, megmerítette a tököt, azzal, hopp, neki iramodott a ló, fel ismét a levegő égbe. Kiabálhattak, fenyegetőzhetek a tündérek, egy pillantásra úgy eltűnt a szemük elől, mintha soha ott nem járt volna.

Mentek egyenest a királyfi legkisebb nénjéhez, ott

a takarót magára vette a királyfi, ettől a sógora nem látta meg s elvitte a nényét. Ugyanigy vitte el a közép-sőt; ugyanigy a legidősebb nényét is. Vitte mind a hármat a lován, úgy mentek a vén remetéhez.

Már messziről kiáltotta a remete:

— No fiam! hoztál-e fiatalító vizet?

— Hoztam, öreg apám, hoztam!

— Hát akkor csak cseppents a tenyeremre egy cseppet.

Reá cseppent a királyfi, s hát Uram Teremtőm abban a pillanatban megfiatalodott a remete.

— No fiam, köszönöm, hogy megfiatalítottál. Tartsd meg a tarka lovat, legyen a tiéd, van még ennek testvére, az kiszolgál engem.

Megköszöni a királyfi a lovat, elbúcsúzik a remetétől s még egy nap sem telt belé, otthon volt a nényeivel. A bátyjai már rég otthon voltak s az öreg király azt hitte, hogy valahol elpusztult a legkisebb fia. De aztán nagy volt az öröm, mikor mind háza kerekedtek. Hát még mikor a királyfi a fiatalító vízből rácséppentett az apja kezére, — annak örült csak igazán a király. Már alig tudott tipegni-tapogni, s im egyszerre úgy megfiatalodott, hogy még szebb s erősebb lett, mint volt réges-régen, fiatal korában. Hanem eközben mi történt? Eközben az történt, hogy a tündérek királynéjának nem volt nyugalma s elindult Tündér-országból a tündéreivel, hogy megkeresse azt a királyfit, — mert jól tudta, hogy nem lehetett más királyfiál, — aki merített a tündérek kútjából. Megérkezik a tündér királyné a zöld király országába s hirül adja előre, hogy álljon elé az a királyfi. aki a tündérek kútjából merített s a felesége lesz annak.

De bezzeg búsult most a két idősebb királyfi, hogy miért nem voltak a tündérek kútjánál.

Jön a királyné a király udvarába, ott egy nagy kádat megtöltet ólommal, keverteti s felkiált:

— Aki a tündérek kútjából merített, ugorjék ebbe a kádba; arról tudom meg, hogy ott volt-e, vagy sem.

A király s a két legidősebb fia szeretett is volna beleugorni, — nem is, hanem a legkisebb királyfi egy szempillantásig sem gondolkozott, elővezettette az istállóból tarka lovát s fölpattant a hátára. Akkor a ló felszállott a levegőbe mint a nyíl, onnét egyenest le a kádba, s a mint szállott lefelé, az egyik orra lyukán felszívta a forró ólmot, a másikon vissza eresztette: úgy ereszkedett bele a kádba s az ólom úgy lehült, hogy semmi bajuk sem lett.

— Te vagy az, te vagy az, aki nálam járt! — kiáltott a tündérek királynéja. Te az enyém, én a tied, ásó kapa s a nagy harang válasszon el minket!

Egyszeribe nagy lakodalmat csaptak, a lakodalom után fölkerekedtek s Tündérorszáig meg sem állottak.

Még ma is élnek mind a ketten, ha meg nem haltak.

A róka meg a pacsirta.

Volt egyszer egy pacsirta, meg egy róka. A pacsirtának nem volt földje, de volt a rókának. Oda rakott fészket a pacsirta, ott élt a fiacskáival.

Egyszer oda megy a róka a pacsirtához s mondja neki:

— Hallod-e, te pacsirta, adj nekem egy kis pacsirtát, mert különben felszántom a földet.

Megijedt a szegény pacsirta, mi lesz vele, ha a róka felszántja a földet? Hová rakja a fészket?

Majd megszakadt a szíve, de mégis oda adta az egyik fiacskáját. Másnap megint oda megy a róka s mondja:

— Adj nekem kis pacsirtát, mert különben felszántom a földet.

Búsult a szegény pacsirta, majd megszakadt a szíve, de mit tudott volna csinálni, oda adta a másik fiát is. Akkor felszállt egy kóróra, s elkezdett sirni keservesen.

Oda ment egy kis kutyácska, s kérdi tőle:

— Miért sirsz olyan keservesen, kis pacsirta?

— Hogyne sirnék, kis kutyácska, mikor a róka megette két fiamat.

— No hallod-e, elég bolond voltál, hogy oda adtad. Ha még egyszer eljön s azzal fenyeget, hogy fel-

szántja a földet, mondjad neki: Hát csak szántsd, ha van ekéd.

Másnap csakugyan eljő a róka s mondja a pacsirtának :

— Hamar, adj kis pacsirtát, mert mindjárt felszántom a földet.

— Nem adok biz én! Szántsd fel, ha van ekéd.

— Hiszen várj csak, mindjárt felszántom, — mondotta a róka.

Azzal neki állott a földnek, a négy lábával kapargálta, s közbe kiabált:

— Gyí te, gyí! Gyí te, gyí!

Meghallotta ezt a kis kutyácska, szalad a földre, hogy megfogja a rókát, de a róka észrevette a kis kutyát, — ucczú neki, ill a berek, szaladott árkon-bokron át, mintha a szemét kivették volna, meg sem állott, mig egy likhoz nem ért. Abba hirtelen beszaladt, úgy menekedett meg a kis kutyácskától.

Bent a likban elkezdett áradozni a róka:

— Óh két szép szemem világa! milyen jól tudtál vigyázni, hogy megláttad a likat!

Akkor a két első lábának szóllott:

— Óh édes két első lábam! de jól tudtál rugaszkodni, kapaszkodni, bezzeg nem is ért utól a kis kutyácska.

Most meg a hátulsó lábának fordult, azt kezdette dicsérni :

— Oh édes két hátulsó lábam! de jól rugtad a port, hogy ne láthasson úgy a kis kutyácska!

Hanem bezzeg a farkával nem volt megelégedve.

— No te hitvány, lombos farkam! te mindig hátra felé húztál, szinte utól ért miattad a kis kutyácska. De nem is lesz helyed itt a likban, kilóditlak innét!

Azzal elkezdette tolni a farkát kifelé.

Hiszen ez éppen jó volt mert ott leskelődött a kutyácska a lik mellett, hamm! megkapta a farkát, annál fogvást kihúzta a libból, s a róka-komát úgy szerte szaggatta, hogy, tudom istenem, nem evett több pacsirtát.

Igy volt, vége volt, mese volt.

A huszár a mennyországban.

Volt egyszer egy huszár, a kinek a száján soha sem jött ki jámbor beszéd. Mindig káromkodott, ha kellett, ha nem.

Az úristen már megelégette a huszár rossz szájúságát, s úgy rendelte bölcsessége, hogy a huszár elessék a csatában.

Hát, ahogy meghalt a huszár, ment fel egyenesen a mennyországba: azt hitte, hogy ott az ő számára is van egy hely.

Megy a mennyország kapujához, döngeti a kapút, kiabál, szedte-vettézik, hogy eresszék be.

Kiszól Szent Péter a kapun:

— Eltakarodj innét! Aki káromkodik, annak nincs itt helye. Menj a pokolba!

A huszár nem akart tágítani, még sokáig döngette a kapút, káromkodott, de szent Péter is megsokallotta a dolgot, kiküldött két angyalt lángvesszővel s azok elkergették a huszárt.

Hát ha így van, legyen így, — gondolja magában a huszár, — lemegy a pokolba.

Döngeti nagy keményen a pokol kapuját is, szedte-vettézik istentelenül, de még az ördögök sem akarták beereszteni.

— Hát sem a mennyországba, sem a pokolba!?! -
kiabált a huszár.

— Nekünk nem kellesz, mondották az ördögök.

Tovább indul nagy mérgesen a huszár, de alig
haladt egy pár lépésre, utána kiált egy ördög:

— Álljon csak meg! — Hogy hívják kendet?

— Józsinak, — felelt vissza foghegyről a huszár.

— Hiszen akkor menjen kend a mennyországba!
Mondja meg a nevét és bizonyosan beengedik.

— Hogy-hogy? — kérdi a huszár.

— Ugy, hogy Szent József meghagyta Szent Péter-
nek, hogy minden Józsi nevü embert eressen be.

Megörvend ennek a huszár, vágta vissza a mennyor-
szág kapújához, s kopogtat. Jön szent Péter, kiszól:

— Ki vagy? Mi a neved?

— Józsi vagyok! — felel a huszár.

— Akkor gyere be.

Kinyitja szent Péter a kapút, bemegy a huszár,
de ott sem javult meg: ivott, duhajkodott, szedte-vet-
tézett, felforgatott mindent, hiába szólt neki szépen
szeliden szent Péter:

— Becsüld meg magadat, te huszár, amíg jó dol-
god van, mert bizony kikergetlek innét.

De beszélhetett annak, akár a fekete földnek.

E közben egy zsidó jött a mennyország kapu-
jára s kérte szent Pétert, hogy eresse be.

— Nem éreztlek be, — mondta szent Péter, —
mert hallottam, hogy a földön sok embert megkárosi-
tottál.

Könyörgött a zsidó:

— Erressz be, szent Péter! Csak egy kicsi helyet
adj a kapun belől, hálából majd kicsalom a huszárt.

— No, — mondta szent Péter, — ha megszabadítasz a huszártól, beeresztlek.

Kinyitja a kaput, beereszti a zsidót s hát a huszár még jobban kezdett lármázni.

— Minek eresztenek be mindenféle embert?!

— Ni te ni! — mondja a zsidó. — Hát maga itt van, vitéz uram?

— Itt hát!

— Tyú! ha tudná, hogy mulatnak oda kint a huszárok!

Hiszen a huszárnak sem kellett egyéb, félrecapta a csákóját s kiszaladt a mennyországból.

Az ám, egy huszár se volt oda kint. Vissza akart menni nagy haraggal, de a kaput becsapták utána.

— No megállj, zsidó! — gondolja magában a huszár, — ha én kikerültem a mennyországból, te sem maradsz ott!

Addig járt-kelt, keresgélt, hogy egy ütött-kopott dobot talált s elkezdett dobolni.

— Tramta, tramta tramtata! ki ad többet érte?

De bezzeg a zsidónak sem kellett egyéb, egyszeribe kiszaladt a mennyországból, szent Péter meg becsapta az ajtót, s így szépen mind a ketten künnrekedtek.

Ravaszi Jancsi.

VOLT a világon egy szegény ember: Ravasz Jancsi volt a neve. Azért hívták Ravasz Jancsinak, mert mindig ravaszszágon járt az esze.

Azt mondja egyszer a felesége Jancsinak:

— Jobb volna, ha dolgoznál, s nem mindig hun-czutszágon járna az eszed!

No az igaz, hogy olyan szegények is voltak, mint a templom egere. Mikor ettek, mikor nem.

Volt Jancsinak egy rozsdás puskája, a vállára veti, s kimegy az erdőbe vadászni. Amint megy-mendegél az erdőben, meglát egy nyulat, ráfogja a puskát, czélozza, de a nyúl megszóllal:

— Ne lőjj meg, te szegény ember, mert én anélkül is a tied leszek, veled megyek s tégy velem, amit akarsz

Jól van, Jancsi nem is lövi meg a nyulat. Haza viszi s mondja a feleségének:

— No feleség! hoztam egy nyulat, ne búsulj. Most már jól élünk, amig ebben tart.

— Az ám, — mondja az asszony, — nyúl van, de kenyér nincs. Jobb volna, ha bevinnéd a városba s ott eladnád, s az árából aztán vennénk egyet s mást, ami kell.

Bemegy Jancsi a városba, kiül a piacra, s hát egyszer jó három ember, akik testvérek voltak s Jancsit jól ismerték. Kérdik tőle:

— Mit árulsz, Jancsi?

— Én sürgönyözöt, — mondja Jancsi.

— Hát az mi, te? — kérdik az emberek.

— Az a, hogy a levelet csak a hátára kell ragasztani, s úgy elsürgönyözi, mint a telegráf.

— Hogy adod?

— Oda adom háromszáz pengő forintért.

Az emberek bizony nem sokáig gondolkoztak, lefizetik Jancsinak a háromszáz pengő forintot. Jancsi nagy vigan haza megy a pénzzel, emezek meg mindjárt levelet írnak, hogy kipróbálják a nyúlat. A levelet ráragasztják a hátára, aztán egy pokrócczal még meglegyngetik, hogy jobban szaladjon.

No, a nyúl el is szaladt. De úgy elszaladt, hogy vissza sem jött többet.

Másnap Jancsi kimegy megint az erdőbe, meglát egy farkast, rá czéloz, de a farkas is megszólal:

— Ne lőjj meg, te szegény ember, mert én anélkül is veled megyek.

Haza viszi Jancsi a farkast, de meg sem állapodott vele otthon, vitte ezt is a vásárra. Ahogy kitelepedett a piacra, jön a három ember nagy haraggal s mondják neki:

— No Jancsi, megcsaltál! A sürgönyözöt elküldöttük, de nem jött vissza.

— Hát az hogy lehet? — kérdezte Jancsi. Mit csináltak neki?

— Nem csináltunk mi egyebet, csak pokrócczal egy kicsit meglegyngettük, hogy jobban szaladjon.

— Jaj! úgy nem csuda, — mondotta Jancsi. Minek ijesztették meg a pokróczczal, amiatt nem jó vissza!

Összenéztek az emberek s mondták:

— A bizony, igaza lehet Jancsinak.

— Hát most mit árulsz? — kérdezte az öregebb testvér.

— Én juh-szaporítót, — mondotta Jancsi.

— Mit árulsz, te?

— Mondom, hogy juh-szaporítót!

— Hát ez hogy szaporítja a juhokat?

— Az úgy, hogy este csak eresszék be a juhok közé az akolba, s reggelre annyi juh lesz, hogy be sem tudnak menni az ajtón.

— Ejnye be jó, — mondják a testvérek, — ezt vegyük meg.

Mindjárt le is fizetnek érte háromszáz pengő forintot, haza viszik a farkast, beeresztik az akolba a juhok közé, s rázárják az ajtót, hogy ki ne szaladhasson.

Megy reggel az ember az akolhoz, akarja kinyitani az ajtót, im nem tudja nyitani. Bekukucsál az ablakon s hát ott fekszik mind a juha az ajtó előtt. A farkas mindeniknek kiharapta a nyakát.

Jön a középső testvére a bátyjához s kérdi:

— No bátya, megszaporodtak-e a juhok?

— Ezek meg, öcsém, annyian vannak, hogy az ajtót sem tudom benyitani, csak vigyed a juh-szaporítót, hadd szaporodjék a tied is.

Elviszi a középső testvér a farkast, ő is beereszti a juhok közé, s éppen úgy járt, mint a bátyja.

Jó reggel az öcsce, a legfiatalabb.

— Megszaporodtak-e a juhok, bátya?

— Meg, öcsém, meg, csak vigyed a szaporítót, hadd szaporodjanak a te juhaid is.

Elviszi az ember a farkast, beereszti a juhok közé, s reggelre csakugyan megszorodtak az ő juhai is, ott feküdtek mind egy rakásban az ajtó előtt: valamennyit megölte a farkas.

— No ezek jól megszorodának, — mondja magában az ember, s megy a középső bátyjához, hadd lássa, csakugyan azok is úgy szaporodtak-e meg, mint az ő juhai.

Hát azok is bizony éppen úgy szaporodtak meg. Mennek a legöregebb bátyjukhoz, s reá támadnak, hogy minek vitette el a farkast velük, ha tudta, hogy megöli a juhokat.

— Hát, — gondoltam magamban, együtt vettük s együtt károsodjunk.

— Igaza van a bátyánknak, — mondották a félkegyelmű emberek, hanem egyszeribe elhatározták, hogy mennek s ott ütik agyon Ravasz Jancsit, ahol találják. Bemennek a városba, s hát ott ácsorog Jancsi a piacon, egy nagy bot a kezében. Reá támadnak:

— No megállj, te istentelen! miféle juhszorítót adtál te nekünk? Amennyi juhunk volt, mind megölte.

— Hát az hogy lehet, — mondotta Jancsi. Bizonyosan bezárták az ajtót utánna.

— Be hát, hogyan zártuk volna!

— Jaj! úgy nem csuda! Nyitva kellett volna hagyni az ajtót.

Összenéznek az emberek s mondják:

— A bizony, igaza lehet Jancsinak, nem kellett volna az ajtót bezárni.

— Hát most mit árúlsz Jancsi? — kérdezte az öregebbik

— Nem árulok én egyebet, csak ezt a botocskát.

— No az ugyan nem sok, — mondották az emberek, ezt tőled senki meg nem veszi.

— Dehogy nem, csak megtudják, hogy mire jó, megveszik drága pénzen.

— Ugyan mire lehet jó?

— Ez arra jó, hogy akinek vén felesége van, bujtassa be a kemenczébe, s mikor mászik kifelé, koppintsa jól fejbe, s mindjárt megfiatalodik.

— Ejnye de jó! mondták az emberek, — ami feleségünk is vén, jó volna, ha megfiatalodnának.

Egyszeribe megalkusznak, megveszik a botot háromszáz pengő forintért, s elhatározták, hogy először is a

legöregebb testvér próbálja ki. Annak volt legvénebb felesége.

— No feleség, — mondotta nagy örömmel, — hoztam fiatalítót, bújj be a kemenczébe.

De bezzeg az asszony kapott rajta. Bebujik a kemenczébe, ott ül egy kicsit, aztán mondja az ura: no most bújj ki! Ahogy kidugta a fejét a kemence száján, jól neki huzakodik az ember s úgy fejbe vágja a feleségét, hogy egyszeribe megfiatalodott: vihették a temetőbe.

Éppen így járt a másik két ember is. No de most

már csakugyan elhatározták, hogy elpusztítják Ravasz Jancsit, mert különben még őket is kipusztítja a világból. Hanem Ravasz Jancsi megérezte a sáfrány illatját, s nagy hirtelenséggel koporsót csinált, abba belefeküdt, a fedelét reá is szegeztette a feleségével, de hagyott rajta egy nagy lyukat, hogy meg ne fulladjon.

Jönek a félkegyelmű emberek, de már az utra kihallatszott az asszonymak a sírása, a jajgatása. — Bemennek a házba, kérdik az asszonyt:

— Hát kend miért sír, néne?

— Jaj! hogyne sírnék! Nem látják-e kendtek, koporsóba fekszik a lelkem jámbor uram.

— Bizony kár volt érte, — mondták az emberek, — jó ember volt.

Azzal szépen elmentek s akkor aztán, hopp! Ravasz Jancsi felütötte a koporsó fedelét, kiugrott a szoba közepére, nagyot kaczagott, s még máig is él, s huncztkodik, ha azóta igazán meg nem halt.

A kigyóbőr.

OL volt, hol nem volt, hetedhétországon is túl, volt egyszer egy szegény ember s annak tizenkét fia. Az a szegény ember egyszer kimegy az erdőbe fát vágni s amint vágja a fát, csak elé bujik a bokorból egy nagy kigyó s megszólítja a szegény embert:

— Hallod-e, te szegény ember, vigy el magaddal s tarts a házadnál!

Megijed a szegény ember, nem tudta hamarjában, hogy mit válaszoljon.

Vigye-e, ne-e? Szerencsétlenséget hoz-e a házához, vagy szerencsét.

Azt mondja mégis:

— Én elviszlek jó szívvel, de tudd meg, hogy nekem is tizenkét fiam van s azoknak is mikor van mit egyenek, mikor nincs.

— Csak vigy el, szegény ember, nem bánod meg.

Hát jól van, ölébe veszi a szegény ember a kigyót, haza viszi, a házban szépen leteszi a földre.

Hanem a szegény asszony szinte kétségbe esett, mikor a kigyót meglátta.

— Jaj! hogy volt lelke s Istene, — mondotta a szegény asszony, — hogy kigyót hozzon a házhoz!

Elmondja a szegény ember, hogy s mint történt a dolog. Isten neki, majd lesz, ahogy lesz!

A közben a fiuk bejönnek a házba, letelepednek az asztal köré, az asszony beteszi a levest az asztal közepére s elkezdenek kanalazni.

Egyszer csak megszólal a kigyó az asztal alól:

— Édes anyám! adjon nekem is egy tányér levest!

Leadnak neki egy tányér levest, de azt egy szem-pillantásra felhabzsolta, s megint megszólalt:

— Édes anyám, adjon kenyeret is! mégpedig egészet. Ha lehet akkorát, mint egy taliga-kerék, mert erősen éhes vagyok.

— Jaj! lelkem fiam, — mondja az asszony, — hiszen adnék én jó szívvel, ha volna, de nincs.

— Csak menjen ki, édes anyám, a kamarába, majd meglátja, hogy lesz ott.

Kimegy az asszony a kamarába, s hát Uram Teremtőm, szeme-szája tátva marad a nagy álmélkodástól. Mert azt emberi szem nem győzte belepni, a mi abban a kamarában volt.

Arany, ezüst, gyémánt, kádakban állott; kenyér, szalonna, kolbász, s minden, mi jó, megenni való; bor tömérdek hordóval: alig fért be a szegény asszony a kamarába. Bezzeg hogy volt kenyér is. Nem egy, de tiz is, mind akkora, mint egy taliga-kerék.

Hiszen lett mindjárt a szegény ember házánál nagy heje-huja, vigasság. Oda csődült az egész falu; ettek, ittak, vigan voltak.

Mikor a falu népe elszéledett, azt mondja a kigyó a szegény asszonynak:

— Édes anyám, menjen el a királyhoz: kérje meg, nekem a legkisebbik leányát.

— Oh lelkem fiam! vonakodott a szegény asszony
— hát azt én hogy merjem megcselekedni?

— Csak menjen el, s egyéb gondja ne legyen.

Mit volt, mit nem tenni, elmegy a szegény asszony.
Megy a király színe elé s elémondja nagy bátortalanul
hogy miért küldötte a fia.

Azt mondja a király:

— Jól van, te szegény asszony. én a fiadnak is
adom a leányomat, csak eredj vissza s mondd meg neki,
hogy küldjön egy zsák aranyat, de az a zsák akkora
legyen, mint egy jó nagy ember. Akkor aztán legyen övé
a leányom. De ha ennek nem képebbe, megmondhatod,

hogy pusztuljon az országból, mert különben karóba kerül a feje.

Hazamegy a szegény asszony, mondja a kigyónak a király üzenetét. De bezzeg töltetett aranyat, nem egy zsákkal, hanem tizzel is. Gondolom, még többel is, mert úgy láttam, mint ma: hat egésvágás szekéren vitték a tömérdek aranyat.

Hej, Uram, Teremtőm, megörvendett a király, hogy ilyen szörnyű gazdag veje akadott. Egyszeribe mondja a legkisebb leányának:

— No leányom, készülj az esküvőre! Ma lesz a nénéid lakodalma, ma lesz a tiéd is.

Még szót sem szólhatott a kicsi király-kisasszony, befogatott a király hat paripát aranyos hintóba, s úgy küldött a kigyó után. De mit gondolt, mit nem a király-kisasszony, kisurrant a palotából s beült a hintóba: látni akarta előre, hogy milyen lesz az ő vőlegénye.

Hej! édes Istenem, sirt-rítt a kicsi király kisasszony, még földhöz is verte magát, mikor meglátta a vőlegényét. De hiába sirt-rítt, beültették a hintóba, szépen melléje ült a kigyó s úgy mentek vissza a király városába.

A szegény király-kisasszony még le is takarta egy nagy ruhával, hogy ne lássák a vőlegényét. De hiába takarta le, mert, mikor az udvarba megérkeztek, leszökött a kigyó a hintóból, úgy csúszott a király-kisasszony után fel a palotába. Ott már javában állott a két idősebb király-kisasszony lakodalma.

De volt nagy szörnyülködés, mikor meglátták a kigyót.

Azt mondta a király:

— No te Isten csúf állatja! a szavamat meg nem

másolhatom, leányomat neked adom, de itt az én palotában nincs helyetek, pusztuljatok innét!

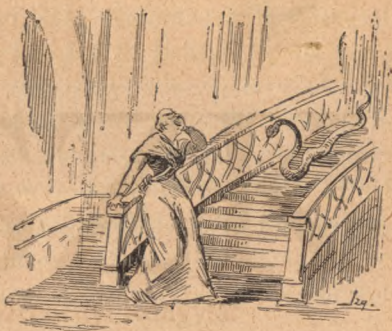
Kiszalad a király-kisasszony nagy sirással-rívással, utána a kigyó, s amint mennek le a grádicson, mondja a király-kisasszonynak:

— Ne keseregj, szép király-kisasszony, mindjárt minden jóra fordul!

Volt a király udvarában egy kicsi ház, abba bementek, s hát Uram Teremtőm, abban a szempillantásban a kigyóból olyan szép királyfi lett, a milyent a világ még nem látott.

Mondja a király-kisasszonynak:

— No látod-e? nem vagyok én kigyó, csak egy vén boszorkány elvarázsolt volt, hogy kigyóbőrben járjak tizenkét esztendeig. Éppen ebben a szempillantásban telt ki a tizenkét esztendő.

Hej, örült a király-kisasszony. Fel-akart szaladni a palotába, hogy mondja meg az édes apjának, mi történt, hanem a királyfi azt mondta:

— Te csak maradj itt, felmegyek én!

Jól van, felmegy a királyfi a palotába, szép aranyos gúnyában. Bezzeg fogadták ott nagy örömmel. Nem ismerte senki, de gondolták, hogy valami gazdag királyfi lehet.

Egyszeribe első helyre ültették, azután meg biztatták, hogy tánczoljon. Hiszen nem kellett sokat biztatni, mindjárt tánczra kerekedett a királyfi. Egyszerre mit gondol, mit nem, tánczközben keresztül bucskázik a

fején, fehér galambbá változik, s azzal kiröppen az ablakon.

De volt nagy álmélkodás, csudálkozás! Vajjon ki s mi lehetett ez a legény? Sajnálták is erősen, hogy elrepült, mert nagyon szépen tánczolt. A közben meg-gondolkozik a király, gondolja, mégis lemegy a leányához s a kigyó-vejéhez, hadd lám, mit csinálnak?

Bemegy a kicsi házba s hát Uram, teremtmő, ott ül a leánya az asztalnál s szembe ül vele a kigyó — akarom mondani az a királyfi, a ki galamb képében kirepült volt a palotából. De bezzeg most a királynak is megjött a kedve. Vitte fel a leányát s a vejét a palotába s még csak most lett igazi nagy heje-huja, lakodalom. Hét nap, s hét éjjel folyton-folyvást huzták a czigányok, járták a legények s a leányok. Akkor a királyfi elvitte a feleségét, az ő országába. Vitte a szegény embert is a feleségével s tizenkét fiával. Nagy úr lett mindenikből. Sóra-fára nem volt többet gondjuk s még ma is élnek, ha meg nem haltak.

Az ember életideje.

Mikor Isten a teremtés munkáját bevégezte, magas színe elé hívatta az embert s kérdezte:

— Hány esztendeig szeretnél élni?

Az ember egy kicsit gondolkozott s azt felelte:

— Elég lesz, Uram, harmincz esztendő.

De hogy kiment az Istentől, mindjárt megbánta, hogy olyan kevés életidőt kért. Az ember után az ökör ment be, s ez húsz esztendőt kért az Istentől.

Kijő az ökör, de mindjárt megbánja, hogy húsz esztendőt kért, gondolta, elég neki tiz esztendő is.

Azt mondja az ember az ökörnek:

— Ha sokallod, add nekem felét.

Az ökör oda adta jó szívvel.

Most már az embernek volt negyven esztendeje. Az ökör után bemegy a szamár, s kérdi az Ur tőle.

— No szamár, hány esztendőt adjak neked?

— Annyit, Uram, mennyit az embernek, éppen harmincz esztendőt.

De amire kiment, már meg is bánta, hogy olyan sokat kért.

Kérdi odakint az ember:

— Hány esztendőt kértél, szamár?

— Oh ne is kérdezd! nagy szamár voltam, harmincz esztendőt kértem, — megis kaptam, pedig elég

lenne nekem tizenöt esztendő is, — elég bogáncsot ehetem az alatt.

— Hiszen ha sokallod, — mondotta az ember, — add nekem a másik tizenöt esztendőt.

— Jó szívvvel, — mondotta a szamár. — legyen a tiéd!

Most már volt az embernek ötvenöt esztendeje.

A szamár után a kutya ment be, az tizenkét esztendőt kért az Istentől, s abból is átadott nyolczat az embernek.

Most már volt hatvanhárom esztendeje.

A kutya után bement a majom. Az huszat kért, s abból oda adott az embernek tizet.

Mikor az ember így szépen kiegyezkedett az állatokkal, visszament az Úristenhez s jelentette az egyességet.

— Jól van, — mondá az Úr, — ha megegyeztetek, legyen úgy.

Hanem mi lett ebből az egyezségből?

Az lett ebből az egyezségből, hogy az ember, amíg harmincz éves, addig igazi ember módjára él. Harmincz-től negyvenig ökör módjára dolgozik, kinlódik, húzza a terhet. Negyventől ötvenötig egy kicsit nehezedik; lassan viszi, czepli a terhet, mint a szamár. Ötvenöttől hatvanháromig otthonn hagyogatják házőrzőnek, mint a kutyát. — Hatvanháromtól beleesik a gyermekségbe, s játszanak vele, mint a majommal szokás.

A vén kutya.

GYSZER volt egy ember, s annak egy olyan öreg kutyája, hogy a csontot már nem tudta megrágni.

Azt mondja az ember a feleségének:

— Feleség, meglövöm a kutyát, mert a csontot már nem tudja megrágni, én pedig hússal nem tartom.

Mondotta az asszony:

— Ne lőjje meg, lelkem uram! Ha a csontot nem is tudja megrágni, de jól tud ugatni, s a tolvajokat elriasztja a háztól.

— De így s de úgy, ő bizony meglövi, — erősítette az ember.

A kutya meghallotta, hogy mit akar a gazdája. Elszomorodott erősen, s bánatjában kiment az erdőbe. Amint megy, mendegél az erdőn, találkozik egy farkassal.

Kérdi a farkas:

— Hát neked mi bajod van? Miért vagy olyan szomorú?

— Hogyne volnék szomorú, mikor a gazdám meg akar lőni.

— Ne búsulj, — mondja a farkas, — segítek én rajtad. Kibékítem a gazdát veled, meghagyja az életedet, hanem aztán adj egy bárányt nekem.

A kutya megígéri a bárányt, s a farkas azt mondja :

— Maradj csak itt velem az erdőben. Majd, ha a gazdád idejön dolgozni feleségével, s kicsi gyermekével, én ellopom a gyermeket, neked általadom s vidd vissza. Meglásd, ismét megszeret a gazdád, s nem lő meg.

Hát csakugyan úgy lett. Egy nap múlva, kettő múlva jön az ember a feleségével, hozták a kicsi gyermeküket is. Leteszik egy bokor alá s azzal munkába fognak. A farkasnak sem kellett egyéb: a bokor mellé oroszkodott, felkapta a gyermeket, elszaladt vele az erdő szélire, ahol a kutya várt reá.

Észreveszi az ember meg a felesége, hogy a bokor alól eltűnt a gyermek, de lett, Uram, Istenem, sírás, jajgatás! Szaladtak erre, arra, mindenfelé. Ők sem tudták merrefelé. Kiabálták a gyermek nevét, s hát egyszerre csak jó a kutya, hozza a gyermeket. De bezzeg lett a kutyának azután becsülete! Hússal, kolbászszal tartották, paplanos ágyban hálatták.

Telt, múlt az idő, egy éjjel eljő a farkas a bárányért. Hanem a kutya meggondolta a dolgot, nem volt rá lelke, hogy a gazdáját megkárosítsa, s olyan erősen kezdett ugatni, hogy a farkas esze nélkül szaladt vissza az erdőbe.

Hanem visszakiáltott a kutyának :

— Hadd el, kutya! Gyere csak ki az erdőbe, majd megtanítlak becsületre!

A kutyának egyszer csakugyan dolga akadt az erdőben, de nem mert egyedül elmenni, hanem nagy

barátságot kötött elébb egy sánta macskával, úgy indul-
tak ketten az erdőbe.

A farkas éppen ott sétált egy vaddisznóval, amerre
a kutya tartott. Már messziről látták a kutyát, de nem
tudták elgondolni, hogy mi lehet mellette. A macska-
farkát kardnak nézték, azt hitték, hogy a kutya kardot
kötött az oldalára.

Hej! Uram, Teremtőm, megijed a farkas, meg a
vadkan is, s nagy hirtelen a farkas fölmászik egy fára;
a vadkan pedig behuzódik egy gödörbe, hogy csak az
orra látszott ki.

Amikor a kutya s a macska odaért, s meglátták
a vaddisznó orrát, a macska azt hitte, hogy valami egér
van ott, s belevágott a vaddisznó orrába.

— Jaj! Jaj! ne bántsatok! — jajgatott a vad-
disznó — Ott a fán a bűnös, én nem vétettem senkinek.

A macska erre eleresztette a vaddisznó orrát, a
vaddisznó meg elszaladt nagy ijedten, mintha a szemét
vették volna ki. Akkor a kutya, meg a macska nagy
mérgesen felnézett a fára. A farkas csak akkor látta,
kikkel van dolga.

Erősen elszégyenlette magát, leszállott a fáról, s
kibékült a kutyával.

Igy volt, vége volt, mese volt.

A nyúlacska harangocskája.

Mesét mondok nektek: a nyúlacskáról meg a harangocskáról.

Volt egyszer egy nyúlacska, s annak egy szépen szóló harangocskája. Megy, mendegél ez a nyúlacska az erdőben: addig ment-mendegélt, hogy erőssen elfáradt s lefeküdt egy bokor alá. Amint lefekszik, gondolja magában:

— Jaj istenkém! még el talállok aludni, s valaki majd ellopja az én szépen szóló harangocskámat.

Leveszi a harangocskát a nyakáról, fölakasztja a bokornak egy belső ágára, aztán szépen vissza fekszik a bokor tövébe, s elalszik. Alszik, alszik a nyúlacska, s hát amikor felébred, nézi, nézi a bokrot: volt bokor, nincs bokor. — A kicsi bokorból olyan magas fa lett, amíg aludott, hogy alig látott a tetejébe. De jó, hogy oda fellátott, mert éppen ott lógott a fának a legfelső ágán, — a szépen szóló harangocska.

Felszól a nyúlacska:

— Hallod-e, te szépen szóló harangocska, gyere le!

— Nem megyek én! minek tettél a bokor ágára?

Megharagszik a nyúlacska, mondja a fának:

— Fa! add ide az én szépen szóló harangocskámat!

— Nem adom biz' én!

— Nem adod-e? Megállj csak, mindjárt visszaadod.

— Szaladott a baltához s kérte:

— Balta, vágd ki a fát, — fa nem akarja visszaadni szépen szóló harangocskámat.

— Nem vágom biz' én! Van nekem egyéb, amit vágjak!

— Nem vágod-e? Megállj csak, mindjárt kivágod. Szaladott a köszörükökhöz s kérte:

— Köszörü-kő, köszörüld meg a baltát, — balta nem vágja le a fát, s fa nem adja vissza az én szépen szóló harangocskámat.

— Nem köszörülöm biz' én!

— Nem-e? Mindjárt megköszörülöd te!

Szaladott a vízhez: víz hajtsad a köszörükövet, — köszörü-kő nem akarja megköszörülni a baltát, balta nem akarja kivágni a fát, fa nem akarja visszaadni az én szépen szóló harangocskámat.

Mondotta a víz:

— Bizony nem hajtom én a köszörü-követ, van nekem amit hajtsak, elég.

Tovább futott a szegény nyúlacska, szólította a bikát:

— Bika, idd meg a vizet, — víz nem akarja hajtani a köszörü-követ, — köszörükő nem akarja megélezni a baltát, — balta nem akarja levágni a fát. — fa nem akarja visszaadni szépen szóló harangocskámat.

Mondotta a bika:

— Nem iszom biz' én! ittam én már vizet eleget.

Haj! megharagudott a szegény nyúlacska, szaladott a vadászhoz:

— Vadász, lödd meg a bikát, — bika nem issza

meg a vizet, — víz nem hajtja a köszörü-követ, — köszörü-kő nem élezi meg a baltát, — balta nem vágja le a fát, fa nem adja vissza szépen szóló harangocskámat.

Mondotta a vadász:

— Mit gondolsz, nyúlacska, csak nem lövök bikát!

Tovább futott a nyúlacska nagy búsan, s találkozott az egérrel.

— Egér, csipd meg a vadász lába szárát, — vadász nem lövi meg a bikát, — bika nem issza meg a vizet, — víz nem hajtja a köszörü-követ, köszörükő nem élezi meg a baltát, — balta nem vágja le a fát, — fa nem adja vissza szépen szóló harangocskámat.

— Nem csipem biz én.

— No megállj! - - mondotta a nyúlacska, — mindjárt elpanaszollak a macskának.

Szaladott a macskához s kérte szépen könyörögve:

— Macskám, macskám, édes macskám, fogd el az egeret, — lásd, egér nem csipi meg a vadász lábászárát, — vadász nem lövi meg a bikát, — bika nem issza meg a vizet, — víz nem hajtja a köszörükövet, — köszörükő nem élezi meg a baltát, — balta nem vágja le a fát, — fa nem adja ide szépen szóló harangocskámat.

Mondotta a macska:

— Elfogom én jószívvel, csak hozzál nekem tejet.

Tovább szaladt a szegény nyúlacska, találkozik a tehénnel:

— Tehén, adj nekem tejet! Tejet adom macskának, — macska elfogja az egeret, — egér megcsipi a vadász lábászárát, — vadász meglövi a bikát, — bika megissza a vizet, — víz hajtja a köszörükövet, — köszörükő megélezi a baltát, — balta levágja a fát, — fa vissza adja nekem szépen szóló harangocskámat.

Mondotta a tehén:

— Adok én jó szívvel, csak előbb hozz füvet.

Szaladott a nyulacska a kaszáshoz.

— Kaszás, adj nekem füvet, — füvet adom tehénnek, — tehén nekem tejet ád, — tejet adom macskának, — macska elfogja az egeret, — egér megcsipi a vadász lábaszárát stb.

Megsajnálta a kaszás a szegény nyulacskát, vágott neki füvecskét s vitte nagy örömmel a tehénnek. Tehén megette a füvecskét s adott mindjárt tejecskét a nyulacskának.

Tejecskét vitte macskának, macska megitta s ucczu neki, mindjárt elfogta az egeret. Egér megcsipte a vadász lábaszárát, — vadász meglőtte a bikát, — bika megitta a vizet, — viz hajtotta a köszörükövet, — köszörükő élesre fente a baltát, balta levágta a fát, — fa mindjárt visszaadta a nyulacskának a szépen szóló harangocskát.

De bezzeg mindjárt felkötötte a nyakára: gilingalang, — szólt a harangocska. Többet soha le sem oldatta a nyulacska.

Aki nem hiszi, — járjon utána.

A halott vőlegény.

HOL volt, hol nem volt, heted hét országon is túl, volt egy szép leány, a kinek sem apja, sem anyja nem volt.

Ennek a leálynak a falú legszebb legénye volt a jegybéli mátkája, s már éppen készültek is a lakodalomra, mikor az országban kiütött a háború s jött a parancsolat: üljön lóra minden arra való legény, induljon a háborúba. Indulni kellett a leány mátkájának is. Felült a lovára s keserves könyhullatások közt elbucsúzott a leánytól, hanem a leány megfogadta, hogy tiz esztendeig nem megy máshoz férhez.

Na, elmegy a legény, megkezdődik a háború, elvult két esztendeig, jönnek haza a falubeli legények, csak egy nem jött haza: a leány mátkája.

Hírül hozták a legények, hogy elesett a csatában. De a leány mégsem ment férjhez, várt esztendőről-esztendőre, hátha mégsem halt meg a vőlegénye, s im csakúgyan, mikor kitelt a tiz esztendő, egy este beko-

pogtat valaki az ablakon. A leány odaszalad, s hát ott van a vőlegénye: fehérlovon, tiszta fehér gúnyában, fehér volt még a csizmája is, de még a sipkája is. Beszól a legény a leánynak:

— Eljössz-e velem abba az országba, a hol én lakom?

— El én, még ha a világ végén lakol is.

— Ül hát ide mellém!

Kiszalad a leány nagy örömmel s a legény felkapja a nyeregbe, elvágta vele. A hogy kiérnek a falun, tiz lovas legény szegődik melléjük: katonák voltak azokis, tiszta fehér ruhában, hófehér lovon valamennyi.

Megszólal a legény:

Jaj de szépen süt a hold,
Megyen egy élő, s egy holt,
Félsz-e, angyalom?

Tovább mennek s honnét, honnét nem, ismét melléjük toppan tiz katona, mind tiszta fehér ruhában s fehér lovon.

Másodszor is mondja a legény:

Jaj de szépen süt a hold,
Megyen egy élő, s egy holt,
Félsz-e angyalom?

Mondja a leány:

— Nem félek én, amíg téged látlak!

Mennek tovább s im egyszerre annyi katona kerekedett elé, hogy a szem nem győzte belepni, hogy a föld fehér volt tőlük, mert ezek is mind hófehér lovon voltak.

Harmadszor is mondja a legény:

Jaj de szépen süt a hold,
Megyen egy élő, s egy holt,
Félsz-e angyalom?

Mondja a leány :

— Nem félek én, a mig téged látlak.

Aztán tovább mentek, rengeteg erdőn által s minden fa mellől elő ugratott egy-egy katona, hófehér ruhában, hófehér lovon, annyian voltak, hogy alig fértek egymás mellett. Ismét megszólalt a legény:

Jaj de szépen süt a hold,
Megyen egy élő, s egy holt,
Félsz-e angyalom?

— Nem félek én, mitől félnék, a mig téged látlak?

— Ne is félj angyalom, — mondotta a legény, — jó dolgod lesz a mi országunkban.

Tovább mennek, mendegélnek, s egyszerre csak egy nagy temető mellé érnek. Abban a temetőben nyitva volt minden sír, a koporsók fedele felpattanva s hát azok a fehér ruhás katonák, mind bele ugratnak a sírba, ki-ki a magáéba.

— No angyalom, — mondja a legény, — itt a mi országunk.

Megállott egy sír szélén, a melyben még nem volt senki, s rá mutatott:

— Ez a mi házunk! Itt lakunk ezentul.

Akkor aztán megijedt a leány erősen. Csak most vette észre, hogy halott a vőlegénye.

Mondta a leány: Csak menj te előre, jobban tudod a járást, majd utánad megyek.

Lemegy a legény, szépen lefekszik a koporsóba, a leány meg elszaladt esze nélkül, árkon-bokron át, erdőn, mezőn keresztül. A mint szaladna, meglát egy nagy fekete kastélyt, oda megy, zörgeti az ajtókat, kiabál:

— Eresszenek be!

Minden ajtó zárva volt, senkisép szólt ki belülről, olyan csendes volt a kastély, mint a temető-kert.

Végig szalad a kastély folyosóján, szalad a túlsó felére, s hát ott nyitva egy kicsi ajtó, bemegy azon, végig szalad a szobákon, de majd meghalt ijedtében, mikor egy nagy szobába nyitott, mert annak a közepén kiterítve feküdt egy halott. Tovább akart szaladni, de nem volt ereje, a kemencze háta mögé tá-molygott s meghuzódott ottan.

A közben a halott vőlegény észre vette, hogy el-szaladt a mátkája, felpattant hirtelen hófehér lovára s vágatott utána, mint a sebes szélvész.

Látta jól mindenütt a leány lába nyomát, egyenest a kastélyhoz vágatott.

Kopogtat annak a szobának az ablakán, a melyikben a halott kiterítve feküdt s beszólt:

— Holt! holtnak nyiss ajtót!

Erre a halott megrázkódott.

Mondja másodszer is:

— Holt! holtnak nyiss ajtót!

Erre a halott felült.

Mondja harmadszor is:

— Holt! holtnak nyiss ajtót!

Most a halott fölkel, ment az ajtóhoz, kinyitotta s beeresztette a halott vőlegényt.

— Itt van-e az én mátkám? — kérdi a halott vőlegény.

Mondotta a halott:

— Itt van, a kemencze háta mögött áll.

Mennek a kemenczéhez, de abban a pillanatban megszólal egy kakas, nagyot kukorékol, s im halljatok csudát: összeesett mind a két halott s porrá-hamuvá változott. S hát Uram, Teremtőm, mi történt most még? Egyszeribe megvilágosodott az egész kastély, ragyogott, tündökölt minden szegelye, akkor aztán kinyílt az ajtó,

belépett azon egy dali szép legény, csillogó-villogó gúnyában: királyfi lehetett az, nem más. Odament egyenesen a leányhoz, szép gyöngén megfogta a kezét s mondta neki lelkes szóval:

— Hallod-e, te leány, megszabadítottál ettől a halottól, a ki nekem nagy ellenségem vala; a kit én eltemettem háromszázhatvanöttször, fényes nagy pompával s visszajött mindéig, nem hagyott nyugodnom. Te az enyém, én a tied, ásó, kapa s a nagy harang válaszszon el minket.

Mindjárt papot hívtak, nagy lakodalmat csaptak s ma is élnek mind a ketten, hogyha meg nem haltak.

Mese a dohányról.

Egyszer egy szegény ember kint üldögélt a kapuban. A mint ott gondolkozik, arra megy az ördög, oda ad neki egy dohánymagot.

Azt mondja:

— Ezt a magot vedd el, szegény ember. Majd ha kikél, idejövök, megkérdezem a nevét s ha addig ki nem találod, — vége az életednek.

Nem tudta a szegény ember, mit csináljon: elvesse-e, ne-e a magot. Ha elveti, az is baj, — ha nem veti, az is baj. Így is, úgy is elpusztítja az ördög.

Hát mégis csak elvetette a magot. Ki is kelt a földből egy szép növény, de a nevét nem tudta kitalálni, mert soha olyat nem látott. Mások sem tudták megmondani, mert az volt a világon az első dohány.

Jön az ördög, s kérdi a szegény embert:

— No szegény ember, tudod-e a nevét ennek a növénynek?

— Nem tudom, lelkem ördögöm. Kegyelmezz árva fejemnek, majd később kitalálom.

— Jól van, — mondja az ördög — most az egyszer megkegyelmezek az életednek, de ha másodszor eljövök, megmondd a nevét, mert különben nincs több kegyelem.

Elmegy az ördög s a szegény ember nem találta helyét nagy bánatában, olyan szomorú volt, mint a három napos esős idő.

— Hát kend ugyan miért búsul? kérdi a felesége.

— Oh hagyd el feleség, ne is kérdezd, úgy sem tudsz segíteni az én bajomon.

— Hátha mégis segíthetek, — mondja az asszony.

Addig s addig faggatta az urát, a mig el nem mondta a baját.

— No lássa-e kend, — mondta az asszony, — ezért ugyan kár busúlni, majd segíték én kenden! Hordjon csak jó csomó sarat az udvarra, a többit bizza reám.

A szegény ember jó nagy sarat csinált az udvaron, az asszony meg belé feküdt, jól meghengergőzött benne, hogy csupa sár volt tetőtől talpig. Mikor bement a szobába, kihasította a dunnát, belebújít, a mi toll volt benne az mind rá ragadt. Mikor kibújít a dunnából, olyan volt mint egy szörnyeteg.

Kimegy az asszony a szobából, hát éppen akkor fordul be az ajtón az ördög.

Az asszonynak sem kellett több, szalad egyenesen a dohány palántának.

Látja ezt az ördög, megijed, hogy ez a szörnyeteg még eltapossa a dohány palántát, odakiált a szegény embernek:

— Hé atyafi! hé! Hajdsd el onnét azt a szörnyeteget, mert mindjárt eltapossa a dohány palántát!

De bezzeg megörült a szegény ember, mert már tudta a nevét annak a növénynek.

Az ördög erősen elszégyellette magát, s elkullogott. Most már ismeri mindenki a dohányt: szegény ember, — gazdag ember. Elterjedt az egész világon, nem hiába kapták az ördögtől az első magot.

A szegény ember hídja.

MIKOR Krisztus Urunk a földön járt szent Péterrel, sokszor át járt egy folyón, amelyen nem volt se híd, se palló. Látta ezt egy szegény ember, aki a folyóhoz közel lakott, s azt mondta a fiának:

— Fiam, csináljunk hídat a folyóra, hogy ne kelljen azoknak a szegény vándoroknak mindig a vízben járni.

Mert a szegény ember szegény vándoroknak nézte Krisztust és szent Pétert. Csakugyan csináltak is egy keskeny hídat a folyóra. Olyat, amelyet tudtak, de az éppen jó volt s mikor Krisztus Urunk megint arra jött s meglátta a hídat, erősen megörült neki. Mondja szent Péternek:

— Mit gondolsz, Péter, mit érdemel az a szegény ember, aki ezt a hídat csinálta?

— Az bizony, uram, megérdemelne egy olyan pipát, mely mindig ég; egy olyan zacskót, amelyből a dohány soha ki nem fogy; s egy olyan kulacsot, melyből sohasem fogy ki a bor.

Krisztus urunk mindjárt meg is adta a pipát is, a zacskót is, a kulacsot is.

Azzal elmentek tovább, de egy hét múlva, kettő múlva, megint a hídra kerültek, s Krisztus Urunknak

olyan jól esett, hogy hídon mehet keresztül, hogy ismét kérdezte Pétert:

— Mit gondolsz, Péter, mit érdemelne még ez a szegény ember?

— Megérdemelne az, uram, egy olyan kenyeret, mely soha el nem fogy; egy olyan bicskát, amely soha el nem törik, s egy olyan kaszakövet, amelytől egy húzintásra a kasza megélesedik.

Krisztus Urunk ezeket is megadta a szegény embernek.

Aztán ismét tovább mentek, jártak-keltek a világon mindenfelé. Útközben Krisztus Urunk sok jó embert megjutalmazott, sok rossz embert megbüntetett, de úgy esztendő mulva harmadszor is visszakerült a hídra. A víz éppen nagyon megáradott volt, s Krisztus Urunk most különösen megörült a hidnak.

Mondta Péternek:

— Mit gondolsz, Péter, mit érdemelne még ez a szegény ember?

Mondotta Péter:

— Megérdemelne ez, uram, egy olyan szántóföldet, amely télen-nyáron terem; egy olyan gyümölcsfát, melynek minden időszakban van gyümölcse; s egy olyan kemenczét, amelyben mindig lehessen kenyeret sütni.

— Jól van, Péter, — mondotta Krisztus Urunk — én ezeket is megadom, mert az a szegény ember igazán megérdemli.

Meg is adta mindjárt.

A szegény emberből olyan gazdag ember lett, hogy mikor a fia megházasodott, tizenkét banda húzta, s hét nap s hét éjjel állott a lakodalom.

Az elrabolt királykisasszony.

Egyszer volt, hol nem volt, hetedhétországon is túl, volt egy király, s annak egy szépséges szép leánya.

A királyfik és a hercegek egymásnak adták az ajtókilincset, s éppen arra került volt a sor, hogy a királykisasszony jövendőbélit válasszon magának, de mikor gyülekezni kezdettek a királyfik s a hercegek, hirtelen nagy fergeteg kerekedett, benyargalt az udvarba két sárkány, megragadták a királykisasszonyt, s elvitték nagy Sárkányországba.

Hej Istenem! lett nagy búbánat s szomorúság a palotában. A király egyszeribe kihirdettette ország-világ, hogy annak adja a leányát, s melléje fele királyságát, aki visszahozza nagy Sárkányországból.

Hiszen próbáltak is szerencsét sokan, minden rendű s rangú legények, de egy sem tudta visszahozni a királykisasszonyt.

Volt a király városában egy szegény ember s annak két fia. Jancsinak hívták az egyiket, Pistának a másikat.

Azt mondja Jancsi:

— Édes apám, én elmegyek, szerencsét próbálok, hátha visszahozom a királykisasszonyt.

Mondta a szegény ember:

— Jól van fiam, eredj Isten hírével.

Feltarisznyálják a legényt, elindul hetedhétország ellen. Ment hegyeken, völgyeken át, s egyszer egy rengeteg erdőbe ért. Leül egy fa alá, előszedi az elemózsiát, elkezd falatozni, s amint falatoznék, körülveszi egy nagy sereg hangya.

Megszóllal a legöregebb hangya:

— Te legény, adj ennünk! Három napja nem ettünk semmit.

De a legény, még ami morzsa a földre hullott, azt is összeszedte, még rá is taposott a hangyákra s azzal tovább ment.

Ment, mendegélt, keresztül az erdőn, s ért egy nagy tóhoz. Abban a tóban volt tizenkét kacsa, s amint a legényt meglátták, mind kiúsztak a tó szélére, nyújtogatták a nyakukat, tátogatták a szájukat: ennivalót kértek ezek is a legénytől, de a legény ezeknek sem adott. Még felkapott a földről egy nagy darab fát, s nagy haraggal a kacsák közé vágott.

Tovább megy, s hát még egy hajításnyira sem megy, egy nagy fekete várhoz ér. Gondolja magában, hátha itt van a királykisasszony. Megy a vár kapujához, s jól megdöngeti. Abban a pillanatban kinyílik egy ablak, kinéz rajta egy öreg asszony, s kérdi a legénytől:

— Hát te mit akarsz? Minek jöttél ide?

— Én a királykisasszonyt keresem, akit a sárkányok elraboltak! Itt van-e?

— Itt van, — mondotta az öreg asszony, — csak várj egy kicsit.

Azzal hirtelen visszafordult, hozott egy zsák kását. kiöntötte az ablakon, a zsákot utánna vetette, s lekiáltott a legénynek:

— Elébb ezt a kását szedd belé a zsákba.

A legény szedni kezdi a kását, de, amint öntötte

a zsákba, azon módúlag ömlött is ki, hangya képében. Hiába kinlódott, hiába erőlködött, ami kását felszedett, s a zsákba öntött, mind hangyává lett, s kimászott a zsákból.

Egész nap, s egész éjjel egyebet sem csinált a legény, mind szedte a kását. Akkor kijött az öreg asszony, hozott magával tizenkét kulcsot, azt belevetette egy tóba s mondta a legénynek:

— Ezt a tizenkét kulcsot keresd meg, ha meg akarsz szabadítani a királykisasszonyt.

A legény egész nap kereste a tizenkét kulcsot, de egyetlenegyét sem talált meg. Harmadnap reggel megy a várkapuhoz, s nagy mérgesen elkezd dőngetni.

Kinéz az öregasszony az ablakon, s kérdi:

— Mit akarsz?

— Eresszen be! meg akarom szabadítani a királykisasszonyt.

— En beereszthetlek, de azt nem köszönöd meg, — mondotta az öreg asszony. — Egy zsák kását nem tudtál összeszedni; a kulcsokat nem tudtad megtalálni, hogy tudnál birni két sárkánnyal?

Hanem a legény addig dőngette a kaput, hogy a vén asszony mégis beeresztette.

Bemegy az udvarra, s mondja neki az öreg asszony:

— Látod-e, ott ül a két sárkány s a királykisasszony, fehér lepedővel betakarva. Eredj oda, s ha eltalálsz, hogy melyik a királykisasszony, viheted.

Odamegy a legény, s azt mondja:

— A középső a királykisasszony!

Abban a pillanatban a két sárkány nagyot dobantott a lábával, de akkorát, hogy a föld megnyílt belé, s a legény eltűnt, mintha nem is lett volna.

Otthon csak várták, várták a legényt, de hiába várták. Eltelt egy kerek esztendő, s csak nem került vissza. Azt mondja a szegény ember a kisebbik fiának, Pistának: eredj fiam, indulj utnak, s vagy hozod vissza a királykisasszonyt, vagy nem, a bátyádat hozd vissza.

Feltarisznyálják Pistát, elindul, megy, mendegél éppen azon az uton, ahol a bátyja ment. Beért abba a rengeteg erdőbe, leült egy fa alá, s elkezdett falatozni.

Hát őt is körülveszik a hangyák, s kérik: adjon nekik valamit Isten nevében.

— Hogyne adnék, Istennek állatkái! Tudom, sokat éheztek, sokat sanyarogtok, legyen egyszer jó napotok.

Egy jó marék kenyérmorzsát hintett a hangyáknak, s mikor azt megették, még egy marékkal, s úgy ment tovább. Elér a tóhoz, s hát az a tizenkét kacsa kiúszik mindjárt a tó szélére. Nyújtogatták a nyakukat, táto-gatták a szájukat: ennivalót kértek ők is Isten nevében. Ami kenyere volt, mind odaadta a kacsáknak.

Tovább megy, a várhoz ér, szép csöndesen kopogtat a kapun. Az öreg asszony mindjárt kihajolt az ablakon.

— Mit akarsz?

— A bátyámat keresem s a királykisasszonyt, akit a sárkányok elraboltak.

— A bátyádat keresheted, mert azt a föld elnyelte, de a királykisasszonyt itt találod, csak várj egy kicsit.

Azzal leöntött egy zsák kását, s mondá a legénynek:

— Ha meg akarod szabadítani a királykisasszonyt, ezt a kását mind egy szemig szedd belé a zsákba.

Szedni kezdi a legény a kását, hát egyszerre csak tenger hangya lepi el a földet. Szedik össze a kását, hordják a zsákba, s egy szempillantás alatt tele volt zsák, egy szem kása sem maradt a földön.

Kinéz az öreg asszony az ablakon, s összecsapja a kezét:

— No fiam! még ilyen csudát sem láttam világon való életemben.

Azzal ledobta a tizenkét kulcsot is a tóba, s mondta:

— Ha még ezeket is kihalászod a tóból, jöhetsz bátran.

Hiszen összeszedte hamar a kulcsokat, bele sem kellett mennie a tóba.

A tizenkét kacska egy szempillantásra kihalásztta a kulcsokat, vitték a legénynek. Megy a legény a kapuhoz, kopogtat, s kiszól az öregasszony:

— Megtaláltad-e a kulcsokat fiam?

— Megtaláltam, öreganyám! Itt van mind a tizenkettő!

— No, most bejöhetsz.

Bemegy a legény az udvarra, ott ült most is a két sárkány s a királykisasszony az udvar közepén, fehér lepedővel földig letakarva.

Mondja az öregasszony:

— Eltalálnád-e, hogy a három közül melyik a királykisasszony?

Mondja a legény:

— Ha jól szemlélem, ott ül jobb felől. Igaz-e, öreganyám?

— Igazad van, édes fiam, nesze itt egy kard, szúrd keresztül mind a két sárkányt, amíg észre vennének.

Hiszen kétszer sem mondatta magának ezt a legény. Fogta a kardot, úgy keresztül szúrta mind a két sárkányt, hogy egyszeribe fűbe harapott mind a kettő.

Haza viszi a királykisasszonyt, de bezzeg volt nagy öröm. A király nem nézte, hogy a legény ki fia-borja,

neki adta leányát, s fele királyságát. De jó szívvel ment a királykisasszony is hozzá, mert szemre való volt a legény. Hét nap, s hét éjjel tartott a lakodalom, hanem akkor azt mondta a legény:

— Feleség, nekem nincsen maradásom, amíg a bátyámat meg nem találok.

Gondolja magában, visszamegy nagy Sárkányországba, hátha az öreg asszony útba tudja igazítani. De bezzeg most nem ment gyalog. Felült a legszebb, s legjobb lovára, repült, mint a gondolat: reggel indult, s este már ott volt a fekete várban.

Bemegy az öreg asszonyhoz, fogadja nagy örömmel:

— Bátyádat keresed, úgy-e?

— Azt keresem, öreg anyám. Míg meg nem találok nincs addig nyugvásom. Ugyan bizony nem tudna-e utba igazítani?

— Én megmondhatom, fiam, hogy hol a bátyád, de nem hiszem, hogy meg tudnád szabadítani. Van itt az erdőben egy óriás, olyan magas, mint egy torony; olyan széles, mint egy ház; a szája akkora, mint egy kemence. Ennek az óriásnak a hasában van a te bátyád. Ha meg akarod szabadítani, neked is le kell kerülnöd az óriás hasába, aztán a te dolgod, hogy kerültök ki onnét.

Gondolkozik a legény, gondolkozik az öreg asszony is, hogy s mint lehetne ezt megcselekedni.

Azt mondja egyszer az öreg asszony:

— Hallod-e, csináltass magadnak tiszta aczél gúnyát; tetőtől-talpig rakasd tele tűvel; mikor aztán az óriás ide jó a tóra inni s lehajlik, ugorj bele a szájába a kardoddal vágd ki a hasát s szépen bújzatok ki belőle.

Megköszöni a legény a jó tanácsot, bevágat a városba, csináltat magának aczél gúnyát; tűvel jó sűrűn kirakatja, azzal vissza a tóhoz, meglesi az óriást, mikor

éppen lehajlik, hogy igyék: hopp, bele a szájába, be a hasába s hát ott a bátyja.

— Adj, Isten, bátyám! Hát te mit csinálsz itt?

— Én bizony itt vagyok, minden nappal eltelik egy nap. Hát te hogy kerültél ide?

— Én, úgy a hogy, csak gyere utánam.

Azzal kihasította az óriás hasát, szépen kísértáltak, felültek a paripára, haza vágattak, apjukat, anyjukat, minden nemzetségüket magukhoz vették, s még ma is élnek, ha meg nem haltak.

A szent föld.

A mint az Isten a világot megteremtette, egyszerre akadt minden földnek gazdája, — csak a szent föld maradt gazdátlanul.

De lassankint megismerték ezt a földet a népek, s ez is, az is szerette volna birni.

Sorban mentek az Úr Istenhez a különféle népek, s kérték: hogy adja nekik.

Először a török ment az Ur Istenhez, s kérte alá-
zatos szívvel:

— Uram, Teremtőm! add nekem a szent földet!

Mondta az úr:

— Most nem adom!

A török után elment a magyar:

— Uram, Teremtőm! add nekem a szent földet.

A magyarnak is azt mondta az Isten:

— Most nem adom.

A magyar után ment a német:

Uram teremtőm! add nekem a szentföldet.

Mondta az úr:

— Gyere holnap reggel.

Aztán ment a zsidó.

— Uram, Teremtőm! add nekem a szentföldet.

Mondta az Úr:

— Gyere holnap reggel.

A zsidó után az oláh ment az Úr szine elé.

— Uram, Teremtőm! add nekem a szent földet!

Ennek is azt mondta:

— Gyere holnap reggel.

Másnap reggel a török megint elment az Istenhez s kérte ismét:

— Uram! add nekem a szentföldet.

Mondta az Úr:

— Legyen a tied.

Bemegy a török után a magyar, de még a száját föl sem tálthatta, mondotta az Úr:

— Már elkéstél, magyar! A szentföldet oda adtam a töröknek.

Mondja a magyar:

— Ez nagy dolog...

No, ha nagy — mondá az Úr, — legyen a tiéd a nagy dolog.

És csakugyan azóta a magyaré a legnagyobb dolog

Bemegy a magyar után a német, s mondja az Úr előre:

— Elkéstél, német! A töröké már a szentföld.

— Szép dolog! — mondja a német.

— No ha szép, — mondá az Úr, legyen a tiéd ezután a szép dolog.

S azóta a németnek mindene szép: háza, földje s minden jószága.

Kijön a német, bemegy a zsidó:

— Uram! add nekem a szentföldet!

— Nem lehet, — mondá az úr, — már a töröké.

— Ez hunczutság, — kiáltott a zsidó nagy mérgesen.

— No ha hunczutság, — mondá az Úr, — legyen a tiéd a hunczutság.

Azóta a zsidóé a hunczutság.

Kijön a zsidó, — bemegy az oláh, de már messziről szól az Úr:

— Ne is beszélj hiába, már a töröké a szentföld.

— Akkor hát elkéstem, mondja az oláh.

— No, ha elkéstél, — mondá az Úr, — legyen a tiéd az elkésés.

Azóta az oláh mindenünnen elkésik.

A beteg király.

EGYSZER volt, hol nem volt, hetedhétországon is túl, még az Operenciás tengeren is túl, volt egy király. Ez a király olyan nehéz betegségbe esett, hogy hiába hívták össze a világon, amennyi csuda-doktor volt, egy sem tudta meggyógyítani. Volt a királynak egy öreg vadásza, egy soktudó ember. Ez egyszer fölment hozzá s azt mondta:

— Felsőges királyom, többet a doktorokra ne költ-
sön, mert úgy sem tudják meggyógyítani; hanem ha
valaki fölmenne annak a nagy cseresznyefának a tetejébe,
amelyik felségednek a kertjében van s onnan ledobna
egy cseresznyét, felséged egyszeribe meghalna szép halál-
lal s legalább többet nem kínlódnék.

Mondta a király:

— Óh, de jó volna, ha úgy lehetne, mert igazán
megelégettem a sok s nagy szenvedést.

Egyszeribe kihirdettette az egész országban, hogy
aki felmászik arra a cseresznyefára s a tetejéből ledob
egy cseresznyét, annak adja egyetlen leányát s fele
királyságát. Hiszen jöttek mindenfelől a legények: her-
czegek, grófok, bárók, hosszú süveges tótok s mind ajál-
koztak, hogy ők fölmásznak arra a fára. Az ám, de az

a fa olyan vastag volt, hogy ezer ember sem tudta volna átölelni. S olyan magas, hogy a felső ága az eget verte. Próbálták sorba a legények, de még jóformán az alsó ágáig sem tudtak felkapaszkodni: nagy szégyenkezve visszaereszkedtek s elkullogtak a király udvarából.

Meghallja ezt egy kondás fiú, hogy mit hirdettek ki a király. Fölmegy a palotába s ajánlja magát.

— Felséges királyom, életem, halálom kezébe ajánlom, én is próbálok egyet.

— Hagyd el fiam! — mondotta a király, — ha az a sok világhíres vitéz nem tudott felmászni, akkor te hogy tudnál. Eredj, csak őrizd a disznókat.

Elmegy a kondás fiú nagy búsan, de nem volt maradása. Másnap megint felment a királyhoz s ajánlotta magát.

De a király akkor is elküldötte.

Gondolja magában a fiú, harmadszor is szerencsét próbál, s ment harmadnap is a király színe elé. S addig beszélt, addig kérte a királyt, amíg azt nem mondta:

— Jól van fiam, eredj, ha nem kedves az életed!

Hej Istenem, örült a kondás fiú. Csináltatott az udvari kovácscsal három pár vasbocskort s egy kicsi baltát, azzal nekiindult a cseresznyefának. Belevágja a baltáját a fába, neki rugaszkodik, a fának az alsó ágába belekapaszkodik, aztán csak vágta feljebb, feljebb a baltát, úgy mászott felfelé, mint a mókus.

Mikor már hét nap s hét éjjel mászott, mit látnak szemei! A cseresznyefának egyik ágán egy gyémánt-palotát. Gondolja magában, ő bizony betér ide, s egy kicsit megnyugszik. Bemegy a palota kapuján, fel a garádicson; be az első szobába; be a másodikba, harmadikba, s hát ott egy olyan szép királykisasszony ül, hogy amint reá

nézett, szinte elveszett a szeme világa. Köszön illendőképben, a királykisasszony fogadja, s kérdi:

— Ugyan bizony, hogy kerültél ide? mi jóban jársz?

Mondja a fiú, hogy miben jár.

— Oh, — mondja a királykisasszony, — ne boldogtalankodjál. Jobb, ha itt maradsz nálam, én felfogadlak asztali inasnak.

Mit gondolt, mit nem a kondás fiú, ő bizony egy szóval sem kérette magát: ott maradt inasnak. Telik, múlik az idő. Egyszer a királykisasszony felöltözik szépen, aranyos, gyémántos köntösbe, beleül a hatlovas hintájába s elhajtat a templomba, de még a hintóról is visszakiáltott az inasnak:

— Hallod-e, mire visszajövök, az asztal szépen meglegyen terítve.

Azzal a királykisasszony elhajtattott, az inas pedig tett-vett a szobában.

Aztán ment egyikből a másba; benézett ide is, benézett oda is. Szeme-szája elállt, annyi drága fényes portéka, volt ottan. Hanem mikor úgy a tizedik szobába ért, még csak akkor csodálkozott el igazán. Mit gondoltok, mi lehetett ottan? Ott bizony egy réz-szórú paripa.

Nem volt a világon amellet senki. Egyedül állott a réz-jászol előtt. Fel volt szépen kantározva, nyergelve. Amint belépett a szobába, megszólal a réz-paripa:

— Hát te minek ülsz itthon, te legény? Nyúlj be a balfülembe. Ott van egy dió, vedd ki. Abban a dióban van egy réz-gúnya. Azt hirtelen szedd magadra, aztán ülj a hátamra, hadd vizlek a templomba. De jól vigyázz! Hamarabb kijöjj, mint a királykisasszony, hogy amire haza jön, az asztalt megteríthesd.

Kiveszi a legény a diót a paripa rüléből, magára

szedi nagy hirtelen a réz-gúnyát; felül a paripára, s úgy elnyargalnak, mint a gondolat, még annál is sebesebben. Bemegy a templomba, beül az első székbe a férfiak közé, éppen szembe a királykisasszonnyal, de bezzeg míg a pap prédikált, a királykisasszony mind őt nézte, le sem vette róla a szemét. Hanem mikor a pap Áment mondott, a legény hirtelen kifordult a templomból s mire a királykisasszony a hintójába ülhetett, ő már otthon volt a palotában. Levetette a réz-gúnyát, visszaöltözött inasnak s mikor a királykisasszony betoppant a szobába, az asztal már meg is volt terítve.

— No te legény, — mondotta a királykisasszony — búsulhatsz, hogy nem jöhettél a templomba, mert volt ott egy olyan szép királyúrfi, amilyent még a világ nem látott.

A legény nem szólott semmit, csak tett-vett az asztalon. Megint mondja a királykisasszony:

— Ha inas nem volnál, azt hinném, hogy a te testvéred volt, mert a képe éppen olyan, mint a tied.

A legény most sem szólt semmit, csak tett-vett az asztalon.

Hát ez így ennyibe maradt.

Következő vasárnap ismét templomba megy a királykisasszony, de a legény csak ezt várta. Ment a réz-paripához.

— A templomba szeretnél menni úgy-e? — kérdezte a réz-paripa. Én most nem viszlek el, hanem eredj a másik szobába, ott van a testvérem, az ezüst-szűrű paripa, az majd elvisz.

Bemegy a legény a másik szobába, hát csakugyan ott van az ezüst-szűrű paripa, fölnyergelve, kantározva, s szól a legénynek:

— Hamar, hamar! vedd ki a diót a fülemből! Színezüst gúnya van benne, vedd magadra, de azt előre megmondom, hogy mikor a pap Áment mond, jőjj ki a templomból, hogy idejében haza érhessünk.

Hej Istenem! volt nagy álmétkedés a templomban, mikor a legény beült az első székbe! Mert volt, amilyen szép volt a réz-gúnyában, de az ezüst gúnyában még százszorta szebb volt, s a királykisasszony ahogy rávetette a szemét, többet le sem vette róla. Hanem az igaz, hogy még az Áment sem merte megvárni a legény. Kifordult a templomból, fel a paripára, s haza, mint a gondolat. De még a királykisasszony sem várta meg, míg a pap Ament mond. Szaladott ki a templomból, s reá kiáltott a kocsisra:

— Hajts! hajts! Ha mind a hat ló kidől, úgy is utól kell érnünk azt a legényt.

Hiszen a hat ló ki is dőlt, de a legényt nem is érték utól. Mire a királykisasszony hazaért, az asztal már meg volt terítve.

Reá támadt a legényre:

— Voltál-e a templomban?

— Hát én hogy lettem volna, — mondotta a legény, — mikor asztalt kellett terítenem.

A királykisasszony nem szólt többet, de úgy meg-

megmérgeződött, hogy egy befaló falás nem sok, annyit sem tudott enni. Lefeküdt az ágyába, s föl sem kelt egy hétig.

Na, elkövetkezik a harmadik vasárnap. Akkor föl-kelt a királykisasszony, s tizenkét paripát fogatott a hintájába, úgy ment a templomba. De ment utánna a legény is, még pedig arany-szűrű paripán. Mert az volt az ezüst-szűrű paripa mellett való szobában s annak a fülében arany-gúnya volt. Azt vette magára a legény.

Beül a legény az első székbe, a pap belefog a prédikációba, de a királykisasszony hol felkelt a székről, hol leült. Nem tudta, mit csináljon. Szeretett volna előbb kimenni a legénynél, de szégyelte ott hagyni a prédikációt.

Hanem a legény nem szégyenlette. A prédikáczió-nak még felét sem várta meg, hirtelen kifordult a templomból, fölkapott a paripára s elvágtatott, mint a sebes szélvész.

De a királykisasszony sem gondolt többet a prédikációval. Kiszaladt a templomból, odaszólt a kocsisnak:

— Hadd menjenek, mint a fergeteg, ha a kutyáké lesz is mind a tizenkettő!

Hiszen ment is az a tizenkét ló mint a fergeteg. Ki is dőlt a palota kapuja előtt mind a tizenkettő, de még csak a nyomába sem értek az arany-szűrű paripának, mert az egyet ugrott, kettőt szökött, s mire a királykisasszony hazaért, már megette az abrakot.

Benyit a királykisasszony a szobába nagy széllel-lobbal, reá támad a legényre:

— No te legény, kétszer bolonddá tettél, de többet nem téssz bolonddá. Úgy-e, te voltál a templomba?

A legény nem szólt semmit, csak egy kicsit elmosolyodott.

— Nem mersz szólani úgy-e? Látom, hogy te voltál.

Akkor aztán megszólalt a legény:

— Minek tagadnám, felséges királykisasszony. Én voltam.

— Bizony, ha te voltál, itt is maradsz örök életedre. Akárki vagy, akármi vagy, nem bánom: az én uram léssz te.

Ott helybe papot hívtak, nagy lakodalmat csaptak, s éltek egymással, mint két gerlicze madár.

Telik, múlik az idő. Egyszer a legény, mikor a felesége nem volt honn, járt-kelt a szobában, s hogy, hogy nem, a palota legszélső szegletében, betévedt egy kicsi kamarába. Hát Uram, Teremtőm, mi volt ott! Egy tizenkét fejű szörnyeteg lógott a falon. Mind a tizenkét feje erős lánczokkal fel volt kötve, a lábán meg mázsás békók. Megszólal a szörnyeteg:

— Ha Istent ismersz, szabadíts meg, mert én ártatlanul szenvedek itt, keserves rabságban.

A legénynek jó szíve volt, lánczot, békót levett a szörnyetegről, s szabadon eresztette, hogy menjen Isten hírével. Aközben haza jön a felesége, s megtudja, hogy mi történt.

— Jaj! mit tettél te boldogtalan? Hiszen azt még az apám záratta volt el, mert egyszer el akart rabolni engem. Most már strázsálhatsz éjjel-nappal, mert az a szörnyeteg visszajön, addig meg nem nyugszik, amíg engem el nem rabolhat.

No, az asszonynak igaza is volt. Hiába strázsálta az ura. Hiába strázsálták a katonák. Egyszer egy fergeteges éjjel eljött a szörnyeteg, fölkapta az asszonyt s úgy eltűnt vele, mintha a föld nyelte volna el.

Hej Istenem! lett nagy szomorúság, búbánat. Nem

találta helyét a legény. Nem tudta, mit kezdjen, merre induljon, hogy a feleségét megtalálja. Bement abba a szobába, melyikben az aranyszőrű paripa volt s keserves sírással a nyakába borult. Kérdi a paripa:

— Hát téged mi lelt, édes gazdám? Miért sírsz olyan keservesen?

— Hogyne sírnék édes lovam, mikor a feleségemet elvitte a tizenkétfjú szörnyeteg.

— Egyet se sírj, édes gazdám. Ül a hátamra. Tegyük próbát, hátha vissza tudjuk hozni.

Felül a legény a paripára, s az neki vágtat a világnak. Repülve-repül hegyeken által s egyszerre csak megáll egy kút mellett. Hát Uram

Teremtőm, ki volt ott? A legénynek a felesége. Ruhát mosott a kútnál s keservesen sirdogált.

De lett öröm, Istenem, nagy öröm! Mondta a legény:

— Ülj ide, feleség, a nyeregbe. Ne sírj, ne keseregj többet.

— Én felülhetek, — mondotta az asszony, — de sokáig úgy sem mehetünk, mert úgy is utól ér a szörnyeteg s akkor vége az életednek. Jobb, ha itt hagysz engem.

Hanem a legény nem gondolt ezzel a beszéddel. Felkapta a feleségét a nyeregbe s elvágatott, mint a madár, olyan sebesen. Hiszen vágatathatott, mert a szörnyeteg észrevette, hogy eltűnt az asszony. Fölkapott az ötlábú paripájára s a palota kapujánál utól érte. Azt mondta a legénynek:

— No, te legény, egyszer megszabadítottad az életemet, én is megkegyelmezek egyszer a te életednek, de többet úgy jőjj a feleséged után, hogy szörnyű halálnak halálával halsz meg.

Azzal megfogta az asszonyt, s elvágatott vele. De még csak most eredett búnak igazán a szegény legény.

— Hát most mit csináljak? — kérdezte az arany-szőrű paripától.

— Ne búsulj, édes gazdám. Csak egy kicsit pihenek, s még egyszer szerencsét próbálunk.

Egy órát, kettőt pihennek, visszavágatnak ahhoz a kúthoz. Az asszony ott volt akkor is, mosott, sírt keservesen, de a legény most egy szót se szólt, csak felkapta a nyergébe s repült vele árkon, bokron át.

Észreveszi a szörnyeteg, hogy megint eltűnt az asszony. Fölkap a lovára nagy mérgesen, fújja a lángot mind a tizenkét szájából s mikor a legény éppen keresz-

tül akart ugratni a palota kerítésén, megragadta, tizenkét darabba szakgatta s az asszonnyal visszavágtatott.

Éppen akkor repült oda tizenkét holló. A tizenkettőből tizenegy föl akarta falni a legénynek a testét, de a tizenkettedik, az öreg holló azt mondta:

— Ne bántsátok! Jól esett-e nektek, mikor a tizenkettedik testvéreteket elpusztították? Jobb lesz inkább, ha összerakjuk a testét, s feltámasztjuk szegényt.

Arra mind a tizenkét holló szerte repült. Hoztak mindenféle csoda-füveket, azokkal a legény testét összeforrasztották, s hát Uram, Istenem, egyszeribe talpra állott, s hétszerite szebb s erősebb volt, mint annakelőtte.

Azt mondta most az öreg holló:

— No, te legény, tudom én, mi a bajod. A feleségedet akarod visszaszerezni a szörnyetegtől. Hanem a te lovaddal többet ne is próbálj. Van innen hetvenhét mértföldre egy fekete vár. Arról ismered meg, hogy a négy sarkára négy emberfej van kiszegezve. Abban a várban egy vén boszorkány lakik. Annak a vén boszorkánynak van négy lova. Három arany-szűrű, a negyedik vasderes. Ez olyan sovány, hogy a lábán is alig tud állani. Ezt a négy lovat emberfia még nem tudta megörzeni, de te csak vállald el az őrzését, s ha jól megőrzötted, egyéb bért ne kérj annál a sovány csikónál: azzal elhozhatod a feleségedet.

Megköszöni a legény a jó tanácsot. Elindul, megy, mendégél s meg sem áll, amíg arra a fekete várra nem talál. Bemegy a várba, köszönti a boszorkányt s mondja, hogy mi jóban jár.

— Jól van, fiam, — mondja a boszorkány, — én kezedre adom mind a négy lovat, de ha náluk nélkül jössz haza, bizony mondom, karóba kerül a fejed. Ám, ha jól megőrzöd, kérhetsz akármit.

Kimegy a legény a négy lóval a selyem-rétre. Ott a kantárt kihúzza mind a négynek a fejéből, békót vet a lábukra, de azoknak ugyan vethetett, mert mindjárt úgy lerúgták, mintha rajtuk se lett volna, s egy szempillantásra elnyargaltak négyen négy felé. Azt sem tudta szegény legény, melyik után szaladjon. De hiába is futott volna, mert a lovak eltűntek, mintha föld nyelte volna el.

Amint járkál nagy búsan, szembe jön vele egy ficzkó legény s kérdi tőle:

— Hát te mit keressz, testvér?

Mondja a legény, hogy mit.

— Nálad van-e mind a négynek a kantárja?

— Itt van mind a négy.

— Add csak ide. Mindjárt elékerítem én a te lovaidat.

Odaadja a kantárt, mind a négyet. A legényecske térül-fordul a réten, egy kicsit eltűnik a szeme elől, s egyszer csak jön vissza a négy lóval.

Hazavezeti nagy örömmel, de bezzeg nem örült a boszorkány. Azt mondta a legénynek:

— No jól van, megőrzéd a lovaimat, pedig szerettem volna, ha karóba kerül a fejed. Hát most csak mondjad, mit adjak?

— Nem kell nekem semmi egyéb, öreg anyám, csak az a sovány csikó.

— Mit beszélsz te boldogtalan? Kérj inkább aranyat, amennyit elbirsz. Hiszen ezt a csikót neked kell vinned, nem hogy ő vigyen téged.

— Nem bánom én, öreg anyám, ha a hátamon viszem is. Nekem csak ez a csikó kell.

Mit volt, mit nem tenni a boszorkánynak, odaadta a sovány csikót. De azt igazán alig tudta kihúzni

a fekete várból, olyan gyenge volt. Mikor onnét nagy nehezen kiértek, még az a ficzko legény is hozzájuk szegődött. Együtt húzták a kötőféknél fogva.

Mennek, lépegetnek nagy lassan. Egyszer csak egy pocsolóához érnek s abba beleromlik a csikó. Megmérgeződik a legény, mondja nagy haraggal:

— No, ezért ide jöhöttem! Ott hagyta a pocsolóban.

De még egy hajításnyira sem mehettek, nagyot nyerít a csikó:

— Gyertek vissza! Csak meg akartalak próbálni. Üljetek rám mind a ketten. elviszlek a világ végire is.

Visszamennek a legények, kiszökik a csikó a pocsolóából, reá ülnek, azzal a csikó feláll a két hátulós lábára s neki rugaszkodik a magas levegő-égnek. Repült, mint a gondolat. Zúgott, búgott a levegő utánna s egyszerre csak, hopp! letoppant a kútnál. Ott volt az asszony most is a kút mellett, sírva mosta a ruhát. Egyszeribe felkapták, közre ültették s azzal nekivágtatott a csikó, de nem a földön, hanem a levegő-égben.

Jó haza a szörnyeteg slátja, hogy volt asszony, nincs asszony. Fut a lovához, felül reá, de a ló azt mondja:

— Jobb, ha el sem indulunk, mert az én testvérem vitték el az asszonyt, azon a világhíres vasderesen.

— Nem bánom én, akármin vitték el, rikkantott a szörnyeteg. Indulj s repülj utánnuk, hogy a kutyák egyék meg a húsozat!

Indulnak, vágtatnak, mint a sebes szélvész, de mikor egy hajításnyira közeledtek volna a vasdereshez, a vasderes visszanyerített a testvérenek:

— Dobb le!

Abban a pillanatban felrúgott a ló. A szörnyeteg lefordult a hátáról s izzé-porrá törött minden porcikája. Akkor aztán a ficzkó legény ült a vasderes testvérének a hátára, úgy vágattak haza a palotába.

Haza mennek, örvendeznek, de egyszerre csak elszomorodik a legény.

— Hát téged mi lelt? — kérdi az asszony.

— Haj! ne is kérdezd. Azzal jöttem ide, hogy

ennek a cseresznyefának a tetejéből egy cseresznyét ledobjak, mert addig nem tud meghalni a királyunk. Pedig azt ígérte nekem, hogy ha azzal a cseresznyével megváltom sok nagy szenvedésétől, reám hagyja leányát s fele királyságát. De nekem most nem kell sem a leánya, sem a királysága.

Mondja a másik legény:

— Azért egyet se búsulj, testvér. Majd ledobom én azt a cseresznyét, hadd legyen az enyém a leánya s fele királysága, a másik fél pedig maradjon neked.

Azzal kifordult az ajtón a ficzkó legény, egy

szempillantásra felmászott a fa tetejére, ledobta a cse-
resznyét, aztán mentek le mind a hárman. S hát amikor
leérték, éppen temették a királyt.

Temetés után a két legény kétfelé osztotta az
országot. Az, amelyiknek nem volt felesége, elvette a
királykisasszonyt, s még ma is élnek mind a négyen, ha
meg nem haltak.

OSZK

A kis kanász meg a farkas.

GYSZER volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, még az üveghegyeken is túl, ahol a kis kurta farkú malacz túr, volt egy kanászgyerek. Ez a kanászgyerek az erdő szélén lakott, s egy este, mikor éppen lefeküdt, az ajtóra jött egy farkas s beszólt neki:

— Kis kanász, ereszd be a fejemet!

— Nem eresztem én, — mondotta a kis kanász, — mert megeszel.

— Ne félj, kis kanász, csak egy kicsit melegedni akarok.

A kis kanász kinyitotta az ajtót annyira, hogy a farkas bedughatta a fejét.

Akkor meg arra kérte a kis kanászt:

— Kis kanász, ereszd be a derekamat is.

— Nem merem, mert megeszel.

— Ne félj, kis kanász, csak melegedni akarok.

tette

Eres

az i

s a

a fa

s mo

farka

got a

egy

túl l

a sz

kisza

pillá

Ugy

száz

egyn

a fá

kaná

fark

tetej

tedn

szak

A kis kanász jobban kinyitotta az ajtót, beeresztette a farkasnak a derekát is.

— Jaj, de jó meleg van! — mondotta a farkas. — Ereszd be, kis kanász, a farkamat is, hadd melegedjék az is.

Gondolta a kis kanász: ha már bent van a feje s a dereka, hadd legyen benn a farka is, s beeresztette a farkast egészen.

A farkas mindjárt letelepedett a kemencze mellé, s mondta:

— Kis kanász, adj kenyeret s szalonnát!

Adott neki kenyeret s szalonnát. Hanem mikor a farkas elszundított a jó vacsora után, meggondolta a dolgot a kis kanász: ha fölébred, még őt is megeszi, — hirtelen egy fazék vizet forralt, kiment a házból, az ablakon keresztül leforrázta a farkast, hogy a fejéről egyszeribe lesúvadt a szőr, s azzal nagy hirtelen felmászott egy fára.

Hej! Uram, Teremtőm, nagyot ordított a farkas, kiszaladt a házból, felordította az erdőt, s egy szempillantás alatt összecsődült három híján száz farkas. Ugy orgonált s úgy csattogtatta a fogát a három híján száz farkas, hogy zengett, zúgott belé az erdő.

Aztán odament a fa alá a három híján száz farkas s egymás fejetetejére állott, hogy a kis kanászt levegyék a fáról. De a három híján száz farkas nem érte fel a kanászt. Erre elkezdettek ordítani, s még jött három farkas, s azok felállottak a három híján száz farkas fejetetejére.

No kis kanász! most mit csinálsz? Vége az életednek!

Ő bizony egyet gondolt s elkezdett kiabálni torkaszakadtából:

— Forró vizet a kopasznak! Forró vizet a kopasznak!

Hej, megijedt a kopasz farkas, kiugrott az egy híján száz farkas alól, s az egy híján száz farkas úgy lesuppant, hogy egyszeribe megdőglött valamennyi.

A kopasz farkas elszaladt világgá, az egy híján száz farkas bőrét meg lenyúzta a kis kanász, s eladta a vásáron jó pénzért.

Ha a kis kanász az egy híján száz farkas bőrét el nem adta volna, az én mesém is tovább tartott volna.

OSZK

A kutya meg a nyúl.

A világ teremtésekor az állatok nagy barátságban voltak egymással, nem üldözte egyik a mászt, mint most. Különösen nagy barátságban volt: a kutya a nyúlal.

Történt egyszer, hogy több állat összegyűlt egy erdőben, ott nagy tüzet raktak, a tűz körül játszadoztak, mulatoztak. Egyik-másik piritgatta a talpát a tűz melegénél.

A tűz mellé ült a kutya is, piritotta a talpát, de egyszerre csak háta mögé lopódzott a nyúl, s a kutyát játsziságból a tűzbe lökte.

Megmérgeződik a kutya, hirtelen kiugrik a tűzből, látja, hogy a talpáról leperzselődött a szőr. Hiszen neki sem kellett egyéb, mérgében megkapta a nyúl farkát s ketté harapta. Azóta oly kurta a nyul farka, s azóta üldözi a kutya a nyulat, mindenütt, a hol látja, — még ott is, a hol nem látja, csak a nyomát szagolja

A szegény ember krumplija.

Krisztus Urunk a földön jártában-keltében nagyon megéhezett, s amint egy falun ment keresztül, bement a leggazdagabb emberhez: valami enni valót kért Isten nevében. A gazdag ember rá mordult nagy mostohán, s kikergette a házból.

— Takarodj! Semmi sincs.

Tovább ment Krisztus Urunk s betért a faluvégén egy kicsi házba. Egy nagyon szegény ember lakott ottan s ez a szegény ember éppen az asztalnál ült, előtte volt egy tál krumpli: abból falatozgatott, nem volt egyéb vacsorája.

Köszönti Krisztus a szegény embert:

— Jó estét, szegény ember! Adj valamit Isten nevében, nagyon éhes vagyok.

Mondotta a szegény ember:

— Én jó szívvel abból, ami van, de nincs egyebem ennél a krumplinál. Ülj le s egyél!

Krisztus Urunk leült az asztalhoz, a szegény emberrel ketten megették a tál krumplit, akkor aztán összekulcsolta a kezét, áldást mondott a szegény ember asztalára, s hát abban a szempillantásban a tál megtelt krumplival. Azzal elbucszott a szegény embertől, folytatta vándor útját, de a krumpli azután sem fogyott ki a szegény ember tálából.

Nagy híre ment ennek, csudájára jártak minden föl. Oda ment a gazdag ember is, s mikor látta nagy csudát, föltette magában, hogy csak kerüljön még egyszer a házához az a koldus, — mert annak ézte Krisztus Urunkat, — nem kergeti el, hanem leül-ti, urasan megvendégeli, hátha majd megáldja az ő asztalát is.

Csakugyan úgy történt, ahogy a gazdag ember gondolta. Kevés idő múlva Krisztus Urunk visszatért a pluba, s betért a gazdag emberhez. Bezzeg fogadta most nagy szivességgel. Leültette az asztalához, s először is egy tál krumplit hozatott be s kínálta Krisztus Urunkat:

— Egyél, szegény ember, egyél!

Krisztus Urunk evett a krumpliból, ki is ürült a tál, de nem termett helyébe más krumpli, mint a szegény embernél.

Mondja a gazdag ember:

— Ugyan bizony, te vagy-e az a koldus, aki megáldottad volt a szegény ember asztalát?

— Az én vagyok, — mondá Krisztus.

— Áldd meg hát az én asztalomat is!

Krisztus Urunk összekulcsolta a kezét, valamit mondott is magában csöndesen, de mit mondott, mit nem, — az áldásnak nem lett foganatja, üresen maradt a tál.

Kérdi a gazdag ember:

— Vajjon mi lehet az oka, hogy nálam üresen marad a tál?

Mondá Krisztus:

— Mert nem jó a te krumplid.

Azzal fölkelt az asztaltól, jó éjszakát mondott s ott hagyta a gazdag embert.

Lassankint aztán a gazdag embernek elfogyott

nemcsak a krumplija, de egyebe is. Hiába igyekezett ezután, leszegényedett, semmiféle munkáján nem volt Isten áldása.

Ellenben a szegény embernek folyton-folyvást szaporodott a krumplija, úgy elszaporodott, hogy már nem is tudta, hová tegye a rengeteg sok krumplit. De lett is belőle olyan gazdag ember, amilyen nem volt több a faluban, nem még a szomszéd faluban sem, de még hét vármegyében sem!

Zeta vára.

Zetelakán túl, nem messze, magas szikla tetején állott hajdanában: Zeta vára.

Aki arra jár, még ma is láthatja ennek a várnak a romladékát. Nem sokkal azután, hogy a magyarok a keresztény hitre kezdetek térni, építtette ezt a várat egy Zeta nevű büszke nagy úr, pedig lent, a hegy tövében, a Cselő völgyében, gyönyörű palotája volt — olyan, hogy messze földön nem volt párja. De Zeta, nehogy ráérőltethessék az új hitet, fényes palotáját földig romboltatta s a hegy-tetejére épített egy várat.

— Oda menjen, kinek az élete nem kedves!

Zetának két leánya s egy fia volt. A leányok vele laktak a várban, hanem a fiú ritkán ült otthonn. Háború volt akkor a magyarnak az élete — nem ült otthonn, a ki kardot tudott forgatni.

Eszkendő-esztendő után mult el, mindenféle hírek jöttek a fiatal Zetáról — csak ő nem jött haza. Egyszer az a hire jött, hogy meghalt a csatában: — akkor az apja elsiratta. Mászor az a hir jött, hogy áttért az új hitre: — akkor az apja megátkozta.

— Inkább halt volna meg a hittagadó! — mondotta az öreg Zeta, s többet a fia nevét nem volt szabad kiejteni.

Hanem a fiú egyszer mégis haza jött. Mikor nem is gondolt senki rá, fölvágtatott a várba, fehér paripáján.

— Vissza! — kiáltott az apa, — őseid hitét elhagytad, nem vagy az én fiam!

Mondotta szeliden a fiú:

— Ne üzd el fiadat, apám! Inkább térj át az új hitre te is.

Aztán a testvéreihez fordult, akik éppen arany himet varrottak.

— Ugy-e, ti is követtek az új hitre engem?

Feleltek a leányok:

— Mi megmaradunk az apánk hitén.

— Hallod?! kiáltott az öreg Zeta. Nem kell a te jövevény istened! Ki a házamból!

S im halljatok csudát, ebben a pillanatban megdőrdült az ég, megingott a szikla, hogy összeomlott a büszke vár, maga alá temette Zetát s két leányát — csak a fiuval volt az Isten. Fehér táltosával leugratott a vár faláról s nem történt semmi baja.

Összeomlott Zeta vára s eltemetődött — nemcsak Zeta, de vele tenger kincs is. Az omladékok között nehéz vas-ajtók alatt van ma is Zeta kincse s ezek a vas-ajtók megnyílnak minden Szent György napjának az éjjelén....

Azóta sok száz esztendő eltelt s Szent György napján sok ember próbált szerencsét, de aki egyszer bement a megnyílt vas ajtón, többé nem került vissza. Mind azt szerette volna, ha a kincset egészen elhozhatja.

Mire aztán kifelé indultak, a vas-ajtók újra bezárultak, s többet meg nem látták Isten áldott napját. Hanem ennek előtte úgy száz esztendővel, élt Zetelakán egy Botházi nevű ember, ez azt mondta:

— Ami másokkal megtörtént, nem történik meg velem. Elég lesz nekem egy tarisznya arany is, s mig a vas-ajtó újra bezáródnék, kijövök én onnan.

Elkövetkezik Szent György napja. Éjféltkor nagy

lángot vet a vas-ajtó, szörnyü dördüléssel kinyilik s
Botházi bemegy.

Szeme-szája elállott a nagy csodálkozástól.
Tele volt egy nagy pincze: arannyal, ezüsttel,

gyémánttal, szinte megvakult a szertelen ragyogástól. Ott a nagy kincs-halomnak a tövében ült két leány, arany himet varrt mind a kettő.

— Hát ti kik vagytok? Mik vagytok? — kérdi Botházi.

— Mi a Zeta leányai vagyunk, — feleltek a leányok. Hétszáz esztendeje ülünk itt s varrunk hímet.

— S meddig akartok még itt ülni? — kérdezte Botházi.

Feleltek a leányok:

— Ameddig a tehenek meleg tejet adnak, s az asszonyok kendert fonnak.

— No, akkor itt is maradtok míg a világ s még két nap, — mondotta Botházi.

Azzal neki esett az aranynak, szinig töltötte a tarisznyáját.

— Ejnye! — gondolja magában, — bár még egy tarisznyát hoztam volna.

Lekapta a kucsmáját s teletöltötte azt is. Megint sóhajtott:

— Bárcsak még egy kucsmám volna!

Mondották a leányok:

— Siess, mert itt pusztulsz.

— De már a zsebjeimet még megtöltöm!

Hirtelen megtöltötte a zsebjeit s azzal ucczu neki, vesd el magad! szaladott ki a pinczéből.

Épen mikor kitette féllábát az ajtón, akkor csapódott be az ajtó s odaütötte a másik lábát. A kincset kihozta, de az egyik lába ott maradt. Meggazdagodott, de gazdagságán nem volt Isten áldása.

Ahogy jött, el is ment a pénz, nem maradt egyebe, csak a csúf neve: Sánta Botházi.

Azóta békén varrhatnak hímet a Zeta leányok, nem háborgatja senki . . .

Az arany-réten.

EGYSZER volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, még az Operenciás tengeren is túl, volt egyszer egy szegény legény: Erős Péter volt a neve. De nem hiába hívták Erősnek, mert nem akadt ember az egész országban, aki legyőzze. Gondolja magában Erős Péter, ő bizony többet nem marad az országban s elmegy országot, világot látni, s addig meg sem áll, amíg hozzá hasonlatos erős emberre nem talál. Megy, mendegél Erős Péter, hegyeken, völgyeken által, erdőkön, mezőkön keresztül, hét nap s hét éjjel meg sem állott: hetedik éjjel ért az arany-rétre. Arany volt ezen a réten minden fűszál csupa szín-ezüst s ragyogó gyémánt minden virág. Amint megy, mendegél az arany-réten, csak elejébe áll egy derék szál legény s kérdi Pétertől:

— Hát te ki vagy s mi vagy, mit keresel itten?

— Az én nevem Erős Péter, hát téged hogy hívnak?

— No bizony, ha Erős Péter, én meg Erős Mihály vagyok, küzdjünk meg.

Többet egy szót sem szólnak, összemennek, egymásba fogódnak, még a föld is rengett, úgy megküzdö-

lődnek. Ropogott a csontja mind a kettőnek, hullott a testükről a véres verejték, de hiába erősködtek, hét nap s hét éjjel hiában küzdölődtek, egyik a másikat nem tudta földhöz vágni.

— No, — mondja Erős Péter, — látom, hogy egyforma erősek vagyunk, éppen olyan legényt kerestem, amilyen te vagy. Legyünk jó barátok.

— Itt a kezem, — mondta Erős Mihály, — legyünk hát jó barátok. Ne küzdjünk többet egymással. Lessz itt úgymint mindjárt annyi katona, mint amennyi fűszál a réten, mint amennyi csillag az égen, pusztítsuk el azokat.

Még jól ki sem mondta Erős Mihály, hát, Uram, Teremtőm, jönnek a katonák, ellepték a rétet, de úgy ellepték, hogy ég, föld elfeketedett belé. Nosza neki keserednek, botot a kezükbe, ütik, vágják a katonákat, ahol találják, leütnek százat, leütnek ezeret, de mikor azt hitték: no, most már egy sincs több, — mintha csak a földből nőttek volna ki, úgy jöttek elő a katonák.

Azt mondja egyszer Erős Mihály:

— Ennek így sohasem lesz vége, Péter. Látod-e amott azt a sátorot? Abban lakik egy vén boszorkány. Ott ül egy nagy szövőszék előtt, szövö a katonákat. Gyere, pusztítsuk el a vén boszorkányt, s nem lesz több katona.

Bemennek a sátorba, s hát a vén boszorkány csakugyan ott ül a szövőszéken, hányja-veti jobbra-balra a vetőllőt s minden vetésre tiz katona ugrott ki a földből.

Nagyot rikkant erős Péter:

— Megállj, vén boszorkány! Vége az életednek!

Ucczú, felugrik a boszorkány, lecsapja a vetőllőt, kiugrik a sátorból, utána a legények, de egy szempillantásra úgy eltűnt a szemük elől, mintha a föld nyelte

volna el. Néz erre, néz arra Erős Péter, vajjon hová lehetett el a vén boszorkány.

— Gyere csak velem, — mondja Mihály — tudom én, hol lakik.

Elindulnak, mennek az arany-réten.

Egyszer csak mondja Mihály:

— Látod-e azt a nagy hegyet?

— Látom.

— Hát a hegy tetején azt a nagy fekete várat?

— Azt is látom.

— No ha látod, gyere, ott lakik a boszorkány.

Mennek fel a hegyen, fölérnek a várhoz, próbálnak bemenni, kerülgetik mindenfelől, de olyan magas volt, hogy oda még a madár is nehezen repült be.

Próbálják a kapuját, ha ki tudnák nyitni. De azon a kapun akkora lakat volt, mint egy ház. Kinyitották volna, de nem volt mivel.

Megfordulnak nagy búsán, mennek vissza a rétre. Jártak-keltek, ők sem tudták merre, s egyszerre csak szembe jön velük egy ősz öreg ember.

Kérdi az öreg ember:

— Hát nektek mi bajotok, hogy olyan nagy búnak ereszkedett szegény fejetek.

Mondják a legények, hogy mi bajuk: szeretnének bemenni a vén boszorkány várába, de nem tudnak.

— Azért bizony ne busuljatok, — mondja az öreg ember. Menjetek el a gyöngy-patakhöz. Van ott egy virág, az minden éjjélkor megcsendül. Vigyázzatok rá s mikor a csendülését halljátok, egyszeribe szakasszátok le. Azzal a virággal csak meg kell érinteni a lakatot, mindjárt kinyílik.

Megköszönik az öreg embernek a jó tanácsot,

mennek a gyöngy-patakhoz: ott folyt keresztül az arany-rétnek éppen a kellős közepén.

Járnak-kelnek a gyöngy-patak partján fel s alá s hát úgy éjfélkor csakugyan nagyot csendül a virág. De akkorát, hogy csengett bele az egész arany-rét, még azon is túl.

Egyszeribe leszakasszák a virágot, szaladnak ki a hegyen, megérintik a virággal a lakatot s hát az abban a szempillantásban megnyílik, leesik a kapuról. Nagyot döndül a kapu, félre vágódik s a legények bemennek.

Amint mennek az udvaron, szembe jön velük egy öreg ember s egy leány.

Kérdi az öreg ember:

— Ugyan bizony, hogy kerültetek ide?

— Mi bizony a csengővirággal kinyitottuk a kaput,
— mondja Péter.

— Hát aztán minek jöttetek ide?

— Annak, hogy megöljük a vén boszorkányt.

— Bizony, ha annak jöttetek, a jó Isten vezérelt ide, mert úgy tudjátok meg, hogy az arany-rétnek én voltam eddig a királya, de az az istentelen vén boszorkány legyőzött a katonáival, aztán ide hozott engem a leánnyal együtt, s itt tart engem azóta szomorú rab-ságban. Amott van egy szikla, látjátok-e? Abban van egy barlang. Ott lakik a boszorkány. Amikor oda bementek, azt kérdi majd tőletek a boszorkány: éhesek vagytok-e? Ti csak feleljétek azt, hogy: éhesek vagyunk. Akkor leültet az asztalához, ad nektek enni, inni, a mennyi belétek fér. De jól vigyázzatok, amikor fölkel az asztaltól s ki akar fordítani az ajtón, fogjátok meg, mert különben annyi katonát ereszt reátok, hogy míg a világ s még két nap, nem győzitek leölni.

Azt mondja Péter:

— No Mihály, én most eleget tudok. Te csak maradj itt király ő felségével. Egyedül is elvégzem én a vén boszorkány dolgát.

Mihály bizony kétszer sem mondatta magának, mert erőssen megtalálta nézni a királykisasszonyt, aki olyan szép volt, mint égen a csillag.

Elmegy Péter egyedül a barlangba. Néz erre, néz arra, nem lát senkit.

Egyszerre csak a feje fölött megszólal valaki:

— Éhes vagy-e?

— Éhes bizony.

— Hát gyere fel hozzám. — S abban a pillanatban leereszkedett egy seprőnyél.

— Fogódz bele.

Péter belefogószik a seprőnyélbe s a vén boszorkány annál fogvást felrántotta egy rengeteg nagy szobába. De még ilyen szobát sem látott Péter világon való életében. Gyémánt volt a padlaja, arany az oldala, ezüst az ablaka. S volt a közepén arany-asztal, megterítve arany-abroszszal, s azon csupa arany-tányér, aranytál. Asztal körül arany-lócza.

Mondta a vénboszorkány:

— No, Erős Péter, ülj ide! Egyél, igyál! Sok katonámat megölted, de ne félj, mert most jó helyre kerekedtél.

Volt az asztalon étel, ital elegendő, minden, ami jó. Ettek, ittak, vígan voltak. S a vén boszorkány mindigre csak kínálta:

— Igyál, Péter, igyál! — S mondotta magában: Úgysem sokáig iszol.

Mondotta Péter:

— Iszom, öreg anyám, iszom! Igyék kend is. — S mondotta magában ő is.: Úgysem sokáig iszol.

Tovább isznak, iszogatnak. Egyszer csak úgy tesz Péter, mintha elálmosodott volna, nagyokat bólintott, nehezeket pislantott. Egyszer-egyszer még a fejét is hozzá vágta az asztalhoz, hogy nagyokat recscent, roppant az arany-asztal.

A vén boszorkánynak sem kellett egyéb. Felugrik az asztal mellől, indul az ajtónak, de mikor éppen a kilincsre tette a kezét, Péter is felugrik az asztal mellől, megragadja a boszorkányt, s úgy vágja az asztal alá, hogy gonosz lelke egyszeribe kirepült. Azzal benyit a mellékszobába, s hát ott egy rengeteg nagy szövőszék van, azt miszlikbe töri, azzal ment ki egyenesen a királyhoz, s mondta:

— Na felséges királyom, többet ne búsuljon. Elpusztítottam a boszorkányt. Vígan élheti ezentúl a világát.

Hiszen nem is búsult többet a király, mert abban a szempillantásban, amikor a boszorkány gonosz lelke kirepült, megvilágosodott az egész vár. Ragyogott ég, föld, s minden.

Ami katonája még volt a vén boszorkánynak, amíg Péter a boszorkánynál volt, Mihály mind levágta. Most már igazán élhette világát a király.

Bezzeg marasztotta a király Pétert s Mihályt, hogy maradjanak ott örök életükre. De Péter azt mondta:

— Köszönöm jóságát, felséges királyom, de én még egy kicsit széjjel nézek, s ha Isten segít, majd visszajövök. Addig maradjon itt a pajtásom.

Hiába marasztották, Péter nem maradt, ment, mendegélt az arany-réten, egész nap bódorgott erre, arra, egyszer aztán erősen elfáradt, s lefeküdt egy fa alá.

Amint ott fekszik a fa alatt, látja, hogy leszáll egy hattyú melléje. A szárnyát megrázzintja, s abban a

pillanatban olyan szép leány lesz belőle, hogy a napra lehetett nézni, de arra nem.

A leánynak arany-korona volt a fején, s azt szépen letette a földre.

Péter úgy tett, mintha aludnék s akkor a leány felkelt, volt a fától nem messze egy tó, abba belement, hogy megfürödjék.

— No, — gondolta Péter, — enyém vagy te mostan. Hirtelen fölkapta a koronát, s megfutamodott.

Utánna kiált a leány:

— Megállj te, szép legény! Fordulj vissza s tiéd leszek.

Péter csakugyan megfordult, ment visszafelé a koronával, de amint a tóhoz ért, a leány rászólt:

— No te legény, el akartad vinni a koronámat, de mégis büntetlek érte. Legyen belőled arany-bárány.

Ahogy kimondta ezt a szót, mindjárt arany-bárány lett Péterből.

Telik, múlik az idő. Eltelik egy hét, eltelik két hét. Péter csak nem került vissza a várba. Mondja Mihály a királynak:

— Felséges királyom, én elmegyek Péter után, mert annak valami baja esett.

Elmegy Mihály, megy, mendegél az arany-réten s találkozik azzal az ősz öreg emberrel, aki a csengő virágra igazította volt.

— Hát te hová mégy, fiam? A társadat keresed úgy-e?

— Eltalálta, öreg apám.

— No, ha azt keresed, amott van egy tó, annak a partján szaladgál egy arany-bárány, az a te pajtásod. Menj oda, vágd el a nyakát. Vesd a tóba, s megint visszaváltozik embernek. De mondd meg neki, hogy töb-

bet vissza ne forduljon, mikor a tündér-leány utánna kiabál.

Odaszalad Erős Mihály a tóhoz. Hát csakugyan ott szaladgál az arany-bárány. Megfogja, a nyakát kettévágja, a tóba beledobja s im, csakugyan igaza volt az ősz öreg embernek: a bárányból Péter lett, de még hétszerte szebb és erősebb, mint annakelőtte volt.

— Hallod-e, Péter, — mondja Mihály, — az életedet most visszaváltottam, de vigyázz magadra, s többet vissza ne nézz, ha az a tündér leány vagy nem tudom miféle utánnad kiabál.

Jól van, Péter meg is ígérte. Mihály visszament a várba, ő pedig megint csak lefeküdütt a fa alá. Várta a hattyút. De másodszor is éppen úgy járt, mint először. Mikor a tündérleány letette a koronát, fölkapta, megfutamodott vele, de nem tudta megállani, hogy vissza ne tekintsen, olyan szépen szólítgatta, hivogatta a tündér-leány: nézz vissza, gyere vissza, tied leszek, te szép legény! Bezzeg hogy vissza nézett másodszor is s akkor a tündér-leány madárrá változtatta.

Várják Pétert, de hiába várják, s Mihály megint csak utánna indult. Találkozik az ősz öreg emberrel, s az mindjárt el is igazgatta a tóhoz.

— Eredj csak oda, megtalálod madár képében. Fogd meg, vesd a tóba, hadd igyék belőle. S ha visszaváltozott embernek, mondd meg neki, hogy sokat ne játszék az életével, mert bizony mondom, hogy megbánja.

Odamegy Mihály a tóhoz, megfogja a madarat, beleveti, a madár nagyot iszik a vízből, s visszaváltozott embernek. Most még hétszerte szebb s erősebb, mint volt annakelőtte.

— No Péter, — mondja Mihály, — másodszor is

visszaváltottam az életedet, de azt mondom neked, fogadd meg az ősz öreg ember tanácsát, mert még idáig jó hasznát vettük a tanácsának. Akármit kiáltson az a leány, vissza ne fordulj, ha az életed kedves.

Hiszen Péter fogadkozott erősen, hogy így, meg úgy, hogy ő ugyan többet vissza nem fordul, ha kétségbe esik is az a leány. De hiába fogadkozott, mert az a leány olyan szépen kérte, olyan édes szóval hívta, csalogatta vissza harmadszor is, hogy Péter mégis csak visszafordult, abban a szempillantásban a földbe gyökerezett a lába, s egy nagy lombos nyárfa lett belőle.

Eltelik egy hét, eltelik két hét, megint hiába várják Pétert.

— Már látom, gondolja magában Mihály, hogy az én pajtásom megint bajba került.

Ment egyenest az ősz öreg emberhez, kérdi tőle, hogy nem látta-e Pétert?

— En láttam, — mondja az ősz öreg ember. — Látom most is, ott van ni, nyárfa képében. Nesze, itt egy fejsze, vágd ki a nyárfát tövéből, de úgy vágd, hogy a tóba essék. Akkor megint visszaváltozik embernek, de mondd meg neki, hogy többet én sem tudok rajta segíteni, úgy nézzen vissza arra a leányra.

Megy [Mihály a tóhoz, kivágja a nyárfát tövéből, a fa belecsúszban a tóba, s ím csakugyan Péter harmadszor is visszaváltozik embernek.

— No Péter, — mondotta Mihály, — harmadszor is visszaváltottam az életedet. De tudd meg, hogy többször már nem lehet, vigyázz hát magadra.

Azzal Mihály visszament a várba, Péter pedig leheveredett a fa alá. Lehunyta a szemét, mintha aludnék, s hát repül a hattyú nagy szárnycsattogtatással. Aztán

szép csendesen leereszkedik Péter mellé, ott egyszeribe leányá változik. Leteszi fejről a ragyogó koronát, s azzal szalad a tóba. Hopp, felugrik Péter, kapja a koronát. Szalad árkon-bokron át, hegyen-völgyön keresztül. Utánna a tündér-leány, mint a sebes szél, s hívja folyton, csalogatja:

— Nézz vissza, nézz vissza, s tied leszek holtig!
De hiába hívja, Péter nem néz vissza.

Könyörög, sír, rimánkodik.

— Nézz vissza, nézz vissza! Csak egyszer nézz vissza!

Sírhat, könyöröghet, Péter nem néz vissza.

Meg sem állott a várig. Szaladott be a kapun, csak ott fordult vissza.

Na, akkor már visszafordulhatott.

Ott volt 'a tündér-leány is. A nyakába borult Péternek, s mondta lelkes szóval:

— Te az enyém, én a tied! Ásó, kapa s a nagyharang válasszon el minket.

Azzal egymást szépen kézen fogták, fölmentek a palotába. Ott a király mindjárt papot hívatott. Nem

egyed, de kettőt. A király leányát összeeskették Erős Mihálylyal, a tündérleányt Erős Péterrel. Arra aztán előkerekedtek a cigányok, húzták, ahogy tudták, s járták a legények s a leányok.

Az öreg király kétfelé osztotta az arany-rétet. Az egyik felét adta Péternek, a másikat Mihálynak, s még ma is élnek, ha meg nem haltak.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Csala-tornya.

almási barlang átellenében van egy karcsú, magas szikla olyan, mint egy torony: Csalatornya a neve.

Ez a Csala, kiről a sziklát elnevezték, híres vitéz volt a tatárjárás idejében. De hiába, sokan voltak a tatárok, a maroknyi székelység nem tudott sokáig ellent állani, s mint rendesen nagy veszedelmek idején, behúzódtak az almási barlangba. Csala is ide vezette a népét, de mentek nyomukban a tatárok is, elállották a barlang nyílását s nem mozdultak onnan. Arra számítottak, hogy kiéheztetik a székelyeket. Ezek vittek magukkal, amit vihetek; éltek szüköcskén, ahogy lehetett, de egyszer aztán elfogyott minden eleség. Voltak vagy ezeren, s egy maréknyi lisztjök volt mindössze.

Hanem a tatároknak sem volt valami jó dolguk oda kint. Közel s messze vidéken, ami enni valót találtak, mindent fölettek, s már-már azon gondolkoztak, hogy tovább álljanak.

Valahogy megsejdtette ezt egy vén leány s mit gondolt, mit nem, — azt a maréknyi lisztet hamuba keverte, meggyurta, mint az igazi tésztát s akkora kenyeret sütött,

mint egy taligakerék. Jó pirosra sütötte a hamu-kenyeret, aztán beleszurta egy hosszú karóba, kinyújtotta a barlang nyílásán s megforgatta, hadd lássák a tatárok, hogy van kenyerek elég.

Hát csakugyan jól számított a vén leány.

Látják a tatárok a rengeteg nagy kenyeret, gondolják magukban: jobb lesz odébb állani, mert ezeket ugyan ki nem éhezhetik.

Csakugyan el is indulnak, s ameddig a barlang szájától ellehetett látni, egy óra mulva hire-pora sem volt tatárnak.

Hej Istenem! örültek a népek. Haza mehetnek ismét a falujokba; felépitik újra házaikat; szánthatnak, vethetnek, nem sanyargatja többet a tatár.

Mindjárt neki készülődtek, de akkor elé állott Csala vezér, s mondá az embereknek:

— Megálljatok! várjatok még! nehogy nagy örömeteknek siralom legyen a vége. Ismerem én a tatár természetét. Vigyázzatok, mert cselt vet nekünk. Maradjatok itt egy keveset, én itt átellenben fölmegek arra a sziklára, onnét látni lehet egész Erdővidéket, majd meglátom, hogy csakugyan elmentek-e?

Kiment Csala a barlangból, leszállott a patakba s a patakából egy szempillantásra fölmászott a szikla-torony tetejére. Olyan keskeny volt a szikla teteje, hogy épen csak reá léphetett, de az ő lába nem ingadozott, úgy állott a szédületes magasságban, mintha a sziklából nőtt volna ki. Aztán végig tekintett az erdőkön, a pusztaságokon: látta egész Erdővidéket, látta a leégetett falukat.

Hamuban hevert valamennyi, hanem tatárnak hirenyoma sem volt, bármerre tekintett. Úgy megörült ezen, hogy szertelen nagy örömeben megfeledkezett magáról,

hirtelen a barlang nyílása felé fordult, de csak ennyit kiálthatott: jertek! — abban a pillanatban eltántorodott, lezuhant a torony tetejéről s szörnyű halált halt. Eltemették nagy jaj szóval, keserves sirással Csala vezért a torony tövébe s áldott emlékezetét nem feledték el soha. Neve s emléke él ma is, s azt a magas szikla-szálat Csala-tornyának hívják, míg egy székely lesz e földön.

OSZK

A róka és a szarka.

EGYSZER volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, volt egy szarka s annak hat fia. Ez a szarka szerette volna megkereszteltetni a fiait, de nem talált papot, aki megkeresztelje. Egyszer, amint nagy búsán üldögélt a fa tetején, arra megy a róka és felszól hozzá:

— Miért búsulsz, szarka?

— Hogyne búsulnék, mikor hat fiam van s nem találok papot, aki megkeresztelje.

— Hiszen ha csak az a bajod, — mondotta a róka, egyet se búsulj, csak hányd le egyenként a fiaidat, én majd megkeresztelem. A szarka mindjárt le is vetette egy fiát.

— Egy, — számlálta a róka, — s abban a pillanatban meg is ette a szarka fiút.

Az öreg szarka ezt nem látta, ő is utánna mondotta a rókának: — Egy!

Azután ledobta a másodikat.

A róka felkiáltott:

— Kettő, — s bekapta a szarka-fiút.

Lekiáltott a szarka is: — Kettő!

Igy szép sorjában, mind a hat fiát lehányta a szarka, s mind a hatot meg is ette a róka.

Mikor a hatodikat is ledobta, leszól a rókához:

— Megkeresztelted-e?

— Meg én! Mind a hatot megettem.

— Jaj te istentelen! — cserregett a szarka, — megállj csak! Kivágom mindakét szemedet.

Leröppent a fáról, de bezzeg a róka sem várt reá, szaladott árkon-bokron át. A szarka mindenütt felette repült, de mikor le-lecsapott a földre, a róka mindig tovább ugrott s így aztán nem tudta utól érni.

Amint repül a szegény szarka, találkozik egy kopóval s mondja neki:

— Te kopó! Nem állnál-e be hozzám béresnek?

— Én be jószívvel, — mondja a kopó — ha jól tartasz hússal.

— Gyere csak velem, — mondja a szarka, — a mészáros épen most ölt bikát, ehetsz ott eleget.

Bemennek a faluba, a szarka fölszáll a mészáros háza tetejére, ott elkezd cserregni, de olyan erősen, hogy a mészárosnak nem volt nyugalma. Kimegy a mészáros, ki a felesége, kimennek a gyermekei is mind, hessegetik, dobálják a szarkát, de az csak cserregett tovább, a háztetejéről nem repült el, míg a kopó be nem sompolygott a házba s ott jól nem lakott hússal. Akkor aztán tovább repült, szaladott a kopó is utánna.

— Jól laktál-e? — kérdi a szarka.

— Jól laktam lelkem, gazdám, de most meg majd elepedek a szomjuságtól.

— Nem baj, csak gyere utánnam! Amott abban az istállóban épen most feji a teheneket egy asszony, ott majd ihatsz tejet, a mennyi csak beléd fér.

Elmennek oda, a szarka fölrepül a ház tetejére, elkezd cserregni. Az asszony kiszalad nagy mérgesen, dobálja, hessegeti.

— Hess el, szarka, hess el! Ne jelents nekem vendéget, bár magam élhessek.

Ez alatt a kopó bement az istállóba s a tejet egy cseppedős cseppig megitta.

— No szógám, — kérdi a szarka, — ittál-e eleget?

— Ettem is, ittam is elegendőt, lelkem gazdám, most már mehetünk a róka után.

Repült a szarka, a kopó meg szaladott alatta, s amint egy búzaföld felett repült, meglátja a rókát, ott hevert a búza között.

— Erre, szógám, erre! — kiáltott a kopónak, — itt a róka!

Ucczú! felszökik a róka, a kopó utánna, kikerülnek a búza földről, be az országútra. Épen akkor ment arra egy ember három lóval s szekérrel.

A szekéren egy nagy hordó bor volt.

Az ember nagy hirtelen lekapja a baltát, a róka után hajítja, de a róka helyett a kopót találta, s szegény kopó abba a helybe megdőglött.

Hej istenen! reá támad a szarka az emberre:

— Hé atyafi! miért ütötted agyon a szógámat?

Mondja az ember:

— Én a rókát akartam, nem tehetek róla, hogy a kopót találtam.

— Már akár a rókát akartad, akár nem, — mondotta a szarka, — ezért kivágom a lovadnak a szemét.

— Hiszen próbáld meg, mondotta az ember.

A szarka kétszer sem mondatta magának, oda repült a ló fejéhez, hogy kivájja a szemét, de az ember sem sokáig gondolkozott, nagy haraggal a szarkához

vágott a baltájával. Az ám, csakhogy a szarka helyett a lova fejét találta, s olyan erősen találta, hogy a ló egészeribe felfordult, s kiadta a páráját.

— Ez még nem volt elég, — mondja a szarka, a másik két lovadnak is kivájom a szemét.

— Hiszen csak próbáld meg, — mondotta az ember.

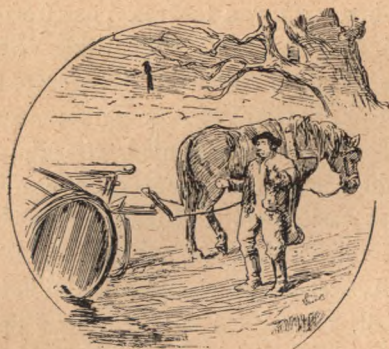
— Én meg is próbálok, — cserregett a szarka, — s rászállott a középső ló fejére. Fölkapja a baltát az ember, megczélozza a szarkát, de hogy czélozta, hogy nem, elég az, hogy most is a lovát vágta fejbe.

A ló felfordult, kiadta a páráját, s éppen így járt a harmadik is: a lógós.

Azt mondja most a szarka:

— Ez még nem volt elég: kieresztem a borodot is.

Rászáll a hordó tetejére, a dugóját elkezdi kapingálni, az ember meg nagy mérgesen oda vág a baltával, de úgy odavág, hogy a hordó miszlikbe szakadt: a teméntelen sok bor elfolyt. Elvitte az embert, el a szarkát, még a baltát is, s még ma is viszi őket a bor, ha valahol meg nem akadtak....

Tatár hidja.

Hires, nevezetes erdő volt réges-régen a Rika erdeje. Szeretett itt lakni Atilla is, volt is neki vára a Hegyestetőn, s amint egyszer elmondottam néktek, ebben az erdőben temették el Atilla feleségét: Rékát egy nagy kő alá. Hanem később megváltozott a világ, s hun vitézek helyett: tatárok tanyáztak Rika erdejében. Abban az időben, mikor a tatárok pusztítottak Magyarországon, sűrű rengeteg erdő volt Rika erdeje. Bátran meghúzódhattak ott a tatárok. Ki-kicsaptak onnét a vidékre, raboltak, gyilkoltak, s mikor aztán jól felrakodtak mindenféle zsákmánnyal, visszahúzódtak ismét a rengeteg erdőbe, oda senki sem ment utánuk.

Legtöbbet szenvedett a Rikában tanyázó tatároktól ebben az időben: Vargyas, mert ezt a falut találták legközelebb. A szegény vargyasiaknak mindegyre futni kellett a faluból, s rendszeren a Csudáló kő nevű barlangban húzódtak meg (almási barlang). Volt Vargyason egy Márczel Gergely nevű vitéz ember, ez megsokallotta az

örökös tatárjárást, az örökös barlangban való tanyázást, összegyűjtötte a vargyasiakat, mondotta nekik :

— Halljátok-e, atyafiak! én többet ki nem mozdulok a faluból, egy életem, egy halálom, — szembe szállok a tatárokkal, ha száz ördög lakozik is bennük.

Felbátorodtak ezen a beszéden a vargyasi székeleyek, s mondták egy szivvel-lélelkel:

— Szembe állunk mi is!

Éppen hire jött, hogy közelednek ismét a tatárok. Nosza: férfiak, asszonyok összegyűltek a falu közepén. Fölfegyverkeztek: kaszával, vasvillával, szóval, kinek a mije volt, azzal.

Hát csakugyan jönnek a tatárok rettentő ordítózással. Elöl jött a vezérük: Rabsán, fekete paripán. De a székeleyek nem szaladtak meg. Elöl volt mindenütt Márczel Gergely, mellette a felesége.

Ketten bátorították a népeket. S ahogy összementek éppen a falú hidján, hullott a tatár le a vízbe, hogy egyszeribe megakadt a víznek a folyása. Csak egygyel nem birtak, a tatárok vezérével: Rabsánnal. Két kezében két kard volt, úgy vágott jobbra-balra, nem is tudtak hozzá közeledni.

Kard volt Márczel Gergely kezében is, de nem ült lóháton, mint Rabsán s mégis neki vágott. De abban a pillanatban egy tatár keresztül dőfte a lándzsájával.

Márczel Gergely hátra esett, de a felesége felfogta s a nagy, erős asszony kapta az urát, s úgy vitte a házába. Még volt egy szikra élet benne, de nem tudott már szólni, csak a szemével nézett a feleségére s az asszony ebből a nézésből megértette, hogy mit szeretne mondani az ura, ha tudna beszélni. Azt olvasta ki szeméből:

— Hagyj itt engem, mert én úgy is meghalok. Eredj vissza, bátorítsd a népet.

Az asszony sírva csókolta meg az urát s szaladott a hídhöz. Messziről kiabált:

— Ne féljetek! ne féljetek! — s megvillantotta ura kardját.

Éppen abban a pillanatban ért a hídhöz, amikor Rabsán át akart ugratni a hid túlsó végire, de meghőkölt a ló az asszony villogó kardjától, lebukott a hídról, bele a megáradott vízbe. Még ott is talpra ugrott Rabsán, de aztán ismét elbukott s belefulladás a vízbe.

Vargyason azt a hidat, amelyen ez a nagy csata folyt, ma is Tatár-hídjának nevezik s az utcát, melyen a tatárok bejöttek a faluba: Rabsán utcájának.

A Bábaköve.

Fogaras vidékén, Vajda-Récse határán van egy kőbálvány, szakasztott olyan, mint egy leány. Az oláhok Piatra babulujnak, a magyarok Bába-kövének hívják.

Elmondom nektek e kőbálvány történetét. Réges-régen, mikor még a földön tündérek is laktak, Brassó mellett, a Királykőn, ragyogó, szép várban egy tündérleány lakott egymagában. Szemben Királykő várával, Feketehelem várában lakott a fekete királyné egyetlen fiával.

Dali szép legény volt ez a fekete királyfi, kapott volna királykisasszonyt, minden ujjára kettőt, de neki egy sem tetszett. Meglátta a tündérleányt s ettől a pillanattól kezdve nem volt többet nyugalma.

Azt mondta az édes anyjának:

— Nem kell nekem, édes anyám, senki más ezen a világon: egyedül a tündérleány.

— Jól van, — mondotta a fekete királyné, — legyen a te szived kívánsága szerint.

A királyfi felült hófehér paripájára s elvágatott Királykő várába. A tündérleány éppen ott sétált a vár udvarán, s mikor a királyfi leszállott a lováról, nagy büszkén félre fordította a fejét, — még a köszönését sem fogadta a királyfinak.

— Ne fordulj el tőlem, te szép leány, — esengett a királyfi — értted jöttem, gyere velem, légy az enyém!

A tündér leány nagyot kacagott.

— Ó, te hitvány földi féreg! Tudod-e, hogy tün-

dérleány vagyok? Földi ember gyermeke nem való én
hozzám.

Azzal otthagyta a királyfit, fölszaladott a palotába s többet nem is mutatta magát.

Visszament a királyfi nagy búsan, — sírva borult az édes anyja kebelére.

— Anyám! édes anyám! Nem szeret a tündér leány, meghalok nagy bánatomban.

S attól a naptól kezdve nem lehetett megvigasztalni a királyfit, fogyott mint az égő gyertya. A fekete királyné értett mindenféle bűbajos mesterséghez. Csudafűvekből éjjel-nappal főzte az orvosságot, de hiába, nem használt a királyfinak semmiféle orvosság. Lassanként elszáradott, mint a leszakasztott virág.

Meghal a szegény királyfi, eltemetik nagy pompával. Mikor aztán eltemették, a fekete királyné fölkerekedett a katonáival, indult Királykövára ellen, megeskügött a fia lelke üdvösségére, hogy addig meg nem nyugszik, míg a fiát meg nem bosszulja. És csakugyan, kőkövön nem maradt s a tündér leány alig tudott elmenekülni a várból. Szaladott, mint a sebes szélvész de a királyné mindenütt nyomában, szórta az átkot a fejére, — s mikor ez nem használt, a bűbajos mesterséghez folyamodott.

— Hát ha sem az átkom meg nem fog, — kiáltotta a királyné szörnyü haraggal, — sem én meg nem foghatlak elevenen, legyen belőled kőbálvány, ne pusztuljon el miattad soha senki!

S im egyszerre megállott a tündér leány, mintha földbe gyökeredzett volna s abban a pillanatban tetőtől talpig kőbálványnya változott.

Mese a fákról.

Volt idő, gyermekek, régen, nagyon régen volt, mikor nemcsak az emberek és az állatok, hanem a fák is jártak. Elmondom nektek, hogy miért nem járnak most a fák.

Ennek előtte sok ezer esztendővel, egy gazdag, telhetetlen ember kiment az erdőbe. A mint ott járt, kelt, erősen megtetszett neki egy nagy terebélyes tölgyfa s megszólította:

— Hallod-e, tölgyfa, jere az én udvaromba.

A tölgyfa azt hitte, hogy szegény ember szól hozzá, egyet sem kérette magát, indult az ember után. De még az erdőből ki sem értek, az ember elfáradott s kérte a tölgyfát:

— Engedd meg, hogy üljek fel rád, te meg sem érzed, hogy rajtad ülök.

A tölgyfa lenyujtotta egy vastag ágát s a gazdag ember ráült.

Kiérnek az erdőből s a réten meglát a gazdag ember egy tehenet. Gondolja magában: de jó volna ez a tehén nekem. Ha hazavihetném, mindjárt leüttetném, a husát kivágatnám s bezzeg jó dolgom lenne! Mondja a fának:

— Ejnye, édes fám, vedd fel ezt a tehenet is.

A fa fölvette a tehenet is.

Megy mendégél a fa, az országutra ér. Egy szekeres ember haladt előtte, a szekéren egy nagy boros hordó volt.

— Hm, — gondolja a gazdag ember, — most már fám is van, husom is van, jó volna, ha borom is lenne a hushoz.

Szól a fának:

— Hallod-e, tölgyfa, vedd fel ezt a hordót is. Mi ez a te erődnek?

Jól van, a fa felveszi a boros hordót is.

Beérnek egy faluba. Nézi, nézi a gazdag ember a templom tornyát s gondolja magában: ej, de jó lenne ez a harang. Ha az enyém volna, mindjárt érczlábast öntetnék belőle s megsütném benne a tehén húsát.

— Hallod-e, tölgyfa, többet nem kívánok tőled semmit, még csak ezt a harangot vedd le a toronyból.

A fa ezt a kívánságát is teljesítette, de abban a pillanatban, a mint a harangot az ágára akasztotta, megdördült az ég s lesujtott az Isten haragja. Porrá, hammuvá égett a fa, a tehén, a hordó, a telhetetlen ember is, csak a harang maradt épségben.

Azóta nem járnak a fák.

A »silt«.

Nagy-Küküllő partján van egy szász falu: Alsó-Bajom a neve

Ennek a falunak a határán, szőlőhegyek tövében, egy szép völgy terül el. Völgy közepén patak folydogál, úgy hívják, hogy Ördögpataka.

Ennekelőtte több száz esztendővel, egy szász gazda a feleségével s egyetlen leányával a szőlőben kapálgatott. Rekkenő nagy meleg volt, megszomjuhoztak erősen s leküldötték a leányt a patakra vizért.

Lemegy a leány a patakra, de szeme-szája táltva maradt a csodálkozástól. Ott ült a patak patján egy ember s előtte kiterítve rengeteg kincs. Volt ott arany, gyémánt fülbevaló, gyűrű, karperecz s mindenféle csillogó-villogó drágaság, ami csak leány-szemnek kedves lehet.

Megáll a leány, csodálja a fényes csillogó ékszereket s különösen megakad a szeme egy gyémánt fülbevalón.

— Istenem! — sóhajtott fel a leány, — ha ez az enyém lehetne!

Mondotta az ember:

— Vedd meg, neked adom.

— Ugyan mit gondol?! Mivel vegyem meg? Nincs nekem pénzem.

— Nem baj! — mondotta az ember, — nem kell nekem pénz. Ha majd férjhez készülsz, hozzátok megyek, s adj nekem: *siltet*.

— Siltet! álmélkodott a leány — ó, azt jó szívvvel adok.

Mert tudjátok meg, hogy a szászok nyelvén a siltnek kétféle értelme van: ha akarom, kötél, ha akarom, lélek.

A leány a kötéltre gondolt, — az ember meg a lélekre.

Örült a leány, — hogyne örült volna! Hiszen csak jöjjön az az ember! Jöhet akármikor, kötelet kap náluk.

A gyémánt-fülbevalót szépen felakasztotta a fülébe, aztán nagy hirtelen megmerítette a korsót s szaladott vissza a szüleihez.

Látják az öregek a fülbevalót, összecsapják a kezüket:

— Hát ezt te hol találtad?!

Mondja a leány, hogy hol, s mondja azt is, hogy mit ígért érette.

— Jézus Mária, szent József! — jajgattak az öregek, — az bizonyosan az ördög volt, s nem kötelet, hanem lelket kívánt tőled.

Szaladnak le a patakhoz, hogy visszaadják a fülbevalót, de már akkor annak az embernek hire-pora sem volt. Úgy eltűnt, mintha a föld nyelte volna el. Sirtak, jajgattak az öregek, nem tudták, mit csináljanak. Leszaggatták a leány füléből a fülbevalót, s beledobták a patakba; hátha így megszabadulnak az ördögtől.

Aztán haza mentek nagy búsán, lefeküdtek, de nem

jött szemükre álom ettől a naptól kezdve nem volt nyugodalmuk.

Telt-múlt az idő, egy falubeli legény megkérte a leány kezét. Elkövetkezik a lakodalom napja is; a pap összeesketi a fiatalokat; kezdődik a lakodalom, húzzák a cigányok, tánczolnak a legénye s leányok, — tánczra perdül a menyasszony is vőlegényvel. Hát Uram Teremtőm, abban a pillanatban nagy fergeteg kerekedik. Ég, föld elfeketedik, zúgott, zengett a levegőég; ajtók, ablakok kinyiltak maguktól s im betoppan az egyik ajtón, a fülbevalós ember.

Oda megy egyenest a leányhoz, rákiált:

— Ide a siltet!

A leánynak a szava is elállott ijedtében; reszkedett, mint a nyárfa-levél, de nagy nehezen összeszedte az erejét, — kiment a házból s mindjárt jött is vissza egy kötéllel.

— Nesze, itt a silt!

— Ohó! — mondotta a fülbevalós ember, — nem kötélért adtam én a fülbevalót, hanem a lelkedért!

Neki bátorodott a leány, s mondta:

— A lelkem az Istené, azt nem adom.

Nagyot kaczagott az ember.

— Az Istené?! A mit egyszer az ördögnek adtál, azt az Isten sem veheti el.

Ahogy ezt mondta, keresztül bucskázott a fején s egyszeriben ördöggé változott.

— Az ördög! az ördög! — kiabáltak az emberek, — s iszonyatos rémület fogott el mindenkit.

Istenem, Istenem! mit tudjanak csinálni, hogy megszabaduljanak az ördögtől.

Ott volt a vendégek közt egy oláh pap: egyedül

ez nem vesztette el a fejét. Kiszaladt az udvarra, megfogott egy kakast, bevitte s mondta az ördögnek:

— Nesze, itt a lélek, vigyed!

Mondotta az ördög:

— Engem nem csalsz meg, szent atyám. Nekem igazi lélek kell, s ha azt nem adjátok, viszlek valamenyit a pokolba.

— Hm, — gondolta magában az oláh pap, — ez nem tréfál!

Gondol ide, gondol oda, hirtelen elővesz egy kariós kalácsot s mondja az ördögnek:

— Hát jól van, ördög, egyezzünk meg békességgel, Odaadjuk a leány lelkét, ha te mind azt kiállod, amit ez a kalács kiállott

— Hiszen ha csak ez a kívánságotok, ezt jó szível teljesítem.

Megfogta a kalácsot, jól megtapogatta, s kérdezte tőle:

— No te kalács, mit állottál ki?

Felelt a pap a kalács nevében:

— Hej! ha azt én mind el tudnám mondani, mit én kiállottam, csak hallgass ide.

— Tavaly ősszel, mikor még buza voltam, földbe vetettek; vas fogakkal a földbe boronáltak; a földből kinőttem; azután reám esett a hó, eltemetett s tavasszal, mikor elment a hó, nagy nővésnek indultam. Meg is nőttem szépen, de alig értem meg a nyarat, jöttek az emberek s levágtak. Ez még nem is fájt olyan erősen, hanem azután agyba-főbe vertek; még ez sem volt elég, vittek a malomba s két kő között izzé-porrá morzszoltak. Onnét ismét elhoztak, vízbe fulasztottak s jól össze-gyurtak.

Közbe szólt az ördög:

— Hát még ez is szenvedés? Hiszen ezt én jó szí-
vel kiállok egy lélekért.

— Hm, — mondotta a pópa, — még egyéb is történt
velem: mikor jól meggyurtak, belevetettek a tüzes ke-
menczébe.

— De már ezt ki nem állom, kiáltotta az ördög,
— száz lélekért sem!

Kiugrott az ablakon, mintha puskából lőttek volna
ki, s meg sem állott a pokolig.

OSZAK

Kigyós Jancsi.

VOLT egyszer egy szegény asszony, s annak egyetlen fia: Jancsi volt a neve.

Azt mondja egyszer Jancsi az anyjának:

— Édes anyám, én elmegyek szerencsét próbálni. Talán az Isten megsegít, szerzek valamit, — kendnek is jobb lesz az élete.

A szegény asszony pogácsát sütött, feltarisznyálta a fiát, s Jancsi elindult hetedhét ország ellen. Ment-mendegélt hegyeken-völgyeken által, s amint egy rengeteg erdőn menne keresztül, megszólítja valaki.

Néz erre, néz arra, nem lát senkit. Aztán felnéz egy fára s hát annak a felső ágára rá van tekeredve egy kigyó, ez szólott hozzá.

Azt mondotta Jancsinak a kigyó:

— Te legény, végy le a fáról s vígy haza az édes apámhoz, bizony nem bánod meg.

Jancsi felmászott a fára, a kigyót szépen letekerte

az ágról; az meg mindjárt rátekerődött a nyakára, de nem bántotta Jancsit.

Na, leereszkedik a fáról, tovább indul Jancsi, s kérdi a kigyótól:

— Hát hol lakik a te édes apád?

Mondotta a kigyó:

— Látod-e amott azt a nagy tüzet? — Ott lakik az én édes apám gyémánt palotában.

Hitte is, nem is Jancsi ezt a beszédet, de azért csak vitte a kigyót, többet nem kérdezősködött.

Tovább mennek, mendegélnek s egyszerre csak eléjük áll egy disznó nagy rőfögéssel.

Azt mondja Jancsinak a disznó:

— Tedd le azt a kigyót, legény, mert téged is megvarázsol, mint engem! Látod-e, én királyfi voltam, s disznónak varázsolt.

Mondotta Jancsi:

— Nem bánom én, akárminek varázsol; megígértem, hogy haza viszem: szavamnak állok.

Amint egy pár lépéssel tovább mentek, mondja a kigyó:

— Szerencséd, hogy nem hallgattál arra a disznóra! Királyfi lehetne még most is, de megvarázsoltam, mert hiába kértem, hiába könyörögtem, — nem vitt haza az édes apámhoz.

Még egy hajításnyira sem mentek, eléjükbe toppan egy ló s az is azt mondja Jancsinak:

— Tedd le azt a kigyót, te legény, mert téged is megvarázsol, mint engem.

— Nem bánom én, ha meg is varázsol, — mondotta Jancsi, — megígértem, hogy haza viszem: szavamnak állok.

Mikor egy kicsit tovább haladtak, mondotta a kígyó Jancsinak:

— Látod, Jancsi, ezt is azért varázsoltam meg mert nem vitt haza az édes apámhoz.

Tovább mennek, mendegélnek, s hát jó velük szembe éktelen nagy bömböléssel egy bika.

Mondja ez is Jancsinak:

— Tedd le azt a kígyót, te legény, mert bizony megvarázsol, mint engem.

Mondotta Jancsi:

— Hadd varázsoljon, nem bánom; megígértem, hogy haza viszem: szavamnak állok.

Azzal tovább mentek. Mikor egy kicsit eltávolodtak a bikától mondja a kígyó:

— Látod, te legény! Ez mind a három királyfi volt, s mind a hármat kértem, hogy vegyen le a fáról, vigyen haza az édes apámhoz, de egyiknek sem volt annyi szive, hogy megkönyörüljön rajtam, — azért varázsoltam meg mind a hármat.

A közben megérkeztek ahhoz a nagy tűzhöz, amelyet messziről láttak. Attól a tűztől nem messze volt a gyémánt palota, abban lakott a kígyó édes apja: a kígyók királya.

A gyémánt palota előtt egy regiment katona állott őrt, s mikor Jancsi odaért a kigyóval, szépen két sorba állottak, s úgy szalutáltak.

Fölmennek a gyémánt garádicson s amint mennek, mondja a kigyó Jancsinak:

— Hallod-e, te jó legény! Az édes apám, a mért engem haza hoztál, annyi ezüstöt s aranyat kínál, a mennyit csak elbírsz, — talán még többet is, de te ne fogadj el semmi egyebet, csak azt a nagy abroszt, a melyik az ebédlőasztalra van felterítve.

Bemennek a palotába, fogadja a kigyókirály nagy örömmel, s mondja lelkes szóval Jancsinak:

— Kivánj akármit, te legény! Adok neked akármit: aranyat, ezüstöt, gyémántot, a mért vissza hoztad egyetlen leányomat.

Mondotta Jancsi:

Nem kell, nekem felséges királyom, sem aranya, sem ezüstje, sem gyémántja, — csak az a nagy abrosz, amelyik az ebédlő asztalra van felterítve!

Jól van, fiam, — mondja a kigyó király, — neked adom, pedig ez a legdrágább kincsem a leányom után. Mert úgy tudd meg, hogy ennek az abrosznak csak be kell hajtani a négy sarkát, s tele lesz mindjárt étellel itallal. Ha ezt az abroszt megőrzöd, — ételre, italra nem lesz gondod ez életben.

Ott mindjárt meg is mutatja a király, hogy mit tud az abrosz.

Behajtja a négy sarkát, s hát annyi rajta az étel, ital, hogy csak úgy ropogott alatta az asztal, pedig szín arany volt mind a négy lába, de még a fedele is. Leülnek az asztal mellé, bíztatja Jancsit a kigyó király: egyél, igyál, fiam!

Esznek, isznak, s egyszer csak, mi történik, mi nem,

nem egyéb a nagy semminél, — elég az, hogy kerül-
fordul az asztal körül a kigyó király leánya s hát egy
szempillantásra csak eltűnik, mintha a föld nyelte volna
el s ott van helyette egy szépséges szép leány, de olyan
szép, hogy Jancsinak szeme, szája táltva maradt a nagy
álmétkodástól.

Megszólal a leány:

— Csudálkozol úgy-e, te legény, pedig úgy nézz
meg, hogy én vagyok az a kigyó, kit haza hoztál.

— Nem bánom én, — mondta Jancsi, — ha az vagy,
ha az nem vagy, de ha elébb látlak, — bizony nem az
abroszt kérem az apádtól, hanem téged.

Mondja a kigyókirály:

— Ne búsulj, fiam! Neked adom az abroszt is,
neked adom a leányt is s adok mellé tenger kincset, —
élhettek vígan, míg a világ s még két nap.

De bezzeg megörült ennek a beszédnek Jancsi, —
nemkülönben a kigyó király-kisasszony. Mindjárt nagy
lakodalmat csaptak, — hét álló nap, s hét éjjel tánczol-
tak. Akkor a fiatalok hatlovas hintóba ültek; hatlovas
hintó előtt ment egy regement huszár, utánna is egy
regement huszár; kétfelől a hintó mellett: hét regement
gyalog katona: úgy indultak a Jancsi hazájába.

De még mi mindent vittek utánnuk! Hat szekér
ezüstöt; hat szekér aranyat; hat szekér gyémántot. A
hogyan megérkeztek a Jancsi hazájába, éppen olyan gyé-
mánt-palotát építettek, mint a kigyókirályé.

Bele költöztették a Jancsi anyát is. Bezzeg jó
dolga volt azután: kezét, lábát összekalácsolta, úgy élt,
mint egy királyné.

Itt a vége, — fuss el véle.

Az Ozsvald testvérek.

EZNEK előtte több száz esztendővel két Ozsvald testvér lakott Karlátkő várában.

Övék volt a vár, s a várnak környékén, a meddig a szem ellát, még azon is messze túl, minden föld Pozsony és Nyitra vármegyében. János, az idősebbik, már rég házasember volt. Péter, a kisebbik, még fiatal legény.

Együtt gazdálkodtak, nem osztokdaktak meg a rengeteg nagy uradalmakon, gondolták: ráérnek arra akkor is, ha Péter is megházasodik.

Egyszer azonban kiüt a háború, bejött a török az országba s a merre elhúzódtak, kő kövön nem maradt. Véres kardot hordoztak végig az országban, Felzúgott a vészkiáltás: Talpra, magyar!

Mondta Péter a bátyjának:

— Bátyám! Te már eleget ontottad véredet a hazáért. Feleséged is van, maradj itthon. Elég, ha én elmegyek a törökre. Ha ott maradok a csatatéren, legyen tiéd s

maradékaidé az én részem, ha pedig visszatérek szerencsésen, majd megosztzkodunk testvériesen.

Hát János bizony jó szívvel is maradt otthon. Elég része volt a háborúból. Péter pedig felült lovára s indult embereivel a csatába.

Telt-múlt az idő, elmúlt több esztendő s Péter nem tért vissza. De az embereiből többen haza kerültek s hirül hozták Jánosnak, hogy az öcsce elesett a csatában.

Hát ha elesett, János nem tehetett egyebet, kezére vette az egész birtokot. Messze földön nem volt clyan gazdag ember, mint ő. Hanem egyszer egy zarándok jött Jánoshoz s azt mondta:

— Uram! nem igaz, hogy az öcséd meghalt. Csak megsebesült s fogságba hurczolták a törökök, ott szenved a belgrádi várban, szomorú rabságban. Ha nagy váltságdíjat küldenél érte, haza eresztenék.

Hitte is, nem is, János ezt a beszédet de amint esztendő telt esztendő után, olyan erősen megszokta a rengeteg nagy gazdagságot, hogy nem akarta elhinni a zarándok beszédjét.

Nem is tudakozódott az öcsce után, nemhogy váltságdíjat küldött volna érte. Pedig Péter csakugyan nem halt meg, igaza volt a zarándoknak, ott sínylődött a belgrádi várban, szomorú rabságban.

Hanem egyszer, úgy tiz esztendő múlva, a magyarok visszavették Belgrád várát a töröktől, Péter kiszabadult a nagy, nehéz rabságból s ment haza egyenest: Karlátkővárába.

Éppen este érkezett meg, hallotta messziről, hogy nagy heje-huja, dinom-dánom van a várban.

Belép Péter a nagy szobába s hát éppen akkor koczcintják össze az arany-serlegeket a vendégek. Egyszeribe elhallgatott a muzsika, vége szakadt a nagy

vigasságnak. Minden szem az ismeretlen jövevényre tekintett, — vajjon ki lehet? mit akar?

Senkisémet ismerte meg Pétert, még a bátyja sem.

No, ez nem is volt csoda, testéről szakadt le a rongy, az arcza, szeme be volt esve a sok éhezéstől, a sok sanyargatástól.

— Jó estét bátyám! — jó estét urak! Ugy-e, nem ismertek?

De bizony megismerték mindjárt a hangjáról. A vendégek nagy örvendezéssel ugráltak fel az asztal mellől. Szaladtak Péterhez, s mit volt, mit nem tenni Jánosnak, — ő is nagy örömet mutatott: keblére ölelte az öcscsét.

— Édes öcsém! lelkem öcsém! Azt hittem, hogy meghaltál!

Csináltattak neki mindjárt langyos feredőket, felöltöztették fényes vitézi ruhába s folyt tovább a dinomdánom, vége sem szakadt egy hétig. Hanem mikor a vendégek elszéledtek, Ozsvald János kedve egészen megváltozott. Szótalan, rossz kedvű lett s mostohán válaszolt Péternek minden szavára. Ha Péter a birtok-elosztást emlegette, csak az volt a válasza:

— Ráérünk arra még!

Mintha csak éles késsel a husába vágtak volna, úgy fájt Ozsvald Jánosnak, ha arra gondolt, hogy meg kell osztozkodni Péterrel.

Volt a várban egy öreg kulcsárné, aki dajkája volt Jánosnak s azért olyan nagy volt a hatalma a várban, mintha éppen ő lett volna az úrasszony.

Mikor Péter haza került, már nem élt a János felesége, s ez az öreg asszony parancsolt a cselédeknek. Minden úgy történt, ahogy ő akarta. János is csak reá hallgatott.

Azt mondja egyszer Jánosnak az öreg asszony, mikor csak ketten voltak a nagy ebédlő szobában.

— Hallod-e, uram! Ha én a te helyedben volnék, bizony nem szomorkodnám, segítenék magamon.

— Hát mit csináljak? — kérdezte János.

— Mit csinálj? — Pusztítsd el az öcsédet.

— Nem, azt nem teszem, — mondotta János, sohasem lenne a lelkemnek nyugalma.

— Ó, te bolond, te, — hiszen neked semmit sem kell tenned. Van nekem olyan porom, hogy abból csak egy csipetnyit tegyek a poharába, tudom, nem kell megosztozkodni vele ezen a világon.

János egy kicsit mintha habozott volna, aztán hirtelen azt mondta az öreg asszonynak:

— Hát jól van, tégy úgy, amint jónak látod.

Ebben a pillanatban kinyílt az ajtó, s belépett Péter. Hallott valamit a beszédjükből, de nem értette meg világosan, hanem amint az arcukra tekintett, mindjárt látta, hogy miben fő a fejük. Szörnyű haragra gerjedt, s mondta a bátyjának:

— Látom, hogy mit forraltok ellenem, most igazságot tehetnék a kardommal, de nem teszem. Megállj te gonosz lelkű testvér! Megyek a királyhoz, az majd tesz igazságot.

Ozsvald János nagyot kaczagott.

— Hát eredj a királyhoz, mit bánom! Vagyok én akkora úr, mint a király.

Péter csakugyan elment a királyhoz, előadta panaszát.

A király meghallgatta kegyes szívvel, s egyszeribe kiküldette az embereit az Ozsvald testvérek birtokára, hogy osszák kétfelé igazságosan.

Kimennek a király emberei, üzenetet küldenek Jánosnak is, hogy jőjjön, legyen ott az osztálynál.

Éppen egy rengeteg erdőnek a közepén mérték ki a határt a király emberei, de János is oda ment fegyveres emberekkel, s mondta kevélyen:

— Nem engedelmeskedem sem törvénynek, sem királynak, hacsak az ördög ide nem jő, s az nem csinál határt!

Abban a pillanatban rettentő nagy fergeteg kerekedett. Zúgott-búgott az erdő, ég-föld elsötétedett, s im egyszerre jön egy szörnyű nagy fekete ördög, magasabb volt a legmagasabb fánál, tüzet okádott a szájából; az ördög előtt meg egy akkora eke, mint egy ház s az ekét húzta egy öreg asszony.

— Hi elé, hi! — kiabált az ördög. S nagyokat rittyentett aczél ostorával.

Az asszony szörnyű jajgatással húzta az ekét. Hasadt a föld az ekevas nyomán, olyan mély gödör maradt utána, hogy három templom is belefért volna egymásra rakva. S két oldalt a földből, mit az ekevas kiszántott, két magas hegy kerekedett.

Aztán egyszerre csak megvilágosodott az erdő, lecsendesedett a fergeteg s nagy álmélkodással látják az emberek a mélységes mély barázdát, s hogy Péter a király embereivel az egyik, János pedig az ő embereivel a másik hegyre került.

Átkiáltottak a király emberei:

— Az ördög megcsinálta a határt, János! Belenyugszol-e?

— Belenyugszom, — szólt át János csendesen, megadással.

Azzal megfordult s ment haza Karlátkó várába. Hát amint a vár kapujához ér, mit látnak szemei?

Ott fekszik összetörve-zúzva a vén dajka. Körülötte állanak a várbeli népek, s rémülözve fogadják Ozsvald Jánost: Jaj, uram, nagy uram, mi történt! Itt volt az ördög, eke elé fogta az öreg asszonyt s im, nézze, lássa, így került vissza.

De ettől a pillanattól kezdve Ozsvald János is megváltozott erősen. A szíve ismét visszafordult az öcscséhez, s nem irigyelte többé tőle igazi jussát.

Kibékültek s éltek azután egymással igaz testvéri szeretetben.

Bod.

Mezőségen, Záh falú mellett, magas hegy tetején állott hajdanában Záhkő vára. Egy Záh nevű nagy úr lakott ebben a várban, egyetlen fiával: Boddal.

A vár ura nagyon szeretett vadászni, nemkülönben a fia is, s a mikor pitymallott, már kint voltak a rengeteg erdőkben, velük nagy sereg jobbagy. Csakúgy zengett, zúgott az erdő a vadászok lármájától, a kopók csaholásától.

Egyszer azonban Bod elmaradott a vadászoktól, egyedül kalandozott az erdőben s mikor a sok kalandozásban kifáradott, lefeküdt egy fa tövébe s elaludott szépen.

A közben este lett, Záh haza akart menni s csak akkor vette észre, hogy a fia eltűnt. Föllármázták az egész erdőt, kiabálták a nevét, de Bod aludott mélyen, nem ébredett föl. A vadászok nem mentek haza, keresték egész éjjel, tűvé tették az erdőnek minden zegét-zugát, keresték mindenütt, csak éppen annak a fának a tövében nem, a hol aludott.

Hajnalba, mikor derengeni kezdett az ég, fölnyitja szemét az ifju, föl akar kelni, de erőtlenül hanyatlott vissza a földre: nagy, erős fájdalmat érzett az egész testében.

— Jaj, meghalok! — sóhajtott fel az ifju. Csak egy csepp vizet ihatnám! Ez megváltaná az életemet.

Mintha Isten küldötte volna mellé, abban a pillanatban ért oda egy leány: korsó volt a kezében. Oda tartotta a korsót a szájához s mondta szeliden:

— Igyál ebből, ettől meggyógyulsz.

Csak egy cseppet ivott Bod a vizből s im, egyszerre megelevenedett!

Még csak akkor nézte meg a leányt: olyan szép volt, mint égen a ragyogó csillag.

— Ki vagy te!? Mi vagy te? — kiáltott Bod, hogy én eddig nem láttatak téged.

Mondotta a leány?

— Én az erdőpásztor leánya vagyok, az apám jobbágya a te apádnak. Nem csuda, hogy nem láttál, mert az apád megtiltotta, hogy nappal mutassam magamat. Most is megkéstem egy kicsit, mindjárt felsüt a napszaj nekem, ha apád megtudja, hogy találkoztam veled.

Erre a szóra felugrott az ifju, megfogta a leány kezét s mondta neki:

— Vezess a házatokba! Egy életem, egy halálom akármit mond az apám, az enyém vagy ez órától fogvást s az enyém is maradsz halálig!

Hiába huzódzott a leány, vezetni kellett az ifjut, mentek a kicsi házba s napok multak, hetek multak, — nem mozdultak ki a házból.

E közben az öreg Záhnak nem volt nyugodalma, összeharagsolta minden jobbágyát, — több volt, mint fa az erdőben, — s úgy kezdették keresni Bodot. De mindenütt keresték, csak ott nem, a hol volt.

— Most már gondolom, hol lehet az átkozott fattyú, — dörmögött magában az öreg Záh, de jaj neki, ha ott találom!

Ment egyenest az erdőpásztor házához, utána a jobbágyok. Buzogányával beütötte a ház ajtaját s kiáltott szörnyű haraggal:

— Jertek ki!

A fiu kijött bátran, egy csepp félelem sem látszott az arcán, kezén vezette a jobbágyleányt s mondotta:

— Itt vagyok, édes apám!

— Ereszd el annak a leánynak a kezét! — Kiáltott rá az öreg Záh.

Szólt a fiú:

— Nem eresztem, édes apám, mert ez a leány az én jegyesem, s engedi, nem engedi, feleségül veszem!

— Inkább halj meg! — ordított az öreg. Hallj meg te is, te átkozott leány! S szörnyü nagy haragjában, kardjával keresztül szurta mind a kettőt.

Oda kiáltott a jobbágyoknak:

— Vegyétek föl, vigyétek haza!

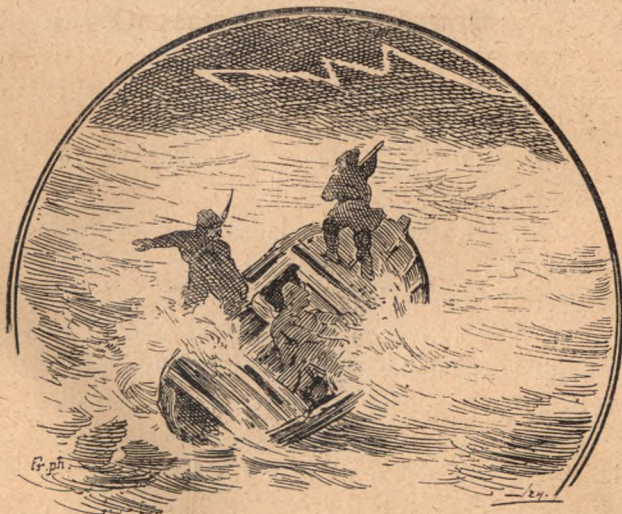
Ráfektették a fiu holttestét leveles ágakra s vitték a jobbágyok szóttlanul. A leányt ott hagyták.

Az erdőszélén egy nagy tó volt, azon kellett keresztül vinni a holttestet a vár felé. Beletették egy csónakba, beleült az öreg Záh is.

Amint nézte egyetlen fiának a holttestét, meg-
eredett a köny a szeméből, aztán szörnyü átokra faka-
dott. Megátkozott eget, földet; Istent, embert;átkozta
magát, hogy miért tudta megölni egyetlen fiát!

Egyszerre csak nagyot dördült az ég, nagy szélvész,
fekete felleg borult a tóra; hullott az Isten nyila; ég,
föld megnyilt s szörnyü recsegéssel, ropogással összedőlt
Záh kővára; aztán felkavarodott a tó vize, felcsapott
magasra, magasabbra a hegyeknél s mikor elmúlt a
fergeteg, hire, nyoma sem volt a csónaknak: lesülte-
dett a tó fenekére.

Ott alussza örök álmát: apa és fiu, s ott lebeg a
tó felett minden hajnalban, mikor dereng az ég, az erdő-
pásztor leánya. Azt mondják, minden éjjel leszáll a tó
fenekére, ottan megcsókolja jegyesét, hajnalban meg
keserves sírással fölszáll a tó színére, ott lebeg, mig
Isten áldott napja fel nem ragyog. Akkor szépen eloszlik
s eltűnik a rengeteg erdőben.

Az aranytulipán.

Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, még az óperenciás tengeren is túl, volt egyszer egy király, annak egy fia. Mikor ez a királyfi nagy legénynyé serdült, azt mondta az apjának:

— Édes apám, én elmegyek s addig vissza sem térek, míg a világon a legszebb leányt meg nem találom: az lesz az én feleségem.

— Jól van, fiam, — mondotta a király — csak eredj Isten hírével, szerencse kísérjen utaidban.

Elindult a királyfi, ment, mendegélt hegyeken, völgyeken által, egyszerre csak beért egy rengeteg erdőbe s rengeteg erdő között a mint mendegélne, látja, hogy egy ökor-nyomban kinlódik, vergelődik egy kicsi halacska. Megszólal a halacska, mondja a királyfinak:

-- Szabadíts meg innét, te jó legény, vigy a folyóba, mert itt meghalok.

A királyfi kivette a halacszkát az ökörnyomból s vitte, míg egy folyóhoz nem ért. Ott azt mondotta a halacska:

— Végy le egy pikkelyt rólam, tedd el, s ha valahol valami bajod léssen, ezt a pikkelyt csak vedd a folyóvizbe, én mindjárt ott leszek s segíték rajtad.

A királyfi levesz egy pikkelyt a halacskáról, azzal a halacszkát bele dobja a vízbe s tovább megy. A mint

menne, mendéglne, látja, hogy egy fekete holló egy fának ága-boga közé szorult, vergelődik a szárnyával, rángatja a lábát, de nem tud kiszabadulni. Leszólott a királyfinak nagy búsan:

— Szabadíts meg, te jó legény, bizony nem bánod meg.

Fölmászik a királyfi a fára, kiszabadítja a hollót, az meg a csőrével kihúz egy tollat, od'adja a királyfinak s mondja neki:

— Jótétel helyébe jót várj, te legény. Ha nagy bajba kerülsz, csak rázintsd meg ezt a tollat, én mindjárt ott leszek.

Elbúcsúzik a királyfi a hollótól, tovább megy, mendégl. Egyszerre csak látja, hogy egy ősz öreg ember ott áll egy forrás mellett, szeretne lehajolni, hogy igyék. de nem tudott lehajolni. Megszólítja a királyfit:

— Te jó legény, segíts rajtam, majd elepedek a szomjúságtól s nem tudok lehajolni.

A királyfi lekapta a sisakját, telemeritette vízzel, megittatta az öreg embert.

— No te legény, — mondotta az öreg ember — nagy jót tettél velem. Nesze, adok neked két hajszálat s ha valahol bajba kerülsz, csak ereszd szélnek. Majd rám talál ez a két hajszál s én a világ végéről is eljövök, hogy segítsek rajtad.

A királyfi eltette a két hajszálat, elbúcsúzott az öreg embertől. Aztán tovább ment, nemsokára ki ért az erdőből s túl az erdön ért egy nagy városba.

Szeme, szája elállott a csodálkozástól: gyászfeketébe volt vonva az egész város.

Találkozik az utcán egy kicsi emberkével, akinek földig ért a szakála, kérdi tőle:

— Ugyan bizony, bácsikám, kites mit gyászol ez a város, hogy így gyászfeketébe borult?

— Hej öcsém, — mondja a kicsi ember, — nagy oka van annak. Van a királynak egy leánya, a kihez hasonlatos szép nincs kerek e világon. S ez a leány a fejébe vette, hogy csak ahhoz megy feleségül, bárki fia legyen, a ki úgy el tud bújni előle, hogy ő meg nem találja. Háromszor lehet próbát tenni. Ha kétszer megtalálja, az még nem baj, de ha harmadszor is megtalálja, karóba kerül annak a feje, a ki szerencsét próbál. Eddig kilenczvenkilenczen próbáltak szerencsét, karóba is került a feje mind a kilenczvenkilencznek. Próbálj te is, öcsém, hadd legyen a te fejed a századik.

Mondja a királyfi:

— Már vagy lesz századik, vagy nem lesz, ha csakugyan olyan szép az a leány, szerencsét próbálok.

Éppen abban a pillanatban jött arra hatlovas hintón egy szépséges szép leány, a melyet még a királyfi sohasem látott. De olyan szép volt, hogy a szeme is káprázdott, a mikor reá nézett.

Kérdi a királyfi a törpe embert:

— Kié ez a leány, bácsikám?

— Ez a királykisasszony, — mondotta a törpe ember.

Hiszen több sem kellett a királyfinak, ment egyenest a király palotájába, a király színe elé. Mondotta a királynak:

— Felsőleges királyom, hallottam, hogy kilenczvenkilencz legény próbált szerencsét. Egy életem, egy halálom, a szerencsét én is megpróbálom.

— Hej, fiam, — mondotta a király — szivemből sajnállak, mert jóképű, derék szál legénynek látszol. De hiába, a leányomnak kedvében kell járnom. Nincsen

több gyermekem. Hát csak próbálj szerencsét, bújj el, ha tudsz, de úgy, hogy meg ne találjon.

E közben hazajött a királykisasszony és bejött a szobába s mondta a királyfinak :

— Jobb lesz, ha nem is próbálsz szerencsét, királyfi, eredj haza, mert a te fejed is oda kerül, a hova a többié.

— Nem bánom én, — mondotta a királyfi — hadd kerüljön. Nálad nélkül úgy is pipa-dohányt sem ér az életem.

Avval kiment a királyfi nagy búsan s végigsétált a városon, aztán ki a mezőre, mezőről az erdőbe, egész uton azon tűnődött, hová tudjon elbujni, hogy a királykisasszony meg ne találja. Egyszerre csak eszébe jutott a halacska, hátha az tudna rajta segíteni. Megy a folyó partjára, ott eléveszi a pikkelyt, s hát csakugyan jön a halacska s kérdi:

— Mi bajod, királyfi?

Mondja a királyfi, hogy mi nagy baja van.

— Oh azért egyet se búsulj, — mondotta a halacska, — mindjárt ideszólitom a legnagyobb halat, azzal elnyeetlek, ott ugyan meg nem talál a királykisasszony, míg a világ s még két nap.

Csak térült-fordult a halacska s mindjárt jött utána egy rettentő nagy hal, kitáltotta a száját (akkora volt, mint egy nagy ház) s abba beléugrott a királyfi. Szépen leballagott a hálnak a hasába, s ott úgy sétált fel s alá, akár egy palotában.

E közben elindult a királykisasszony, utána az udvarbeliek. Kereste a királykisasszony mindenfelé a királyfit, s mikor egy félnapig járt-kelt volna mindenfelé, egyszerre csak a folyóvíz partjára ért s parancsolta, hogy fogják ki a vízből a legnagyobb halat, mert annak a hasában van a királyfi. Egyszeribe odarendelik az

udvari halászokat, kifogják a nagy halat, felhasítják a hasát s hát csakugyan kifordult belőle a királyfi.

Na, az első próbával szerencsétlen volt a királyfi, próbált másodszor is. Tovább ment nagy búsan s a mint mendegélne az erdőben, eszébe jut a holló, megrázintja a tollát s hát repül is az egyszeribe, s kérdezi:

— Mi baj, édes gazdám?

Mondja a királyfi, hogy mi nagy baja van. A holló erre elkezdett kárrogni, s im egyszerre repültek a hollók mindenfelől, fekete lett tőlük az erdő s kérdezték mind egyszerre:

— Mi baj, mi baj?

— Tudtok-e valami jó bűvőhelyet, — kérdezte a királyfi hollója.

— Hogyne tudnánk, hogyne tudnánk, — kárrogtak a többi hollók.

Azzal felszállott valamennyi, repültek az erdőn keresztül. A királyfi mindenütt utánuk, s felvezették egy olyan magas hegyre, hogy a teteje az eget verte.

Annak a hegynek a tetején volt egy mély gödör, abba beléállították a királyfit. De hiába állították, a királykisasszony ott is megtalálta.

Búsult a szegény királyfi, majd felvetette a bűbá-
nat. Na, bizonyosan karóba kerül az ő feje is! De gondolta magában, egy élete, egy halála, már csak harmad-
szor is szerencsét próbál. Elévette azt a két hajszálat,
amit az öreg ember adott s szélnek eresztette. Hát
alig hogy eleresztette a hajszálat, jön az öreg ember s kérdi:

— Mi bajod van, édes fiam?

— Jaj, ne is kérdezze, bátyámuram, el kellene bűj-
nom olyan helyre, ahol senki meg nem talál, máskülön-
ben karóba kerül a fejem.

— Hiszen ha csak ez a baj, azon én könnyen
segíthetek. Ki elől akarsz elbűjni?

— A királykisasszony elől, bátyámuram.

— No hát majd én megmutatom — mondotta az öreg ember, — hogy a szeme elé viszlek s még sem lát téged. — Azzal megfogta a királyfi nyakát, csavarintott rajta s abban a pillanatban aranytulipán lett a királyfiból. Aztán feltűzte a tulipánt a kalapjára s bement a király városába.

Éppen jött vele szembe a királykisasszony (akkor indult volt el, hogy megkeresse a királyfit), meglátja a ragyogó fényes tulipánt, s mondja az öreg embernek szépen, nyájasan:

— Jaj, de szép tulipán! Adja nekem.

— Nem adom én, — mondotta az öreg ember.

— Annyi aranyat adok érte, hogy úrrá lesz maga is s minden nemzetsége.

— Dehogy adom, — mondotta az öreg ember, — a világ minden sűrű kincséért sem adom.

Hiába kérte a királykisasszony, az öreg ember nem adta oda a tulipánt. Mit volt, mit nem tenni, tovább ment nagy búsán a királykisasszony, s kereste a királyfit. De azt ugyan nem találta meg. Kereste másodnap, kereste harmadnap, akkor sem találta meg. Harmadnap letelt a keresés ideje s akkor a király kihirdettette, hogy eléállhat a királyfi bátran, most már övé a királykisasszony.

Meghallotta ezt az öreg ember, egyet csavarintott a tulipánon, királyfi lett ismét. Azzal a királyfi fölment a palotába. Mindjárt papot hívtak, nagy lakodalmat csaptak. Lakodalom után felkerekedtek, a királyfi hazájába mentek. Ott volt csak az igazi heje-huja, dinom-dánom.

Még tán ma is tánczolnak, ha meg nem haltak.

Hamupipőke.

HOL volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl: volt egyszer egy özvegy ember s annak egy szép-séges szép leánya.

Az özvegy ember szomszédjában lakott egy özvegy asszony, annak meg két leánya volt, de egyik csunyább a másnál.

Egyszer az özvegy asszony általüzent az özvegy embernek: vegye feleségül őt, majd meglátja, milyen jó dolga lesz neki is, a leánynak is. Gondolta az özvegy ember:

Biz a **jó** lesz! Ha ketten lesznek, megoszlik a teher. Nem **sokáig** gondolkozott, feleségül vette az özvegy

asszonyt. Hanem egy hét, kettő alig mult el, keservesen megbánta a házasságát, mert az új asszony csak a maga leányaival gondolt, azokat szép ruhában járatta; az özvegy ember leányának pedig jó volt a rongy is. El is nevezték a szegény leányt: Hamupipókének.

Telik-mulik az idő, egyszer az ember bemegy a városba, s kérdi a leányokat.

— No leányok, mit hozzak nektek a városból?

Mindjárt előállott a két csunya leány s alig győzték elésorolni, hogy mi mindent hozzon nekik. Drága selyem-köntösöket, arany gyűrűt, fülbevalót, karpereczet s a jó Isten tudja, még mit.

— Hát neked Hamupipóke semmit se hozzak? — kérdezte az apja.

— Ne hozzon nekem semmit, édes apám, — mondotta Hamupipóke — jó nekem így rongyosan is.

— De már ha a másik kettőnek hozok, rólad sem feledkezem meg, — mondotta az ember.

— Jól van, édes apám, ha mindenképen akar hozni valamit, hozzon nekem három diót, én azzal is beérem.

— No az nem sok, — mondotta az ember, s azzal elment be a városba.

Ottan vett a mostoha-leányainak mindent, mit kívántak, s az édes leányának csakugyan nem hozott egyebet három diónál.

Másnap épen vasárnap volt s a csunya leányok felöltözködtek nagy czifrán, úgy indultak a templomba.

Hamupipóke is szeretett volna elmenni, de őt ott-hon hagyták, s hogy ne üljön dolog nélkül, kiöntöttek az udvarra egy véka konkolyos búzát s megparancsolták, hogy mire a templomból visszajönnek, mind egy szemig tisztítsa meg a konkolytól, különben jaj neki.

Haj, Istenem, sirt szegény Hamupipőke, hullott a könye, mint a zápor-eső.

— Istenem, istenem! — sóhajtozott magában, — hogy tudjam én ezt a búzát megtisztítani?

Hát abban a pillanatban leszáll egy sereg fehér galamb az udvarra, neki esnek a búzának s egy szempillantás alatt kiszemelték a konkolyt a búzából. Ugrált, tánczolt örömében Hamupipőke, nem tudta, mit csináljon.

Gondolja magában, hadd legyen neki is egy jó vasárnapja, feltör egyet a három dióból. Csakugyan fel is tör egy diót s im, halljatok csudát: egy ragyogó szép köntös esett ki a dió hajából. Ámult, bámult Hamupipőke, nézte, forgatta mindenfelől a rézköntöst s aztán mit gondolt, mit nem, hirtelen magára vette s elment ő is a templomba.

Történetesen a királyfi is éppen ott volt a templomban, s mikor Hamupipőke belépett, a királyfi reá vetette szemét s többet le sem vette róla. Nézték, csudálták a népek is. Azt hitték, hogy valami királykisasszony, — senki sem ismerte meg Hamupipőkét. — Az apja sem, az anyja sem, a nénjei sem.

Hanem Hamupipőke nem várta meg, míg a pap áment mond, hirtelen kifordult a templomból, hogy mire a többiek hazajönnek, otthon lehessen az ő rongyos ruhájában.

Az ám, de a királyfinak sem volt maradása a templomban. Egyszeribe kijött az inásával, s szalasztotta Hamupipőke után, hadd nézze meg: hová tér be.

De Hamupipőke az ő kicsi réz papucsában olyan sebesen ment, mint a szél. Egy pillantás alatt eltűnt az inas szeme elől, s hiába nézett be minden udvarra, minden házba, Hamupipőkét sehol sem találta meg.

A közben haza értek a leányok s mondták nagy dicsekedéssel:

— Hej! mit láttunk mi Hamupipőke! — Ha te azt láttad volna!

— Ugyan mit láttatok? — kérdezte Hamupipőke.

— Ott volt a királyfi a templomban, aztán ott volt valami királykisasszony, de olyan szép, mint égen a ragyogó csillag.

— Oh, én azt jól láttam, — mondotta Hamupipőke.

— Ugyan honnét láttad volna?

— Honnét?! — Felmentem a lajtorján a kémény mellé s onnét néztem, míg az utcán szépen végig sétált.

— Űgy! Hát te a kéményen mászkálsz, a helyett, hogy a buzát tisztitanád?

Mondotta Hamupipőke szép csendesen:

— Óh, ne féljete, megtisztítottam én a buzát is.

A leányok majd megpukkadtak mérgükben, mikor látták, hogy egy szem konkoly sincs a buzában, — de olyan tiszta, mint az arany. Nagy mérgükben diribdarabba vagdalták a lajtorját, hogy többet a kéményhez föl ne mászhasson s délután, mikor vecsernyére mentek, két véka konkolyos buzát öntöttek ki az udvarra, hadd tisztítsa meg Hamupipőke. Azzal elmentek a templomba, leültek az első székbe nagy cifrán, kényesen, mint két páva, s illegették, billegették magukat, hátha valahogy rájok tekintene a királyfi. Mert a királyfi délután is elment a templomba, hadd lássa, ott lesz-e ismét Hamupipőke.

De Hamupipőke akkor még ott ült az udvaron, sirdogált, kesergett magában, hogy mindenki mehet templomba, csak ő nem. Egyszer segítettek rajta a galambok, de vajjon másodszer eljönnek-e?

No, nem kellett sokáig keseregni, két annyi fehér galamb szállott le, mint a mennyi délelőtt. A csőrüköt beleütögették a buzába s egy szempillantás múlva egy szem konkoly nem sok, annyi sem volt benne. Azzal, huss! elrepültek.

Hamupipőke pedig elővette a második diót, hátha abban is talál valamit.

Hiszen talált is abban olyan szép ezüst köntöst, hogy királykisasszonynak sem lehetett annál különb. Mindjárt fölvette magára s ment a templomba. Haj, Uram, Istenem, mikor belépett a templomba, minden szem ő reá esett, még a pap is megakadott az imádságában s a két csunya leány illegethette magát, mert a királyfi csak Hamupipőkére nézett, le sem vette róla a szemét. De Hamupipőke másodszor sem várta meg a prédikáció végét, hirtelen fölkel a helyéről, s kiillant a templomból, mint a tünemény.

Utána a királyfi az inasával, végig a falun, de hiába szaladtak, Hamupipőke másodszor is eltűnt a szemük elől.

Jönnek haza a leányok, mondják nagy dicsekedéssel:

— No, Hamupipőke, sajnálhatod, hogy nem lehetél a templomban! — Megint ott volt a királyfi s még egy szebb királykisasszony, mint a milyen délelőtt volt.

— Oh, én jól láttam azt a királykisasszonyt, mondotta Hamupipőke.

— Ugyan honnét láttad volna?

— Fölállottam a kerítés tetejére s onnét jól láttam, a mint végig sétált az utcán, szín-ezüst ruhában, szín-ezüst köntösben.

— Úgy-e? Hát a buzát megtisztítottad-e?

— Ott van, nézzétek, azt is megtisztítottam.

Majd megette a méreg s a bosszuság a leányokat.

Befedték tövissel a kerítést, hogy többet ne állhasson reá Hamupipőke s következő vasárnap négy véka konkolyos buzát öntöttek az udvarra, hadd legyen a mivel bajlódják, kinlódják.

No, elmennek a leányok a templomba, Hamupipőke otthon maradt s szemelgetni kezdi a buzát, de még jóformán belé sem kezdett, jöttek a fehér galambok, nagy szárnycsattogtatással, annyian voltak, hogy alig férték az udvaron, s egy perczet, kettőt alig voltak ott — tisztára vált a buza, mint a szinarany, s azzal tovább repültek.

— Oh, édes Istenem, fohászzkodott Hamupipőke — csakhogy ismét megsegítettél!

Azzal mindjárt feltörte a harmadik diót is, hadd lássa, mi lehet abban.

Volt ami volt az első s a második dióban, de a harmadikból olyan arany-köntös kerekedett ki, hogy ragyogott, mint a nap; suhogott, mint a selyem, s mikor Hamupipőke magára vette s a kicsi tükör elé állott, maga magát sem ismerte meg.

Bemegy a templomba s hát amint belép, felállanak a népek, földig hajolnak előtte, még a nénjei is, pedig azokat ugyancsak ölte a bosszuság, mert vagy nézett reájuk a királyfi vagy nem addig, mostantól kezdve csak Hamupipőkét nézte.

Hamupipőke most sem várta be a prédikáció végét, hirtelen kifordult a templomból, szaladott haza felé, de mégsem olyan gyorsan, mint az előtt, s a királyfi inasa, látta messziről, hogy melyik kapun fordult be. Oda szaladott, s a kapu-félfa hasadékába beleszurt egy arany-rózsát, hogy arról megmutathassa a gazdájának, hol lakik az a szépséges szép leány.

Visszamegy az inas, jelenti a királyfinak, hogy mit látott, mit csinált.

— Jól van, — mondja a királyfi, — gyerünk haza, hadd fogatok be hat lovas hintóba s úgy megyünk annak a leánynak látogatására.

Aközben a leányok is hazamentek a templomból s már a kapuból kiabálták Hamupipókének :

— Hej, Hamupipóke, búsulhatsz, hogy nem voltál a templomban! Ott volt megint az a szép királykisasszony, még pedig szín-arany köntösben.

— Oh én jól láttam, — mondotta Hammupipóke.

— Ugyan honnét láttad?

— Honnét? Felmásztam az eperfára, s jól láttam onnét.

— Ugy... te az eperfára mászkálsz? Bizonyosan meg sem tisztítottad a buzát.

— Dehogy nem, dehogy nem, nézzétek csak, egy szem konkoly sincs benne.

Mérgelődtek, bosszankodtak a leányok, s mérgükben kivágatták az eperfát, hogy többet ne mászhasson reá Hamupipóke.

De már ezt megsokallotta Hamupipóke édes apja is, mondotta a leányoknak :

— Látom, hogy nem élhettek egymással békekességben, elválasztlak egymástól.

Azzal vitte Hamupipóké a falú végére s ott egy öreg asszonynak a gondjára bizta.

Alig ment el Hamupipóke hazulról, jött a királyfi hatlovas hintón. Be egyenesen a kapun, amelyiknek a félfájába az inas beszurta volt az arany-rózsát.

Bemennek a házba, de Hamupipóké nem látják sehol.

Kérdi a királyfi az asszonyt :

— Hol a leányod, jó asszony?

— Oh felséges királyfi! Van nekem kettő is, mindjárt beszólítom.

Beszólítja a leányait, de a királyfi elszomorodott s mondta:

— Egyik sem az, akit én keresek. Hát nincs még egy leányod? — kérdezte a királyfi.

— Nincs nekem. felséges királyfi, — nem is volt soha.

Kimegy nagy búsan a királyfi, végig mennek a falun; benéznek minden udvarra, beszélnek minden házba, sehol sem találják a szép Hamupipőkét. A falu végén, abba a kicsi házba, ahol Hamupipőke lakott, be sem akartak nézni; — mégis meggondolkoznak, bemennek, s kérdik az öreg asszonyt:

— Van-e magának leánya, néne?

— Nincs nekem, lelkem, nem is volt soha.

— Hát valaki másnak a leánya nincsen-e a háznál?

— Van, felséges királyfi, itt lakik nálam egy szegény leány, de bizony az nem is érdemes a megtekintésre.

Mondotta a királyfi:

— Már érdemes, nem érdemes, — én megtekintem.

Abban a pillanatban kilép az ajtón Hamupipőke szin-arany köntösében. Hej! ámult, bámult az öreg asszony, meg sem ismerte Hamupipőkét ebben a köntösben.

Oda ment a királyfi, megfogta a kezét, s mondá lelkes szóval:

— Te vagy az! Te vagy az, akit én keresek! Ülj fel a hintómba, viszlek palotámba. Légy a feleségem.

Mindjárt felültek a hintóba, meg sem-is állottak a király váráig. Egyszeribe papot hivat, nagy lakodalmat laktak, s még ma is élnek, hogyha meg nem haltak.

A jó tanácsok.

Volt egyszer egy szegény legény. Ez a szegény legény gazdag leányt kapott feleségül, de nem sok öröme volt a gazdagságban, mert az asszony mindig felhányta, hogy övé minden az utolsó szegig, az urának nincs semmije, s ha ő hozzá nem ment volna, egész életére szegénynek marad.

Megunta ezt a szegény ember, mit gondolt, mit nem, tarisznyát vetett a nyakába s ott hagyta a feleségit, ott a kicsi fiát is s elment világgá szerencsét próbálni. Azt határozta magában, hogy addig vissza nem tér, míg sok, sok pénzt nem szerez.

Ment, mendegélt a szegény ember, hegyeken, völgyeken át, erdőkön, mezőkön keresztül s találkozott egyszer az uton egy öreg emberrel. Köszöntí az öreg embert, ez fogadja, s kérdi:

— Hová, merre, öcsém?

Mondja a szegény ember:

— Én bizony elindultam szolgálatot keresni, ha valahol felfogadnának.

— No akkor gyere hozzám, — mondotta az öreg — nálam jó dolgod lesz. Pénzt ugyan nem sokat adok, hanem ha becsületesen szolgálsz, ellátlak jó tanácsokkal. Annak a pénznél is több hasznát veszed.

Beáll a szegény ember az öreghez szolgálatba. Esztendő telik esztendő után. Az öreg ember erősen meg

meg volt elégedve vele, ő is az öreg emberrel. Már tiz esztendő is eltelt, még mindig ott szolgált az öreg embernél. Mikor letelt a tiz esztendő, kérdi az öreg ember:

— No, fiam, maradsz-e még?

— Maradok, gazd'uram, miért ne maradnék, jó dolgom van itten.

Ott maradott még tiz esztendeig. Mikor a második tiz esztendő is eltelt, kérdi az öreg ember:

— No, fiam, maradsz-e még?

Mondja a szegény ember:

— Többet nem maradok, gazd'uram, most már hazamegyek, megnézem, mit csinál a feleségem.

— Hát az Isten vezéreljen, fiam. Nesze, adok neked egy kenyeret, de míg haza nem érsz, föl ne vágd. Adok neked három jó tanácsot, jegyezd meg jól. Az első tanácsom az, hogy a hol veszekedést látsz, menj onnét. A második tanácsom az, hogy a járt utat a járatlanért el ne hagyj. A harmadik tanácsom az, hogy a mai haragot mindig halaszd holnapra.

Megköszöni a szegény ember a kenyeret s a tanácsot s azzal elindul hazafelé. Ment, mendegélt s útközben egy faluban setétedett el, ott betért egy házba s szállást kért éjszakára. Adtak is szállást, de alig telepedett le, a gazda s a felesége elkezdett egymással veszekedni. Szóból szó kerekedett, még hajba is kaptak. A szegény embernek eszébe jutott a tanács, nyugodalmas jó éjszakát kívánt a veszekedő emberpárnak, átment a szomszédba, s ott is hált.

Hát reggel nagy lárma van a faluban. Vajjon mitől lehetett ez a nagy lárma? Kimegy a szegény ember az utcára s ott egyszerre csak megragadja egy ember s kiáltja torkaszakadtából:

— Ez az ember ölte meg, ez!

A szegény ember csak ámult-bámult, nem tudta, mi történhetett. Hát bizony az történt, hogy azt az embert, a kinél először kért szállást, reggel megölve találták. Az az ember, a ki megfogta őt, látta a mikor bement, de nem látta, hogy mindjárt el is jött onnét s azt hitte, hogy ő a gyilkos.

Szerencséjére, a házi gazdája bebizonyította, hogy nála hált s szabadon eresztették.

— Lám, lám, — mondotta magában — jó volt mégis megfogadni az öreg ember tanácsát. Tovább megy, mendegél, beér egy nagy erdőbe, ottan utól ér három embert, hozzájuk szegődik, megismerkednek, együtt mennek tovább. De egyszerre csak megáll az a három ember s azt mondják, hogy ők bizony nem mennek ezen az uton, tudnak ennél egy rövidebb ösvényt. Hívják a szegény embert, hogy tartson velük, de a szegény embernek eszébe jutott az öreg ember tanácsa. elbúcsúzott tőlük, s tovább ment a rendes uton.

Hiszen jól tette, hogy megfogadta az öreg ember tanácsát, mert később meghallotta, hogy azt a három embert megtámadták az utonállók s elvették a mi pénzük volt, mind.

Na, hazaér a szegény ember a falujába, éppen este volt, mikor az udvarba ért. Látja, hogy még nem fektettek le, mert égett a gyertya az asztalon. Gondolja magában, előbb benéz az ablakon, hadd lám, mit csinál a felesége.

Hát az asszony ott ült az asztal mellett, éppen vacsorázott, vele szemben egy derék szál ember. Szörnyű haragra gerjedt a szedény ember. Azt hitte, hogy felesége férjhez ment. Elindult nagy haragjában, hogy puskát szerezzen, hogy meglőjje a feleségét s azt az embert is.

De a mikor kint volt az utcán, eszébe jutott az öreg ember tanácsa, hogy a mai haragot holnapra kell tartani. Visszaforodt, bement a házba, köszönt illendőképen, a felesége fogadta. Szót váltanak szó után, megismeri a felesége, nyakába borul nagy örömmel, öleli s csókolja s utána az a derék szál ember is, a ki nem volt más, mint a szegény ember fia.

Oh, édes, Istenem, fohászzkodott a szegény ember, de jó, hogy megfogadtam az öreg embernek ezt a tanácsát is. Akkor elévette a kenyeret, fölvágt a hát Uran, Teremtőm, hulloott ki a kenyérből a szép sárga arany, mint a záporéső. Bezzeg most nem lehetett panasza az asszonynak. Volt pénz elég, a mennyi csak kellett.

A szegény emberből a legnagyobb gazda lett a faluban.

Még ma is élnek, ha meg nem haltak.

A csunya királyfi és a szép királykisasszony.

Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl volt, volt egyszer egy király s annak egy olyan szép leánya, mint égen a ragyogó csillag. A szomszéd ország királyának meg volt egy fia s ez olyan csunya volt szegény, mint a sötét éjszaka. Meghallotta a hírét a királyfi annak a világhíres szép királykisasszonynak, fogta magát, elment leánynézőbe.

Fölmegy a király palotájába, mondja a királynak szive szándékát. Mindjárt hivatja a király a leányát, jött is a királykisasszony, de a mikor meglátta a csunya királyfit azt mondotta:

— Ilyen legénnyel még a cipőmet sem takarítatnám ki.

Búsult nagyon a szegény királyfi, kiment a palotából nagy szégyenkezve. De nem tudta kiverni a fejéből a szép királykisasszonyt.

Azt mondta magában:

— Egy életem, egy halálom, enyém lesz ez a leány.

Gondolt erre, gondolt arra, mit gondolt, mit nem, szinaranyból veretett egy tyúkot tizenkét csirkével, aztán egy arany guzsalyat arany kenderrel, s egy arany tükröt, olyant, hogy csak bele kellett nézni s a tükör olyan szépen muzsikált, hogy az angyalok sem szebben odafent a fényes mennyországban. Akkor aztán felöltözött

áruhába, visszament a királyhoz s beszegődött hozzá inasnak. Az arany tyúkot s a csirkéket, az arany guzsalyt s az arany tükröt bedugta az ágy alá.

De másnap elévette az arany tyúkot s az arany csirkéket, kitette a szoba közepére. Ott meglátta a királykisasszony szobaleánya.

Szalad a szobaleány a királykisasszonyhoz s mondja nagy lelkendezve:

— Felséges királykisasszony, jöjjön velem, olyan csudaszép dolgot mutatok, a milyent még nem látott. Kimennek az inas szobájába, látja a királykisasszony az arany tyúkot s a tizenkét csirkét.

Összecsapja a kezét:

—Jaj de szépek, jaj de szépek! Add nekem ezeket! — mondta az inasnak. — A mennyit kívánsz, annyit fizettetek érte az édes apámmal.

Mondotta az inas:

— Pénzért nem adom, szép királykisasszony, adjon egy csókot s legyen a magáé.

A királykisasszony egy kicsit tétovázott, de aztán, Isten neki, megcsókolta az inast. Azzal fölszedte a kötényébe az arany tyúkot, a tizenkét csirkét, szaladott nagy örömmel a szobájába.

Másnap az inas elévette az arany guzsalyt. Meglátja ezt is a szobaleány, szalad a királykisasszonyhoz s jelenti:

— Felséges királykisasszony, szép az arany tyúk, szépek a csirkéi, de még szebb dolgot láttam az inas szobájában.

Futottak az inas szobájába, s a mint beléptek, a szemé is káprázott a királykisasszonynak a szertelen ragyogástól.

— Jaj de szép guzsaly, jaj de szép kender! De

szeretnék ruhát fonni ebből! — mondotta a királykisasszony. — Kivánj akármit, megfizetem érte.

Mondotta az inas:

— Nem kívánok én sokat, szép királykisasszony, adj két csókot s legyen a tied az arany guzsaly.

Egy kicsit gondolkozott a királykisasszony, de bizony megcsókolta az inast s szaladott vissza a szobájába.

Hanem volt, ami volt eddig, most jött csak az igazi. Harmadnap elévette az arany tükröt, felakasztotta a falra, s csak várta, hogy jöjjön a szobaleány, bizonyosan tudta, hogy megáll előtte. Hát csakugyan jön a szobaleány, meglátja a tükröt, odaszalad, belenéz s abban a pillanatban elkezd a tükör muzsikálni. Azt hitte, hogy az angyalok muzsikálnak. Szaladott a királykisasszonyhoz.

— Jöjjön, jöjjön, felséges királykisasszony, látott-e már muzsikáló tükröt?

Mennek az inas szobájába, hanem mikor beléptek, akkor a tükör nem muzsikált.

— Hiszen ez nem muzsikál, —mondotta a királykisasszony.

Szólt az inas:

— Csak állj elébe, szép királykisasszony, nézd meg magad benne!

Odament a királykisasszony, belenézett a tükörbe, egyszerre megzendült a muzsikája s szólt olyan szépen, olyan keservesen, hogy a királykisasszonynak majd megszakadt belé a szíve.

— Add nekem ezt a tükröt, — könyörgött a királykisasszony.

Mondta az inas:

— Neked adom, hogyne adnám, de három csók jár érte.

De most nem is gondolkozott a királykisasszony, megölelte, megcsókolta háromszor azt a csunya legényt.

Éppen abban a pillanatban lépett be a király. Szörnyű haragra gerjedt, a mikor látta, hogy az ő leánya, az a világhíres szép királykisasszony csókolja ezt az undok csunya legényt.

— Ki a házamból, — ordított a király — ha kedves az életed! — s világgá kergette a leányát, világgá az inast.

Kimentek a városból nagy búsan, de mit mondok, csak a királykisasszony búsult, nagy volt a legénynek az öröme. Világért meg nem mondta volna, hogy ki s mi ő, úgy mentek, mendégéltek keresztül az országon, mignem eljutottak az inassá lett királyfi városába.

Város végén volt egy fogadó, bementek oda s ott azt mondotta az inassá lett királyfi:

— Most én megmosdom s te addig takarítsd meg a csizmáimat, hogy mehessek be a városba. Aztán majd visszajövök, te csak várj reám.

Szót se szólott a királykisasszony, vette a csizmát s szépen megtakarította. Azzal a királyfi bement a városba, fel az apja palotájába, ottan magára vette aranyos, gyémántos gúnyáját, befogatott hat paripát bársonyhintóba s úgy hajtatott a vendégfogadóba a királykisasszonyért.

Bemegy a királykisasszonyhoz s ez csak nézi, nézi, nem akar hinni a szemének.

— Emlékszel-e? — mondotta a királyfi — a mikor azt mondtad, hogy még a cipődet sem engedném velem kitakarítani. No látod-e, én nem voltam olyan kevély, megengedtem, hogy te kitakarítsd az én csizmámat.

Nagyot nevetett a királykisasszony, nyakába borult a királyfinak s mondta lelkes szóval:

— Már akármit mondtam, te az enyém, én a tied, ásó, kapa s a nagy harang válasszon el minket.

Mindjárt a hintóba ültek, behajtattak a király udvarába s még aznap lett nagy heje-huja, dinomdánom, lakodalom.

Ma is élnek, hogyha meg nem haltak.

Az arany tollú madár.

OL volt, hol nem volt, heted-hétországon is túl, még az üveghegyeken is túl: volt egyszer egy fiatal király s annak egy szép felesége.

Még egy esztendeje sem múlt a házasságuknak, háborút üzent a szomszéd ország királya s a fiatal király keserveskönyhullatások közt elbucsúzott a feleségétől s ment a háborúba.

Telt-múlt az idő, a háború sokáig tartott s az alatt a királynét két aranyhajú gyermekkel áldotta meg az Isten. Fiú volt az egyik, leányka a másik. De a királyné meg sem láthatta szivéről szakadt drága gyermekeit, mert az a vén asszony, akit a király a felesége mellett hagyott, amíg oda lesz a háboruba, éjnek idején, amint a gyermekek megszülettek, kilopta őket a palotából, beletette egy kosárba, elvitte az erdőbe s ottan egy fa alá letette.

Reggelre visszatért az öreg asszony, s mondja neki a királyné:

— Jaj, hallgasson ide, öreg szülém, milyen csudálatos álmot láttam az éjen! Azt láttam álmamban, hogy két arany hajú gyermekkel áldott meg az Isten.

Mondotta az öreg asszony:

— A bizony elég csudálatos álom, felséges királyné, mert be is teljesedett az álma, de visszafelé. Nem megáldotta az Isten, hanem megverte, mert két szörnyeteg teremtést találtam az ágyában s hogy meg ne irtózzék tőlük, ha felébred, elvittem az erdőbe s ott elpusztítottam.

Sirt a szegény királyné, hogy őt az Isten így megverte, de aztán mégis csak köszönte az öreg asszony jószágát. Ha már úgy volt, ahogy volt s csakugyan szörnyeteg teremtésekkel verte meg az Isten, jobb volt, hogy meg sem is látta, s még jobb, hogy a király nem látja meg, — ne is tudjon róluk.

Hej, pedig ha tudta volna, hogy a vén asszony boszorkány volt valóképen, s azt szerette volna, hogy a király az ő leányát vegye feleségül! De a királyné erről semmit sem tudott.

Hát az alatt az erdőben mi történt? Az történt, hogy ahová a gyermekeket letette a boszorkány, arra ment egy fehér szarvas, szarvánál fogva fölvette a kosarat s vitte a gyermekeket az erdőn át. Ment-mendegélt a szarvas, aztán megállott egy csorgós kútnál, ott háromszor egymás után nagyot bődült, hogy csakúgy zengett belé az erdő.

Egyszerre csak honnét-honnét nem, elélibben egy tündér-leány, lekapja a kosarat a fehér szarvas szarváról és eltűnt a sűrű rengetegben. Ez a tündér-leány az erdők leánya volt. Ott lakott az erdőben, mégpedig gyémánt-palotában, egyesegyedül. No, most már nem volt egyedül.

Örült is a gyermekeknek, hogy nem találta helyét nagy örömeiben. Úgy dajkálta őket, mintha édes gyermekei lettek volna.

Telt, mult az idő, a gyermekek már hét esztendősek voltak, s egyszer az erdők leánya elküldi a fiút egy korsóval, hogy hozzon vizet a csorgós kutról, — de meghagyta erősen, hogy sokáig ne maradjon, siessen vissza a palotába; a korsóra pedig úgy vigyázzon, mint a szeme fényére.

Elmegy a fiú a csorgós kuthoz, s amint épen vizet akarna meríteni, látja, hogy egy arany-tollú madárka mind ott repked fölötte. Mindjárt félbehagyta a vízmerítést, — szeretne volna megfogni a madarat, kapkodott utána a kezével, a kalapjával, még a korsójával is, de hiába, az arany-tollú madár csak ingerkedett vele. Megmegcsapta a szárnyával a fiú arcát s mikor éppen megakarta fogni, huss! fölebb reppent. Aztán ismét lecsapott a madárka, csalogatta a fiút, addig s addig, hogy a fiú utána dobta a korsót. Haj istenem! de lett erre sirás. Most ő mit tudjon csinálni? Ha korsó nélkül megy haza, megveri az anyja!

Ez alatt az erdők leánya nem tudta elgondolni, hová maradhat ilyen sokáig a fiú, utána küldötte a kis leányt, de ennek is egy korsót adott a kezébe s ugyancsak a lelkére kötötte, hogy egy szempillantás alatt mind a ketten otthon legyenek.

Oda megy a kis leány s hát a testvére sir keservesen.

— Hát te miért sirsz?

— Jaj, hogy ne sirnék, lelkem testvérem! Látod azt a szép arany tollú madarat? Meg akartam fogni s eltörött a korsóm.

Abban a pillanatban ismét lecsapott az arany tollú madár s meglegyintette a kis leány arcát.

— Jaj de szép! Jaj de szép! — kiáltott a kis leány — s utána kapott a madárnak. De ahogy utána

kapott, puff! kiesett a korsó a kezéből s eltört az is. De még csak most volt igazi sirás, de olyan, hogy aki hallja történetesen, megesik a szive rajtuk.

— Jaj, édes Istenem! — sirtak a gyermekek, — most hogy menjünk vissza az anyánkhoz?

Amint így keseregnek, egyszerre csak megszóllal a madár:

— Ne sirjatok, gyerekek! Az, aki titeket felnevelt, nem édes anyátok. A ti édes anyátok ezen a rengeteg erdőn túl lakik s ennek az országnak a királynéja. Csak gyertek mindenütt utánnam, amerre én repülök. Nem viszlek egyenesen haza, mert még valamiképpen elpusztítana az a boszorkány, aki az erdőbe hozott, de ne busuljatok, majd reátok talál a ti édes szülétek. Repült a madár keresztül az erdőn szép csendesen s mentek utána a gyermekek. Mikor aztán az erdő széléhez közeledtek, egyszerre csak lecsapott a madár a földre s mondotta a gyerekeknek:

— Gyertek ide, gyertek! Ezt az almát s ezt a vesszőt vegyétek fel.

Oda szaladnak a gyermekek s hát Uram Teremtőm mi van ott: egy gyémánt-alma s mellette egy arany-veszsző!

Az egyik felveszi az almát, a másik a vesszőt, aztán a madár tovább száll, a gyermekek meg mindenütt utána. Kíérnek az erdőből, rengeteg nagy pusztaságra érnek, rengeteg nagy pusztaságnak a közepén leszáll az arany-tollú madár, s mondja a gyermekeknek:

— No gyerekek, ezt az almát üssétek meg a veszszővel, s olyan gyémánt palota kerekedik ide, hogy csudájára jár majd az egész világ. A palota hetvenhetedik szobájában egy képet találtok a falon, az az édes apátok s édes anyátok képe lesz. Azt a képet sűrű fátyollal

takarjátok le, majd eljő aztán az apátok s az anyátok s megkérdik tőletek, hogy mi van a fátyol alatt. Ti csak mutassátok meg bátran, abból rátok ismernek, s minden jóra fordul.

Többet nem mondott az arany tollú madárka. A gyermekek megköszönték irántuk való jószágát s azzal az arany-tollú madár visszarepült a rengeteg erdőbe.

Amint a madár elrepült, a gyermekek letették a gyémánt-almát a földre, rásuhintottak az arany-vesszővel s im kerekedett belőle egy olyan gyémánt-palota, hogy szemük-szájuk tátva maradt a csodálkozástól.

Fölmennek a gyémánt-garádicsokon, végigsétálnak a szobákon, de mi minden volt azokban a szobákban, Istenem, azt emberi száj nem tudná elé mondani. Arany-lóczák, gyémánt-almáriomok, ezüst-asztalok, ezüst-asztalokon arany-tálak s poharak, s volt étel-ital, minden, ami jó, megenni való. Maradhattak itt, akár örök életükre, a sok drága jóból ki nem fogynak soha. Eltelt egy hét, el talán kettő is, amíg minden szobát bejártak, s míg mindent jól megcsudáltak, úgy értek a hetvenhetedik szobába, a legutolsóba. Abban nem volt egyéb a képnél.

Jaj édes Istenem! de megörültek ennek a képnek. Csókolták százszor, ezerszer, aztán sűrű fátyollal szépen betakarták s többet nem volt nyugodalmuk, várták éjjel-nappal az édes anyjukat s az édes apjukat.

E közben nagy hire ment a gyémánt palotának, jöttek a csudájára mindenfelől. Mindenki jött, csak a király nem.

Hanem addig beszéltek a fülébe az udvarbeli népek, hogy így, hogy úgy, nézze meg, mert olyan szép palotát világon való életében még ő sem látott, — hogy ő is elszánta magát a palota látására. Észrevette ezt a boszorkány, megsejditette a gonosz lélek, hogy abban a palotában a

király gyerekei laknak s most azon kezdett mesterkedni, hogy a királyt visszatartsa. Fogta magát, valami port vetett a király kávéjába s a király attól olyan rosszul lett, hogy nem mehetett el, pedig már elé is állott volt a hatlovas hintó.

Mondja a boszorkány a királynak:

— Oh, hagyja el, felséges királyom, minek is menne oda, majd én elmegyek, megnézem s szegről-végre mindent elmondok felségednek.

— Jól van, — mondja a király, — hát eredj, nézd meg.

Elmegy a vén boszorkány a hatlovas hintón, behajtat a palota kapuján, a gyermekek elébe mennek s fogadják nagy tisztelettel. Járnak-kelnek a kertben, mindent megmutogatnak a vén boszorkánynak; aztán felvezetik a palotába, végig vezetik a szobákon, csak éppen a hetvenhetedikbe nem vezették be.

— Ördög fajzatjai, — mormogta magában a vén boszorkány, — tudom, hogy mit rejtegettek ottan, de csak várjatok. Aztán kimentek a palotából s mikor elértek a kertbe, azt mondja a vén boszorkány.

— Hiszen szép, szép a palota, szép a kert is, de akkor volna csak igazán szép, ha ide hoznátok *a világ zengő fáját*.

Többet nem szólt a boszorkány, elhajatott mint a fergeteg s a gyerekek magukra maradtak, de ettől a pillanattól kezdve a fiúnak nem volt nyugodalma.

Azt mondta a huginak:

— Egy életem, egy halálom — addig neg nem nyugszom, míg a világ zengő fáját meg nem találom.

Hiába beszélt a huga, hogy ne menjen, van elég fa az ő kertjükben, szebbnél szebb, a fiúnak nem volt maradása: elindult hetedhét ország ellen.

Ment, mendegélt a királyfi, hegyeken-völgyeken által, hét nap hét éjjel meg sem állott s akkor ért egy fekete várba. Ennek a várnak a kapuja előtt egy nagy fekete ördög állott strázsát. Rákiált a királyfira:

— Hé, megállj! Ki vagy? Mit akarsz?

Mondja a királyfi:

— Én a világ zengő fáját keresem, nem tudna-e kend utba igazítani?

Mondotta az ördög:

— Sok mindent láttam s hallottam, de a világ zengő fájának hírét sem hallottam. De innét hét mértföldre van még egy ilyen fekete vár, az előtt az egyik bátyám áll strázsát, menj oda, hátha utba igazít.

Tovább megy a királyfi, elér ahhoz a fekete várhoz s hát csakugyan ott áll a kapuja előtt egy nagy fekete ördög s rákiált az is:

— Hé, megállj! Mit akarsz?

Mondja a királyfi, hogy mit akar.

— Hírét sem hallottam, fiam. Talán a bátyám tud róla. Eredj, megtalálad hét mértföldre innét, az is strázsát áll egy ilyen vár előtt, mint én. Az mindent tud, kérd meg szép szóval, talán utba igazít.

Megy a királyfi a harmadik várhoz, de már meszsiről megfenyegette az ördög.

— Ide ne jőjj, ha az életed kedves!

— De már ha eddig eljöttem, — mondotta a királyfi, — egy életem, egy hálalom, nem fordulok vissza.

Ment nagy bátran az ördög elé, köszöntötte illendőkép.

Rákiált az ördög:

— Mondtam, úgy-e, hogy ne jőjj ide. Mit akarsz?

Mondotta a királyfi szeliden:

— Ne haragudjék, kend, a világ zengő fáját keresem

ha tudja: merre van, igazítson utba, ha nem tudja, Isten áldja, megyek tovább.

Tetszett az ördögnek ez a bátor beszéd, s mondotta a királyfinak:

— Megállj, fiam, megállj! Jó helyen kereskedel: itt van a világ zengő fája ebben a várban. Csak vidd el, ha embere tudsz lenni, én már úgy is meguntam a zengését. Nesze, itt egy arany-vessző, ezzel sujtsd meg a vár hetedik kapuját, arra a kapu megnyílik, te szaladj be, ne nézz se jobbra, se balra; hivnak, csalogatnak szebbnél szebb asszonyok s leányok, hogy maradj ott, de te se rájok ne nézz, se rájuk ne hallgass, hanem szaladj a kert közepére, ott van a világ zengő fája, szinarany az ága, levele, mindene s olyan szép nótákat zeng, hogy a szived majd meghasad belé, de te meg se állj, hanem háromszor kerüld meg visszafelé, aztán szaladj ki, ahogy tudsz, mert ha az orrod előtt becsapódik a kapu, ott maradsz örökéletedre.

A királyfi mindenben megfogadta az ördög szavát. Bement a várba, s szaladtak elébe a szép asszonyok s lányok, hivaták, csalogatták édes szóval, de ő meg sem állott, félre sem pillantott, futott egyenest a világ zengő fájához, háromszor megkerülte visszafelé, aztán, ucczu neki vesd el magad, ki a várból, mintha szemét vették volna ki. Épen jókor ért ki, mert mindjárt becsapódott a kapu rettentő döndüléssel, — ott is maradt a csizmája sarka.

Ment a királyfi, meg sem állott hazáig, s hát a mire haza ért, ott volt a kert közepében a világ zengő fája. Zengett, zúgott, elhallott a zengése messzeföldre s jöttek a népek mindenfelől, látni s hallani a nagy csudát.

Meghallotta a fa hirét a király is.

— No, — mondotta, — most már csakugyan elmegyek.

De az az istentelen boszorkány megint valami port kevert a kávéjába s a királynak most is otthon kellett maradni.

Akkor bement hozzá a boszorkány s mondotta:

— És nem is tudom, minek kívánkozik felséged az után a fa után. Majd én megnézem minden ága-bogát, levelét, s amit láttam, mindent elmondok felségednek. tövéről hegyére.

Hát jól van, a király otthon maradt, a boszorkány elment. A gyermekek fogadják s mutatják nagy örömmel a világ zengő fáját. Majd megpukkadt a boszorkány a boszuságtól, de jó arcot mutatott, s mondta a királyfinak:

— No ez igazán szép fa, de még csak az volna a szép, ha ezen a fán énekelne a *világ szépen szóló madara*.

Ahogy elment a vén boszorkány indult a királyfi is. Egyenesen azon az uton ment, ahol először járt. Ment az első fekete várhoz, onnét az ördög utasította a másodikhoz; a második a harmadikhoz.

— Hát te mit akarsz itt megint? — kérdezte az ördög.

Mondotta a királyfi:

— Én a világ szépen szóló madarát keresem, — ugyan bizony, hallotta-e hírét?

— Nemcsak hírét hallottam, hallom a hangját is mindennap. Meg is untam már, vigyed, ha tudod. Megtalálod a várnak a nyolczadik szobájában. Abban a szobában annyi az arany kalitka, hogy esztendeig sem győznéd megszámolni. Ezekben a kalitkákban szebbnél-szebb arany tollú madarak énekelnek, de te ezekre rá se nézz, mert a világ szépen szóló madara rozsdás kalitkában van, s ha a miatt ott hagynád, bizony mondom neked, élve nem kerülsz ki a várból.

Fogadkozik a királyfi, hogy így, meg úgy, nem bánja; tőle ugyan ellehetnek a többi madarak, -- rájuk sem néz. Hanem mikor bement a nyolczadik szobába, a mennyi madár volt, mind énekelt -- csak az nem, melyik a rozsdás kalitkában volt.

Gondolja a királyfi:

— Ej, ez nem lehet a világ szépen szóló madara.

Hirtelen lekapott találomra egy kalitkát s szaladott ki az udvarra, de ott meg is állott mindjárt, mintha oda czövekelték volna. Amint az udvarra ért, egyszeribe kőbálványnya változott.

Várja, várja a királykisasszony a bátyját, de hiába várja. Ő bizony, mit gondol, mit nem magában, bezárja a gyémánt-palotát s elindul a bátyja után. Ment egyenesen azon az uton, ahol a bátyját elindulni látta s addig ment-mendegélt, míg az első fekete várhoz nem ért. Ott állott az ördög most is és megszólította a leánykát

— Hát te hol jársz itt, ahol a madár se jár?

— Jaj, ne is kérjje, ördög bácsi! — A bátyámat keresem, aki elment a világ szépen szóló madaráért s valahol elveszett szegény.

Mondta az ördög:

— Én láttam, mikor itt elment, beszéltem is vele, de visszajönni csakugyan nem láttam. Eredj a bátyámhoz, hét mértföldre van innét a vára, hátha az többet tud, mint én.

Ment a szegény leány, el is ért a második várhoz, de az az ördög sem tudott többet mondani.

Ment a harmadikhoz, az már megmondta az igaz valóságot.

— Jó helyen jársz, hugocskám! Itt van a bátyád, csak eredj be a várba, megtalálod kőbálvány képében. Ha szavamat nem fogadta, hát úgy vette hasznát. Ha te

reám hallgatsz, a világ szépen szóló madarát is megkapod s a bátyádat is megszabadíthatod. Szaladj be a nyolczadik szobába akaszd, le hirtelen a rozsdás kalitkát, azzal szaladj ki, a kőbálványt háromszor visszafelé kerüld meg, aztán vissza se nézz, szaladj, ahogy tudsz, meg se állj hazáig.

Bemegy a királykisasszony, látja a bátyját kőbálvány képében, majd megszakadt a szive, de mégsem állott meg. Futott a nyolczadik szobába, ott sem nézett sem jobbra, sem balra. Tőle ugyan csilloghattak-villoghattak az arany kalitkák, énekelhettek az arany-tollú madarak, csak a rozsdás kalitkát nézte, s amint meglátta, lekapta a szegről, szaladt ki, ott kint a kőbálványt háromszor megkerülte visszafelé s aztán vissza sem nézett, futott ki a vár kapuján. Így is épen akkor döndült be a kapu, mikor kilépett, oda is szakadt egy darab a szoknyája széléből. Ott elbúcsuzott az ördögtől, el a másiktól, el a harmadiktól s im, halljatok csudát, mikor haza ért, már otthon volt a bátyja. Egyszeribe feleresztették a világ szépen szóló madarát a világ zengő fájára, de olyat még a világ nem hallott, mikor egyszerre zengett a fa s énekelt a madár.

Fának a zengése, madárnak az éneke elhallott a világ végére. De jöttek is a népek a világ minden tájékáról, annyian jöttek, hogy nem fértek az udvaron, a kertben, a palotában.

Mikor a király meghallotta a világ szépen szóló madarának az énekét, kikiáltott a kocsisnak, hogy fogjon be a hatlovas hintóba, meg kell hogy nézze azt a csudát.

Hanem az a vén gonosz lélek harmadszor is megrontotta a királyt. Nagy nehéz betegség verte le a lábáról, hétszer is ki rázta a hideg egymásután.

— Lássá, lássa, felséges királyom, — mondotta a

vén boszorkány, — minek is akart oda menni, bizonyosan a miatt lett beteg. Majd én elmegyek s megnézem azt a madarat is.

Elmegy a boszorkány, megnézi a madarat s mondja a királyfinak:

— No, én igazán nem hittem volna, hogy el tudd

hozni a világ szépen szóló madarát. Hátha még a világ ezüst-tavát ide tudnád hozni, akkor lenne még csak szép a kerted!

Gondolta magában a királyfi:

— Hiszen hadd el, elhozom én azt is. Ott van az a tó is, ahol a világ zengő fája volt, láttam én jól.

Harmadszor is elmegy a királyfi egyenest abba a fekete várba, ahol a világ ezüst-tava volt. De hogy biztatták, csalogatták eddig a tündér-asszonyok s leányok, hogy nem: mostan közrefogták, czirókálták, morókálták, édes szóval mondogatták:

— Maradj itt! Mennyországbán sem lesz ilyen dolgod!

Egyszer-egyszer megtántorodott a királyfi, de aztán még gyorsabban neki iramodott, egy szempillantásra megkerülte a tavat visszafelé, azzal ki a várból nagy hirtelen, meg sem állott hazáig s hát mire haza ért, már ott is volt a tó a világ zengő fája mellett, uszkáltak, játszadoztak benne a szép aranyhalak.

Hire ment a világ ezüst tavának is, de már most a király sem nem evett, sem nem ivott, csak hogy megláthassa azt a sok csudát.

Hiába mesterkedett a boszorkány, befogatott a hintájába, vitte a feleségét is, mentek egyenest a gyémánt-palotába.

A gyermekek elejükbe mentek s amint a király meglátta őket, mindjárt mondta a feleségének:

— Nézd, feleség, hogy hasonlít reád ez a leányka!

— Az ám, — mondotta a királyné. Ez a fiú meg szakasztott olyan, mint te.

De nem szóltak semmit a gyermekeknek, csak mentek velük s megnézték a világ ezüst-tavát, a zengő fát, a szépen szóló madarát, aztán fölmentek a palotába, végig sétáltak a szobákon, be a hetvenhetedikbe is.

— Hát az alatt a fátyol alatt mi van? kérdezte a király.

A gyermekek szépen levették a fátyolt s im, ott látta a király s királyné a maga képét.

De még csak most ámultak-bámultak igazán. Mindjárt el kellett mondani mindent a gyermekeknek, amit tudtak. Hej, volt öröm, édes istenem, de milyen nagy öröm!

Egyszeribe vitték a gyermekeket, hintóba ültették s mentek haza a király palotájába.

— Ki a házból, vén boszorkány! — kiáltott a király.

Ott mindjárt ló farkára köttette, a városon végig húzatta, aztán a testét négy felé vágatta s úgy szegezték ki a vár négy kapujára.

Arra megszólalt a világ zengő fája, s a világ szépen szóló madara, de olyan szépen, olyan ékesen, hogy sirt, aki hallotta. Hét álló hétig állott a vendégség a király házában. A zengő fa folyton zengett, a szépen szóló madár folyton énekelt, összegyűlt az egész világ, volt nagy táncz, heje-huja, vigasság.

Holnap legyenek mind a ti vendégetek.

A tordai tündérvár.

Tordától nem messze, az Aranyos vize mellett van egy hegy, Tündér a neve. Ennek a hegynek a tetején, réges-régen egy fényes nagy vár volt, Tündérvár volt a neve, de ma csak a romladékát lehet látni.

Sok száz esztendeje lehetett annak, még ezernél is több esztendeje, Erdélynek a földjén egy hatalmas király lakott.

De hiába volt a nagy hatalma, nem volt boldog, mert Isten nem áldotta meg gyermekekkel. Sokat tündött azon, hogy kire hagyja az országát. Mit gondolt mit nem, a szomszéd királynak több fia volt, egyet fiának fogadott.

Telt-múlt az idő, dali szép legénynyé nevedett a fogadott fiu s szerette volna, ha időnek előtte kezére kerül az ország. Azt mondja egyszer az apjának:

— Apám, engedd meg, hogy építsek egy várat a Tündér-hegyre.

— Jól van, fiam, építs, én nem bánom.

Beléfog a királyfi a vár építésébe. Ezer meg ezer ember hordotta a nagy köveket a hegy tetejére, hét álló esztendeig folyton hordották, rakták s állott a vár, melyhez hasonlatos nem volt messze földön. Akkor a királyfi elment az apjához s mondotta:

— No, apám, felépitettem a várat, hét esztendeig tartott az építés, most engedd meg, hogy hét esztendeig pihenjek.

— Jól van, fiam, pihenj, — mondotta a király.

Hanem a királyfi nem pihent, nagy titokban gyűjtötte, toborzotta a katonákat, tele volt a vár fegyveres emberekkel. Az volt a szándéka, hogy amint lesz elegendő katonája, kicsap a tündérvárból s erővel elveszi a nevelőapja crszágát.

Csak hogy nem maradt titokban gonosz szándéka, hírül vitték azt a királynak. Szörnyű haragra lobbant a király s körülfogta a várat. De az a vár erős volt, erősebb a sziklánál. Hét álló esztendeig vívták s még sem tudták bevenni. Mikor látta a király, hogy hiába való minden erőlködése, lassanként elpusztul minden embere, még sem tudja megbüntetni a háladatlan fiut, követeket küldött hozzá.

Felmennek a követek a várba, mondják nagy alá-
zatosan:

— Felséges királyfi, a királytól jövünk üzenettel. Látja, hogy nem tudja bevenni a váradat, nem is vívja többé. De arra kér téged, hogy küldj neki két galambot a te nagy vitézséged emlékezetére.

— Hiszen ha csak galamb kell, — mondotta a királyfi — vigyetek akár tizenkettőt, van a vár udvarán elég.

Nagy hirtelen összefogdostak tizenkét galambot, viszik a követek a királyhoz.

Mondja a király az embereinek:

— Na most kötözzetek ezekre a galambokra mindenféle gyújtó szerszámokat s aztán eresszétek el.

Úgy tesznek, a mint a király parancsolja s eleresztik a galambokat, azok felszállnak a magas levegőégbé,

kerengenek ottan, azután hirtelen berepülnek a várba s égő szárnyakkal lebuktak szegények a házak födelére. Rettentő nagy tűz támadott s lángba borult az egész vár, jajgatva s ordítva menekültek ki a katonák az égő várból. De ott várták a király katonái s levagdalták őket, hogy még hírmondónak sem maradt közülök. Megölték a királyfit is. Porrá, hamuvá lett a Tündérvár. Csak valami romladéka látszik, de az emléke megmaradt, meg is marad örökkön örökké.

A két garas.

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer két ember: Jancsinak hívták az egyiket, Daninak a másikat.

Egyszer Jancsi két garast kért kölcsön Danitól, de telt-mult az idő, hiába kérte Dani a két garast, Jancsi mindig azzal fizette ki:

— Majd megfizet a nagy harang.

Valahányszor összetalálkoztak, mindig a két garason veszekedtek. Dani kezdette:

— Jancsi, add meg a két garasomat.

Jancsi mondta:

— Majd megfizet a nagy harang.

— Te Jancsi, — mondotta Dani — add meg a két garasomat, mert ha nem, az Isten Istenem ne legyen, még a szemfedődből is kivágom.

Mondta Jancsi:

— Bánom is én, vágd ki.

Telt-mult az idő, Jancsi csakugyan nem adta meg a két garast, Dani meg folyton azzal fenyegette, hogy ha tovább él Jancsinál, kivágja a szemfedőjéből. Gondolja magában egyszer Jancsi:

— Ejnye, megpróbálom, valjon csakugyan megcselekedné-e Dani, amivel fenyeget.

Egyszer csak betegnek tetette magát, lefeküdt, az ágyához hívta a feleségét s mondta neki nagy búsan:

— No, feleség, az életemnek vége, meghalok. Csak az az egy kérésem, hogy vitesse majd a templomba s ott terítess ki.

Azzal fogta magát, behúnyta a szemét, nem is szuszogott. Szentül hitték, hogy meghalt. Hát jól van, kinyújtóztatják, ravatalra teszik, viszik a templomba s ott hagyják éjszakára. Daninak sem kellett egyéb, mikor a halottat magára hagyták, belopódzott a templomba s ment a ravatalhoz, hogy kivágjon a szemfedőből. De abban a pillanatban hallja, hogy valami emberek suttognak kint a templom ajtajánál. Kivette a beszédjükből, hogy többen vannak s hallotta azt is, hogy rablók s be akarnak jönni a templomba, hogy ott a rablott kincsen megosztozzanak.

Hej Istenem, megijedett Dani s hirtelen beugrott az oltár mögé, onnét várta, hogy mi lesz most. Hát csakugyan jönnek a rablók: éppen tizenketten voltak. Kiöntik a templom földjére a rengeteg sok pénzt, aranyat, ezüstöt s mindenféle drágaságokat s elosztják egymás közt. De megmaradott egy kard, azon nem tudtak megosztozni. Azt mondta a vezérük:

— Mondok valamit! Legyen azé, a ki ennek a halottnak a szívébe üti a kardot.

Összenéztek a rablók, de egynek sem volt bátorsága erre a szörnyű cselekedetre.

— Hát egy sem meri megtenni!? — mondotta a vezérük: — No, majd beledöföm én!

Főlemeli a kardot, de bezzeg Jancsi nem várt tovább, felugrott. De bezzeg a rablók is, ucczu neki, szaladtak ki a templomból mind rettentő, nagy ijedtséggel. Ott hagytak mindent, pénzt, kardot, s a teméntelen sok drágaságot. De nem futottak messze. Meggondolkoztak s szép csendesen

visszakullogtak a templom ajtajához s elkezdettek hallgatózni.

Azalatt Dani előbujt az oltár mögül s neki ült Danival a tenger pénznek s szépen kétfelé osztották. Egyenként számlálták a pénzt, egyik éppen annyit kapott, mint a másik. Egy krajczárral sem többet, sem kevesebbet.

Azt mondja akkor Dani Jancsinak:

— No Jancsi, most add meg a két garasomat.

— Én-e Dani? Én nem.

— Adod-e ide a két garast?

— Nem én!

Hallják ezt odakint a rablók, roppant megijednek. Azt mondja a vezérük:

— Gyertek, szaladjunk innét, mert odabenn anynyian vannak, hogy egyre-egyre két garas sem jut! Azzal ucczu neki, vesd el magad, elszaladtak a rablók, mintha szemüket vették volna ki.

Azután hazament Jancsi is, Dani is. Czipelték haza a sok kincset. De Dani akkor sem hagyta a két garast.

— Jancsi, add meg a két garasomat! — mondotta az egész uton.

— Nem adom, Dani! — mondotta Jancsi.

Nem is adta meg soha. Még ma is veszekednek a két garason, ha azóta meg nem haltak.

A szalmakirály.

OLT, hol nem volt, a hetedhét országon is túl, még az üveghegyeken is túl, volt egyszer egy király s annak három fia s három leánya. A fiúk szabadon járhattak, kelhettek erdőn-mezőn, mindenfelé, hanem a leányoknak sohasem volt szabad kimenni a palotából, még csak egy szempillantásra sem.

Sokat tündöttek ezen a fiúk, hogy miért kell a leányoknak rabságban élniök, de nem merték kérdezni az apjuktól, mert haragos, könnyen lobbanó ember volt.

Egyszer mégis megsokallották a szegény leányok rabságát s elhatározták, hogy sorban bemennek az apjukhoz s megkérdik, hogy legalább a kertbe miért nem ereszti a leányokat.

Bemegy a legidősebb királyfi, meg is kérdezi az apját, de abban a pillanatban a király nagy mérgesen feléje lódítja a buzogányát. Menten szörnyet hal a királyfi, ha félre nem kapja a fejét.

Kiszalad a királyfi, mondja a testvéreinek, hogy mi történt. Hanem azért bement a középső királyfi is, nehogy gyávának mondhassák a testvérei. Éppen úgy járt mint a bátyja.

— De már nem bánom, ha megöl is, — mondotta a legkisebb királyfi — bemegyek én is.

Be is ment, köszönt illendőképen; kérdezte, hogy szolgál a drága egészsége, aztán nagy bátran megkérdezte az is:

— Felséges apám uram, mi az oka annak, hogy a fiaidat szabadjára ereszted, járhatunk, kelhetünk, a merre nekünk tetszik, a leányaidat pedig szomorú rabságban tartod.

Fölkapja a király a buzogányát, a fiának dobja, de az állott egy helyben, mint egy czövek, meg sem mozdult. A buzogány jól oldalba teremtette, de még sem jajdült, hanem felvette szépen, visszavitte az apjának s mondotta bátor szóval:

— Itt vagyok, édes apám, megölhetsz, de én másodszor is kérdem, miért tartod rabságban az én hugaimat. Mondotta a király:

— Látom, hogy bátor szived van, hát én megmondom neked. Azért nem eresztem ki a leányaimat, mert ennekötte több esztendővel megjövendölte egy ősz öreg ember, hogy a mely pillanatban kilépnek a palotából, valaki elragadja őket, még ha amennyi katonám mind mellettük lesz is, s többet soha ez életben meg nem látom őket.

— De már ezt én nem hiszem annak az ősz öreg embernek, — mondotta a királyfi. — Szeretném látni azt az embert, a ki a mi hugainkat elragadja, ha mi hárman futestvérekül velük vagyunk.

Addig beszélt, addig könyörgött az apjának, hogy így, hogy úgy, csak egy félórára eressze ki a szegény leányokat, ők majd hárman gondot viselnek rájuk, a kertből ki nem mennek, csak egyet sétálnak, aztán szépen visszajönnek, hogy a király azt mondta:

— Hát jól van, nem bánom, de azt előre meg-

mondom, hogy, ha a leányok vissza nem kerülnek, a fejeddel játszol.

Örült a királyfi, de még a testvérei is. Szaladtak nagy örömmel a leányok szobájába s vitték ki a kertbe. Elöl ment a legidősebb királyfi a legidősebbik királykisasszonnyal s így egymásután. Hanem, Uram, Teremtőm! halljatok ide, mi történt. Még egy hajításnyira sem mehettek, a legidősebb királykisasszonyt fölkapta a Nap, a középsőt a Hold s a legkisebbet a Szél.

Szörnyen megijedtek a királyfiúk. Nem tudták, mitévők legyenek. Mégis csak igaza volt annak az ősz öreg embernek, mert ha a király valamennyi katonáját a leányok mellé állítja, azok sem tudták volna megvédeni a Nap, a Hold, s a Szél ellen.

Lett nagy lárma, sírás és jajgatás a palotában. Szaladtak erre, arra, mindenfelé az udvarbeli népek, a katonák. Hiszen szaladhattak: hire, pora sem volt a királykisasszonyoknak.

Rettentő nagy haragra gerjedett a király. Megfogatta a legkisebbik fiát, tömlöczbe vettette s összehívatta a tanácsadó embereit, hogy mondjanak ítéletet: mit érdemel a királyfi!

Összeültek a tanácsadó nagy urak, tanakodtak, okoskodtak.

Az egyik azt mondta: fel kell akasztani; a másik azt mondta: a ló farkára kell köttetni; a harmadik azt mondta: a tengerbe kell dobatni. Hanem a legöregebb tanácsadó azt mondta:

— Én azt tanácsolom, nem kell elpusztítani a királyfit; elég, ha kiűzik az országból, hadd menjen a merre a szeme lát, legyen világ-vándora, hátha megtalálja a királykisasszonyokat.

Helyeselték ezt az ítéletet valamennyien. Helye-

selte a király is, mert mégis fájt volna apai szívének, hogy megölesse a fiát. Felhozatta a tömlöczből s megmondta neki az ítéletet: fel is út, le is út.

Sírt, rítt a szegény királyné, hiába könyörgött az urának, hogy ne űzze el a fiát, a király nem engedett. Hanem mikor a királyfi kiment a városból, a királyné titokban utána szalasztott egy inast, attól küldött a fiának egy tarisznya pénzt s egy arany-órát.

Hát jól van, a királyfi elteszi az órát, nyakába veti a tarisznyát, azzal neki indul a világnak. Ment, mendegélt, hegyeken völgyeken át, s a hetedik nap beért egy rengeteg erdőbe, rengeteg erdőben ért egy nagy kősziklához, annak a sziklának az oldalában látott egy lyukat. Benéz a lyukon, de hát az olyan hosszú volt, hogy annak a végét nem lehetett látni. Gondolta magában, él, hal, neki mindegy, addig megy abban a nagy fekete lyukban, a meddig mehet. Ha valahol szabadba talál, úgy is jó, ha nem talál, úgy is jó.

Ment, mendegélt, mehetett már vagy hét napot s hát egyszerre csak mit lát! Egy nagy ház volt a hegynek a gyomrában. Benéz egy ablakon s hát bent a házban tizenkét szál gyertya ég az asztalon s az asztal mellett ül egy olyan öreg asszony, hogy az orra a földet verte. Az öreg asszony éppen imádkozott egy könyvből

Bemegy a királyfi, köszön illendőképen, az öregasszony fogadja s mondja neki:

— Jaj, te boldogtalan, hogy kerültél ide! Tudod-e, hogy itt vége az életednek?

Mondotta a királyfi:

— Nem bánom én, öreganyám, ha vége lesz is.

— Mert ugy tudd meg — mondotta az öregasszony — hogy nekem tizenkét fiam van s mind a tizen-

kettő emberhússal él. Most is odavannak, emberekre vadásznak, jaj neked, ha itt találnak.

Mondotta ismét a királyfi:

— Nem bánom én, öreganyám, úgy sem kedves az én életem.

Az öregasszony megsajnálta a királyfit s az ágy alá bujtatta, hátha nem veszik észre a fiai, de hiába bujtatta, mert amint beléptek, mindjárt megszólalt a legidősebb:

— Ki van itt, anyám? Valami emberszagot érzek.

Mondja az öregasszony:

— Egy szegény királyfi van itt, lelkem gyermekeim, de ne bántsátok. Úgy lesoványodott a sok búbáttól szegény, hogy úgy sem ennétek belőle egy jó falatot.

— Jól van, nem bántjuk, — mondták a legények — hát álljon elénk s vacsorázzon velünk.

A királyfi elébujt az ágy alól, megvacsorázott az óriásokkal; egy kicsit diskuráltak, aztán lefeküdtek mind. De még nem is pitymallott, az öregasszony felköltötte.

— Talpra, királyfi, mert reggel a fiaim szörnyű éhesek szoktak lenni s akkor majd hiába könyörgök neked, felfalnak bizonyosan.

Fölkel a királyfi, az asszony kivezeti a sziklaházból, ottan ad neki egy táltos paripát s egy széllámpást. Mondta neki:

— Ülj fel erre a lóra, ez keresztül repít a likon, a hegy tulsó felibe. Ott a széllámpást akaszd a paripa nyakába s ereszd vissza. Te meg indulj el onnét jobbra; balra sohase térj.

Megköszöni a királyfi az öregasszony nagy jóságát, elvágta a hegy tulsó végire, ott a lovat visszaereszti, ő meg nagy bánattal jobbra indult, s ment a merre látott.

Ment, mendegélt hegyeken, völgyeken, erdőkön,

pusztaságokon keresztül, de egyszer úgy elévette a nagy éhség s szomjuság, hogy összerogyott s elterült a földön. Nézett mindenfelé nagy keservesen, ha valahol egy csepp vizet látna, de nem látott sehol. Elővette az arany óráját, a mit az édes anyja küldött utána, felpattintotta a födelét s hát Uram, Teremtőm, mi történt? Az órából kiugrott egy inas s kérdezte nagy alázatosan:

— Mit parancsol, felséges királyfi?

— Nem parancsolok én semmit — mondotta a királyfi — de ha lelked s Istened van, adj egy csepp vizet, mert megtikkadok a szomjúságtól s egy falás kenyeret is.

Abban a pillanatban arany asztal termett a királyfi elé, tele volt az mindenféle drága ételekkel, italokkal, volt azon még víz is. Evett, ivott a királyfi, erőre kapott, aztán nagy örömmel útnak eredett. Addig ment, mendegélt, míg egy városba nem ért. Abban a városban lakott a fekete király. Gondolta magában: bemegy a királyhoz, szolgálatot keres ottan, aztán onnét majd tovább igazodik. Fölmegy a palotába, a király színe elé vezetik; elmondja, hogy szolgálatot keres s a király mindjárt fel is fogadta kertész-inasnak. Azt mondta neki:

— Tetszik a képed, öcsém, csak viseld jól magadat, még belső inas is válhatik belőled.

A fekete királynak három leánya volt, egyik szebb a másnál. Ezek a leányok egyszer lejöttek a kertbe, de a szegény kertész-inast észre sem vették.

— Hej Istenem, — sóhajtott a királyfi — ilyen három szép testvérem volt nekem is! Ha én azokat megtalálhatnám!

Különösen a legkisebb királykisasszony tetszett meg neki.

Egyszer mit gondolt, mit nem, este, mikor a szo-

bácskájában üldögélt, elővette az óráját, fölpattintotta a födelét s hát csakugyan egyszeribe elé ugrott az inas.

— Mit parancsol, felséges királyfi?

— Azt parancsolom, hogy csinálj nekem egy szép arany-bokrétát, ha tudsz.

Egy percz, kettő sem telt belé, kész volt az arany-bokréta s a tövére ráírta az inas szép cifra betűkkel: »Ennek a bokrétának egy ország az ára.«

Mikor ezt belé írta, azt mondja az inas:

— No, felséges királyfi, most ezt a bokrétát küldd el a legidősebb királykisasszonynak.

Elküldi a királyfi a bokrétát, de a királykisasszony nem tudta hová legyen szertelen nagy örömeben. Csak azt nem értette, hogy mit akarhat azzal az irással a kertész-inas. No, de mindegy, nem sokáig tünődött rajta, hirtelen eldugta a bokrétát, hogy a testvérei meg ne lássák, majd aztán feltüzi a keblére, mihelyt bál lesz.

Hanem az inas még két arany-bokrétát csinált s írt azokra is. A másodikra azt írta: »Ennek a bokrétának két ország az ára.« A harmadikra pedig azt: »Ennek a bokrétának három ország az ára.« Ezt a két bokrétát is elküldte a királyfi külön-külön a középső s a legkisebb királykisasszonynak.

A királykisasszonyok világért sem szóltak volna egymásnak a bokrétáról, mind a három azt hitte, hogy csak neki van bokrétája. Bezzeg csodálkoztak, mikor a bálba léptek s látták egymás keblén az arany-bokrétát. De csodálkozott ott mindenki. Mert voltak ott sokan, királyok, hercegek, grófok, bárók, de olyan ragyogó szép bokrétákat világon való életében egy sem látott.

Másnap a király tudtára adta mindenkinek, a kik ott voltak a palotájában, hogy férjhez akarja adni mind a három leányát s merthogy úgy is itt vannak

mind a valamire való királyfik s hercegek, annak adja őket, a kit kiválasztanak.

A két idősebb királykisasszony mindjárt első tekintésre kiválasztott két királyfit, de a legkisebb királykisasszony azt mondta az apjának:

— Édes apám, én ezek közül nem választok.

— Bizony ha nem választasz ezek közül, — mondotta a király, — összehivatom a közrendbéli embereket, válassz azok közül.

Összehívták a közrendbéli embereket, de a királykisasszony azok között sem látta, a kit az ő szive kívánt. Csak egyedül a kertész-inas hiányzott, eléhívták azt is. Mondta a királykisasszony lelkes szóval:

— Ezt választom, édes apám!

— Jól van, leányom, ha ezt választod, ez legyen a tied.

Egyszeribe királyi ruhát adattak a kertész-inasra s megtartották a lakodalmat egyszerre mind a háromért. Hat hétig tartott a nagy dinom-dánom, lakodalom. Akkor aztán a két idősebb leányt elvitte az ura, csak a legkisebb maradt otthon.

Hanem volt a királynak egy ármányos lelkű minisztere, ennek semmiképen sem tetszett, hogy a kicsi királykisasszony nem neki, hanem annak a semmiházi kertész-inasnak adta a kezét. Folyton azon mesterkedett, hogy a királyt megharagítsa a legkisebb vejére. Fölment egyszer a királyhoz, bánatos képet vágott s mondta a királynak:

— Felséges királyom, ugyancsak hitvány embernek adta a legkisebb leányát; hallottam, hogy tegnap is czudarúl szidta a feleségit a kertben. Felséged leánya sírva fakadott s azt mondta nagy keservében: »Nem is hiszem, hogy nem valami ördögösséggel nyerted meg a

szivemet.« Erre azt mondta a felséged veje: »Hiszen abban igazad van, de tudok én annál különb ördögösséget is. Látod-e azt a nagy sziklát a rezidenczia mellett? Azt én egy éjen elhordom, a helyét meg is szántom, buzával bevetem, a búza még azon az éjen meg is érik, én le aratom, kicsépelem, megőrölöm s reggelre olyan kenyeret sütök, a milyent még az apád sem evett.«

Fölboszankodik ezen a király, hivatja egyszeribe a vejét s mondja neki nagy haraggal, hogy mit hallott róla. Hiába mondta a királyfi, hogy abból egy szó sem igaz, a király azt mondta:

— Reggelre az a kenyér legyen az asztalomon, máskülönben a fejeddel játszol.

Kimegy a királyfi nagy búsan, de eszébe jutott az órája; előveszi, hátha az az ördögös inas ezt is meg tudja cselekedni. Elkesergi az inasnak, hogy mit kíván tőle az apósa, de az inas nagyot nevetett:

— Hát ez is valami? Feküdj le s aludj, reggelre ott lesz a kenyér a király asztalán.

S csakugyan, reggelre hire-nyoma sem volt annak a rengeteg nagy kősziklának. Mit csinált, mit nem az az ördögös inas, a jó Isten tudja, elég az, hogy reggel ott volt a király asztalán egy ropogós pirosra sült kenyér, a melynek búzája a kőszikla helyén termett. De ez olyan kenyér volt ám, hogy a mikor a király egyet harapott belőle, azt mondta:

— No, ilyen jót csakugyan még nem ettem.

Dúlt, fúlt nagy mérgében a miniszter; kirázta a hideg vagy hétszer, de nem tudott nyugodni, amint a lábára állhatott, ment ismét a királyhoz s rettentő nagy hazugságot mondott el ismét:

— Felséges királyom, — mondotta a miniszter — életem, halálom kezembe ajánlom, másodszer is azt mon-

dom, hogy ördögökkel czimborál a te vejed. Az imént is hallottam, hogy összeszólalkozott a feleségével. Felséged leánya ismét azt mondta: »Bizonyosan valami ördögösséggel szerezted meg a szívemet.« Erre meg visszavágott a felséged veje: »Azzal hát, nem is egyébbel; tudok én annál különb ördögösséget is. Meglásd, reggelre azt a kősziklát, amelyet minap éjjel elhordottam, visszaállítom a helyére. A tetején szalmaszálra olyan palotát építek, a milyen nem volt semmiféle nemzetségednek, s attól a palotától arany-hidat húzok az apád palotájáig.«

— Ejnye, ördögös fattya! — kiáltott a király — küldjétek elémbé!

Mindjárt elejébe küldték a királyfit s ráförmed a király:

— Mit beszéltél megint, te ördögös fattyú

— Én semmit a világon, — mondotta a királyfi.

— De így, meg úgy, ezt, meg ezt mondtad. Holnap reggel helyén legyen a kőszikla. Ott legyen a tetején szalmaszálon az a palota, s arany-hid legyen a két palota között!

Kimegy a királyfi, de most nem is búsult oly erősen. Gondolta magában, majd megcsinálja ezt is az az ördögös inas. Eléveszi az óráját, kiugrik az inas, mondja neki, hogy mit akar a király.

— Ez annak az ármányos miniszternek az esze — mondotta az inas — de sebaj, én ezt is megcsinálom, hanem azt az ármányos lelküt hetvenhétyszer rázatom ki a hideggel.

Azzal az inas elment; a királyfi lefeküdt, aludott s reggel mikor kinézett az ablakon, már ott is volt a palota, a sziklának éppen a tetején, egy szalmaszálon s a két palota között arany-hid. Kinézett a király is, s majd hanyatt esett nagy csodálkozásában.

A királyfi még aznap átköltözött a feleségével az ő palotájába. Hanem amikor ezt a miniszter látta, rázni kezdte a hideg, s kirázta hetvenhétszer egymásután.

No de csak azt várta, hogy megint lábra álljon. Nem volt addig nyugodalma, míg a királyfit el nem pusztítja. Azt gondolta ki az ármányos lelkű, hogy a feleségét haragitja meg rá.

Elment a fiatal királynéhoz, s mondta neki:

— Már ne haragudjék, felséges királyné, de ami igaz, igaz, meg kell mondanom. Az uráról mindenütt azt beszélik, hogy az ördögökkel czimborál s ez még nem elég, szalmakirálynak csúfolják, felségedet pedig szalmakirálynénak. Ha én felségednek volnék, valami úton-módon kitudnám, hogy csakugyan az ördögökkel czimborál-e s többet egy órát sem élnék vele.

No hát, a mit akart, el is érte az ármányos miniszter. Éppen jött haza a királyfi. Az ármányos miniszter hirtelen a kemence mögé bújt, az asszony meg rátámadt az urára.

— Hallod-e, én ezt tovább ki nem állom! Mindenfelé azt beszélik, hogy az ördögökkel czimborálsz, ezért a szalmaszálon álló palotáért meg szalmakirálynak csúfolnak, engem szalmakirálynénak. Mondd meg igaz lelkedre, czimborálsz-e az ördögökkel.

— Hát ez miféle beszéd? — mondotta a királyfi. — Sohasem czimboráltam én az ördögökkel. Várj csak, mindjárt megmutatom az én ördögömet.

Elévette az óráját, fölpattintotta a födelét s mindjárt kiugrott belőle az inas,

— Mit parancsol, felséges királyom?

— No látod, — mondotta a királyfi — ez az inas az én ördögöm, ez csinált eddigelé mindent.

Ámult-bámult az asszony, de örült is erősen, hogy

mégsem az ördögökkel czimborál az ő ura. A közben beesteledett, lefeküdtek, a királyfi az óráját szegre akasztotta s azzal szépen elaludtak.

Hiszzen egyéb sem kellett az ármányos miniszternek. Lábujjhegyen elésompolygott, lekapta az órát a szeg-

ről és föl pattintotta a födelét. Egyszeribe kiugrott az inas s kérdezte:

— Mit parancsolsz, te ármányos miniszter?

— Azt parancsolom, hogy ezt a palotát vedd föl s vigy engem meg a királynét a palotával együtt, aztán tégy le valamely alkalmas helyen, a királyfit pedig hagyd itt a kopasz sziklán.

Mondta az inas:

— Kezedben vagyok, te vagy most a gazdám, engedelmeskedem, de vigyázz az életedre!

Reggel kinéz az öreg király az ablakon s hát Uram, Teremtőm, hire-pora sincsen sem a palotának, sem az arany-hidnak. Összekiabálja az udvarbéli népet, küldi fel a szikla tetejére, hadd lássák, mi van ott, mi történt.

Fölmennek az emberek s hát nem volt senki, semmi, csak egyedül a királyfi, ott feküdt a kopasz sziklán.

Behozzák a szegény királyfit, az meg fölmegegy nagy búsán az öreg király palotájába, ottan együtt keseregnek, búslakodnak, nem tudják, mi tévők legyenek, merre forduljanak.

— De már én itt nem maradok — mondotta a királyfi — addig megyek, ha térdig vásik is a lábam, amíg a feleségemet és a palotámat meg nem találom.

— Jól van, fiam, — mondotta a király — hát csak eredj, de ne menj gyalogszerrel, válaszd ki a legszebb paripámat, s hadd menjen veled vagy ezer katona. Adok még vagy hat szekér aranyat is, hogy pénzben szükséged ne legyen.

Ugy is lett, a hogy a király mondta. Elindul a királyfi, utána ezer katona, aztán hat szekér színültig arannyal; minden szekér előtt ötven darab címerezs ökör. Hanem amint az ország hatarából kiértek, a királyfi

a hat szekér aranyat elosztotta a katonák közt, a háromszáz ökröt pedig megáldozta az Istennek s azzal a katonákat visszaküldötte.

Egyedül ment, egyedül vágott neki a világnak. Ment, mendegélt erdőkön, mezőkön át, egyszerre csak egy olyan magas hegy aljába ért, hogy a teteje az eget

verte. Gondolta magában, nem fordul vissza, fölmegey annak a hegynek a tetejére, hadd lássa, mi van azon túl. Hét nap s hét éjjel ment folyton-folyvást, akkor ért a hegynek a tetejére.

Hej, édes Istenem, hova jutott. Ennek a hegynek a tetején lakott a Napnak az anyja, itt lakott a Nap is. Csak most nem volt odahaza, odavolt világjáró nagy utjára. Bemegy a Nap ragyogó szép palotájába, amilyent még emberi szem nem látott s hát a mint belép, ki jön elébe? Az ő legidősebb leánytestvére. Egyszeribe egymás nyakába borultak, ölelik, csókolják egymást. De jött mindjárt a Nap anyja s ráförmedt az asszonyra:

— Hogy mersz te idegen embert megölelni!? Megállj, mindjárt haza jön a fiam s vége az életednek.

— Oh, lelkelem édes anyám — mondotta az asszony — hiszen ez az én testvérem. Hogyha ő nem lett volna, akkor a kegyelmed fia sohasem lát meg engem.

Na, mikor ezt hallotta a Nap anyja, nem haragudott többet; szives szeretettel fogadta a királyfit, aranylóczára ültette s behozatott mindenféle jót, enni s inni valót.

Aközben hazatért a Nap is. Ő már ismerte a királyfit, emlékezett rája, köszöntötte szeretettel:

— Isten hozott sógor, hát te hogy kerültél ide? A húgodért jöttél, ugy-e? Nem adom vissza, de ő sem megy tudom, jó helyen van itten.

Mondotta a királyfi:

— Látom én azt, hogy jó helyen van itten; nem is viszem vissza, elég nekem, hogy láttam s jó egészségben találtam. Hanem egyéb bajom van nekem, sógor. Volt nekem egy szép palotám, a melynél csak egy van szebb, a tied s ez a palota egy éjjel csak eltűnt a föld-

szinéről, nem tudom, hová. Te bizonyosan tudod, hiszen te mindent látsz.

Mondotta a nap:

— Láttam én azt a palotát, gyönyörködtem is benne sokszor, hanem ha éjjel vitték el, honnét tudjam én hová lett? Talán a Hold tud róla. Az is a te sógorod, annál van a közepső húgod.

Na, lefeküsznek, alusznak. Reggel a Nap elindult világjáró nagy utjára, indult a királyfi is; elbúcsúzott a húgától keserves könyhullatások közt s ment azon az úton, amelyet mutattak neki, Hold sógorához. Hét nap s hét áló éjjel ment, amig a Hold palotájához talált. Bezeg volt ott nagy öröm! Fogadták nagy szeretettel, volt nagy dínom-dánom, de csak szomorúság lett a vége, mert a Hold sem látta, hogy merre tűnt el a királyfi palotája.

— Bizonyosan — mondotta — valami nehéz fekete felleg éppen akkor takarta el a szememet, azért nem láttam. Hanem a harmadik sógorod, Szél sógor, az talán látta, mert az éjjel, nappal jár. Minden zúgba, szögletbe eljut, eredj csak hozzá, az bizonyosan eligazít.

Elbúcsúzott a királyfi a testvérétől, a sógorától s addig meg sem állott, míg a harmadik sógorát is meg nem találta. Fogadják ott is nagy örömmel, traktálják mindenféle jóval, de a királyfinak csak nem akart megjönni a kedve. Kérdi a Szél:

— Hát mi bajod, sógor? Miért ereszted olyan nagy bánatnak a fejedet?

Elmondja a királyfi, hogy mi búja-baja van. Azt mondja a Szél:

— Hát bizony nagy dolog ez, sógor, mert én magam sem tudlak útbaigazítani. Láttam a palotádat több rendben, egyszer-kétszer meg is tépásztam a födelét,

mert nem tudtam, hogy te lakol benne, de hogy hová, merre tűnt el, azt én igazán nem tudom. Hanem várj csak egy kicsit, van nekem egy olyan paripám, hogy még az égbe is felrepül. Ezen a paripán a legkisebbik fiamat felküldöm az égbe, hogy kérdezze meg magától Szent Pétertől, tud-e a palotáról valamit.

Felkap a Szél legkisebb fia arra a híres paripára, föl-vágtat egyenesen az égbe, kopogtat a mennyország kapuján. Szent Péter kiszól nagy dörmögve:

— Ki vagy, mit akarsz?

Mondja a fiú:

— Én a Szél király fia vagyok s azért jöttem, szentes atyám, ha megmondanád nekem, hová, merre tűnhetett el az én sógoromnak a palotája.

Elmagyarázza, hogy ki s mi az ő sógora. Szent Péter a homlokára teszi az ujját, egy kicsit gondolkodik s mondja:

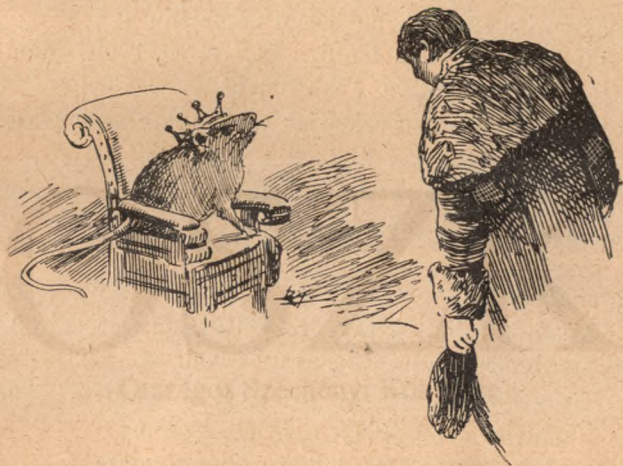
— Ismerem a sógorodat, derék ember. háromszáz ökröt áldozott az Istennek. Nesze, adok neked egy aranyvesszőt. Vidd el s mondjad neki, menjen a Feketetenger hetvenhetedik szigetjére, ottan van egy kőszikla, azt az aranyvesszővel suhintsa meg. Arra a szikla megnyílik, menjen be a sziklának a gyomrába, ottan talál az egér király palotájára, az majd eligazítja.

Haza vágtat nagy örömmel a Szél fia, mondja a királyfinak Szent-Péter üzenetét, de bezzeg ennek sem volt nyugodalma, felült a Szél lovára s elvágatott a gondolatnál is sebesebben a Feketetenger hetvenhetedik szigetjére.

Hát csakugyan ott volt egy rengeteg nagy szikla. Megsuhintja az aranyvesszővel, a szikla kétfelé nyílik, bemegy s im egy ragyogó fényes palota van ott, de olyan szép, hogy három sem volt különb kerek e világban.

Bemegy a palotába, egyenesen az egerek királyához, köszönti illendőképén, elémondja, hogy mi jóban jár, mit keres. Az egér király csóváltatja a fejét, hűmmöget s mondja:

— Hirét sem hallottam ilyen palotának, de mindjárt elhívom az egereket, ahány csak a föld színe alatt van, mind. Ezek mindent ismernek, valamelyik bizonyosan látta a te palotádat is.

Beléfúj egy sípba s egyszeribe megtelik a terem egerekkel, csakúgy nyüzsögtek s kérdezték egyszerre:

— Mit parancsolsz, felséges király?

— Ki látta közületek a szalmaszálon álló palotát?

Felelik az egerek:

— Én nem! — Én sem! — Én sem!

— Mind itt vagytok? — kérdezte a király.

— Csak a kopasz egér nincs itt, — jelentette a vezérük.

— Hivjátok elé a kopasz egeret!

Elhívják, jön a kopasz egér s kérdi a király:

— Láttad-e a szalmaszálon álló arany palotát?

— Láttam, felséges királyom, ott suvadott le a bőr a fejemről.

— Hát az hogy lehet? — kérdi a király.

— Az ugy lehet, hogy oly szűk likon jártam oda, amilyenén még soha világ életemben. Nem is megyek oda többet.

— De bizony oda mégy! — mordult a király rá. — Ha egyszer megjártad, megjárod másodszor is.

Mit volt, mit nem tenni a kopasz egernek, indulni kellett, nem tréfálhatott a királyljal.

— Hát aztán mit csináljak ott? — kérdezte az egér.

Akkor eléállott a királyfi s mondta:

— Van abban a palotában egy arany-óra, hozd el azt nekem, édes kopasz egerem.

— No jól van, — mondotta a kopasz egér — megpróbálom.

Azzal kiszaladt s egy óra kettő sem telt belé, szaladott nagy megizzadva az arany-órával.

Elveszi az órát nagy örömmel a királyfi, fölpatintja a födelét s hát kiugrik belőle az inas.

— Mit parancsolsz, lelkem, édes gazdám?

— Azt parancsolom, hogy a palotámat vidd vissza a helyére s a minisztert hagyd abban a likban. Aztán hozz ide ezer zsák gabonát az egereknek.

Azzal eltűnt az inas, a királyfi is elbúcsúzott az egerek királyától; megköszönte neki is, de különösen a kopasz egernek iránta való nagy jószágát. Ismét fölpatant a Szél paripájára, aztán a paripa egyet ugrott, kettőt szökött, csak annyi volt a futása, mint egy álomlátás: otthon volt a királyfi a szalmaszálon álló aranypalotában. De lett is nagy öröm, nagy vigasság, heje-huja, dinom-dánom. Még csak most tartották meg az igazi

lakodalmat. A lakodalom után fölkerekedett a királyfi a feleségével s meglátogatták apját az öreg királyt s ott elémondta a királyfi, hogy hol s merre járt; látta a három hűgát, ne búsuljon értük, jó helyen vannak: a legidősebb a Napnak, a középső a Holdnak, a legkisebbik a Szélnek a felesége.

— Na ha így van, akkor jól van, — mondotta az öreg király — nem búsulok többet.

Azzal a két idősebb fia között elosztotta a királyságát, a legkisebbik királyfi pedig visszament a felesége országába, annak lett a királya.

Holnap legyenek a ti vendégeitek!

Baczkavára.

Sok ezer esztendővel ennek előtte egy szép várat építettek a tündérek a Mezőségen, a ménesi határon. Ez a vár a Baczkavára, ma is meg van a romladéka. A tündérek fenn laktak a várban, az emberek lent a földön, csak ritkán találkoztak egymással, de békességben éltek, nem bántották egymást.

De telt-mult az idő, az emberek mindenféle templomokat kezdettek építeni s a templomok tornyában megszólaltak a harangok. A harangok zúgása semmiképen sem tetszett a tündérekeknek.

A baczkavárbeli tündérek folyton leüzengettek, hogy bontsák le a tornyot s ne harangozzanak többet, mert ők nem állhatják ki a harangzúgást.

Visszaüzentek az emberek:

— A harangszó hí minket a templomba, tetszik vagy nem tetszik nektek, a tornyot le nem rontjuk s mindennap meghúzzuk a harangot.

Megharagudtak a tündérek, lejöttek Baczkavárából nagy sereggel s ami templomot találtak, mind lerombolták, kő kövön nem maradt.

Telt-mult az idő. Egyszer mi történt, mi nem, a tündérek várában elapadott a víz, majd meghaltak a szomszúságtól. Leüzentek a környékbeli embereknek, hogy vigyenek vizet. De az emberek erősen haragudtak a tün-

dérekre, senkisémm vitt nekik. Akkor leküldtek egy tündérleányt, hogy hozzon vizet. De a tündérleány sehogyse tudta megmeríteni a korsaját a kutakban. Kérte az embereket, segítsenek neki, merítsenek vizet. Mondották az emberek:

— A templomainkat el tudtátok pusztítani ugy-e, de egy korsót nem tudtok megmeríteni? Nem meritünk vizet! A tündérleánynak vissza kellett menni víz nélkül. A tündérek majd elepedtek a szomjúságtól, de hiába, minden forrás elapadt, ami a várban volt. Mit volt mit nem tenni, felkerekedtek, otthagyták Baczkavárát, elköltöztek más vidékre, többet emberi szem azon a vidéken nem látta őket.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

A hétszépsegű királykisasszony.

OL volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl: volt egyszer egy szegény ember s annak egy nagy kamasz fia, úgy hívták, hogy: Kolontos Bandi.

Na, nem is hiába hívták kolontosnak ezt a legényt, mert csupa ostobaság volt minden cselekedete.

Az apját, az anyját majd felvetette az erős búbánat, hogy a fiók mindenükből kiforgatja a nagy ostobaságával. Egyszer a többek közt azt mondja az asszony a fiának:

— Eredj fiam, öntözd meg a virágokat, mert a nagy melegségben mind elszáradnak.

Fogja magát Bandi, lemegy a pinczébe. Volt ott három akó bor, felviszi a kertbe s reá öntözi a virágokra. Sokszor látta, hogy az emberek, ha bort isznak, jó kedvük kerekedik, s amint a bort elöntözte, még meg is kérdezte a virágokat:

— Jó kedvetek van úgy-e? Meghiszem azt!

Máskor meg azt mondták neki, hogy hintse meg az udvart homokkal, hogy legyen egyenes.

Hanem Bandi azt gondolta, hogy jobb a liszt a

homoknál, s ami liszt volt a háznál, azt mind elhintette az udvaron.

Jó ki az apja s nézi, hogy mit csinált Bandi.

— Jaj te világ bolondja, te, mit tevé?

— Talán bizony nem elég egyenes az udvar? — kérdezte Bandi.

— Hiszen megállj, mindjárt megegyenesítelek én!

Elékapott egy husángot, jól megnadrágotha Bandit, de nadrágothatta, attól ugyan nem jött meg az esze.

Telik, múlik az idő. Gondolja az ember, talán egy kicsit megjött a Bandi esze s mondja neki:

— Eredj fiam, etesd meg a disznókat, hadd feküdjenek le aztán.

Kimegy Bandi, megeteti a disznókat, de mikor jóllaktak, fogta magát, addig verte egy bottal, míg el nem nyúltak a hidláson. Azzal bement nagy örömmel, az apjához s mondta:

— No apám, én lefektetém a disznókat.

Kimegy az ember, hadd lássa, mit csinált Bandi. Hát Uram, Teremtőm, a disznók mind meg vannak döngölve. Elé a husángot az ember, megint jól megnadrágotha Bandit, de bizony megnadrágothatta, attól ugyan meg nem jött az esze.

Estére kerekedik az idő, lefeküsznek, de sem az ember, sem a felesége nem tudott aludni. Sohajtoztak, tünődtek, mit csináljanak ezzel az Isten verésével. — Ha valahogy szép szerént meg nem szabadulnak tőle, előbb-utóbb koldusbotra juttatja őket.

Eltervezték, hogy akármilyen keserves legyen a szivüknek, kiviszik az erdőbe s ott hagyják. Ahogy lesz, úgy lesz, menjen, amerre a szeme lát; éljen, ahogy élhet. Bandi úgy tett, mintha aludnék, még nagyokat is

horkolt: jól hallotta, hogy mit egyeztek az öregek. Reggel fölkelnek s mondja a szegény ember Bandinak:

— No fiam, gyere az erdőbe, vágjunk fát!

Kimennek az erdőbe, s mikor egy jó sűrű helyre érnek, mondja az ember Bandinak:

— Te csak maradj itt, fiam. Vágj le egy-két szál fát, én meg tovább megyek az erdő másik felébe, hátha ott még szebbeket találok?

Bandi nem szólt semmit; úgy tett, mintha ott maradna, de alig ment az apja tiz-husz lépésre, ment ő is utánna, el sem maradt mellőle.

Eleget okoskodott az ember, hogy így meg úgy, maradj ott, nézd ezt a fát, milyen szép; nézd azt, még szebb az! — beszélhetett akár a fekete földnek, Bandi nem maradt el mellőle.

Mit volt, mit nem tenni a szegény embernek, látta hogy nem tud megszabadulni Banditól, nagy búsán haza indult, Bandi meg mindenütt utánna.

Amint megy, mendegél hazafelé, szembe jön vele egy ősz öreg ember, s kérdi:

— Hát kend miért olyan szomorú, földi?

— Hogyne volnék szomorú, öreg apám, — mondja az ember, — mikor ez az egy fiam van, s ez is olyan kolontos.

— Egyet se búsuljon kend, adja nekem a fiát, én majd észére térítem.

— Én jó szívvel odaadom, — mondja az ember — csak elmenjen kigyelmeddel.

Kérdi a fiától:

— No, Bandi fiam, elmennél-e ezzel az öreg emberrel?

— El én, csak jó dolgom legyen.

Mondotta az ősz öreg ember:

— Ne félj fiam! nálam jó dolgod lesz.

Azzal elváltak egymástól. A szegény ember ment hazafelé, Bandi is ment az ősz öreg emberrel ellenkező irányba, keresztül a rengeteg erdőn; három nap s három éjjel folyvást mentek, meg sem állottak.

Megszólal egyszer Bandi:

— Öreg apám, adjon ennem, mert amióta hazulról eljöttem, még egy befaló falást sem ettem.

— Jól van fiam, egyél, — mondotta az ősz öreg ember.

Azzal benyult a zsebébe, kivett onnét három kenyérmorzsát, s Bandi úgy jól lakott abból, mintha három nagy kenyeret evett volna meg, akkorát, mint egy taliga kerék.

Tovább mentek, mendegéltek, hát egyszer jön velük szembe két oroszlán. Megijed Bandi szörnyűképpen; azt hitte, hogy most vége az életének. De az ősz öreg ember csak egyet pisszentett, s az oroszlánok egyszeribe visszahúzódtak a sűrűségbe. Aztán ismét fölkerekedtek s tovább mentek, mendegéltek, rengeteg erdőből nagy pusztaságba értek; nagy pusztaság szélén tengernek partjára. Tengernek partján volt egy nagy nyárfa, arról

leszakasztott az ősz öreg ember egy levelet, belédobta a tengerbe s im, halljatok csudát, a nyárfa levél egyszeribe csónakká változott.

Szépen beleültek a csónakba, hét nap és hét éjjel folyton-folyvást eveztek a tengeren, úgy értek a másik partjára, s mikor oda kiléptek, a csónak ismét visszaváltozott nyárfa levélnek.

A tengernek ezen a partján is volt egy nyárfa, s az ősz öreg ember a nyárfalevelet feldobta a többi levél közé. Innét is tovább mentek, mendegéltek s egy rengeteg nagy szikla hasadékába értek, ottan volt két moha-ág, abba szépen lefeküdtek.

Mondotta az ősz öreg ember :

— Feküdj le fiam, aludj, mert reggel korán kelünk, s kezdődik a tanítás.

Lefeküsznek s még alig pitymallott, fel is kelnek. Aztán az ősz öreg ember előszedett mindenféle nagy könyveket. Azokból három nap s három éjjel folyton olvasott, magyarázgatott, de olvashatott, magyarázgat-hatott, Bandi éppen olyan bolond, éppen olyan kolontos volt, mint annakelőtte.

Mondotta az ősz öreg ember :

— No fiam, látom, hogy így semmire sem megyek veled, majd máskép próbálom.

Elővett egy arany kalapácsot s azzal mindennap koppintott egyet a Bandi fejére. Ez így tartott fél esztendeig, s hát Bandiból olyan okos ember lett, hogy alig fért a sok okosság a fejében. Megtanította az öreg ember mindenféle tündér igékre, de még arra is, hogy kell a nyárfa ágából mindenféle drága süteményeket csinálni. Mikor aztán mindenféle mesterkedésre kitanította, mon-dotta az ősz öreg ember :

— No most, fiam, eredj Isten hírével, próbálj szerencsét.

Három kenyérmorzsát adott Bandinak, s azzal útnak eresztette.

Megy, mendegél Bandi, erdőkön-mezőkön átal, s mikor megéhezett, csak megevett egy kis morzsát, s úgy jóllakott, hogy egy hétig vigan mehetett tovább. Mikor

aztán megette mind a három morzsát, csak levágott egy nyárfa ágat, földre csapott vele, s annyi drága jó sütemény volt előtte, hogy meg sem győzte enni.

No, telt, múlt az idő. Talán már egy esztendeje is elmúlt, ha jól meggondolom: kettő is, három is, hogy Bandi elvált az ősz öreg embertől. Egyszer, amint egy rengeteg erdőn menne keresztül, lát egy kicsi házat

be akar menni, de hát nincs az ajtón kilincs. Hát ha nincs, az sem baj. Eszébe jutottak a tündér igék, a melyekre az ősz öreg ember tanította, s mondta az ajtónak:

Gingalló,
Szent ajtó,
Nyilj fel magadtól!

Fölnyílik az ajtó, bemegy a házba, s hát abban a házban nincs egyéb, csak egy asztal s az asztalon egy nagy könyv.

Az volt írva a könyv táblájára tündér betűkkel: A hét szépségű királykisasszony könyve.

Felnyitja Bandi a könyvet, nézi, vajjon mi van írva belé. Az volt belé írva, hogy annak a királynak, akinek most éppen az országában vándorol, olyan szép leánya volt, mintha a világ hét legszebb leányából szótték-fonták volna össze. Azért volt az ő neve: Hét szépségű királykisasszony. Egyszer Kecsebak, a kecskék királya elment a hétszépségű királykisasszonyhoz, s megkérte a kezét.

Hétszépségű királykisasszony nagyot kaczagott:

— Mit, te fürtelem! még te mersz ide jőni?! —
A legelső királyfiak kérték a kezemet, azoknak sem adtam. Eltakarodj a szemem elől!

Elment Kecsebak, nagy búval-bánattal, s nagy bújában-bánatjában leugrott a legmagasabb szikla tetejéről s meghalt szörnyű halálnak halálával. Megtudták a kecskék, hogy mi történt a királyukkal: összeállott tizenkettő, a legnagyobb s legerősebb.

Éjnek idején belopódtak a király palotájába s mikor a királykisasszony aludott, szarvukra vették az aranyos nyoszolyát, s elnyargaltak vele, mint a fergegeteg. Az volt írva tovább a könyvbe: hogy ettől a háztól

hetvenhét mértföldre, aranyszínű föld alatt van még egy ilyen könyv, abba van megírva, hová-merre lett a hétzépségű királykisasszony.

Nem volt Bandinak maradása. Ment hegyeken-völgyeken átal, s addig meg sem állott, amíg azt az

aranyszínű földet meg nem találta. Ott megállott s mondta:

Gingalló,
Szent ajtó,
Bűvös könyv,
Légy itt fönt.

Abban a pillanatban megnyílt a föld, s kiemelkedett belőle egy nagy könyv. Annak is az volt írva a táblájára: A hétszépségű királykisasszony könyve.

Felnyitja a könyvet, olvasgat, lapozgat benne, s hát az van írva szép tündér betűkkel, hogy a tizenkét kecske a hétszépségű királykisasszonyt elvitte Kecsebak várába. Ottan letették a várnak a hetvenhetedik szobájába, Kecsebak anyja elaltatta örökre s fel sem is ébred soha, amíg olyan ember nem vetődik oda, aki tündér igékkal szól hozzá.

Hiszen Bandinak sem kellett egyéb, megfordult s ment egyenest a hétszépségű királykisasszony apjának az udvarába. A király már kihirdettette volt ország-világ, hogy annak adja leányát s egész királyságát, aki vissza hozza. Próbálták azt királyfik, herczegek; minden rendű és rangú legények, de egy sem találta meg a hétszépségű királykisasszonyt. Pedig bejárták az egész világot. Keresték víz alatt, föld alatt; keresték a levegőégben, keresték mindenütt, — nem akadtak a nyomára. Akkor ért a király udvarába Bandi s ajánlotta magát, hogy ő, egy élete, egy halála, de valahol a királykisasszonyt megtalálja.

— Jól van, fiam, — mondotta a király, — kilenczvenkilenczen már megpróbálták s nem találták, te vagy a századik, hátha neked szolgál a szerencse.

Adott a király alája arany szőrü paripát, a legszebbet a méneséből. Ezüstöt, aranyat elegendőt, hogy ne legyen pénzben hiányossága.

Elindult Bandi, repült az aranyszőrü paripával, mint a madár. Hetedik nap megérkezik Kecsebak várához s hát Uram, Teremtőm, volt azon kapu száz is, ajtó ezer is, de egyen sem volt kilincs. Megáll Bandi egy ajtó előtt s mondja:

Gingalló,
Szent ajtó,
Nyilj fel magadtól !

S fölnyilt nemcsak az az ajtó, a melyik előtt állott, fölnyilt a többi is; fölnyiltak a kapuk is, megvilágosodott az egész palota, ragyogott, tündökölt, mint a gyémánt, minden szegletje. Aztán elindult, s ment végig a szobákon; be a hetvenhetedikbe. Ottan feküdt a királykisasszony arany nyoszolyában. Fehér volt, mint a lilium, de olyan szép, mintha nem hét, de hetvenhét szép leányból szőtték-fonták volna össze. Bandi megállott a nyoszolya előtt, rávetette a szemét a hétszépségű királykisasszonyra, s mondotta csendesen :

Gingalló,
Szent ajtó,
Kelj föl nyoszolyádból!

S im egyszeribe fölnyitotta a szemét a hétszépségű királykisasszony. Reá nézett, arcza, szeme mosolygott, aztán fölkelte a nyoszolyából, megölelte a legényt, s mondta lelkes szóval :

— Te léssz nekem, te léssz, az én hites párom !

Mindjárt fölkaptak az arany szőrü paripára s meg sem állottak hazáig. De volt otthon öröm, istenem, de milyen nagy ! Egyszeribe papot hívtak, a fiatalok össze esküdtek, lakodalom után tojáshajba kerekedtek, a Tiszán leereszkedtek; Tisza partján egy helyt kikötöttek s addig jártak-keltek, míg a Bandi apját s anyját meg nem találták. Vitték magukkal az országukba. Bezzeg azután jól volt dolguk, sóra, fára nem volt gondjuk.

Még ma is élnek, ha meg nem haltak.

A Rózsahegy.

Deésnek a határán egy hegynek Rózsahegy a neve. Hajdanában vár volt ennek a tetején, ma e várnak csak romladéka van meg, s a romladékon egy kicsi kápolna. Egy hatalmas, gazdag úr lakott e várban sok száz esztendővel ennekelőtte. Fia nem volt, csak egyetlen egy leánya, Rózsa. De ez olyan szép volt, hogy nem akadt párja messze földön. Jártak is a várba sereggestül dali szép vitézek s mind a Rózsa kezéért esengettek, de Rózsa a sok vitéz közül a legszegényebbnek, Jenő vitéznek adta a szivét. Hanem a büszke, gőgös úr észre sem akarta venni Jenőt s mikor megtudta, hogy a leánya Jenőt szereti, szörnyű haragra lobbant. Nem is kérdezte a leányát, odaigérte a kezét egy Czicz nevű vitéznek, a kinek valamennyi közt a legtöbb vára volt.

Hiába sirt, hiába könyörgött Rózsa, az apja kitűzte a lakodalom napját. Jöttek a vendégek messze földről, zengett a muzsika, volt nagy heje-huja, dinom-dánom, tánczra perdültek a dali ifjak, leányok, tánczolt Rózsa is a mátkájával. De egyszerre csak egy táncz után, hogy hogy nem, eltűnt a szobából. Jenő jött érette hófehér paripáján s mire a várbeliek észrevették, elvágatott Rózsával.

Jól tudta a vőlegény, hogy senki más, Jenő rabolhatta el az ő menyasszonyát, fölkapott lovára s utána

a szökevényeknek, mint a sebes szélvész. S hát csakugyan nem csalódott, a sötét éjszakában megvillant Jenő paripájának hófehér szőre. Még egy iramodás s utélérte őket.

Jenő egyik kezével Rózsát fogta, másik kezével kirántotta kardját, szemben állott a két vitéz, halálos viaskodásra készen. Összeváltak, hogy szikráztak a kardok, csengett a vidék, amint a kardok újra meg újra összecsaptak. Egyszerre csak Jenő holtan fordult le lováról: a szívét szúrta keresztül a vőlegény.

Azzal átkapta menyasszonyát a maga lovára s vágatott vissza a vár felé. Mondta Rózsa:

— Hiába viszel vissza, úgy sem leszek a tied; gyűlöllek, mert megölted Jenőt.

S amint vágattak Szamos vize partján, összedte a leány minden erejét, kifejlett vőlegénye karjából s belevetette magát a Szamosba.

A rózsahegyi várban a nagy vigság egyszeribe fekete gyászszá változott. A vár elpusztult azóta, de a hegyet, melyen a vár volt, ma is a Rózsa nevéől nevezik.

Gyöngyike.

Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, volt egyszer egy csúnya vén boszorkány. Ez a boszorkány egyszer kiment a mezőre s a mint ott mendegélt, egy gyöngyszemet talált a fűben. Fölveszi a gyöngyöt, hazaviszi, de mire hazaért, a kicsi gyöngyszemből akkora lett, mint egy tojás.

Csudálkozott ezen a boszorkány, még az ördögös eszével sem tudta elgondolni, hogy s mint lehetett ez. Betette a gyöngyöt az almáriomba, s várta, hátha még nagyobbra növekedik. Hiszen csakugyan nagyobbra is növekedett, mert egy óra, kettő sem telt belé, egyszerre csak kipattant a gyöngyből egy gyönyörűséges kis leányka. Örült a boszorkány, a kis leányt elnevezte Gyöngyikének, úgy tartotta, nevelte, mintha az övé lett volna. De nem igaz szeretetből tette ezt, egyébire gondolt az ő hitvány lelkével. Arra gondolt, hogy ha majd szép nagy leánynya serdül Gyöngyike, vérét ereszti s a vérrel megfiatalítja magát.

Telt, mult az idő, Gyöngyikéből szép nagy leány lett, a boszorkány el is határozta, hogy még ad neki egy esztendő, akkor aztán megöli.

Történt egyszer, hogy Gyöngyike a patakra ment vizért s éppen akkor ment arra egy vadász-legény.

Ennek erősen megtetszett Gyöngyike, de még Gyöngykének is a vadász-legény.

Szépen hazasétáltak s ott a legény a boszorkánytól megkérte a Gyöngyike kezét.

— Hej, fiam, — mondotta a boszorkány, — nagy ára van ennek a leánynak! Hozz nekem tíz mázsa aranyat, akkor viheted Isten hírével.

Elszontyorodott a szegény vadász-legény, soha az egész nemzetségének sem volt egy font aranya sem, nemhogy tíz mázsa lett volna. Elment nagy búsán, ment, mendegélt keresztül a mezőn, be az erdőbe, maga sem tudta szegény, hogy merre jár. A mint az erdőben bolyongana, egyszerre csak a keze hátára röppen egy arany színű bogár. Nézi, nézi a legény a bogarat s felsóhajt keservesen.

— Hej Istenem, Istenem, még ennek a hitvány bogárkának is aranyos a teste!

Megszólal a bogár:

— Ne búsulj, te szegény vadász-legény, tudom én, mi a bajod. Tíz mázsa aranyra van szükséged, a nélkül nem adják neked Gyöngyikét. Majd hozok én neked.

Majd megszakadt a legénynek a szive a nagy búbánattól, de mégis kaczagott, hogy kaczagásától zengett az erdő.

— Jól van, jól, — mondotta a bogárka, — csak kaczagj, mindjárt meglátod, hogy nem tréfa az én beszédem. Eredj, ülj le annak a pataknak a partjára és várakozz reám.

A bogárka elrepült, a legény meg leült a patak partjára. Hát egyszerre csak, halljatok csudát, annyi arany-hátú bogár jó a patak felé, hogy sárgállott, ragyogott a föld. az a tenger sok bogár húzott, vonszolt tiz nagy aranyrudat: minden rúd egy mázsa volt. Szépen a patak partjára vitték, s a patakba bele hengeri-

tették, nehogy valaki más meglássa, míg a legény szekerek után lát.

A szeme-szája tátva maradt a legénynek, meg sem tudta köszönni a bogárkának az aranyat; de azok nem is várták a köszönést, nagy zümmögéssel, zümmögással elszállottak. A közben beesteledett s a legény lefeküdt a patak partjára. Gondolta, éjjel úgy sem talál szekeret, majd reggel bemegy a faluba s hoz onnét százat is. Hanem, amint elaludott, odament a boszorkány, meglátja a tiz aranyrudat a patakban, fogja magát, s hét-féle fűnek a levét a patakba csöppenti, attól a tiz aranyrúd szerte-széjjel mállott s mind rátapadt a halak hasára.

Fölébred reggel a legény, keresi az aranyrudakat, nem látja sehol, nézi a halakat, s hát azoknak a hasa csupa színarany. Hej, mérgelődik a legény, megfog egy halat, rákiált szörnyű haraggal:

— Hogy mertétek az én aranyomat ellopni?

Megszólal a hal:

— Ne bánts, te vadász-legény, nem loptuk el mi a te aranyadat, az a vén boszorkány kente a hasunkra. De ne búsulj, majd nagy segítségedre leszünk mi neked. Én a halak királyának a fia vagyok s ha valamit akarsz, gyere ide, szólj nekem.

Mit volt mit nem tenni a vadász-legénynek, eleresztette a halat, úgy sem vehette tőlük vissza a sok aranyat; visszament nagy búsan a boszorkányhoz s mondta:

— Na, öreg anyám, amit kívánt, megcselekedtem, volt tiz mázsa aranyam, de valaki a halak hasára kente.

A vén boszorkány úgy tett, mintha szánná, sajnálná a vadászlegényt s mondta:

— Hiszen, azért ne búsulj, fiam. Ha az aranyat tudad elhozni, próbálj egyebet. Ennekelőtte ötszáz

esztendővel a patakba ejtettem egy gyöngyszemet, hogyha azt megtalálod s ide hozod, neked adom Gyöngyikét.

Megy a legény egyenest az erdőbe, ottan is a patak partjára, szólítja a halkirályfit, mondja neki, hogy mit akar a boszorkány.

— Hiszen, ha csakugyan a patakba ejtette — mondotta a halkirályfi — akkor ne búsulj, mert én mindjárt előkerestetem.

Egyszeribe szólott a halaknak, s még egy óra sem telt bele, hozták a gyöngyöt, pedig a víz fenekéről már egy ölnyire süppedt volt lefelé.

Örült a vadászlegény, de mennyire örült! Szaladva szaladott keresztül az erdőn, hanem honnét, honnét nem, elejébe toppan egy leány s megszólítja:

— Hallod-e, te vadászlegény, fűzd zsinórra azt a gyöngyöt, dugd el a kebeledbe s aztán vigyázz, nehogy valahol az úton megleljen az álom, mert ellopják a gyöngyödet.

Egyebet egy szót sem szólt a leány s eltűnt a legény szeme elől. A vadászlegény meg is fogadta a leány tanácsát, zsinórra fűzte a gyöngyöt s kebelébe dugta. De a vén boszorkány bagolyképében ott ült egy fán s jól látta, hogy mit csinál a legény. Nagy hirtelenséggel egy gyönyörű szép rózsafát teremtett az út közepére, ahol a legénynek el kellett menni, s annak a rózsafának a szagától úgy elálmosodott a legény, hogy nem tudott tovább menni. Leheveredett egy fa alá s elaludott. Mire felébredett, hire, pora sem volt a gyöngynek: kivette kebléből a boszorkány.

Hej, Uram Teremtőm, búsult szörnyen a szegény vadászlegény, most már igazán nem tudta, hogy mit csináljon. Megy, mendegél az erdőn s hát megint csak

elejébe topan az a leány, a ki elébb a jó tanácsot adta.

— Búsulsz ugy-e, vadászlegény?

— Oh, hogy ne búsulnék, ellopták a gyöngyöt a kebelemből.

— Tudtam én azt, hanem ahogy történt, úgy történt, most már ne évelődj a gyöngy miatt, hanem fuss, amint a lábad elbirja Gyöngyikéhez, mert tudd meg, hogy az a vén boszorkány neki nem édes anyja s éppen most gyülekeznek nála a többi boszorkányok, hogy vérért vegyék s a vérével magukat megfiatalítsák.

Hej, szaladt a szegény vadászlegény árkon-bokron át s hát csakugyan, mikor az udvarra ért, éppen közrefogták a boszorkányok Gyöngyikét, köszörülték a kést, hogy vérért ereszsziék. De a vadászlegény is kirántotta a kardját, nem nézte, hogy kit vág, merre vág: aki el nem futott, azt mind levágta. Akkor szépen megfogta a kezét Gyöngyikének, elvezette az erdőbe, az ő kicsi házába, megesküdtek s még ma is élnek, hogyha meg nem haltak.

A böles királyfi.

OLT, hol nem volt, hetedhétországon is túl, volt egy király, annak egy fia. Több gyermeke nem volt, de jó is, hogy nem volt, mert a királyfi alig állott lábra, meghalt az édes anyja.

Mikor a királyné a halálos ágyán feküdt, odahívta az urát s mondta neki:

— Én neked meg kell hálnom, árván marad a kicsi fiam, azt hagyom hát neked, hogy ne házazodjál meg s tanítsad a fiamat bölcsességre.

A király sokáig nem is gondolt házasságra s mikor a fia akkorára nevededett, palotájába hívatta a világ hét legbölcsebb emberét, hogy tanítsák meg a fiát bölcsességre.

Kérdezte az első bölcset:

— Mennyi idő alatt tanítod meg a fiamat bölcsességre?

— Felséges királyom, egy nap alatt úgy meg tanítom, hogy éppen olyan bölcс lesz, mint én.

A második bölcс azt mondta, hogy ő két nap alatt tanítja meg; a harmadik meg azt, hogy három nap alatt s így a többi is sorjában, ahogy következtek: annyi napra ígérték, hogy megtanítják a királyfit a maguk bölcsességére.

Jól van, a király nagy örömmel a bölcsek kezére adta a fiát, azok meg elvitték magukkal messze földre. Egy helyen megállapodtak, ott egy szobába beültették a királyfit, de egy sem törődött vele, magára hagyták, hadd gondolkozzék.

Teltek, múltak a napok, a királyfi csak ült egyedül a szobájában, de a bölcsek feléje se néztek. Egyszer az első bölcs mégis gondolt valamit, egy orgonafalevelet tett a királyfi ágyának a lába alá. Másnap reggel bemegy a királyfihoz s kérdi:

— No királyfi, mit álmodtál az éjszaka?

— Nem álmodtam én semmit, — mondotta a királyfi, — a szememet le se hűnytam, egész éjjel azon gondolkoztam, mitől lehet magasabb az én ágyam, mint volt eddigelé.

— De már azt én sem tudom elgondolni — mondotta a bölcs. Aztán kiment a többi böleshöz s mondotta nekik:

— Hej, barátaim, nem kell ezt a fiút bölcsességre tanítani, bölcsőbb az, mint mi. Csak egy orgonafalevelet tettem az ágya lába alá s észrevette, hogy az ágya magasabb, mint eddigelé volt.

Na, telt, múlt az idő, elmúltak hetek, hónapok, esztendőök, a királyfi ott maradt a bölcsek között, mert a király megírta pecsétetes levélben a bölcseknek, hogy csak tartsák addig ott a fiát, ameddig lehet. Bizonyosan azért akarta ezt így a király, mert időközben meggondolkozott s nem tartotta meg, amit a felesége halálos ágyán a lelkére kötött, hogy ne házasodjon meg másodszor. De hát, mit gondolt, mit nem, az egyik eszivel azt gondolta, hogy ha asszony nincs a háznál, szerte züllődik minden, a másik eszivel meg azt gondolta, jobb, ha a fiú nincs otthon, hátha mostohán bánnék

vele a királyné. Hanem mikor a királyfi már nagy legénynyé serdült, megelégelte a bölcsek közt való lakozást s azt mondta a bölcseknek: vizsgálják meg a csillagokat, vajjon mit mondanak azok, haza mehet-e ő?

Kimegy a hét bölcse egy nagy pusztaság közepére, nézték sokáig a csillagos eget, s nekik azt mondták a csillagok, hogy: a királyfi hazamehet. De a királyfiúnak ez még nem volt elég. Kiment ő is a pusztára, nézte a csillagos eget s különösen egy nagy csillag mellett egy kicsi csillagot s ez a kicsi csillag azt jelentette neki:

— Hazamehetsz királyfi, de úgy viseld magadat, mintha néma volnál, bárki is szól te hozzád, ne válaszolj, máskülönben vége az életednek.

A királyfi nem szólt semmit a bölcseknek arról, hogy mit jelentett neki a kicsi csillag, elbucszott tőlük s ment egyenesen haza. Örült az öreg király a fiának, mert amire hazaért a királyfi, az apja erősen leöregedett. De csakhamar el is szomorodott, mert hiába kérdezte, hiába faggatta, hogy van, mint van, tanult-e sok bölcseséget, a királyfi nem szólt semmit.

Hej, Uram, Teremtőm, búsult a király, majd felvetette a búbanat. Lám, elküldötte a fiát a bölcsekkel, hogy azok tanítsák bölcseségre s némán került vissza.

Hanem a királyné semmiképen sem akarta hinni, hogy a királyfi néma.

— Hallod-e, mondotta az urának, — nem hiszem, hogy a fiad néma volna, csak nem akar beszélni. Hiszen majd megszólaltatom én!

Bement a királyfi szobájába, elkezdett hozzá beszélni, mindenféle szép, kedves dolgokat, mosolygott rá édesen, kedvesen, czirókálta, morókálta az arcát, de a királyfi nem szólalt meg.

Akkor szörnyű haragra gerjedett a királyné s mit

gondolt, mit nem, elkezdett sikoltozni, kiabálni, kiszaladt a szobából, felverte az egész házat a jajgatásával.

— Gyere, gyere, — kiáltott a királynak, — igazi szép fiad van, meg akart ölni engem!

Nem tudta, mit gondoljon a király, mi történhetett az ő fiával, nem értette a dolgát. Kérdezte, vallatta, hogy miért akarta megölni a mostoháját: nem szólt az egy szót sem.

— Hát ha nem szólsz, — kiáltott a király — halj meg!

A királyfi még erre sem szólalt meg. Hanem mégis meggondolta a dolgot a király, elébb elhivatta a hét bölcsöt, hátha azok meg tudnák mondani, hogy igazán néma-e a fia.

Megérkeznek a bölcsök a palotába, sorban a király színe elé mennek. Az első bölcs azt mondja:

— Felséges királyom, amíg nálunk volt a fiad nem volt néma, de várj egy napig, addig ne akasztasd fel, hátha megszólal.

Jól van, a király megkegyelmezett egy napra, de a királyfi akkor sem szólalt meg. Jött a második bölcs, az meg arra kérte a királyt, hogy várjon még két napot s így tovább, mind a hét bölcs. A hetedik hét napot kért.

Ezt is megadta a király, le is telt a hét nap, de a királyfi akkor sem szólalt meg. Éppen indult a király, hogy összedoboltassa a katonáit, s vitesse a fiát az akasztófa alá. Abban a pillanatban megszólalt a királyfi.

— Megállj, apám — mondotta a királyfi — hadd mondok el neked, hogy mint jártál volna, ha felakasztatsz engem.

— Hát hogy jártam volna? — kérdezte a király.

— Úgy jártál volna, mint az egyszeri öreg ember, akinek egyetlen egy fia volt, éppen mint neked, apám.

Egyszer ez az öreg ember éppen a vacsoránál ült a fiával, amikor az ablakra szállott egy fülemile s elkezdett szépen énekelni. — Hej, — mondotta az öreg ember, ha volna ezen a világon oly bölcs ember, aki meg tudná mondani, hogy mit énekel ez a fülemile!

Mondta a fiú:

— Hát én meg tudnám mondani, édes apám, de

nem mondom meg, mert ha megmondanám, erősen megharagudnék rám.

— Dehogy haragszom, dehogy haragszom, — mondotta az apja. — Csak mondd el bátran, ne félj semmitől.

— Hát jól van, édes apám, megmondom. Az a fülemile azt énekel, hogy belőlem valami hatalmas nagy ember lesz, de olyan hatalmas ember, hogy amikor mosdck, kigyelmed tartja a mosdótálat, az édes anyám meg a törülközőt.

De bezzeg, szörnyű haragra lobbant az öreg ember.

— Mit, hogy én tartsam neked a mosdótálat, az anyád meg a törülközőt!? Azt ugyan meg nem éred!

S csakugyan, hogy meg ne érhesse, nagy haragjában felkapta a fiát, fogta, vitte s belevetette a tengerbe.

— Látod, édes apám, ha én beszélek, ha én elmondom neked a való igazságot, éppen úgy járok, mint az a fiú. Hanem — mondotta tovább a királyfi — az az öreg ember hiába vetette a fiát a tengerbe. jól tudott úszni, kiúszott egy sziklára; ott ült, üldögélt sokáig, egyszer aztán arra ment egy hajó, a hajósok felvették s magukkal vitték. Alekszándér — mert így hívták a fiút — mikor a hajó kikötött egy város mellett, megköszönte a hajósoknak iránta való nagy jószágát, elbúcsúzott tőlük s bement a városba. Történetesen éppen ebben a városban lakott a király, de Alekszándér nem ment a királyhoz, hanem ment a tisztartójához s annál beállott inasnak.

Éppen ekkor történt, hogy a király palotájára minden éjjel rászállott három holló s azok ott olyan erősen kárrogtak, hogy a király nem tudott aludni a kárrogásuktól. Eleget hessegették az udvarbéli népek a hollókat, amellet folyton lövöldöztek rájuk a leghiresebb vadászok, de soha egy sem tudta eltalálni, a hollók csak ott maradtak, ott repkedtek a palota fölött s kárrogtak szörnyűségesen.

Megijedett a király erősen, ki sem mert jönni a palotából: azt hitte, hogy valami rosszat jelent a hollók kárrogása; szerette volna tudni, hogy vajjon a kárrogásuknak mi értelme legyen. Össze is hívatta a világot minden tájékról a legbölcsebb embereket, de egy sem tudta megérteni a hollók kárrogását. Mondja egyszer Alekszándér a gazdájának:

— Uram, én felmegyek a királyhoz, meghallgatom azokat a hollókat, hátha én megértem, hogy mit beszélnek.

— Hiszen csak eredj, — mondotta a tisztartó — s ha megérted, szerencse fia vagy, mert a király éppen most hirdette ki, hogy annak adja a leányát s fele királyságát, aki megfejtí a hollók beszédjét.

Fölmegy Alekszándér a királyhoz, mondja, hogy mit akar s kérdi:

— Igaz-e, hogy annak adja leányát s fele királyságát, aki megfejtí a hollók beszédjét?

— Bizony igaz, fiam, s szavamat meg sem is másolom.

Alekszándérnek sem kellett több, kiment az udvarra. Éppen sötétedett, jöttek a hollók, egy kevés ideig elhallgatta a kárrogásukat, aztán bement a királyhoz s jelentette:

— Felséges királyom, ne féljen, nem hoz semmi rosszat a fejére a hollók kárrogása. A három holló közül egy a tojó holló, egy meg a gúnár, a harmadik a kétőnek a fia. Afölött veszekednek, hogy a tojó holló, amint kiköltötte a fiát, otthagya s többet rá sem nézett, a gúnár pedig szépen felnevelte; ha közel nem kapott, messze földre is eljárt eleségért; most meg, hogy a fiú felcseperedett, visszajött a tojó holló s magával akarja vinni a fiát. Nem tudnak maguktól igazságot tenni, felségedtől várnak ítéletet.

— Bizony, ha tőlem várnak, — mondotta a király — könnyen megkaphatják, mert, én szerintem, az az igazság, hogy az apjánál maradjon a fiú. Hát te mit gondolsz, Alekszándér?

— Én sem gondolok mást, felséges királyom.

Amint a király kimondta a maga ítéletét, a hollók elrepültek a palota tetejéről, többet soha vissza nem tértek; a király éjjeli nyugodalmát többet meg nem zavarták.

— No fiam, Alekszänder, most már tied a leányom, tartsuk meg a lakodalmat.

Mondá Alekszänder:

— Felséges királyom, most még nem házasodom meg, egy nagyon bölcs királynak hallottam a hírét, elébb fölkeresem azt, hátha annál is tanulok bölcseséget. Egy esztendő mulva aztán visszatérek, akkor majd megtartjuk a lakodalmat.

A király beléegyezett, adott Alekszändernek temérdek aranyat az útra s Alekszänder még aznap útnak indult s addig ment, mendegélt, míg annak a híres bölcs királynak az udvarába nem ért. Úgy ment oda, mint valami szegény legény, aki szolgálatot keres. Fel is fogadták mindjárt belső inasnak. Ő vitte be minden reggel a kávékat a királykisasszonynak.

Volt azonban az udvarban még egy inas, akinek Ludokiusz volt a neve. Ez a Ludokiusz királyfi volt, de eltagadta királyi mivoltát, meg akarta ismerni a királykisasszonyt, akiről hallotta, hogy szépségben nincs párja kerek e világon, de úgy akarta megismerni, hogy a királykisasszony ne tudja, ki s mi ő.

Hanem olyan csudát még a világ nem igen látott, hogy ez a Ludokiusz mennyire hasonlított Alekszänderhez. Éppen úgy, mint egyik tojás a másikhoz. Hamar össze is barátkoztak, erős barátságot kötöttek, elmondták egymásnak a titkát.

Telik, mulik az idő, Alekszändernek eszébe jut, hogy egy kicsit hazalát az apósa udvarába titokban, hadd lám, mit csinálnak otthon. Azt mondja Ludokiusznak:

— Hallod-e, Ludokiusz, nekem el kell innét mennem, a mig odaleszek, vidd be te a kávékat a királykisasszonynak, úgy is olyan erősen hasonlítunk egymáshoz, hogy a királykisasszony nem veszi észre a változást.

Bezzeg Ludokiusz belégyezett örömmel. Elbúcsúztak egymástól, de mielőtt elváltak volna, gyűrűt cseréltek, hogy, ha netalán többet nem találkoznának az életben, erről a gyűrűről egymásnak eszébe jussanak, egymást el ne feledjék soha.

A királykisasszony nem vette észre, hogy most nem Alekszándert, hanem Ludokiuszt hozza be neki a kávé. Az első héten úgy tett, mintha nem is nézne rá. De egyszer mégis megszólalt a királykisasszony, kicsordult a könny a szeméből s felsóhajtott:

— Hej, Alekszándert, ha te nem volnál inas!

Mondta Ludokiusz:

— Felséges királykisasszony, ne haragudj reám, de én nem vagyok Alekszándert, az én nevem Ludokiusz. Alekszándert hazament s megkért, hogy helyette én szolgáljak neked.

Ámult-bámult a királykisasszony, nem akart hinni a Ludokiusz szavának.

— Ugy van, amint mondom, királykisasszony — erősítette Ludokiusz, — majd megtudod, ha visszajő Alekszándert.

Mondta a királykisasszony:

— Jól van, Ludokiusz, hát legyen igazad, mindegy nekem. Akkor hát neked mondom: de kár, hogy inas vagy!

Gondolkozott Ludokiusz: vajjon megmondja-e, hogy királyfi. Gondol ide, gondol oda, ő bizony mégsem mondja meg, így jobban megtudja, hogy igazán szereti-e a királykisasszonyt.

Teltek, multak a napok, több hónap is eltelt, míg Alekszándert visszakerült. De nem állott be többé belső inasnak, ott hagyta Ludokiuszt, hadd találkozhassék mindennap a királykisasszonynyal. Ő meg a Ludokiusz helyére állott külső inasnak.

De még egy hete sem volt, hogy Alekszándér visszajött, levelet kapott apósától. Azt írta benne, hogy menjen haza már, mert ő öreg ember, megunta a királyságot, a leánya is a várakozást, tartsák meg már a lakodalmat.

Bemegy Alekszándér Ludokiuszhoz, mondja neki:

— No, kedves barátom, az Isten megáldjon, én nekem haza kell mennem, hí az apósom; neked meg azt tanácsolom, hogy vigyázz magadra, mert, ha a király észreveszi, hogy szereted a leányát, szörnyű halálnak a halálával halsz meg.

Elbucsúznak egymástól, Alexander hazamegy s helyébe más inast fogadnak. Hanem ennek az inasnak ezer szeme volt s már első nap észrevette, hogy Ludokiusz s a királykisasszony szeretik egymást. Még egy hete sem volt ott, fölment a királyhoz s jelentette:

— Felsőges királyom, fejemet ne vétesse, ha szomorúságot okoz a beszédem. De ha nem igaz, amit mondok, nem bánom, húzassa karóba a fejemet.

— Hát mit akarsz mondani? — kérdezte a király.

— Én azt, felsőges királyom, hogy Ludokiusz s a királykisasszony szeretik egymást.

— Mit beszélsz te!? — kiáltott a király szörnyű haraggal.

— Én azt, a mit láttam, felsőges királyom. Ha nem hiszi, bebizonyítom. Engedje meg, hogy menjek ki Ludokiuszszal egy szál kardra. Ha én vágom le őt, akkor nekem van igazam, ha ő vág le engem, akkor nincs igazam.

— Jól van, — mondotta a király — küldd ide mindjárt Ludokiuszt.

Elszalad az inas, küldi Ludokiuszt a királyhoz:

— Hallod-e, Ludokiusz, — kiáltott a király — igaz-e, hogy szereted a leányomat!?

— Nem igaz, felséges királyom.

— No, ha nem igaz, akkor bebizonyíthatod. Menj ki egy szál kardra az új inassal, ő mondta, hogy szeretted a leányomat. Ha levágod őt, akkor neked van igazad.

Kimegy Ludokiusz nagy búsan, aztán valami módon szerét ejtette s bement a királykisasszonyhoz, elmondja neki, hogy mi történt.

— Jaj Istenem, sirt a királykisasszony, véged van, szegény Ludokiusz! Láttam én már azt az inast, sokkal erősebb, mint te, s nem is mondott hazugságot, bizonyosan megöl téged.

Hát most mit tudjanak csinálni. Gondolkoznak, gondolkoznak s egyszerre azt mondja a királykisasszony:

— Hallod-e, Ludokiusz, menj vissza az apámhoz s monddad neki, hogy halálos hírért kaptad az édes apádnak, neked haza kell menned, halassza el a bajvívást, a míg visszakerülsz. Menj el aztán Alekszánderhez, küldd el ide, ő bizonyosan legyőzi az új inast, mert ő egy szóval sem mondta, hiszen ő tőle nem is kérdezték, hogy szeret-e vagy nem engem.

Megfogadja Ludokiusz a királykisasszony tanácsát, elmegy Alekszánderhez s mondja neki, hogy mely rettentés nagy bajba került, ha igaz barátja, segítjen rajta.

— Én jó szível, — mondotta Alekszánder, — hanem éppen ma van a lakodalmam, hogy tudjak most elmenni?

— Hiszen az nem baj, — mondotta Ludokiusz — majd én felöltözöm a te ruhádba, megesküszöm a királykisasszonynyal. Szépen itt maradok, amíg te oda jársz s amint te hazajössz, én visszamegyek. Ne félj, úgy hasonlítunk egymáshoz, hogy senki sem veszi észre.

Alekszánder nem sokáig gondolkozott, elcserélte a ruháját Ludokiuszszal, ment a királyhoz, jelentette, hogy visszajött s megverekszik az új inassal.

Kiáll a két legény, elkezdik a viaskodást jó reggel, viaskodnak délig, egyik sem tudja legyőzni a másikat. Amint egy kissé megszusszannak, újra kezdik a viaskodást s este felé Alexander úgy találta megválni az árulkodó inast, hogy menten fűbe harapott.

A király látta ezt jól a palota tornáczából s lekiáltott:

— Jól van, Ludokiusz, látom, hogy igazad volt, derék vitéz vagy, nem is néztem volna ezt ki egy inasból.

— Bizony, ha nem nézte ki, — mondotta Alekszándert, — jól gondolkozott felséged, mert én nem is vagyok inas. Király fia vagyok. Most már meg is mondom, szeretem a leányát s ha nekem adja, feleségül veszem.

Hej, örült a király! Hogyne adta volna a leányát ilyen vitéznek, a ki még királyfi is. Mindjárt fölvitte a palotába Alekszándert, szólította a leányát, egyszeribe meg akarta tartani a lakodalmat. Azt mondta ekkor Alekszándert:

— Felsőges királyom, engedd meg, hogy előbb menjek vissza az országomba, jőjjenek ide az én hintómon, jőjjenek velem az én katonáim is, hadd lássad, hogy csakugyan királyfi vagyok.

— Igazad van, fiam, — mondotta a király — csak eredj.

Na, ment is Alekszándert, fölkapott a király legjobb paripájára, s repült haza, mint a sebes szélvész. Mikor a vár alá ért, kihivatta Ludokiuszt, ott átadta neki a lovat s mondta:

— No, Ludokiusz, én az ellenségedet megöltem, azt is megmondtam a te nevedben, hogy királyfi vagy; most siess haza, fogass be a legszebb hintódba, rendelj a hintód után egy regement katonát s úgy menj a mátkához.

Köszönte Ludokiusz erősen Alekszándernak nagy barátságát, egymás nyakába borultak, elbúcsúztak. Ludokiusz ment a maga útjára; Alekszándér is ment a maga palotájába, sietett a feleségéhez. Bemegy a felesége szobájába, meg akarja ölelni, meg akarja csókolni, de a felesége haragosan elfordul tőle:

— Menj tőlem, mit akarsz! Egy hete, hogy feleséged vagyok s eddig még szavadat is alig hallottam! Nem kell a hizelgésed.

Na, szegény Alekszándér, most már mit csináljon. Beszélt erre, beszélt arra, hogy így, meg úgy, szörnyű rossz kedve volt, egy jó barátja járt az eszében mindig, aki szörnyű halálnak a halálával halt meg, de hiába beszélt, az asszony nem hitt a szavának. Hiszen még valahogy megbékültek volna, ha más is nem beszél bele a dolgukba. Hanem volt a palotában egy ördögös asszony, a királykisasszony dajkája, ennek semmiképen sem tetszett, hogy az ő királykisasszonyát egy jött-ment embernek adják feleségül.

— Na, — gondolta magában az ördögös asszony — majd kivetetem a szűrét ennek a semmiházinak. Fogta magát s mit, mit nem, az Isten tudja mit, belékevert Alekszándér ételébe s ettől Alekszándér el kezdett betegeskedni. De az még semmi, olyan csunya sebek vertek ki a testén szegénynek, hogy utálat nélkül nem lehetett reá nézni.

Jól tudta ezt Alekszándér s nagy bújában, bánatában éjnek idején kiment a palotából, nyakába vette a világot, ment a merre a szeme látott. Ment, mendegélt országról országra, leszakadott a ruha a testéről, Isten nevében adtak neki itt-ott egy-egy falás kenyeret, úgy élt szegény. Addig ment, mendegélt, míg egyszer Ludokiusz városába ért. Éppen nagy vendégség volt Ludo-

kiusznál, a hány koldus volt, az mind ide jött, hogy ők is kapjanak valamit a vendégségből.

Alekszánder is a többi koldus közé vegyült, de olyan fertelmes volt, hogy azok is lökdösték, nem tudtak reá nézni. De ő mégis előre furakodott a palota ajtajáig s ottan megszólította az ételhordó inast. Beüzent Ludokiusznak.

— Mondd meg a királynak, adjon nekem egy pohár bort a maga poharában, Alekszánder nevében.

Bemegy az inas, jelenti a királynak, hogy mit kér egy koldus. Mondja a király:

— Hát, ha Alekszánder nevében kér, akkor csak vigy az én poharamban neki.

Kiviszi az inas a bort, Alexander megiszsa, s akkor azt a gyűrűt, melyet Ludokiusztól kapott volt, beledobta a pohárba.

— Ezt vidd be a királynak, — mondotta Alexander.

Beviszi az inas, a király elé teszi a poharat, az meglátja benne a gyűrűt, nézi, nézi, megismeri a gyűrűjét s mondja az inasnak:

— Menj ki s mindjárt vessétek tömlöczbe azt a koldust, majd a vendégség után megtudom, hol kapta azt a gyűrűt.

Ugy lett, amint a király parancsolta. Amint a vendégek eloszlottak, Ludokiusz a feleségével lement a tömlöczbe, de a felesége, amint meglátta Alekszándert, megiszonyodott a látásától s kiszaladott.

— Hol találtad ezt a gyűrűt!? — kiáltott Ludokiusz. Megölted az én barátomat, Alekszándert vagy elloptad tőle.

— Sem meg nem öltem, sem el nem loptam tőle a gyűrűt, — mondotta a koldus — mert én magam vagyok Alekszánder, a te régi jó barátod. Im lásd, mely kegyetlen sorsra jutottam.

Elfacsarodott a szive Ludokiusznak, a könnye is kicsordult. Aztán megfogta Alekszänder kezét, fölvezette a palotába, csináltatott neki langyos fürdőt s a közben bement a feleségéhez és mondta neki:

— Feleség, az a koldus, a kitől te megiszonyodtál, Alekszänder, az én hűséges barátom. Ha tudnád, hogy gyermekeink vérével meg lehetne gyógyítani, beleegyeznél-e, hogy vért ereszszek három szép gyermekünk testéből?

Mondá a királyné:

— Életünket s boldogságunkat Alekszändernek köszönhetjük, próbáld meg s ereszsz vért gyermekeinkből. Bárcsak ettől meggyógyulna a te kedves barátod.

Kiment a király, egy kis tekenőbe vért eresztett mind a három gyermekéből, aztán azzal a vérrel megmosta Alekszänder testét s ím egyszeribe eltűntek a testéről a fekélyek, hétszerte szebb volt, mint volt annak előtte.

Mondta akkor Alekszänder:

— Nagy jót cselekedtél velem, Ludokiusz, mostan még adj egyet a te királyi gunyáidból, rendelj mellém katonákat, meg akarom látogatni öreg szüleimet.

Jó szívvvel adott Ludokiusz mindent. Alekszänder felöltözött ragyogó szép királyi gunyába, elbúcsúzott Ludokiusztól s hat lovas hintón elindult az ő szüleihez.

Mikor annak a városnak a szélére ért, a hol szülei laktak, követet küldött előre a szüleihez, hogy ez s ez a király jön hozzájok, várják illendően.

Hiszen várták is az öregek, azt sem tudták, hogy mit csináljanak örömben, mikor egy királyi vendég tért be az ő szegény hajlékukba. Vacsora közben kérdi Alekszándér:

— Hát maguknak, öregeim, nem volt gyermekük? Kicsordult a könny az öregek szeméből, mondták nagy búsán:

— Volt egy fiunk, de az meghalt.

Többet nem szólt Alekszándér, jó éjszakát mondott az öregeknek s lefeküdt. Hát a mikor reggel felkelt, jön az öregember meg az öregasszony: az egyiknek kezében mosdótál, a másiknak a kezében törülköző. Alekszándér mérgesen rákiáltott az inására:

— Miért engedted meg, hogy ezek az öregek fáradjanak?

Mondta az inas:

— Felséges királyom, az öregek akarták.

— Jól van, — mondta Alekszándér — eredj ki.

Mikor hárman maradtak a szobában, azt mondja Alekszándér:

— Emlékszik-e, öreg, amikor az ablakán egy fülemile énekelt s azt mondta: »Hej csak az volna az igazi bölcs ember, aki megtudná mondani, hogy mit énekel az a fülemile.« Hát én akkor megmondottam s íme, be is teljesedett.

Hej, Úram, Teremtőm, a mikor ezt az öregek hallják, nyakába borulnak Alekszándérnek, ölelik, csókolják, majd meghasadt a szivük szertelen nagy örömben.

— Na, édes öregeim, — mondotta Alekszándér —

a hogy történt, úgy történt jól, most üljenek hintómba, hadd vigyem az én országomba.

Felültette az öregeket a hintóba, úgy mentek vissza az országába, be egyenesen a palota udvarára. De bezeg most örült neki a felesége. Vagy szerette, vagy nem addig, megtetszett neki erősen Alekszándér. Az ördögös vénasszonyt kiseprűzték az országból s aztán csaptak olyan nagy vendégséget, hogy hetedhét országon is túl híre ment.

Holnap legyenek a ti vendégetek.

A dicsekedők.

Volt egyszer egy ember s annak három fia. Ez az ember két idősebb fiát mesterségre adta, az egyikből borbély, a másikkól kovács lett. Kisebbik fiának nem kellett semmiféle mesterség, az felcsapott katonának.

Esztendő mult esztendő után, a fiúk nem jártak haza, egyszer azonban levelet kaptak mindahárman, hogy jőjenek, ha még életben akarják látni az apjukat. Haza jönnek a fiúk s hát csakugyan az apjuk halálán van.

— No, édes fiaim, — mondotta az öreg ember — csakhogy még egyszer láthatlak. Mondjátok el nekem, melyik mire ment, jól kitanultátok-e a mesterségeteket, hogy legalább nyugodtan szállhassak az én koporsómba.

Azt mondja a legidősebb:

— Ne búsuljon, édes apám, mert én jól kitanultam a mesterségemet. Én ugy tudok beretválni, hogy a nyulat futtában megberetválom.

— Na, ez igazán szép, — örvendezett az öreg ember — te fiam a jég hátán is megélsz.

— Ne féljen édes apám, — mondotta a másik legény, a kovács — mert én meg úgy kitanultam a mesterségemet, hogy a lóra futtában felverem a patkót, meg le is veszem róla.

— Oh de jó, Istenem, oh de jó! — mondotta az öreg ember.

— Hát te fiam, — szólt a legfiatalabbhoz — milyen katona vagy, jól tudsz-e a karddal bánni?

Én-e, édes apám? — kérdezte a legény — tudok biz én. Egyszer kimentem sétálni a legfényesebb ruhámban s hát amint mennék az utcán, szakadni kezd az eső. Hej, Uram Teremtőm, mit csináljak, gondoltam magamban, most ez a czudar eső pocsékká veri az én szép atillámat. De nem sokáig gondolkoztam, hirtelen kirántottam a kardomat s olyan gyorsan hadonáztam magam körül, hogy egy csepp nem sok, annyi sem esett reám. Hej bezzeg bámulták is a többi katonák, a mikor visszamentem a kaszárnyába, hogy nem vert meg az eső. Odajött a generális, megkérdezte, hogy mit csináltam. Mondtam én, nem csináltam egyebet, csak kirántottam a kardomat s azzal visszavertem az esőt. Derék vitéz vagy, fiam, — mondta a generális s egy zacskó aranyat adott ajándékba.

— Oh Istenem, Istenem — mondotta az öreg ember — most már igazán nyugodtan halok meg, megéltek mind a hárman a magatok emberségéből, nincs szükségtek arra a pénzecskére, amit összekuporgattam.

Éppen abban a szempillantásban jött a pap, hogy feladja az utolsó-kenetet, s a haldokló ember ami pénze volt, mind odaadta a papnak, hogy ossza ki a szegények közt. De bezzeg lekonyult az orra mind a három fiúnak, elment a kedvük a dicsekedéstől egész életükre. Az apjukat eltemették, aztán nyakukba vették a világot, mentek hárman, három felé.

Holnap legyenek a ti vendégeitek.

Szent Péter és az ácsok.

Krisztus Urunk Szent Péterrel, a földön jártában-keltében, egyszer egy korcsma előtt ment el. A korcs-mában nagy heje-huja, dinom-dánom volt, kihallszott a kurjongatás, a muzsika-szó.

Mondja Szent Péter Krisztusnak:

— Uram, szeretnék bemenni a korcsmába azok közé a mulató emberek közé.

Mondotta Krisztus:

— Ne menj be, Péter, mert azoknak az embereknek erős jó kedvük van s még meg találnak verni.

— Dehogyan vernek, dehogyan vernek, — mondotta Péter. Én nem bántok senkit, hát engem miért bán-tanának.

— Jól van, Péter, eredj!

Elváltak a korcsma előtt, de abban a pillanatban Krisztus Urunk a Péter hátára egy bögőt teremtett. Péter erről nem tudott semmit, nyugodtan bement a korcsmába, köszönt illendőképpen a mulató embereknek, a kik széles kedvükben majd kirugták a ház oldalát, De még csak akkor fakadt igazi virágos kedvük, a mikor meglátták Péter hátán a bögőt.

— Hej cigány! — rikkantottak, — húzzad!

Eleget szabadkozott szegény Péter, hogy ő nem cigány; de szabadkozhatott, mikor ott volt a hátán a

bőgő. Szóból szó kerekedett s az emberek szegény Pétert jól elpáholták, — mert nem húzott nekik nótát. Alig tudott kiszabadulni a kezük közül. Szalad nagy lelken-dezve Krisztus után, s elpanaszolja, hogy mi történt vele.

— Mondtam úgy-e, hogy megvernek? De úgy kell neked, miért nem fogadtad meg a szavamat!

— Igazad van, uram, — mondotta Péter, — de verést még sem érdemeltem. Arra kérlek, büntesd meg őket keményen.

— Hát miféle emberek azok?

— Úgy szemléltem, hogy ácsok, — mondotta Péter.

— S mit gondolsz, mivel büntessem meg?

— Azzal uram, hogy teremts a fádba vas-görcsöket, hadd romolják el az ácsok fejszéje, mikor fát vágnak.

— No, no, Péter! — mondotta Krisztus, — ilyen nagy büntetést mégsem érdemelnek. Elég lesz, ha fagörcsök lesznek a fában.

Azóta vannak a fában azok a kemény fagörcsök. De emlegetik is az ácsok Péter nevét, ha faragás közben ilyen görcsökre akadnak.

Az aranymadár.

Volt, hol nem volt, hetedhétországon is túl, még az üveghegyeken is túl, volt egy király, a kinek annyi országa volt, hogy azt sem tudta, melyikben lakják. Amit csak a szeme, szája kívánt, s a mit csak kigondolt, mindent elhoztak neki a népek. De még sem volt boldog, mert amit legjobban szeretett volna, azt neki senki meg nem tudta szerezni. Volt a világon valahol egy aranymadár, annak nagy hirtelű kerekedett, sokat beszéltek erről a királynak, hogy az milyen gyönyörű szép, milyen szépen énekel, szebben, mint az égből az angyalok. De csak beszéltek róla, csak keserítették a szívét, senki sem hozta el az aranymadarat.

Azt mondja egyszer a király a fővadászának:

— Hallod-e, nekem nincs nyugovásom, amíg azt a madarat meg nem látom. Te vagy a legügyesebb s leghűségesebb emberem. Indulj útnak s addig a szemem elé ne kerülj, míg azt a madarat el nem hozod nekem.

Hát elment a vadász, adott neki a király annyi aranyat, hogy abból megélhetett egész életében úri módon; be is járt országot, világot, rengeteg erdőt, nagy pusztaságokat, de az aranymadarat sehol meg nem találta. Addig igazgatták egyik országból a másikba, míg egészen leöregedett, már járni is alig tudott. Ő bizony — gondolta magában — többet nem keresi hiába az

aranyadarat, haza sem megy a király színe elé, hanem meghúzódik egy rengeteg erdőben, ott él, míg Isten életet ad neki, remete módjára.

Mikor a vadász elindult volt az aranymadár keresésére, egy kicsi fia maradott otthon. Ez a fiú, mikor úgy tíz esztendő s lehetett, kérdi az anyját:

— Édes anyám, hol van az én édes apám?

Mondotta az asszony:

— A te apád, édes fiam, elment az aranymadárért s talán többet vissza sem jön ebben az életben.

Azt mondja a fiú (aki, közbe legyen mondva, táltos volt):

— Hiszen csak úgy kérdeztem, édes anyám. Tudom én azt jól, hogy az édes apám nem kerül vissza, mert az aranyadarat nem találja meg, de majd megtalálom én!

Eleget beszélt az asszony, hogy verje ki a fejéből, maradjon itthon, elég, ha az apja elpusztult, legalább ő maradjon meg, de hiába beszélt: a fiú nyakába vetett egy tarisznyát s elment világgá. Ment, mendegélt heted-hétország ellen; esztendő múlt esztendő után, már nagy legénynyé is cseperedett s akkor jártában, keltében betévedt egy rengeteg erdőbe. Éppen estére hajlott az idő, le akart feküdni egy fa alá, de egyszerre csak valami gyenge világosságot lát. Megy a világosság felé s egy kicsi házhoz ért. Bemegy, köszön illendőképpen s fogadja is egy ősz öreg ember, aki az asztal mellett ült s egy rengeteg nagy könyvben olvasgatott:

— No, fiam — mondotta az öreg ember — tudtam, hogy idejössz. Ugy-e, a te neved János?

— Eltalálta, öreg apám, az én nevem János.

— Az aranyadarat keresed ugy-e, fiam?

— Azt keresem, édes apám!

— No, fiam, a jó Isten vezérelt erre. Ettől az

erdőtől három napi járó földre van még egy ennél is nagyobb erdő. Annak a közepén egy ezüst tó. Ezüst tónak a partján egy arany nyárfa. Azon az arany nyárfán fészkel az aranymadár. Szólj hozzá szépen s leszáll majd a karodra. Aztán mond neked valamit, s a mit mond, te csak végezd el becsületesen s majd meglátod, boldog léssz egész életedben.

Hej, örült János, köszönte az ősz öreg ember jó tanácsát. Menni akart mindjárt, de az öreg ember nem eresztette.

— Csak maradj itt, fiam, éjszakára. Egyél, igyál, aludjál jól. Aztán hajnal hasadtakor eredj, Isten vezéreljen a te utaidon.

Vacsoráznak, lefeküsznek, elalusznak. Hajnalhasadtakor felkel a legény, elbúcsúzik az ősz öreg embertől. Belé áll abba az útba, a melyet az ősz öreg ember mutatott neki s három nap, három éjjel folyton folyvást ment, meg sem állott s csakugyan odaért abba a rengeteg erdőbe. Rengeteg erdő közepén megtalálja az ezüst tavat, ezüst tónak partján az arany nyárfát s egyszerre csak hall olyan szép éneket, a milyent még világ életében nem hallott. Fölnéz a fára s im, ott repked az aranymadár. Ragyogott a tolla napnál fényesebben.

Felszól János a madárhoz:

— Szállj le hozzám, te szép aranymadár. Sok országot, világot bejártam, a míg reád találtam.

Leszáll a madár a legény karjára s beszél hozzá az ő nyelvén:

— Isten hozott ide, te jó legény, az én megváltásomra hozott ide. Mert tudd meg, hogy én elátkozott királykisasszony vagyok s te ha megváltasz engem. Már félig meg is váltottál. De ha egészen meg akarsz váltani, eredj az erdő szélére, ott lakik az az ördögös

asszony, a ki engem megvarázsolt. Állj be ahhoz szolgálatra, egyéb dolgod nem lesz, csak szüntelen térdepelj, imádkozzál és bőjtölj. Én majd minden éjjel meglátogatlak, de vigyázz, el ne aludj, hogy beszélhessek veled.

Azzal az aranymadár visszazállott a fára, a legény pedig ment egyenest az ördögös asszonyhoz. Bemegy az ördögös asszony házába, köszönti illendőképpen s mondja, hogy szolgálatot keres.

— Jól van, fiam, — mondja az asszony — nálam három nap egy esztendő. Egyéb dolgod nem lesz, csak térdepelj le a szoba földjére, imádkozzál; sem enned, sem innod nem szabad.

Jól van; a legény kezet adott, letérdepelt. Jókor reggel elkezd imádkozni, imádkozik egész estig, de egyszerre csak megfuvintotta valami álomszellő s elaludott. Az alatt az aranymadár az erdőben megrázkódott, visszaváltozott királykisasszonynak, kihúzott egy bokrot tövestől s bekiáltott a likon:

— Hat fekete lovam, bársony hintóm, parádés kocsi-som, jertek elé!

Abban a pillanatban eléállott a hatlovas hintó. Beléült a királykisasszony s egy szempillantás alatt ott termett az ördögös asszony házában. Hanem az ördögös asszony, úgy látszik, élt a gyanúperrel, mert fegyveres strázsát állított az ajtó elé, hogy se a legény ki ne mehessen, se hozzá senki be ne mehessen. No de akár ne is állított volna, mert a királykisasszony adott egy csomó aranyat a strázsának, s az szépen beeresztette. Bemegy a királykisasszony s hát Uram, Teremtőm, alszik a legény. Szól hozzá, megfogja, rázza, de hiába, a legény nem ébred föl. Kimegy nagy búsan a királykisasszony s odaad egy gyűrűt a strázsának, hogy, ha majd felébred a legény, adja át neki. De a strázsá, mikor a

legény reggel felébredt, nem szólt semmit, hogy ki járt itt, mit hagyott itt s a legény csak imádkozott tovább egész nap.

Elkövetkezik a második éjjel. Az ördögös asszony megint megfuvintja az álomszellővel, a legény elalszik; az alatt meg a királykisasszony kihúzott egy bokrot s beszólt a likon:

— Hat fehér lovam, bársony hintóm, parádés kocsisom, jertek elé!

Eléáll a hintó, odahajtat a királykisasszony, de másodszor sem beszélhetett a legénynyel, mert aludott mélyen, mint a fekete föld. Ott kellett, hogy hagyja nagy búsán.

Mondta a strázsának:

— Nesze, itt egy selyemkendő, add át annak a legénynek s mondd meg neki, hogy vigyázzon magára mert ha ma éjjel is elalszik, járhat, míg megtalál.

Hanem a strázsa most sem szólt a legénynek, a kendőt sem adta átal.

Elkövetkezik a harmadik éjszaka. A királykisasszony megint kihúzott egy bokrot s beszólt a likon:

— Hat pej lovam, bársony hintóm, parádés kocsisom, jertek elé!

Eléáll a hintó, odahajtat a királykisasszony, de harmadszor is alva találja a legényt. Eleget czirókálta az arczát, szólítgatta kedves szavakkal, aztán sírt keservesen, de hiába sírt, a legény nem ébredett fel. A királykisasszony egy kardot vitt volt magával. Azt letette a legény mellé, nem adta a strázsának s ráírta a kardra:

»Mégis elaludtál s én nem tudék veled beszélni. Most már többet nem jöhetek el. Haza kell mennem az édes apámhoz. Jere utánam, várok reád tiz álló esztendeig.«

Felébredt reggel a legény, nézi a kardot, olvassa az írást. Elszomorodik a szive, a nagy bánattól, a könye is kicsordult.

Bejön az ördögös asszony s kérdi:

— Hát te miért sírsz?

— Hogyne sírnék, öreg anyám, látja-e, hogy jártam!

— Egyet se sirj, ne keseregj, megtalálod te azt az aranymadarat. A szolgálatod kitelt, mehetsz utána. Azért, mert mind a három nap hűségesen imádkoztál s bőjtöltél, nesze, odaadom neked azt a gyűrűt s azt a kendőt, melyet a királykisasszony adott a te számodra a strázsának s adok még egy táltos lovat is. Három folyón kell keresztül menned: a fekete, a fehér s a veres folyón. Mind a hármat sárkányok őrzik, az én katonáim. S csak úgy eresztenek átal, ha a fekete folyónál megmutatod a gyűrűt, a fehér folyónál a kendőt, s a veres folyónál kirántod a kardodat. A veres folyón túl kezdődik a veres király országa, ennek a leánya az aranymadár-kisasszony.

Megköszönte János az asszonynak a táltost, meg a jó tanácsot, s egy szempillantásra már ott is volt a fekete folyónál s ott csak megmutatta az aranygyűrűt, a sárkányok egyszeribe félreállottak s átvágtatott a fekete hidon. Másik szempillantásban már ott volt a fehér folyónál s ott csak meglobogtatta a selyemkendőt, ott is félre állottak a sárkányok s átugratott a fehér hidon. Aztán következett a veres folyó. Sorban állottak ott is a sárkányok, messziről fújták rá a lobogó lángot. De János kihúzta a kardját, egyet suhintott vele, a sárkányok megjuhászodtak, félreállottak s átaleresztették a veres hidon. Itt kezdődött a veres király országa. A hidtól egy hajításra volt egy vendégfogadó, bemegy oda a legény, bort rendel magának, abrakot a lovának

s kérdi a korcsmárostól: mi hír a veres király országában.

— Hej, öcsém, — mondja a korcsmáros, — nagy dolog van most itt. Hazakerült a királynak egyetlen leánya, a kit egy ördögös asszony aranymadárnak varázsolt volt el. Most a király férjhez akarja adni. Egybe gyűltek már a királyfiak és hercezek, de a királykisasszony föltétetett egy koszorút a palota tornyának a csillagjára s azt mondta, hogy csak annak adja a kezét, a ki felugrat a lován s leveszi onnét az aranykoszorút. Bezzeg többet nem volt maradása Jánosnak a korcsmában, szaladott ki az istállóba, kérdezte a lovat:

— Jól laktál-e, édes lovam, mehetünk-e?

— Jól laktam, édes gazdám, mehetünk. Ne félj, felugrok veled a palota tornyára, mert tudom, hogy oda igyekszel te is a veres király udvarába.

Felpattant János a táltosra, egy ugrásra, kettőre ott vannak a király udvarában. A király már kint ült a leányával a palota tornácán, az udvaron meg nyüzsögtek a dali szép hercegek, vitézek s mindenféle válogatott legények. Szerencsét próbált ez is, az is, de még csak félig sem tudtak felugratni, lassanként mind elsompolyogtak szégyenszemre, egyes-egyedül maradt János, a ki közbe legyen mondva, sisakot tett a fejére, hogy a királykisasszony meg ne ismerje. A mint a többiek mind kimentek az udvarból, neki ugrat János a toronynak s egy ugrásban lekapta az arany koszorút, azzal, hipp! hopp! kivágtatott az udvarból, eltűnt, mintha a föld nyelte volna el.

Hej Istenem, búsult a királykisasszony, mert hiába nem látta Jánosnak az arcát, azért megsejditette, hogy nem lehetett más az a vitéz, csak János. Egyszeribe szalasztották utána az udvarbélieket, kit gyalog, kit lóhá-

ton, hogy kerítsék elő azt a vitézt, még a föld fenekéből is.

Ezalatt János visszament a vendégfogadóba, rendelt egy itcze bort, azt megiszogatta s hát egyszerre csak jönnek az udvarbéliek s kérdik tőle: ő volt-e az a vitéz, a ki az arany koszorút lekapta a torony csillagjáról. Mondotta János:

— En hát! Lássátok, itt az aranykoszorú.

Megörültek az emberek, hívták Jánost, hogy menjen velük, siessen, mert várják erősen.

— En nem addig, — mondotta János — míg hatlovas hintón utánam nem jön a király s a királykisasszony,

Mit volt, mit nem tenni, visszamentek az emberek, jelenték a királynak, hogy mit üzent az a vitéz. Bezzeg hogy a király mindjárt befogatta hat legszebb paripáját aranyos hintóba s ment a leányával a vendégfogadóba, mint a sebes szélvész. Hej, Uram Teremtőm, mikor meglátta a királykisasszony Jánost, az volt ám csak az igazi öröm!

— Édes apám, lelkem apám, ez az a vitéz, a ki engem megszabadított a varázs alól!

Orült a király is erősen, karon fogta Jánost, úgy ültette a hintóba. Mentek vissza a palotába, ott mindjárt papot hívtak, a fiatalokat összeadták s hét álló hétig mindig szóllott a muzsika. Akkor a veres király által adta Jánosnak az egész királyságot.

Még ma is él a veres ország királya, hogyha meg nem halt.

A francia királykisasszony.

Egyszer volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl volt, volt a világon egy gazdag kereskedő ember. Ennek a kereskedőnek egyetlen egy fia volt, de ezt aztán végig is taníttatta mindenféle iskolákon. Mikor a fiú hazakerült külső országból, kérdezte az apja:

— No fiam, mi akarsz lenni? Mire volna kedved? Mondotta a fiú:

— Már én, édes apám, kereskedő leszek! Nem kell nekem semmiféle hivatal!

Hiszen örült ennek a kereskedő, egészen a szive szerint beszélt. Volt neki tizenkét boltja s a fiút beállította egybe, hogy tanulja ki a boltosságot is. Mikor aztán ezt is kitanulta, átaladta a fiának mind a tizenkét boltot.

Telik-mulik az idő. Egyszer azt mondja az öreg kereskedő a fiának:

— Fiam, megtekintettem mind a tizenkét boltot s úgy szemléltem, hogy erősen fogynak a portékák. Menj be Törökországba s hozz onnét, amire szükség vagyon. — Egyszeribe megrakta a tizenkét szekeret arannyal s elindult a fiú egy sereg legénnyel bé Törökországba. Mindenféle országokon s tartományokon men-

tek keresztül, mehettek már vagy két esztendeje, a mikor megérkeztek egy török városba. Épen szombat estére értek s ott kellett, hogy maradjanak vasárnap is, mert abban a városban az volt a szokás, hogy, ha valaki szombaton érkezett oda, a vasárnapot ott kellett tölteni s mindenkinek el kellett menni a maga templomába. Hallja ezt a fiú, nem is ellenkezett, jókor reggel templomba küldte a cselédjeit s mondta nekik, hogy majd később ő is utánuk megy. De még el sem indulhatott, jönnek vissza a cselédek s mondja a legöregebb nagy megbotránkozással:

— No uram, sok országot, világot bejártam, de még azt világon való életemben nem láttam, a mit ebben a templomban. Egy holt ember fekszik a templom közepén s a ki csak bemegy a templomba, annak mind le kell köpdösni s meg kell rugdosni azt a holttestet, mert különben karóba kerül a feje. Mit volt, mit nem tennünk, mi is megköpdöstük s megrugdostuk, pedig nekünk ugyancsak nem vétett.

— No, — mondotta a kereskedő fia — azt meg kell nézmem nekem is. — Ment egyenesen a templomba s ahogy belépett, mindjárt közre fogták az emberek s biztatták, hogy köpje le a halottat s rugdossa meg jól.

— Én-e? — mondotta a kereskedő fia. — Mit vétett nekem ez a halott, hogy én leköpdössem, hogy én megrugdossam? Nem teszem én, ha karóba kerül is a fejem!

Egyéb sem kellett az embereknek, fogták a kereskedőfiút, vitték a város birájához s jelentették, hogy íme van egy ember, a ki a halottat nem köpi le s nem rugdossa meg.

— Bizony, ha nem, — mondotta a városbiró —

karóba is kerül a fejed, vagy pedig ha szereted az életedet, tenger pénzzel kell megfizetned.

Volt a városbíró szobájában egy rengeteg nagy láda, az tele volt mindenféle könyvekkel s levelekkel.

— Látod-e? — mondotta a kereskedőfiúnak — a mi ebben a ládában van, az mind adós levél, ha kifizeted, meghagyjuk az életedet.

— Hiszen ha csak pénz kell — gondolta magában a kereskedőfiú — van nekem pénzem elég. — S egyszeribe üzent a cselédjeinek, hogy hozzanak a városbíróhoz hat szekér aranyat.

Elhozzák a hat szekér aranyat, a város bírása megnézi, legyint a kezével.

— Hej fiam, jó lesz, ha felire elég ez a pénz!

— Hát akkor hozzatok még hat szekér aranyat, — parancsolta a kereskedőfiú a cselédeknek.

Elhozták azt is.

— No ennyi talán elég lesz — mondotta a város bírása.

Azzal összedobolták az egész várost, hogy jőjjön, a kinek ez a holt ember tartozott, mert most visszafizetik a pénzüket. Jött is mindjárt tenger nép, alig fértek az udvaron. Minden szekérre felállott két ember s úgy mérték, számlálták le az aranyat. Mikor mindenkit kifizettek abból a temérdek aranyból, egy sem maradt. Még a lovakat s szekereket is el kellett adni, úgy fizettek ki mindenkit. A szegény fiúnak csak egy polturája maradt, de a mint kiment az utcára, szembe jött vele egy sánta koldus s megállította, hogy az a holt ember neki is tartozott egy polturával. Odaadta a koldusnak azt az egy polturát is. Ez a koldus aztán elmesélte a kereskedő fiúnak, hogy ki s mi volt az a holt ember. Roppant gazdag, kevély ember volt, de a szegényeket

nem szánta. A ki tőle alamizsnát kért, ebrudon hányatta ki az udvarából; de Isten megelégette a hitványságát, leszegényedett s mikor meghalt, fűnek-fának adója maradt. Azért nem temették el, azért pökdösték, rugdosták a templomban.

No szegény kereskedőfiú, már most mit csináljon? Portéka nélkül, szekér nélkül, cseléd nélkül kellett, hogy haza induljon. A ruhája lerongyosodott a testéről. Isten nevében adtak itt is, ott is egy falás kenyeret, úgy került haza esztendők multán a szüleihez. Nem merte megmondani az apjának, hogy mi történt vele. Azt mondta, hogy megtámadták az útonállók, elrabolták mind a tizenkét szekér aranyat. Ott veszték a lovak is, cselédek is. Ugy jött haza egyedül. Hiszen csakhogy hazajött. Volt az öreg kereskedőnek elég, nem sajnálta, csakhogy egyetlen fia életben maradt.

Telt-mult az idő. Eltelt egy esztendő, el két esztendő, most már igazán nem volt portéka a boltokban.

Mondja az öreg a fiának:

— Fiam, én leöregedtem, nem mehetek, mégis csak neked kell elmenned, akárhogy féltem az életedet. Hanem többet ne menj Törökországba. Megtöltetek tizenkét hajót arannyal. Adok melléd embert annyit, mintha épen háborúba mennél. Eredj, indulj velük, menj el Angolországba.

No hát csakugyan megtöltének tizenkét hajót arannyal. Tengerre szállnak, mennek Angolország felé, de mikor a tenger partja felé közelebb érnek, onnét, a mint meglátták a tizenkét hajót, elkezdének lövöldözni ágyúkkal, mert azt hitték, hogy ellenség jó az országba. Megijed a kereskedőfiú, nem tudja, mit csináljon, még tengerbe sülyesztik hajóstól, aranyostól, mindenestől.

Volt a kereskedőfiúnak egy hűséges inasa s ez azt mondja:

— Uram, én kiszolgáltam a katonaságot. Voltam tizenkét háborúban. Tudom én, hogy mit kell csinálni ilyenkor. Tűzzünk mind a tizenkét hajóra egy-egy fehér zászlót, ebből majd megtudják, hogy nem vagyunk ellenségek.

Úgy is tesznek. Mindjárt kitűznek tizenkét fehér zászlót s hát csakugyan több ágyút nem is sütöttek el. Szépen kikötöttek a tenger partján, kimegy a partra a kereskedőfiú az inásával, elmondja, hogy miféle szándékból jött s szó nélkül tovább eresztik. De a mikor a város kapujához értek, ott megállították. Tenger nép állott a vár kapuja előtt. Kiáltottak, ordítoztak s mind a várkapura köpdöstek. Közelebb megy a várkapuhoz s hát látja, hogy három szép leány ki van kötve a vár kapujára s azokat köpdösik, csúfolják, öltögetik rájuk a nyelvüket. Megfogják a kereskedőfiút is, meg a szolgáját is, s parancsolják nekik, hogy pökjék le azokat a leányokat. Mondja a kereskedőfiú:

— De már azt én nem teszem, hogy én ezeket a szegény leányokat meggyalázzam.

— Bizony, ha nem teszed, — mondották az emberek — viszünk a királyhoz. Kilenczvenkilencz embernek már karóban a feje, a tied lesz a századik.

Felviszik a kereskedőfiút a királyhoz s jelentik, hogy nem akarja leköpni a leányokat. Szörnyű haragra gerjedd a király.

— Hát miért nem teszed azt, a mit a többiek?

— Felséges királyom, — mondotta a kereskedőfiú — nekem azok a leányok semmit sem vétettek s a míg nem tudom, hogy mit vétekeztek, addig nem is engedelmeskedem, még ha karóba is húzatod a fejemet.

— Ha te ezt tudni akarod, — mondotta a király — akkor sok pénzéd legyen.

— Van nekem, felséges királyom, tizenkét hajóval. Elég lesz-e annyi?

— Hát azt majd meglátom. Ha az óriásom egyszerre el tudja hozni, akkor nem elég s elveszem a pénzedet is meg az életedet is. Ha nem tudja felhozni a palotámba, megmarad a pénzed is, az életed is.

Egyszeribe hivatja a király az óriását, mondja neki, hogy mit akar. Az óriás tizenkét bivalybőrből zsákot varrott s lemegy a tengerre. Tizenegy hajó arany

szinültig megtöltötte a zsákot, de akkor az óriás belédugta az egyik lábát s addig gyúrta, nyomkodta, hogy belément a tizenkettedik hajó aránya is. Azzal fölkapta a vállára s vitte fel a palotába. Haj Istenem, megijedt a kereskedőlegény, most vége az ő életének! Már bejött az udvarra, felindult a garádicson is az óriás, hanem a palotának hetvenhét garádicsa volt s mikor a hetvenhetedikre fel akart lépni, megroggyant az ina, visszatántorodott s az arannyal együtt legurult a garádicson. Ott abban a helyben szörnyet halt az óriás, a rengeteg sok arany meg szertefolyt az udvaron.

— No, te, legény — kiabált a király — vesztél volna az országodban, kifogyék az óriásomból miattad, pedig ennek köszönhetem az életemet. Mikor a francia királylyal harczoltam, elfogtak, nehéz tömlöczbe vetettek s ez szabadított ki a tömlöczből. Akkor hoztuk el a király leányát is két szobaleányával. Azok a leányok vannak kikötve a vár kapujára. Hanem most pusztulj innét, aranyoddal, királykisasszonyoddal együtt. Huszonnégy óra múlva ne lássalak itt, mert Isten Istenem ne legyen, karóba kerül a fejed.

Aközben eljöttek a király udvarába a kereskedőfiú cselédei. Nem tudták elgondolni, hogy mi történhetett a gazdájukkal. Ezek aztán egész nap merték, szedték az aranyat, vitték vissza a hajókra, leoldották a királykisasszonyt s a két szobaleányt a kapuról s még a huszonnégy óra el sem telt, indult a hajó hazafelé. Még jóformán el sem indultak a hajók, a francia királykisasszony megfogta a kereskedőfiú kezét és mondta lelkes szóval:

— Akárki vagy, akármi vagy, nem bánom; megszabadítottál a nagy gyalázatból: te az enyém, én a tied! Ásó, kapa s a nagyharang válasszon el minket.

Egyszeribe gyűrűt váltottak s úgy éltek ezentúl,

mint két gerliczmadár. No, hazaérnek; de portéka megint nem volt. Hanem az öregek nem bánták, csak a fiók hazakerült s íme hozott is magával királykisasszony feleséget. Nagy vendégséget csaptak, zengett a muzsika hét álló hétig, talán még tovább is. Mikor aztán vége volt a vendégségnek, mondja a fiatal asszony az urának:

— Hallod-e, szeretném meglátogatni az édes apámat, de nem merek még hozzámenni, mert úgy érzem, hogy valami nagy szerencsétlenség történék velem. Először látogasd meg te. Nézz csak ide, erre a papirosra. Egy fakó lovat rajzoltam erre. Ha ennek az igaziját megtalálod, még a gondolatnál is hamarabb odaérsz az apám udvarába.

Elveszi a kereskedőfiú a papirost. Aztán elindul az országában, keresi mindenütt azt a fakó lovat. Egyszer amint mendegél az úton, látja, hogy egy szegény ember elrekedett a lovával s kocsijával a sárban. Hiába biztatta a lovait, meg sem tudtak mozdulni.

— Hej Istenem! — sóhajtott fel az öreg ember — csak a fakó csikóm itt volna, az tudom kihúzná a kocsit

Még jóformán ki se mondja ezt az öreg ember, odajő egy fakó csikó. A kocsi elé fogja az öreg ember, s csak egyet rándít a kocsin s kiut volt a sárból, mintha ott sem lett volna. Eléveszi a kereskedőfiú a képet, összenézi a csikóval s hát szakasztott olyan, mint a milyent az ő felesége rajzolt. Mindjárt megállította az öreg embert s mondta neki:

— Adja nekem ezt a csikót bácsi! Fizetek érte száz aranyat.

— Kétszáz arany ennek az ára.

— No ha kétszáz, itt a kétszáz! — s lefizette a kétszáz aranyat.

Felpattant a fakóra s nagy örömmel hazavágta a feleségéhez.

— Ez-e az a csikó, feleség?

— Ez, lelkem uram, ez. Most már elmehetsz az édes apámhoz.

Nagy hirtelen levelet írt az édes apjának; abban megírta, hogy ki s mi az ő ura; hogy s mint szabadította ki a nagy gyalázatból. Aztán keserves könyhullatások közt elbucsuztak egymástól s indult a kereskedőfiú Franciaországba. Repült a fakó csikó, mint a gondolat, még annál is sebesebben. Aztán egyszerre csak leszállott a francia király udvarának kellős közepére. Ott a kereskedőfiú megkötötte a csikáját az aranykerítéshez, fölment a királyhoz, köszönt illendőképen s átadta a levelet. Olvassa a király a levelet, a szeme megteklik könnyel, megöleli a kereskedőfiút s mondja:

— Akárki fia vagy, megvigasztaltad az én öreg szívemet. Tiéd lesz nemcsak a leányom, de az országom is. Csak indulj vissza szaporán a leányoméért. Adok neked tizenkét regiment katonát, hogy az úton semmi baj ne érjen.

Egyszeribe kiadta a parancsolatot a király, hogy tizenkét regiment katona álljon fegyverbe s induljon a vejével. Hanem a kereskedőfiú az ő fakó csikáján hamar eljöhett, mert annak mindegy volt tenger, föld, levegő, de a katonákat hajóra kellett ültetni, úgy mentek el a kereskedőfiú országába. Eltelt abba jó kerek esztendő, mire megérkeztek. Akkor aztán ismét felkerekedtek s vitték a királykisasszonyt az ő hazájába az édes apjá-

hoz. Hanem, hogy szavamat össze ne keverjem, volt a hajón egy generális, a kinek semmiképen sem tetszett, hogy egy jött-ment kereskedőlegény legyen az ura a királykisasszonynak s legyen a király Franciaországban. Gondolta magában, jobban illenék hozzá a leány is, de meg az ország is, mint ahhoz a kereskedőfiúhoz. Gondolt ide, gondolt oda, egyszer aztán, mikor a hajó kikötött egy kőszikla mellett s a kereskedőfiú kiszállott, hogy megjárja magát, hirtelen elindította a hajót s ott hagyta a kereskedőfiút. A királykisasszony erről semmit sem tudott, mert épen aludott. Amikor felébredt, keresi az urát, nem találja.

Hej, lett nagy sírás, rívás, jajgatás.

— Bizonyosan a tengerbe esett, — jajgatott a királykisasszony.

Járnak-kelnek, forognak a hajóval a tengeren, keresik a királykisasszony urát, nézik, nézegetik, keresik, hiszen kereshették, azt ott ugyan meg nem találták. Mit volt, mit nem tenni, hazamennek. Ott nagy búval, bánattal elkesergi a királykisasszony, hogy az ura beléesett a tengerbe. Búsult a király is erősen, mert megdetszett volt neki a veje. De aztán mégis azt mondta:

— Már csak felejtse el, leányom, Isten így akarta. Itt a generális, ismerem a szive szándékát, légy a felesége.

Mondotta a királykisasszony:

— Lelkem édes apám, engedj nekem egy eszten-dőt, egy hónapot s egy napot, hadd várjam addig az uramat. Ha addig sem kerül meg, legyen meg a te akaratom.

A király beléegyezett. A királykisasszony pedig kiment a város végére, ottan korcsmát nyitattott s meghagyta a korcsmárosnak, hogy bárki megy oda s Károly nevére (mert el is felejtettem mondani: Károlynak hív-

ták a kereskedőfiút) akár bort, akár pénzt kér, adjanak a mennyi kell, annyit. No jól van, ez így eltelt, elmúlt.

Azalatt a szegény kereskedőfiu ott üldögélt a tenger partján, gyökeret s mi mást evett, úgy tengette az életét s várta, ha Isten egy hajót vezetne arra felé.

Egyszer a mint ott üldögél, csak odalibben egy csónak. Egy öreg ember ült a csónakban s intett Károlynak, hogy üljön belé. Beléül ez nagy örömmel, hálálkodott erősen.

— No tégedet igazán a jó Isten küldött!

Mondta az öreg ember:

— Igazad van, fiam! A jó Isten küldött ide. Vagy nem ismeresz engem? Látod, én ismerlek téged. Mert tudd meg, hogy én vagyok az a holt ember, a kit te a templomban megszabadítottál volt a gyalázattól. Most azért jöttem, hogy visszafizessem neked, amit velem cselekedtél. — Azzal csendesen evezni kezdett. Utközben mondta a kereskedőfiúnak:

— Ne búsulj a feleséged miatt, majd megtalálod őt a város végén egy korcsmában. Mindennap kijár oda s megkérdi a korcsmárost, hogy járt-e ott valaki; kért-e pénzt vagy bort a te nevedre.

Telnek-mulnak a napok. Eltelt bizony egy hét kettő, de még több is, mire a tenger partjára értek.

Ottan a kereskedőfiú megköszönte az öregembernek iránta való nagy jóságát, aztán bement a korcsmába, egy szobát fogadott, de nem mozdult ki onnét, csak ki-kikönyökölt az ablakba s úgy nézte, hogy kik járnak a korcsmába.

Egyszer, amint az ablakban üldögélne, arra felé jó egy obsitos katona. Szedte-vettézik, káromkodik szörnyen. Leszól a kereskedőfiú az ablakból:

— Hát kend mért haragszik?

— Hogyne haragudnám, — mondotta az obsitos — nézzen ide az úr, huszonnégy esztendeig szolgáltam a királyt, most adta ki az obsitos levelemet s kifizetett négy krajczárral.

— Egyet se haragudjék kend, jöjjön fel hozzám, mindjárt szerzek én pénzt.

Fölmegy az obsitos a szobába, ott a kereskedőfiú magára veszi az obsitos gúnyáját, lemegy a kocsmába

s kér Károly nevére egy pohár bort s harmincz aranyat. Egyszeribe adtak neki bort s leszámolták a harmincz aranyat. Azzal visszament a szobájába s odaadta az obsitosnak a harmincz aranyat.

— Fogja kend, itt van harmincz arany. Ezt a király küldte. Jöjjön el holnap is, holnap még többet kap.

Aznap este kijött a királykisasszony, látta is az ura az ablakból, de nem szólt hozzá. Bement a kocsmába s kérdezte:

— Járt-e itt valaki, aki a Károly névre kért valamit.

Mondta a korcsmáros:

— Nem járt itt más, felséges királykisasszony. csak egy obsitos katona.

Hazament a királykisasszony nagy búval-bánattal, hullott a könye mint a záporosó.

Az egy esztendő már eltelt, mindjárt eltelik egy hónap is s az ő ura csak nem kerül vissza.

Másnap megint elment az obsitos a kereskedőfiúhoz s akkor szerzett neki hatvan aranyat. A királykisasszony kiment a korcsmába, de nem tudtak neki egyebet mondani:

— Itt volt egy öreg obsitos katona, de olyanforma ember, milyent a királykisasszony keres, nem volt itt.

Harmadnap is lemegy a kereskedőfiú a korcsmába, kér kilenczven aranyat, meg is kapja, kér egy pohár bort, azt is megkapja, de ezt csak félig itta ki s a gyűrűjét beléejtette.

Jön ki este felé a királykisasszony s kérdi:

— Ki járt itt?

Mondják:

— Ma is csak az a vén obsitos volt itt, de még ez sem itta meg a bort egészen, itt hagyta felét.

Kezébe veszi a királykisasszony a poharat, aztán mit gondol, mit nem, kiönti belőle a bort a földre. Hát Uram Teremtőm, csak megcsendül valami a földön. Nézi a királykisasszony, felkapja hirtelen, forgatja a gyűrűt s felsikolt nagy örömmel:

— Hiszen ez az uram gyűrűje!

Faggatja, vallatja a korcsmárost, bogy csakugyan nem volt-e az öreg obsitosnál más ott.

— Nem volt senki, — erősítette a korcsmáros.

Na, hazamegy a királykisasszony, mutatja az apjának a gyűrűt nagy örömmel:

— Ihol a gyűrű, édes apám, még sem halt meg az uram, itt lesz valahol a városban.

Egyszeribe kihirdetteti az egész országban, hogy a mennyi obsitoskatona van, mind jőjön a király udvarába. Megjelennek az obsitos katonák, mind egy szálíg glédába állanak a király udvarán, a királykisasszony végig megy, jól megnéz minden embert, de nem volt köztük az ő ura. Akkor a királykisasszony így szólt a katonákhoz:

— Vitézek, feleljetek bátran, nem lesz semmi bántódásotok, nem adta-e át közületek a gúnyját másnak?

Előáll egy öreg katona s mondja:

— Jelentem alásan, felséges királykisasszony, én egy fiatal úrnak háromszor odaadtam a gúnyamat. Azt mondta nekem, hogy aranyakat hoz a királytól, csak adjam oda a gúnyamat s csakugyan hozott is, mind a háromszor. Ott lakik a város végén egy korcsmában.

Hej, Uram Teremtőm! örült a királykisasszony. Most már tudta, hogy hol keresse az urát, ott lesz bizonyosan az ő korcsmájában. Egyszeribe befogatott hat lovas hintóba, vele ment az apja is, a hintó után egy sereg katona, úgy mentek a korcsmába.

Kérdi a királykisasszony a korcsmárost, lakik-e a házban egy ilyen s ilyen fiatal úr?

— Felséges királykisasszony, életem-halálom kezébe ajánlom, itt lakik egy fiatal úr, de mióta ide jött, ki sem járt a szobájából.

Szaladnak a garádicson fel mind, mennek az ajtóra kopogtatnak, de Károly kikiáltott nagy mérgesen:

— Be ne jőjön, kinek az élete kedves.

Beszólt a királykisasszony:

— Ereszsz be, édes uram!

Kikiáltott Károly:

— Te se jöjj be, ha az életed kedves!

Hiszen mondhatott akármit, a királykisasszony kinyitotta az ajtót, belépett bátran, Károly meg kihúzta a kardját, feléje vágott s mondta nagy haraggal:

— Mindjárt leváglak, ha ki nem mégy!

— Nem bánom, vágj le, — mondotta a királykisasszony — csakhogy még egyszer láttalak ez életben.

Hát akkor, hallgassatok csak ide, mi történt: Károly leeresztette kardját, elmosolyodott, megölelte, megcsókolta a feleségét s mondta lelkes szóval:

— Ne félj, édes feleségem, csak az igaz szeretetedet akartam próbára tenni.

Na, még csak most volt az igazi öröm. Mentek mind a király palotájába, az ármányos generálist felakasztották, aztán nagy vendégséget csaptak, elhozták a Károly, szüleit is, ott is maradtak egész életükre Páris városában és éltek, a míg meg nem haltak, nagy boldogságban.

Itt a vége, fuss el véle.

A halász fia.

Egyszer volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, volt egyszer egy szegény halász. Ez a halász a király városában lakott s a mi halat fogott, mind a királynak vitte, a ki meg is vette tőle jó pénzen.

Egyszer nagy vendégség volt a királynál, üzentek a halásznak, hogy menjen s mennél több halat fogjon, mert sok lesz a vendég, sokra lesz szükség.

Lemegy a halász a Tiszára hajnal hasadtakor, beleveti a hálót a vízbe, aztán egy kis idő múlva kiemeli, de akkora hal sem volt benne, mint a kicsi újjam. Így volt ez másodszor és harmadszor is, eltelt a délelőtt, elhúzták a déli harangszót is, s egy hal nem sok, annyi sem került a halász hálójába.

Hej, édes Istenem, bűnnek eredett szegény feje, mikor éppen legjobban kellene, akkor nincsen hal, mit tudjon csinálni.

A mint búcsálódnék, tünődnék magában, odavetődik egy zöld gúnyás ember s megszólítja:

— Mit búsulsz, te szegény halász ember?

— Hogyne búsulnék, uram, hajnalhasadtától meregetem itt a hálómat s egy hal sem akad belé, pedig a királytól jött a parancsolat, hogy mennél több halat vigyek neki, mert nagy vendégség lesz.

— No hallod-e, szegény halász ember, a miatt ne búslakodjál, segíték én rajtad. Gondolkozzál meg jól, hogy mi van s mi nincs a házadnál s ha nekem adod azt, a mi még most nincs, de lesz, annyi halat foghatsz estig, hogy hat szekér sem birja el a király udvarába.

A szegény halász gondolt ide, gondolt oda, vajjon mi lehet, a mi nincs a házánál, de lesz, s nem jutott az eszébe semmi különös. Isten neki, kezet adott a zöld gúnyás embernek:

— Oh, ez még nem elég, — mondotta a zöld gúnyás ember — ereszszt vért a karodból s a véreddel adj írást nekem.

Mit volt, mit nem tenni, a szegény halász a bicskájával vért eresztett a karjából, a zöld gúnyás ember meg papirost s pennát húzott elő a zsebéből, megcsinálta az írást, a halászszal aláíratta, azzal szépen tovább sétált.

Beléereszti a halász a hálóját a Tiszába s hát egyszeribe érzi, hogy csak úgy nyüzsögnek benne a halak. Majd megszakadt belé, mikor az első fogást kiemelte. Aztán egyebet sem csinált, csak eresztette le a hálót, meg emelte ki s mire feljött az esthajnali csillag, annyi halat fogott, hogy hat szekéren sem tudták elvinni; még hozattak hat szekeret, úgy vitték a tenger sok halat a király udvarába.

Na, fizettek is annyi pénzt a tizenkét szekér halért, hogy holtig uri mód élhetett belőle. Hanem mikor hazament a sok pénzzel, a nagy öröme egyszeribe nagy búbanatra változott. A míg ő halászni volt, azalatt feleségét az Isten egy szép fiú gyermekkel áldotta meg.

— Hej, Uram Teremtőm, — sóhajtott egy nagyot a szegény halász, — most már tudom, hogy kire gon-

dolt az a zöld ruhás ember s azt is tudom, hogy az a zöld ruhás ember az ördög volt, nem más.

Búsult a szegény halász, majd felvetette a nagy búbanat, de a feleségének nem mert szólani, csak mindig magában búslakodott, évelődött s különösen a mikor nagy legénynyé cseperedett a fia, szavát sem igen lehetett venni. Egyszer mégis kérdezte a fiú:

— Edes apám, mi az oka, hogy mindig kesereg, szomorkodik magában? Talán bizony nem adott el az ördögnek?

— Hej, fiam, eltaláltad, mert biz én, szánom-bánom bűnömet, eladtalak az ördögnek, mikor még a világon sem voltál, s most majd megszakad a szívem, ha arra gondolok, hogy egyszer csakugyan eljön az ördög s elvisz téged.

Hiszen éppen jókor beszélt, mert abban a szempillantásban beállított a zöld ruhás ember s köszöntötte a halászt nagy hetykén:

— Adj'Isten, szegény halász ember, eljöttem a fiadért.

Sírt a szegény halász, de még jobban a felesége, összecsődült az egész falu, sírt minden lélek, csak a legény nem. Azt mondta a legény:

— Ne sírjanak, lelkem szüleim, a mint van, úgy van, ha menni kell, hát megyek, majd visszakerülök még, ha az Isten éltet.

— Hát akkor csak készülj! — mondotta az ördög — ne félj, jó dolgod lesz nálam.

— Jól van, — mondotta a legény — csak éppen azt engedje meg kigyelmed, hogy búcsúzzam el az én legény barátaimtól.

Az ördög megengedte jó szívvel s a legény elment. De nem a legény-barátjaihoz ment, hanem a paphoz s

csuron vizesre öntöztette magát szentelt vízzel, azután meg megfüstöltette magát tömjénnel s úgy ment vissza az ördöghöz.

— No most, komám, mehetünk.

El is indulnak egyszeribe, az ördög felkapta a nyaka közé a legényt, elvágatott vele mint a gondolat s egyszerre csak, hopp, megállott a tenger partján. Ottan beléültek egy csónakba. De még a tengernek a közepére sem értek, lankadni kezdett az ördög karja. Úgy elvette az erejét a szenteltvíz és a tömjén, hogy egyszerre csak kiesett a lapát a kezéből, elterült a csónakban, még szuszogni is alig tudott.

Hát ez így éppen jó volt, a csónakot hánytavetette erre-arra a tenger habja, vitte, a jó Isten tudja, merre, elég az, hogy egyszerre csak beléütközött egy rengeteg nagy sziklába. Éppen ki akar szállani a legény a csónakból, hogy fölmászszék a szikla tetejére s hát abban a pillanatban egy kicsi likon vakító világosság áradt ki a szikla gyomrából.

Gondolkozik a legény: vajjon mi lehet itt; megy a likhoz, szeretett volna benézni, de a nagy világosságtól nem tudott. Odatartja fülét, s hát valaki kiabál ki onnét:

— Gyere, gyere, ha lelked s Istened van, szabadíts ki innét!

Bekiált a legény:

— Én ki jó szívvel, csak mondd meg, mit csináljak.

— Ott van előtted egy szikla, taszítsd félre.

Benyúl a legény, hát csakugyan ott egy nagy darab szikla, megfogja, elhengeríti, de abban a pillanatban szinte hanyatt esett, mert egy förtelmes varangyos béka ugrott elejébe. Úgy megijedt s iszonyodott a legény,

hogy a szava is megfogott. De még egy szempillantás sem telt el belé, csak megrázkodik az a förtelmes varangyos béka, s olyan gyönyörűséges szép leánynyá változott, hogy a napra lehetett nézni, de arra nem.

Na, ez még semmi. A mint a béka leánynyá változott, abban a pillanatban abból a rengeteg sziklából olyan ragyogó gyémánt vár lett, de olyan, hogy a legény majd megvakult a szertelen ragyogástól s kerekedett a palota köré rengeteg nagy kert, abban a kertben csupa arany és gyémántfák: Tündér Ilona kertje sem lehetett szebb ennél.

Megszólalt most a leány s mondta a legénynek:

— Hallod-e, te legény, tudd meg, hogy én királykisasszony voltam, de egy ördögös asszony békává varázsolt, palotából, kertemből sziklát csinált s ha te ide nem jössz, varangyos béka maradok egész életemre. Itt a kezem, feleséged leszek, maradj itt, légy az én uram.

Bezzeg a legény egy szóval sem mondta, hogy: így meg úgy nem leszek én az urad, — egyszeribe megesküdtetek, nagy lakodalmat csaptak s éltek sokáig nagy erős boldogságban.

Hanem úgy két-három esztendő múlva a legény elkezdett szomorkodni, nem találta helyét a gyémántpalotában. Kérdezte a felesége:

— Mi a bajod, lelkem uram?

— Hej, feleség, nagy az én bajom, szeretném meglátni az én öreg szüleimet s azt sem tudom, hogy innét merre induljak, hogy feltaláljam őket.

Mondta az asszony:

— Hallod-e, ne menj haza, mert ha hazamégy, elvesztesz engem s talán meg sem találsz többet ebben az életben.

Elszomorodott a legény erősen, nem tudta, hogy

mit csináljon. Látta a felesége, hogy nem tudja megvágasztalni, kinyitott egy nagy almáriomot s mondta:

— Nézz bele!

Annak az almáriomnak a belseje tiszta tükör volt. Belenéz a legény s hát, halljatok csudát, látja a tükörben az édes apját s az édes anyját, de olyan messzire voltak tőle, hogy, ha hetvenhét esztendeig mindig ment volna a lábán, akkor sem ért volna hozzájuk.

— No látod-e, — mondotta az asszony — magadtól sohase tudnál elmenni a szüleidhez, olyan messzire laknak innét, hanem adok én neked egy gyűrűt, ezt húzd fel az újjadra s ott léssz egyszeribe, a hová menni akarsz. Ha pediglen szükséged lenne reám, csak szorítsd meg a gyűrűt s én is ott leszek egyszeriben. Tudom, hogy, ha hazaérsz, a király mindjárt meghallja a híret s kérdezi, hogy van-e feleséged. Azt mondom hát neked, ne szólj a királynak rólam, mert bujdosás lesz akkor az egész életed s ki tudja, hogy megtalálász-e?

Igéri, fogadja a legény, hogy úgy lesz minden, a mint a felesége kívánja, aztán felhúzza a gyűrűt az ujjára, keserves könyhullatások közt elbúcsúznak egymástól s abban a szempillantásban ki is röpött a várból. Egy percz, kettő sem telt el, otthon volt az ő öreg szüleinél. Bezzeg örvendettek az öregek, mert bizony nem hitték, hogy lássák valaha az életben egyetlen gyermeküket.

Meghallja a király is, hogy hazakerült a halász fia, mindjárt inast küldött hozzá, hogy menjen fel a palotába, hadd lássa színről színre, mert sok mindenféle embert látott már a király, de még olyant nem, a ki az ördög kezéből eleven visszakerüljön.

Fölmegy a legény a palotába, a király fogadja nagy szívesen, kérdezi, hol merre járt, hogy s mint ment

a sora, a míg oda volt s végezetül azt is megkérdezte, hogy van-e felesége.

— Van az is, felséges királyom, a micsodás.

— Ha csak micsodás, nem lehet valami szép.

De már erre elfelejtette a legény, hogy mit ígért a feleségének s kivágta a királynak amúgy magyaráván:

— Már, felséges királyom, szavam meg ne sértse, de nekem olyan feleségem van, hogy királynénak is beillenék.

— Bizony ha beillenék, — mondotta a király — ide teremtsd a feleségedet, hadd látom, mert különben felakasztatlak.

Hej elszomorodik a legény, majd felveti a nagy búbánat, de mit csináljon? Most már ha szólt, lesz a mi lesz, ide kell, hogy hozza a feleségét. Kimegy a palotából, de ment az inas is utána, nehogy elszökjék. Künn az udvaron megszorítja a gyűrűt s hát csakugyan abban a szempillantásban ott állott előtte a felesége:

— No hallod-e, — mondotta az asszony — szépen megtartottad, a mit ígértél s fogadtál nekem, most már bebujdoshatod kerek e világot, a míg egyszer találkozol velem.

A közben lejött a király is s szeme-szája tátva maradt, a mikor meglátta a halász legény feleségét.

— Igazad volt, fiam, királynénak is beillenék a te feleséged s azzal szót sem szólt többet a legénynek, szép gyöngén karon fogta az asszonyt, felvezette a palotába s csapott mindjárt nagy vendégséget, de a szegény halász legényt nem hívta meg rá.

Járt-kelt fel s alá a kertben a szegény halász legény, de egyszerre csak mit látnak szemei, megint ott áll előtte a felesége.

Mondja az asszony az urának:

— Azt akarta a királyod, hogy felesége legyek, hanem abból nem eszik. Álomport töltöttem a poharába, elaludt az asztal mellett. Ott hadd aludjék, engem többet nem lát. De hallod-e, te sem látsz engem többet, mert a szavadat meg nem tartottad.

Eleget könyörgött a szegény halász legény, hogy így, meg úgy, a mi történt, felejsék el, de az asszony azt mondta: nem lehet.

— Hát jól van, — mondotta a legény — engedd meg, hogy legalább utoljára az öledbe hajthassam a fejemet.

— Azt nem bánom — mondotta az asszony.

Leült egy fa alá, a halász legény az ölébe hajtotta a fejét s mert hogy éppen esteledett, szép csöndesen elaludt.

Felébred reggel a legény s hát a feleségének híre-pora sincsen. A felesége helyett egy pár vascsizmát talált a fa alatt s annak a talpára az volt írva: Húzd a lábadra ezt a vascsizmát s addig járj benne, a míg el nem szakad s mégsem találsz meg engem.

Sírt a szegény halászlegény, a mikor ezt az írást olvasta, fölment a palotába s mondta nagy búsán a királynak:

— No nézzen ide, felséges királyom! Mi haszna, hogy ide rendeltem parancsolatjára a feleségemet, úgy elment, hogy többet meg nem találom.

Nézi a király is a csizmát, olvassa az írást s mondja szomorúan:

— Bizony fiam, úgy látszik, hogy nem tréfál az az asszony, hanem azért húzd csak fel azt a csizmát, annyi aranyat adok, a mennyit elbírsz, menj utána. Én vagyok az okozója, hogy a madarat elszalasztottad; a miben lehet, segítek, hogy ismét megfoghasd.

Felhúzza a vascsizmát a legény, elbúcsúzik a királytól, el az öreg szüleitől is, mondja nekik:

— Na, édes szüleim, most úgy nézzenek meg, mintha temetőbe vinnének, mert az ördög kezéből még visszakerültem, de most a feleségem után megyek s többet nem kerülök vissza.

Elindult a legény nagy sírás-rívás közt, ment a vascsizmában hegyeken-völgyeken átal, kérdezte, tudakolta mindenfelé, hol s merre lehet az a gyémántvár, mely egyszer szikla volt. Kérdezhetette, tudakolhatta, senki meg nem mondta. Elment még a Naphoz is, az sem tudott róla; elment a Holdhoz is, hírét sem hallotta; aztán ment a Szélhez. A Szél nem volt otthon, de otthon volt az öreg anyja:

— Jaj, lelkem fiam, hogy jöttél ide, mondd meg nekem, ha lelked s Istened van, — rimánkodott az öreg asszony, — hiszen mindjárt hazajön a fiam s szerte szaggat.

— Nem bánom én, öreganyám, — mondotta a halászlegény — ha összeszaggat is a fia, úgy is pipadohányt sem ér az én életem, ha a feleségemet fel nem lelhetem.

Elkesergi, elpanaszolja az öregasszonynak, hogy mi nagy bánat érte, s úgy megesett a szíve az öreg asszonynak, hogy egyszeribe bevezette az első szobába, asztal mellé ültette s mindenféle jó enni- és innivalóval megtraktálta. S mikor hazajött a fia, mindjárt kérte szép szóval:

— Lelkem fiam, édes fiam, ne bántsá ezt a szegény halászlegényt, inkább segélj rajta s mondd meg neki, hogy merre van az a gyémántvár, mely egyszer kőszikla volt.

Azt mondja a Szél:

— Ismerem én azt a palotát, voltam én már ott több rendben, holnap is odamegyek tüzet fűjni, mert tudd meg, te szegény halászlegény, hogy holnap nagy vendégség lesz ottan, férjhez megy a feleséged.

Hej, Uram Jézusom, elszontyolodott a szegény halászlegény! Hogy tudjon ő odamenni! Azt mondja a Szél:

— Velem eljöhetnél, ha győznéd a futást.

— Ne csúfolkodj velem, — mondotta a szegény halászlegény, — hogy győzném én a futást veled?

Nem volt maradása, kiment a Szél házából, bódorgott a kertben fel s alá mindenfelé, hiába szólítgatta az öregasszony, hogy menjen be s aludjék, nem ment be a házba.

A mint ott bolyong a kertben, egyszerre csak látja, hogy három ördögfiú perel egymással erősen. Odamegy s kérdi tőlük:

— Hát ti mit csináltok, min pereltek?

Mondja az idősebb:

— Min perelünk? Éppen ma halt meg az apánk s hagyott reánk egy pár bocskort, egy köpenyeget s egy erszényt s nem tudunk megosztzkodni.

— Hát aztán miféle drága portékák ezek, hogy olyan lelketekből tudtok rajta veszekedni?

— Hm, — mondja az idősebb ördögfiú, — úgy nézze meg kend ezt a pár bocskort, hogy aki a lábára köti, odamehet a hová akar; a ki ezt a köpenyeget magára veszi, azt emberi szem meg nem látja; ez az erszény olyan erszény, hogy abból a pénz soha ki nem fogy.

Azt mondja a legény:

— Hiszen várjatok, mindjárt megosztogatlak én titeket. Látjátok-e ottan azt a nagy hegyet? Fussatok versenyt, a melyik hamarább szalad föl a hegy tetejére, legyen azé a bocskor, a köpenyeg, az erszény, minden.

— Igaza van kendnek! — mondották mind a hárman. Egyet sem gondolkoztak többet, ucczú neki! szaladtak fel a hegynek.

Hanem a mire felszaladtak, meg visszatértek, az alatt a halászlegény felkötötte a bocskort, magára vette a köpenyeget s kérdezte az ördögöket, mikor visszakérültek:

— Láttok-e engem? — Ki akarta próbálni, hogy csakugyan olyan köpenyeg-e, a mint mondják.

Feleltek az ördögök:

— Dehogy látunk, dehogy látunk!

— Bizony ha nem láttok, akkor nesztek, itt az erszényetek, Isten megáldjon s azzal hopp! felszállott a magas levegő égbe. Ott azt gondolta, hogy vigye őt a bocskor a gyémánt várba s mire a Szél ébredezni kezdett, ő már ott is volt.

Hanem a köpenyeget nem vetette le magáról, ott járt-kelt a palotában, a kertben, de nem látta senki. Megvárta, míg a Szél megérkezik, hadd fújjon tüzet a nagy vendégséghez. Aztán mikor a vendégek összegyűltek, asztalhoz ültek, szépen bement az ebédlő szobába. a mi étel-ital volt az asztalon, mind leszedte, elvitte egy külön szobába, odahívta a Szélt is s ketten mindent megettek és ittak.

A vendégek csak ámultak-bámultak, hogy mi történik itten, de hiába járták be a palota minden zegéztűgát, nem találtak senkit, mert a halászlegény nem vetette le a köpenyeget. Estére kerekedik az idő, a halászlegény lefekszik, a köpenyeget leveti magáról. Éppen akkor bekukkint egy szobaleány s amint meglátja a halászlegényt, összecsapja a kezét, Jézus Máriát kiált, szalad az asszonyához s mondja nagy lelkendezve:

— Jaj lelkem asszonyom, itt az első ura!

Fut az asszony a szobaleány után, de mire a szobába értek, a legény magára húzta a köpenyeget, nem láttak senkit, semmit. Megharagszik az asszony, jól pofon üti a szobaleányt, hogy a szeme csakúgy szikrázott bele.

— Hallod-e, engem ne bolondíts, — s azzal visszament a vendégségbe.

De alig ült le az asztal mellé, szaladott a második szobaleány is, a ki szintén bekukkintott a halászlegény szobájába s jelentette az asszonymnak suttogva:

— Jöjjön, lelkem asszonyom, mert itt az első ura.

Másodszor is kiment az asszony, de éppen úgy járt, mint először: mikor odaért, a legény magára húzta a köpenyeget s nem látott senkit, semmit.

Jól pofon verte a második szobaleányt is. De még vissza se mehetett a vendégek közé, szaladott utána a harmadik szobaleány:

— Hamar, hamar, lelkem asszonyom, mert csakugyan itt van az első ura.

No a harmadikat előre pofon vágta, hanem azért mégis csak megfordult s benézett a szobába. S hát csakugyan ott az ura.

Jaj, szegény asszony, örült is, búsult is, nem tudta, hogy mit csináljon. Elmondja az urának, hogy mi történt, gondol ide, gondol oda, ő bizony visszamegy a vendégek közé s azt mondja:

— Hallgassanak csak ide, van nekem egy almáriumom, annak a régi kulcsát elvesztettem, s újat csináltattam helyette; most meg visszakerült a régi kulcs, ítéljenek kigyelmetek, melyik kulcsot tartsam meg a kettő közül.

Mondották a vendégek mind egy szívvel lélekkel:

— Hiszen jó, jó az új kulcs, de mégis jobb megtartani a régit.

— No, akkor jól van, — mondotta az asszony, — mert tudják meg, hogy az első uramat elveszítettem volt, de most újra megtaláltam, hát én most megtartom az elsőt

Azzal kiment az első uráért, bevezette a vendégek közé, azoknak erősen megtetszett a derék halászlegény, egyszeribe kikiáltották királynak s csaptak aztán olyan vendégséget, hogy hetedhét országra híre ment.

Még ma is élnek, ha meg nem haltak.

Kutya szeretne lenni.

Egyszer volt egy gazdaember s annak egy nagy kamasz fia. Kimegy ez a gazdaember a mezőre, ment vele a fia is, mentek a cselédjei, a napszámosok, gyűjtötték erősen a szénát, hogy csak úgy csurgott le róluk a verejték. Mindenki dolgozott, csak a gazda kutya nem. Az ott heverészett a bokor tövében, a jó árnyékban. Látja ezt a gazda fia, megirigyli a kutya dolgát s fölsóhajt keservesen:

— Hej, édes apám, de szeretnék kutya lenni!

— Szeretnél-e, fiam? — mondja az ember. — No ha szeretnél, feküdj a kutya mellé. Ne dolgozz, én nem bánom.

Hiszen a legény kétszer sem mondatta magának, lefeküdt a bokor alá, nagyot aludott, míg a többi emberek dolgoztak s esze ágában sem volt, hogy megfogja a villa nyelét.

No, hanem elkövetkezett az ebéd ideje. A gazda a cselédjeivel meg a napszámosaival a tál elé ült, s kanalzták a kaszáslevest, de a legényt közel sem eresztették a tálhoz, csak csontot, meg kenyérhéjat dobtak neki, éppen mint a kutyának.

Hiszen a legény nem bánta erősen, mert még nem volt éhes. Ebédután megint leheveredett a bokor alá s ott hevert uzsonnáig.

Eléjönnek a cselédek s a napszámosok az uzsonnához, de bezzeg fölkel a legény is a bokor alól. Oda ment, hogy neki is adjanak valamit.

— Várj csak a sorodra, fiam — mondotta a gazda — majd te is megkapod becsületesen a magadét, amikor a kutya — s megint csak kenyérhajat dobtak neki. De már estefelé zöldet-vöröset látott a szeme s azt mondta az apjának:

— Édes apám, elég volt a kutyaságból, nem leszek én többet kutya, mert mégis csak igaz az, hogy a kutyának kutyául van dolga.

— Látod fiam, látod, — mondotta a gazda — az ember legyen ember, a kutya legyen kutya, éljen mindenki abban a sorsban, ahová a jó Isten rendelte.

Bezzeg azután a legény megfogta a villa nyelét, nem kívánta meg többet a kutya sorsát.

Leánykö.

Tokaj közelében ennekelőtte sok száz esztendővel, lehet annak bizony ezer esztendeje is, egy hatalmas, gazdag úr lakott, akinek annyi vára s annyi uradalma volt, hogy maga se tudta, hány. Hanem a legszebb vára Tokaj mellett volt, arany volt a fundamentuma, gyémánt a fala, ezüst a födele. Ennek a hatalmas gazdag úrnak egyetlenegy lánya volt, olyan szép, mint égen a ragyogó csillag, de a szíve keményebb volt a kőnél. Szegény ember nyomorúságán meg nem indult s ha kéregető jött a palotába, kikergettette a cselédeivel.

Történt egyszer, hogy nagy vigasságra készültek a a tokaji palotában, jöttek a vendégek az ország minden részéről, aranyos, bársonyos hintókon, annyian voltak, alig fértek a palotába. A szivtelen szép leány a legszebb gúnyáját vette magára, csillogott, ragyogott a sok gyémánttól, aranytól. De minekelőtte a vendégek közé ment volna, még egyszer megakarta magát nézni a tükörbe. Hanem a tükör egy kissé magasán állott, nem nézhette meg magát benne tetőtől talpig, körülnézett hát, hogy mire álljon fel. Valamelyik inas három nagy debreczeni kenyeret ledobott volt egy sarokba s a nagy sürgölődés-forgólódásban ott felejtette. Mit gondolt, mit nem, a három kenyeret a tükör elé vitte, egymásra tette, aztán ráállott s úgy nézte magát.

Amint gyönyörködött a szépségében, megnyílik az ajtó s egy koldus lép be azon.

— Egy falás kenyeret Isten nevében, — könyörgött a koldus.

Visszafordult a leány s rákiáltott nagy haraggal:

— Takarodj, hitvány koldus, hogy mersz háborítani, mikor én bálba készülök!?

— Csak egy falás kenyeret, — könyörgött ismét a koldus — ma még nem ettem.

— Kitakarodj, nincs kenyér.

— Hát ha nincs — mondotta a koldus — válj kővé s váljon kővé az is, ami alattad van.

Azzal a koldus elment s a leány ott maradt a kenyéren, kővé meredve. Sokáig várták a vendégek, de hiába várták, nem jött. Aztán bementek a szobájába. Im, ott állott a leány, kővé volt válva tetőtől talpig, kővé váltak a kenyerek is.

A vendégek szétriadtak, a gazdag földesúr is ott hagyta tokaji várát, nem mert ott lakni többet. Lassanként aztán elpusztult a fényes vár is, csak a leánykő maradt meg belőle, aztán az is elpusztult, csak a helye maradt.

A tokajiak még most is tudják, hol volt az a leánykő.

A vándorlegények.

E GYSZER volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, még az operenciás tengeren is túl, volt három vándorlegény. Sándornak hívták az idősebbiket, Lőrincznek a középsőt, Jánosnak a legkisebbet. Mind a három olyan szegény volt, mint a templom egere, még annál is szegényebb. Mentek falúról-falúra, országról-országra, sehol sem volt megállapodásuk. Addig jártak-keltek, míg egyszer betévedtek nagy Törökországba. No ugyan oda rossz helyre vetődtek, mert még jóformán be sem értek Törökországba, elejbük állott tizenkét török, rabszíjra fűzte, bevitte egy nagy városba s ott sok pénzért eladta őket egy török basának.

Hiszen eleinte még csak nem volt valami rossz dolguk, mert minden héten csak kétszer vertek a talpukrá, hogy el ne szökhessenek; de mikor úgy egy esztendő eltelt, a török basa minden reggel kiküldötte őket az erdőbe, hogy puttonyokba szedjenek mérges kigyókat.

A szegény vándorlegények nem mertek a kigyóhoz nyúlni, de a basa ott volt a katonáival, s ütötte ostorral a hátukat, hogy szakadt le róla a bőr.

Volt merszük, nem volt merszük: meg kellett fogni a kigyókat.

Nem tudták elgondolni, hogy mire kell a basának az a tengersok kígyó.

Hát egyszer aztán megtudták.

A basa elrabolta volt a napkeleti király leányát, de mivelhogy nem akart a felesége lenni, tömlöczbe záratta, száraz kenyéren és vizen tartotta negyven napig. Akkor megkérdezte:

— Léssz-e a feleségem, napkeleti király leánya?

Felelt a királykisasszony:

— Inkább szörnyű halálnak halálával halok, még sem leszek a te feleséged.

— Bizony akkor szörnyű halálnak halálával halsz meg, — mondotta a basa.

A mi kígyó volt az erdőben, mind összeszedette. Akkor aztán kinyitotta a tömlöcz ajtaját s parancsolta a vándorlegényeknek, hogy eresszék be a kígyókat a tömlöczbe. Hanem a királykisasszony éppen az ajtónál állott s amint kinyílt az ajtó, fogta magát a legfiatalabb mesterlegény, János, a királykisasszonyt kirántotta a tömlöczből, a basát belökte, s a kígyókat utána öntötte. Azzal jól rázárta az ajtót és otthagya a basát, hadd mulasson a kígyókkal.

Áldott szerencsére, senki sem vette ezt észre, hanem azért égett a föld a talpuk alatt s mentek, amerre a szemük látott. Vitték magukkal a királykisasszonyt is, nekivágtak az erdőnek, bevesztek a sűrű rengetegbe s mire a basa emberei észrevették, hogy mi történt, túl voltak már hegyen-völgyön s mikor kiértek a rengetegből, éppen jött velük szembe ragyogó, fényes ruhában egy dali vitéz, a napkeleti király fia, aki már bejárt volt országot, világot s mégsem találta meg az ő hugát.

Hej Istenem! volt nagy öröm. A királyfi, a mi aranya volt, mind a vándorlegényeknek adta, s mondta

nekik, hogy, ha utjuk a napkeleti országba hozza, el ne kerüljék az apja udvarát.

Azzal a királyfi az ölébe vette a hugát s Istennek ajánlotta a vándorlegényeket. Elbúcsúzott a királykisasszony is tőlük, de különösen Jánostól. Mondta ő is:

— Ha a mi országunkba kerültök, el ne kerüljétek édes apánk házát.

Elváltak egymástól. A királyfiék mentek keletnek, ők mentek nyugotnak. Mentek, mendegéltek, erdőből pusztaságba, pusztaságból erdőbe. Egyszer egy nagy erdőben elsötétedtek; már le is akartak heveredni, hogy ott megháljanak, de János azt mondja:

— Legények, menjünk tovább. Amott tűzvilágot látok; menjünk oda, hátha jó szállást találunk.

Odamennek, ahol a tűz világa volt s hát ott egy akkora juhakol van, mint egy nagy templom, az akol közepén nagy tűz, mellette heverész egy óriás s az óriás körül teméntelen sok juh, mind akkora mint egy-egy borju. Bemennek az akolba, köszönnek illendőképpen. Az óriás meg, akinek egy szeme volt s az is a homlokán, nagy morogva fogadja:

— Adj Isten! Hát ti mit kerestek itt?

Mondják a legények, hogy ők szállást keresnek.

— No hát akkor heveredjétek le a tűz mellé.

A legények le is heveredtek, de amint egy kicsit elszenderültek, az óriás végig tapogatja a nyakukat. A legidősebb vándorlegénynek jó vastag nyaka volt, amikor ezt megtapogatta, mondta magában: Ez lesz jó nekem! Azzal csak előrántotta a kését s nyissz, elnyiszszentette a szegény legénynek a nyakát.

— Hej, ilyen-olyan óriása, — rikkantott János — megöléd a pajtásunkat! — s mire az óriás talpra állhatott

volna, felkapott egy égő üszköt s az óriás szeméhez dörzsölte.

Abban a szempillantásban megvakult az óriás. Ordított, hogy szinte összeomlott az akol, kapkodott rettentő nagy kezével, lábával, hogy megtalálja a legényeket, de nem találta meg.

— Hiszen majd megtalállak reggel! — kiáltott az óriás — mert közbe legyen mondva, az akol kapujának egy nagy kő volt a zárja, melyet minden este odahengerített az óriás. Most is ott volt a kő, s a legények nem tudtak kiszabadulni.

Reggel odaáll az ajtóhoz az óriás, elhengeríti a követ, a lábát kétfelé veti s úgy eregeti ki alatta a birkákat.

Minden birkát megtapogatott s csak azt várta, hogy jöjjenek a legények is: majd nyakon csípi őket. Azt mondja János a társának.

— Itt az óriás kezébe kerülünk, ha valami furfangot ki nem gondolunk. Várj csak, van nekem két csizmadiaáram, vedd a kezedbe az egyiket, aztán fogódz bele egy birka farkába; mikor az ajtóhoz ér, szúrd meg az árral s egy ugrással kiránt az akolból. Majd én is megpróbálok. Hátha így kijutunk?!

Úgy is tesznek. Belefogódzanak egy-egy birka farkába, szépen a földre hasálnak s mikor a birka az óriás lába közé ért, hirtelen megszúrták az árral s hopp, künt voltak.

Mikor a birkák mind kimentek az akolból, az óriás a követ visszahengerítette az ajtóhoz s tapogatózni kezdett az akolban. De tapogatózhatott, mert a legények akkor már hegyen-völgyön túl voltak. Erdőből pusztaságba, pusztaságból erdőbe folyton mentek, mendégéltek, falút várost azonban sehol sem értek.

Egyszer amint egy rengeteg erdőben bolyongtak, egy folyóvíz partján embernyomot találtak. Beálltak a nyomba, mentek az után s addig mentek, mendégéltek, amíg egy kicsi házhoz nem értek. Abban a kicsi házban egy öreg remete lakott. A nevét is megmondom nektek: Szent Antal volt a neve. Bemennek a legények, köszöntik illendőképpen Szent Antalt s szállást és ennivalót kérnek tőle Isten nevében. Adott Szt. Antal jó szívvel szállást is, ételt is. Még azt is mondta a legényeknek:

— Lássátok, fiaim, ha remete-életre szánnátok magatokat, az én házacskámban halálíg megmaradhatnátok.

— Mi bizony itt is maradunk, — mondotta János — ha megengedi kigyelmed.

Ott is maradtak. Szent Antal nem adott nekik egyéb dolgot, csak mindennap kétszer a folyóra kellett menni vizért, de térden csúszva s folyton imádkozva a folyóig meg vissza.

Egy pár nap múlva azt mondja Lőrincz Jánosnak:

— Pajtás, én már megúntam ezt az életet, menjünk tovább egy házzal. Aztán egyet mondok s kettő lesz belőle, én azt hiszem, hogy ennek az öreg embernek sok pénze van: vegyük el!

— Ugyan, mit gondolsz! — mondotta János. — Van is pénze ennek az Isten szegényjének s ha volna is, nekem nem volna lelkem, hogy elvegyem, hiszen jót tett velünk.

A közben hazaértek a remete házába, a remete ott ült az asztalnál s előtte az asztalon két czipó. Kérdi Lőrincz:

— Hát ez mi dolog, szent atyám, máskor három czipó volt az asztalon, most csak kettő.

— Ez azért van, — mondotta Szent Antal — mert

kettőtök közül az egyik rosszat gondolt, az pedig te vagy. Az én cipómból többet nem eszel, fiam, az én házamban többé nincs helyed.

Na most mehetek megint tovább, mert hogy Lőrincznek nem volt helye, ment vele János is. Mentek, mendegéltek hetedhétország ellen, rengeteg erdőből pusztaságba, pusztaságból erdőbe. Egyszer éppen egy erdőben sötétedtek el s le akartak heveredni egy fa alá, de messziről valami tűzvilágot láttak s mentek egyenest arra felé. Amint mentek, mendegéltek, a tűz mindjobban nagyobbodott s hát amikor a közelébe értek, akkora

volt az a tűz, mintha egy nagy ház égett volna. A tűz körül 24 haramia feküdt. Éppen a fölött tanakodtak, hogy holnap ezen az erdőn megy keresztül a napkeleti király fia, azt elfogják s addig ki sem adják, míg huszonegy szekér aranyat nem küld érte a király.

Hallják ezt a legények, nem tudják, mit csinálnak: odamenjenek-e, vagy észrevétlen tovább illanjanak. Mit gondolnak, mit nem, mégis odamennek. Jó estét köszönnek, a haramiavezér fogadja s kérdi:

— Hát ti kik vagytok s mik vagytok?

Mondja János:

— Mi is aféle szegény legények volnánk. Kigyelmetek közé állanánk, ha fölvennének.

A haramiavezér nem szólt semmit, csak benyúlt a lájbi zsebébe s egy aranyat János elé dobott. János lehajolt s fölvette az aranyat. Akkor a haramiavezér még egy aranyat vett ki a zsebéből, azt meg Lőrincz elé dobta, de Lőrincz nem merte fölvenni.

— Mit, hát te nem veszed fel az aranyat? — kiáltott rá a haramiavezér — akkor nem is vagy mi közénk való. Hé, — intett egy haramiának — lödd le.

Ez az Isten büntetése, — gondolta János — amiért el akarta venni a remete pénzét. Hanem csak azt várta, hogy a haramiák elaludjanak. Nem volt maradása, ment a merre a szeme látott, keresztül az erdőn s mire pittymallott, kiért az erdőből. Ekkor belekapott az országútba s addig ment, míg egy városba nem ért. Megszólított a város végén egy öreg embert:

— Miféle város ez, öregapám?

— Hát te még azt sem tudod? Ez a napkeleti király városa.

Jánosnak sem kellett több: szaladott föl a király palotájába, egyenesen a király színe elé. Elémondta, hogy mit látott, mit hallott, hogy a világ minden kincséért ne ereszse útra a fiát, mert kifogy belőle. A közben belép a szobába a királykisasszony, meglátja Jánost, nagyot sikolt, a nyakába szökik s mondja lelkes szóval:

— Apám, lelkem apám, ez a legény szabadított meg a török basa tömlöczéből!

— Bizony, ha ez szabadított meg, — mondotta a király — ő legyen az urad.

Egyszeribe papot hívtak, nagy lakodalmat laktak, hét hétig tartott a heje-huja, dínom-dánom. Akkor aztán János fölkerelkedett egy sereg katonával, be az erdőbe,

hol a haramiák tanyáztak. Még hírmondónak sem maradt a haramiákból: mind levágták, lőtték. Akkor aztán a napkeleti király fia is fölkerekedett s elment a napnyugati király országába, mert annak a leányához készült rég ideje. A napnyugati királynak nem volt fia, a veje kezére adta hát az országot.

Mit volt, mit nem tenni, a napkeleti király is Jánosnak adta az országát.

Igy volt, vége volt, mese volt.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

